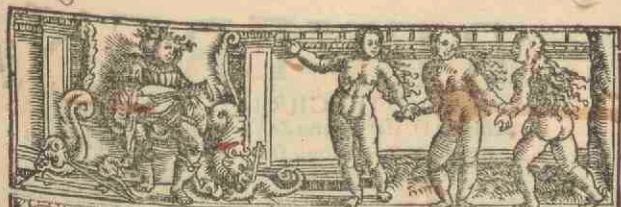

**Catalogus haereticorum : omnium pene?, qui ad hæc usq[ue]
tempora passim literarum monumentis prodi sunt, illo[rum]
nomina, errores, & tempora quib. uixerunt ostendens**

<https://hdl.handle.net/1874/425979>

● CATALOGVS

HAERETICORVM,
omnium penè, qui ad hæc usq; tem-
pora passim literarum monumen-
tis proditi sunt; illorù nomina, erro-
res, & tempora quib. uixerunt osten-
dens: què F. Bernardus Lutzenbur-
gus arrium & sacrarù literarù profes-
sor, ordiñ. Prædicatorij quinq; libris
cõscripsit: in quo & de Lutero & de
alijs nuper ortis hæreticis multa de-
prehendes.

¶ Editio quarta, nunc ab ipso au-
tore z aucta z recognita.

ANNO M. D. XXIX.

REVEREN

DISSIMO IN CHRISTO PATRI ILLV-
strissimo D. Hermanno de Vueda, sanctæ ecclesiæ Colo-
niensis archiepiscopo, sacri imperij Ro. per Italiam
archicancellario, principi electori, Vuestpha-
liæ & Angariæ duci &c. F. Bernardus de
Lutzenburgo humilis artiũ & sacre
theologiæ professor, ordinis præ-
dicatorũ, perpetuam S.

ENEROSis innasci ani-
mis crediderim, præful-
illustrissime, ingenuæ
eruditiois amorem: id
fœcũda providente, ni
fallor, natura, quæ alio
rũ rectores ad sublimis
sapientiæ munia proue-
hit maturius, & præcla-
ris ingenij dotibꝫ locu-
pletat, quos mobili uul-
go congenita quadam
(ut ita dicã) præesse sit

tuit industria. Videas interim non modo sacrificos Chri-
stiani gregis duces diuinæ philosophiæ capi suauitate, ue-
rumetiã reges & principes alioqui bellicosos, quorũ nõ-
nulli in castrorum tumultibus nonnihil temporis suffu-
rati, musis inuigilasse legunt. Alexãder ille Macedo, qui
per diem cruentam uibrabat hastam, noctu Homeri per-
lustrans iliada, ipsam dormiturus sub puluinari retenta-
uit. Proinde si Plutarcho fides est habenda, Demetreus
Phaleræus Ptolemæum Philadelphum Aegyptiorũ regẽ
admonuit, ut libros, in quibus boni regis officia & claris-
simorum uirorum gesta scripta erãt, nunq̃ e manibus di-
mitteret. Num ergo torpere decet otio dñice custodes ui-
næ, quibus oues illæ creditæ sunt atq; cõmissæ, quas hu-

mani assertor generis suo mercatus est sanguine? Pastores olim, quibus diuini vbi mirabilis illuxit incarnatio, non sopitos, sed uigilantes inuenerunt angeli. Lupus gregem circuit, quæres quam rapiat ouem, & pastor dormitat: Tu quidem Colonien. ecclesie potifex, peruigil gregis tui pastor, uiros doctos ac probos, uti debes amas, honoras, obseruas, & larga prosequeris beneficentia, quo non uidearis degenerare ab auita nobilitate. Illa profecto uera est nobilitas, quæ scientiæ adauget officinas, quæ uirtutum cultores amplectitur, quæ studiosos in diuina lege fouet, ac dignis exhilarat stipendijs. In excelsa o pastor aia constitutus es specula, castam oculorum per tui pecoris circuitum gyra aciem: & si quos conspicatus fueris lupos, persequere, comprehendere, perde, nec cessaueris donec deficiant. Primum nascentis ecclesie te pestate, feroces belug proceres Christianæ religionis perfidie armis delere conati sunt, at frustra: sapientia siquidem uicit malitiam, Christus mundum, & uanitatis umbras sincera ueritas. Surrexerunt hæretici ambitionis spiritu tumidi, diuinæ scripturæ uerba, non sensum (quæ solis deus reuelat paruulis) meditantibus, sed perierunt in insipientia sua. Vbi Sabellius confessor: ubi diuisor Arrius: ubi apostata Iulianus: ubi dormitor Vigilantius: ubi denique Manichæus mali plastæ excogitator: Absorpti sunt, iuncti petreæ sapietes in oculis suis: qui dum ueritatis nollent esse discipuli, facti sunt angeli tenebrarum. Cæterum postquam illa interiit mostra, nouus atriditis ortus est apostolus, tam impudens quam temerarius, quæ tertiam stellarum partem uereor alicubi in suam traxisse uesaniam, qui prædicat libertatem, ut à Christi optima eximat seruitute, quæ errorum infelix loliu simplicibus fidelium inserit pectoribus, cui quisque pastor prudenter occurrere debet, ne inficiantur, de quibus salute districto iudici redditurus est rationem. Immundus ille Luterus est, qui circa cæli cardines perambulat, & seipsum ignorat: qui suis aus immemor cælum terram miscens, se rotum gaudet commouere orbem. Nec desunt qui eius indoctæ doctrinæ

quasi nouo euangeliste, prurientes accommodant aures,
imò & animas illo duce in tartara præcipitandas. Tu er-
go antistes uigilantissime, tuam custodi atq; tuere uinc-
am, feras abige beluas, ut insôtes hagni defêfore hagno
dei perseuerent illæsi. Demum ne arguar defidiæ & abs-
conditi talenti, hæreticorū errores in unum collegi uo-
lumen, quod tuæ censui dedicare dignitati, cum te sciam
domus nostræ Colonienfis ac fratrum prædicatōis omi-
um tutorem præcipuum, nedum sacræ scripturæ prote-
ctorem acerrimum. Hoc xeniolum haud aspernetur oro
tua reuerendissima paternitas, atq; eo suscipiat quo pro-
fectum est animo, ac dum per otium licuerit legat, inuē-
tura quibus ab exordio nascentis ecclesiæ, nauicula

Petri iactata sit procellis, & fluctibus undi-

q; agitara, sed mergi ualuit nunquã,

quã Christi^o gubernator ascē

dit, qui imperat uentis

& mari, & in-

gēs sequi-

tur

trāquilli-

tas. Veritas qp-

pe super omnia uictrix

ad tempus quidē premi, sed

opprimi aut perimi nequit unquam.

Tua celsitudo seruet incolumis à Iesu Christo.

Colonia, millesimoquingentesimo uigesimo secundo.

DE HAERETICIS IN GENERALI.

LIBER PRIMVS.

Quam ob causam hæreses sint exortæ.

Caput .I.

Subintroierunt homines quidam, qui olim præscripti erant in hoc iudicium, inquit sanctus Thaddæus apostolus, contra fidei corruptores scribens. Licet enim sancta ecclesia per omnia ab initio floreret, non tamen pertulit inimicus ex inuidia sic iam eleuatam atque splendentem ualde, sed malitiose mouere cepit consilia, contendens ecclesiam à domino & uniuersorum creatore submergere: uidebat etiam paganorum errorem iam fuisse manifestatum, deprehensaque uana demonum machinamenta, & creaturam à piuribus iam non adorari, sed creatori hymnos decenter offerri. Ea gratia iam non palam contra dominum & saluatorem nostrum excitabat bellum, sed uiros inueniens, Christianos quidem se uocabulo profitentes, sed amore honoris & uanae gloriæ seductos, quibus tanquam organis suæ machinationis usus, plurimos ad pristinum reduxit errorem. Hinc doctor gentium ad Gal. 2. ait: Propter superintroductos falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo, ut nos in seruitutem redigerent. August. 18. de ciuit. dei: Videns diabolus templum demonum deserui, & ad nomen libertatis mediatoris currere genus humanum, hæreticos mouit, qui sub uocabulo Christiano doctrinam resisterent Christianam, quasi possent indifferenter sine ulla corruptione haberi in ciuitate dei, sicut ciuitas confusionis habuit philosophos inter se diuersa & aduersa sentientes. Subintroducunt sane hæretici à diabolo fuerunt: quod enim ille per se non poterat, hoc per falsos fratres moliebat, quos fraudulenter sub specie religionis, & titulo fidei immiserat, ut fidem ueram impugnarent, permittente hoc deo propter electorum suorum utilitatem, qui uisa utilitate & pena hæreticorum,

CATALOGI HAERETICO.

gratias agant quod non sint sic permisi errare. Obsidet enim doctrinam catholicam oppugnatio contradicentium, ut fides nostra non otio torpeat, sed ut cohors malignantium eliminetur. Et secundum Augustinum de uera relig. Hæretici multum profunt, non uerum dicendo, quod nesciunt, sed ad uerum querendum spirituales catholicos exercendo, teste Apostolo, qui inquit Corinthiis: Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant. Hi autem a deo probati sunt, qui possunt bene docere. Rubeus Tuitiensis super illud Apocalypsis: Signa quæ locuta sunt septem tonitrua, & noli ea scribere, quasi dicat, mysteria scripturarum, quæ tibi datum nosse promptum est exponere, signa. i. obsigna & claudere, ut sint signata & clausa, posteris querenda relinque, ut non sint uelut merces ultroneæ, de quibus uulgo dicitur, quod soleant putere: pretiosa illa erunt, quando opus erit ut querant, urgentibus uariis hæresibus, quas necesse erit esse, ut qui probati fuerint, manifesti fiant, tunc enim præclara ingenia multorum exercebuntur, & quæ de scripturarum thesauris laborioso studio fuerint conquisita, non uilia uidebuntur. Unde hæreticorum tempore ecclesia impugnatur, sed non expugnatur. Glossa Deuteronomij. 2. Hæretici Christianos angustiâtes testimonijs scripturarum deprauati contra ecclesiam pugnant, sed resistere non præuaalent, traduntur uicti in manus sanctorum cum habitaculis suis. Scripsit quidam imperatori ecclesiam persequenti: Niteris incassum nauem submergere Petri, fluctuat, at nunquam mergit illa ratis. Impugnatur enim ecclesia ab hostibus gladijs & hæresibus. Et hoc secundum est in humanis. Omnes enim ecclesiæ inimici secundum Augustinum 18. de ciuitate, profunt ecclesiæ, quia si accipiunt potestatem corporaliter affligendæ, exercent eius patientiam: si uero male sentiendo aduersantur, exercent eius sapientiam. Ex hoc clarescit, quod fideles probant, & doctores ecclesiæ illuminant. Gloss. Matthæi. 24. Cum hæreses & flagitia regnare, & inter sanctos pacem eorum distra-

LIBER PRIMVS.

here cœperunt, quanto plures uident sequi praua, tanto
 alius uirtutes petunt, & hoc fit dei omnipotentis coassu-
 stentia. Iob. 22. Eritq; omnipotens contra hostes tuos, &
 argentum coaceruabit tibi, quasi diceret, dum malignos
 hæreticos à te repulerit, diuini in te eloqui talentum lu-
 cidum excrescet, & in amore eius epulis sacrae scripturae
 satiaberis. Et ex hoc de se præsumentes humiliant. Hie-
 ronymus super Ezech. Parumper deus abscondit faciem
 suã ab eis, & tradidit eos in manus inimicorum, propter
 immunditias suas. Sed subditur liberatio. Et assumam ze-
 lum meum pro nomine sancto meo, quod blasphemaba-
 tur propter hereticos, ut postquam eos liberauerit, impij
 erubescant & confundant. Quare fide ecclesiastica dereli-
 cta, præuicati sunt in me. Hinc sana doctrina auidius in-
 dagatur, & uilitas hereticorum panditur. Quanto enim
 hæreticorum nequitiam citius exploramus, tanto certi-
 us eam declinamus. Cum enim fides uelut aurum cœpe-
 rit fulgere, & prædicatio eius ut argentum igne proba-
 tum resplenderit, turpius hæreticorum uoces obscuri-
 æris uilitate sordebunt. Bona enim ex deteriorum com-
 paratione magis noscuntur. Quis sciet lucem esse bonã,
 nisi tenebras sentiret? Quis nosceret mellis dulcedinem,
 nisi gustasset amaritudinem? Et tandem pigrizia nostra
 excutitur. August. Ideo diuina prouidẽtia multos diuer-
 si erroris hæreticos esse permittit, ut cum interrogant
 nos ea quæ nescimus, sic discutiamus pigriziam, & diui-
 nas scripturas cupiamus. Et uiri probati manifesti fient,
 quia per hæreticos de somno excitantur. Scribimus con-
 tra hæreticos, ne silendo foueamus errorem: & ne sit hæ-
 reticis liberum habere pro uoluntate sermonem. Aug⁹
 16. li. de ciuitate dei ca. 2. Multa quippe ad fidem catholi-
 cam pertinẽtia, dum hæreticorum callida inquietudine
 exagitantur, & aduersus eos defendi possint, & confide-
 rantur diligentius, & intelliguntur clarius, & instantius
 prædicatur, & ab aduersario mora quæstio discendi ext-
 itit occasio;

DE HAERETI. IN GENERE

Hæreses quibus de causis oriuntur.

Caput

II.

Quam quidam repellentes, circa fidem naufragauerunt. i. ad Timot. i. Spreta enim bona conscientia, in magnos quidam deueniunt errores, inimico homine & satore malorum operum procurante, qui superfeminauit zizania in medio tritici & boni seminis fidei catholice, Matth. 13. & extra de elect. ca. licet deuitanda. Hinc fit ut multi efficiantur zizaniarum diabolicorum seminatores homines impij, uirtutem dei abnegantes, scelerati, nequam, & pueri ministri satane, teste sancto Ignatio ad Magnesianos, non sicut agricola Christi, sed inimici seminarium. Et Osee. 8. Culmifantes non facientes fructum spiritualem, sed amaritudinem super sulcos agri subuersi germinantes, & nisi spinarum radices relinquentes, intima cordis pungentes, & assidue discurrentes per diuersa loca, die ac nocte instant attractioni hominum ad suam sectam, & multos secum naufragare faciunt, & impulsus a diabolico uento, timorem iudicij dei iustissimi conculcant. Iuste igitur a deo naufragare permittuntur, exosos enim habui eos, Osee. 9. dicit dominus. Et in Psalm. 21. In diluuiio aquarum multarum, id est, diuersarum hæresum, ad te non appropinquabunt, sed a te elongabuntur, & in altitudinem maris deuenient, & tempestas demerget eos. Ex multæ causæ a doctoribus, maxime a Nicolao Dinkelspiel datur, quare huiusmodi circa fidem naufragant. Vna causa est, auersio intellectus ab illis quæ credenda sunt, & conuersio ad errores. Quidam enim sic amant errores suos, ut ueritatem eius contrariam audire nolint. Proverbio. 18. Non recipit stultus uerba prudentiæ, nisi dixeris ea quæ uersantur in corde eius. Et Gerson in tract. de simo. Nō est hæresis sine deprauatione intellectus per errorem in his quæ recta fides tradit. Alia causa est inhabilitas intellectus, quæ fit per peccatum, per quod lumen diuinæ

fluentiæ ingredi prohibetur. Iob. 24. Ipsi facti rebelles
 lumini. Tertia causa est affectio inordinata, qua hō tra-
 hitur ad contraria fidei, ut quando ex amore uel timo-
 re, aut spe promotionis contra fidem dicentis ei credit,
 & ueritas fidei derelinquitur. 1. lib. histo. tripar. capi. 14.
 Appetitus potentia hominum pessimorum auaritiaq;
 præpositus ueritati, quæ creditur esse præcipua, solet
 insidiari per uarias occasiones, resistentes ecclesiasticæ
 pietati. Quarta causa est superbia, qua homo præsumit
 se omne intelligibile supra se, suo ingenio naturali pos-
 se apprehendere & intelligere, cum tamen secundum
 Augustinum super Iohan. credere sit ianua ad intellige-
 re. Hieron. super Titum: Hæretici uano sermonum stre-
 pitu quærunt quem inuenire non possunt, fuerunt eorū
 fatuæ quæstiones, putantes deum humanis sensibus pos-
 se comprehendi. Et secundum Isaiam: Si non credideri-
 tis non intelligetis. Et August. in lib. confessi. Tumore
 meo, id est, superbia, separabar à te, & nimis inflata faci-
 es claudebat oculos meos. Glosa super illud Osee. 10. Re-
 spondebit arrogancia Israel in faciem eius, dicit: Hæreti-
 ci superbiam habent quasi matrem iniquitatis suæ, & ia-
 ctant se semper scire altiora, & in ecclesiæ contumeliam
 debacchantur, sed arrogancia populi & magistrorum si-
 mul corruent. Vnde hæreticorum turris superbiæ desi-
 gnatur, Genesi. 11. Hi nempe figmenta sua erigunt con-
 tra deum, uolentes illicita curiositate cæli altitudinem
 penetrare, ergo in fine confunduntur. Cyrillus. 11. libro
 in Euangelium Iohannis: Nemo absq; illuminatione spi-
 ritus ueritatem cognoscere poterit, nec diuina dogma-
 ta humana uirtute consequimur: excedunt enim mentē
 hominis nostra mysteria, ingensq; donum est Christum
 cognoscere. Item Exod. 19. Omnis qui tetigerit mōtem,
 id est, altitudinem scripturæ, morte morietur, scilicet, la-
 psus in hæresim. Quinta causa est, credendorum subtili-
 tas, & intellectus humani obscuritas, quo hæretici non
 capiunt quæ sunt credenda. Nec tamē per hoc exculant,

DE HAERETI. IN GENERE

quia rationabiliter ea quæ ratione inuestigari non possunt, fide tenenda hominibus proponuntur, ut probat sanctus Thom. 1. con. gen. cap. 7. Multi enim effrenatis sensibus mentis plus sapere appetunt, quàm decet, plerumque offensionem hæretici stultitiæ temerarijs tractatibus incurrunt. Sexta causa est negligentia prælatorum, quos deus misit in mundum tanquàm cultores agri sui. Lucæ. 10. Rogate dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Et Hiere. 1. Ecce constitui te hodie super gentes & super regna, ut euellas & destruas & disperdas & dissipes & ædifices & plantes. Et Paulus Actu. 20. Attendite uobis & gregi uestro, in quo uos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei, quæ acquisit sanguine suo. Et sic de uno pontifice canit ecclesia: Ad fidei caulas congregans ouiculas lupi præuidit insidias, Sed Matth. 13. dum dormirent homines, id est prælati ad custodiam deputati, inimicus homo superfeminauit zizania in medio tritici: quia inter doctrinam ueritatis, hæreticus commiscet fallaciam erroris. Episcopi autem ex solerti uigilantia super gregem merentur uitam æternam. Narrat Thom. Brabantinus primo libro apud: Venerabilis & deo dignus Guardus Cameracensis episcopus, cum in uia contra Antuerpienses hæreticos, apud Basfluginense monasterium Brabatiæ strictissime reformatum, uitæ beatissime terminasset: in tempore migrationis quidam frater Prædicatorum per somnum apparuit in Gandaui. Cui frater: Quomodo pater tibi est? Ille, mortuus, inquit, sum. Et ecce: Ad satis graues transeo pœnas, expurgandus prius, quàm ad gloriam transferar. Et frater: Quæ penæ causa? Cui ille: Nimia seueritas culpabilè reddidit & purgandum, sed uia ista qua contra hæreticos purganda ecclesia auidius inherebam, pœnam meam minuet & accelerabit, nunc dilatam. Septima causa est carètia prædicationis Euangelicæ, quia ubi euangelium non prædicatur, hæresis nascitur. Treno. 3. Paruuli petierunt panem, id est doctrinam euangel. & non erat qui

frangeret eis. Dicit Vincen. Ferrar. quod reperit in Lombardia nouem ualles hæreticorum, propter defectum prædicatorum. Dixit sibi unus frater, triginta anni sunt quod nullus frater nec clericus uenit huc ad instruendū nos in fide, sed ueniunt hæretici de partibus longinquis, & prædicant nobis suos errores, quos euitassemus, si euangelicam doctrinam habuissemus. Octaua causa cur interdum diuina prouidentia quosdam ecclesiarum magistros uana quædam dogmata prædicare patiatur, ut tenter uos dominus deus uester, ut palam fiat utrū diligatis eum an non in toto corde uestro, Deuterono. 10. Profecto magna tentatio est cum ille quē tu prophetam, quem prophetarum discipulum, quem doctorem & assertorem ueritatis putas, quem summa ueneratione & amore complexus sis, is subito latent noxios subinducat errores, quos nec cito deprehendere ualeas, qualem nunc esse tentationem Luteri cernimus, cum infelix ille ex oue conuersus in lupum, gregem Christi lacerare non cessat.

Hæretici immundis animalibus comparantur. Caput .III.

Videte canes, inquit doctor gentium ad Philip. 3. reddens eos cautos ab hæreticorum astutijs, ut fidem inuiolatam custodiāt, & hæreticos immundos canes denuntiat. Ambro. Hæreticos in omni genere uitandos & spernendos Apostolus docet quasi canes, qui primum oblatrant, dehinc morsu suo seuo male operantur. Videte ergo, id est, cognoscite canes cōtra ueritatem irrationabiliter latrantes. Isa. 13. cum glossa. Ite ad gentem euulsam à deo & dilaniatam moribus hæreticorū: populum horrendū. Canes em̄ qd̄ inteḡ est dilaniant, & in luto errorū ysantur. Dicuntur etiam uulpes in desertis,

DE HAERETI. IN GE NERE

Ezech. 13. Vulpes enim domesticis insidiantur aubus, & hæretici intendunt ad deceptionem pauperum. Beda: Vulpes animal fallax insidijs intentum, rapinas, fraudes exercens. Etiam inter ipsa hominum hospitia habitas in foueis: Ita hæreticus domum fidei non habes, alios in suam fraudem trahit, & à fide seducit: Hæc ille. Tutum ergo debet esse fidei hospitium, ne dum infidelibus nostra domus interna referamus, in alienæ perfidiæ casses improuida credulitate labamur. Itidem equis paratis in prælio comparantur, & hoc propter eorum uelocem ubiq; discursum, secundum Haymonem. Et inquit Beda Apoc. 6. sicut equi non propria ratione, sed impetu præsentis aguntur in prælium: Ita mali ductores demoniaco acti spiritu ecclesiam impugnant. Dicuntur quoq; ranæ ascendentes de fluuijs Aegyptiorum, Exodi octauo. Garruli & amatores uanitatis, secundum Rabanum. Et hæretici, secundum Vincen. de Valentia, instar ranarum exibant de aquis baptismi ad peruertendum articulos fidei. Et sunt sirenes dulces in delubris uoluptatum quiescentes, & mortifero carmine animas ad profundum trahentes. Sirenes enim dulcedine cantus attrahunt naues eas periclitando, & ex hoc dicuntur putei abyssi, quia alios prauis sententijs suis mergunt. Et sunt tanq; cyniphes fidelium mentes terebrantes, animarum sanguinem bibentes, callidi ad nocendum, mordentes usq; ad animæ perditionem. Et spinosi hericij, glosa Sophon. 2. Onocrotalus & hericius in liminibus morabantur. Hodie quidem frustra iactant se esse de speciosa ecclesia, sed factis negant, in quibus uitiorum greges habitant, & hericius spinosum animal habitat in cordibus eorū. Dicuntur quoq; onagri in deserto, quia in suis uoluptatibus dimissi, à uinculis fidei & rationis sunt alieni. Et secū dum Orige. muscis caninis & cynomyis comparantur, nam & cibos ecclesię maculant, & uoluptatem summam honitatem prædicant. Hæ sunt locustę de fumo putei ex euntes in terrā, quibus data est potestas tyrannica. sunt

enim corrosores bonorum. Haymo: Locustę rectos gressus non habent ut quedam animalia, nec uolant ut aues. Hæretici fidem rectam non habent ad uolandum in cælum: nec rectos gressus ad bene operandum. Locustę dāt saltus & uirentia corroduunt. Hæretici per iactantiam eleuantur, & animas quæ fidei uirorem habent occidunt. Et secundum Albertum super Apocalyp. Dentes locustarum sunt expositores hæreticorum, qui proponunt panem mendacię, & trañciunt multos in corpus Antichristi: lorice earum uirgæ sunt per tenacitatem mentis; cauda earum sunt principes seculares, per quos hæretici ecclesiam impugnant. Aculei sunt argutiæ hæreticorum, quibus sanctos pungunt ut à uia ueritatis deuiare faciāt, quorum perfidia similis est urso, quia sicut ursus habet debile caput, sic hæretici debile fundamentum. Et Danielis septimo: tres ordines erant in dentibus urssi: & hæretici tribus dentibus catholicos mordent. scilicet potentia seculari, ut tempore Arrii. Secundo rationib. sophisticis. Tertio sacris scripturis puerse intellectis, & sic sunt crudelissima bestia, & leones feroces, & porcis immundis comparantur: quia instar porcorum in cæno uitiorum uoluntantur, ut dicit Iohan. Antho. distinct. 43. ca. in mādatis. Greg. in dial. Cum quædam ecclesia Arrianorum fidelibus reddita cōsecraretur, & reliquiæ sancti Sebastiani & beatæ Agathæ illuc delatæ fuissent, congregatus populus porcum subito intra suos pedes huc illucque fenserunt, qui fores ecclesiæ repetens à nullo uideri potuit. Denique hæreticorum cæcus religione palliatus si mulata, equo pallido comparatur. Apocalyp. 6. Mortuis enim pallor proprie accidit, hæretici enim pallidi, id est, mortui spiritualiter sunt, sicut in sequentia dicitur de sancto Martino: Atq; illius nomen omnis hæreticus fugiat pallidus.

Quod uenenatis & alijs immundis animabus hæretici comparantur.

DE HAERETI. IN GENERE

Caput

.III.

Scio quoniam intrabunt post discessum meum lupi rapaces in uos, nō parcentes gregi, Actuum. 20. Lupi inq̄ etsi pellibus ouium induti, hæretici sunt callidi in fide, fortes in disputatione, crudeles in occisiōe. Nonne lupi rapaces fuerunt Ebionitę & Cherintiani, qui sancto Iohanne absente in exilio eruperunt contra eius ecclesias? Sic dixerunt discipuli sancti Martini: Cur nos pater deseris? & cætera, inuadent enim gregem tuum lupi rapaces. Sicut lupus ouibus, sic hæreticus insidiatur fidelibus. Hieronymus. Separat seorsum ouem lupus quam capit, & ouis quæ egreditur de ouili patet morsibus. Et secundum Isido. Lupus lanam ouis quam occidit, morsu inficit: & uestē ex tali lana factā, pediculosam reddit. Quod Nicolaus Esculanus in serm. de falsis prophetis sic ad mores torquet: Conuersatio hæreticorum morsu suæ doctrinæ lanam ouis, id est, conuersationem boni hominis spiritualiter occidit & corrumpit. Et ergo oues extra mandram, id est, custodiam operationis sanguinolentę & interfectę, in montibus sunt reptę, quas lupus uorax cruentauit. Lupus ouile circuit nocte, non audens intrare. Canis somnum pastoris absentiam explorans, & hæreticus nocte male intentionis fideles decipere conatur. Ecclesiam non intrans, pastores ecclesiæ uitare, uel necare, uel in exilium mittere contendit. Lupus natura corporis rigidus, se inflectere facile non potest: & hæreticus duri cordis non solet ab errore reuocari. Cyprianus: Vitare lupos qui oues à pastore secernunt. Insuper hæretici serpentes sunt, super pectus reptantes, antiqui & contorti in cauernarum tenebris delitescentes, clarum solem non sustinentes, quia oppressus est eorum sensus. Hierony. i. libro contra Ioui. Proponam, inquit, aduersariorum sententias, & de latebrosis libris quasi de foueis serpentes pertraham. Serpentes blandiuntur facie, & occul-

se emittit uenenum. Varij serpētes, id est, hæreses sunt,
 inter se quidem diuersę, sed omnes mortifera, de quibus
 dicitur: Venenum aspidum sub labijs eorum. August. In
 serpente est astutia & dolus nocenti. ideo serpit non há
 bens pedes, ut non audiatur: cum uenit lenis est eius tra
 ctus, sed non rectus. Sic hærетици serpentes sub leni tra
 ctu occultum habent uenenum. Singulariter comparan
 tur serpenti, qui dicitur cerastes. Plinius in octauo libro
 natura. hist. dicit quod cerastes est serpens cornutus utra
 que parte capitis circumflexa, totum corpus occultat in
 arena, ut non cognoscatur, totis cornibus sine coopercu
 lis derelictis, quod uidentes auiculæ, credunt quod sit
 uermis: & dum ea capere nituntur, à serpente capiunt.
 Sunt & sibilis quibus draco hominem de paradiso expul
 lit. Scorpiones quoque aculeos habentes, Apocalyp. 9.
 Virtutes consummandas ad finem uitari contendunt
 hærетици. Dracones squamosi & squalangi, quibus squa
 mis adhærēt in similitudinem piscium. Et basilisci in
 sectiui & interfectiui: basiliscus utrinq; noxius est: nam
 aspectu nocet & morfu, ut dicit Effrem Syrus in sermo.
 de angustia animæ. Et inlamiæ quæ est in lamentationi
 bus Hieremię possunt hærетици accipi, q humanam qui
 dem faciem, sed beluina per impietatem corda gestant.
 Hi tunc mammam nudant quando errorem suum libe
 re prædicant. Sunt aspides, ex quibus progrediuntur
 uiperę, id est, hærēsarchæ sunt, hæreticorum ab eis ori
 untium principes, Isaia. 30. Ex eis uipera & regulus
 uolans. Sunt quoque putridę carnes, cauterio rescan
 dę, & capita uenenosa. Apocalypsi. 13. Super capita be
 stia nomina blasphemiæ: nam bestia hæreticalis, uari
 is hærēsibus est plena contra Christum. Hieronymus
 primo libro contra Iouinianum: Neque sinam uene
 nosum caput spiris maculosi corporis protegi. Ore
 mus igitur deum omnipotentem, ut hæréticas serpen
 tes crepescant, dracones fugiant, uiperę fileant, ranæ
 inquietæ torpescant, scorpiones extinguantur, regu

CATALOGI HAERETICO.

li uincantur, squalangi nihil operentur, & omnia noxia
& fidei aduersa funditus arescant, ut omni intoxicico rele-
gato, syncera fide deo seruiamus.

Hæretici uarijs iniquitatis operarijs comparantur. Ca. V.

Videte malos operarios, ad Philippenses. 3. Videte
uel obseruate malos & perniciosos peruersæ do-
ctrinæ seminatores, & infideliter in uinea domi-
ni laborantes, qui secundum Petrum dominationem sper-
nunt, audaces, sibi placentes: sectas non metuunt introdu-
cere blasphemantes. Augustinus. 18. lib. de ciuit. dei: Hæ-
retici cum Christianum cogitant habere nomen, & sacra-
menta Christiana, & scripturas & professionem, magnam
dolorem faciunt in cordibus piorum, quia multi uolentes
esse Christiani, propter eorum dissensiones hæsitare cogun-
tur: & multi maledicti in his inueniunt materiam blasphe-
mandi Christianum nomen, quia & ipsi quoquomodo Chri-
stiani appellant, & diuersis ideo nominibus malorum hominum
comparant. Primo Cham filio Noe. Augustinus li. 16. de
ciuitate dei ca. 2. Cham, qui interpretatur callidus, medius
Noe filius, tanquam se ab utroque decernens, & inter utrum-
que remanens, nec in primitiis Israelitarum, nec in plenu-
dine gentium. Quid significat nisi hæreticorum genus cal-
lidum, non spiritu sapientiæ, sed spiritu uersipellis astu-
tiæ: Quo solent hæreticorum feruere præcordia, & pa-
cem perturbare sanctorum. Sunt enim ecclesiasticorum de-
spectores. Hiero. in Abdiam: Quis hæreticorum non despi-
cit ecclesiasticos? quis non exultat in malis eorum? Videas
illos exultare, gaudere, nostram ruinam suam putare ui-
decipere uolunt, dum quasi pro domino loquunt, ueritati ad-
uersantur. Verbi gratia: Elephas. i. domini contemptus. i. hæ-
reticus, dum falsa de deo sentit, eum superbiendo conte-
mnit. Baldach uetustas sola dicitur, quia non intentione
bona, sed appetitu gloriæ loquitur. Non zelo noui hois,

sed prauitate uitæ ueteris. Sophat q̄ interpretat dissipatio speculæ, quia hæretici mentes supernas contemplanes uerbis percutere approbant, contemnendo ergo deum in uetustate se retinent, in qua manentes malis sermonibus speculantibus nocent. Et sic sunt hypocrita, quia spectem humilitatis ostendunt, ut superba suadeant. Sunt enim adulteri spirituales, sicut enim is qui adulterium facit, carnem alienæ coniugis illicitæ sibi coniungit: ita hæretici cum fidelem animam in errore suo rapiunt, quasi alienam coniugem tollunt. Sunt etiam latrones, ad hoc intenti ut spolient. Osee. 6. Obstruentes uiam uiatoribus, ne perueniant in Hierusalem. Fures tanquam filij noctis, qui peruersa prædicant, & de ecclesia dei furantur. Hieronymus in Ieremiam: Hæretici assumunt testimonia scripturarum de ueteri & nouo testamento, & furantur uerba saluatoris, unusquisque à proximo suo, & assumunt linguas suas ut cordis uenena pronuntient. Basilius de Eunomio in oratione circa euan. In principio erat: Nō, ignoro inquit, plurimos ueritatis inimicos, & humana sapientia plurimum iactantes, sic admiratos ista fuisse, ut in suis libris conscribere ausi sint. Furatur enim nostra diabolus, & suis ea largiri conatur. Piratæ quoque turbantes aquas ecclesiæ, & de puris fontibus sordidos riuos facientes. Præcursores Antichristi. Osee septimo: quasi clibanus & cætera. Glo. Hæreticorum corda igne diaboli succenduntur, ut in eis coquatur Antichristus. 1. Iohan. secūdo: Nunc Antichristi multi sunt. omnes qui fidem quam cōfitentur uerbis, destruunt operibus, omnes sunt Christo contrarij: & per consequens seductores. 2. Iohan. 1. Qui nō confitetur Iesum Christum uenisse in carne, hic est seductor & Antichristus. Scandalizatores proximorum. Cassiodorus super illud Psalm. Aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum, id est, hæreses, uel uitia, quibus innocentes capiuntur. Satanæ mediatores & ioculatores, odiorum inuentores, dei persecutores, Nugarum

DE HAERETI. IN GENERE

scripturarum inuentores, & mendaciorum fabulato-
 res. Osee. 12. Tota die mendacium & uastitatem multi-
 plicat. Glo. Hæretici mendacium, id est, falsam doctri-
 nam sibi suisq; multiplicant, quia sunt extra limitem ue-
 ritatis, & sic diuersos colores mendacij confingunt, & ar-
 tifici & eleganti mendacio, suis amatoribus hominibus
 uel dæmonibus placere intendunt, & hæretica prauita-
 te polluunt munditiam fidei. Et sunt fraudatores, nam
 astruunt ea quæ deo pro quo loquuntur non placent
 tanquam adulescentes, & cum hoc reprehensores, & per-
 consequens sunt aliorum peruersores, & animarum ne-
 cariores. Hieronymus super Osee. 2. Panis hæreticorum,
 luctus perpetuus, aqua cænosa, id est, doctrina, qua eti-
 am baptizatos suffocant. Ecclesiastici. 11. Ab una scintilla
 ignis augetur, id est, ab unius hæretici malitia, perditio
 multorum: & quorum sermo ut cancer serpit. 2. ad Tim.
 2. Discipuli diaboli & soboles eius, progenies maledicti,
 inimici crucis Christi, Antitheci, id est, contrarij deo, con-
 tumeliosi, quorum contumelias deus odit, quia quicquid
 dicunt, dignum est odio. Ecclesiastici. 8. Ne sitis contra fa-
 ciem contumeliosi, scilicet hæretici. Item hæretici post perce-
 ptam baptismi gratiam, ad uomitum redeunt, & spiri-
 tui gratiæ contumeliam faciunt. Prouocatores dei ad
 iram. Ecclesiastici decimosexto: In gente incredula ex-
 ardescet ira. Garruli ut hirundines, & uerbosi instar ci-
 cadæ, quæ ut tacta fuerit semel, nunquam silet. Et ideo
 Iohannes de Friburgo in sua summa: Disputare cum hæ-
 reticis non est multum utile: Contra uerbosus noli con-
 tendere uerbis. Sunt enim derisores. Prouerbiorum de-
 cimoquarto: Quærit derisor, id est, hæreticus, sapienti-
 am, & non inueniet. Quia etsi aperta contra illius multi-
 tudinem disputando intendas, nescit intelligere quid dicas:
 sunt enim duri ad conuertendum. Prouerbiorum septi-
 mo: Cur detestatus sum disciplinam, & increpationibus
 non acquieuit cor meum. Quibus uerbis redarguun-
 tur hæretici: quia nec ueterum patrum, nec nouorum

dictis & exemplis potuerunt ab errore reuocari. Surriones odibiles, quoniam occulte errores ad decipiendum ponunt: Et illusores. Glossa. Isaia tricesimo. Magistri populi illusores sunt, qui peruerse scripturas interpretantur. Et secunda Petri .3. Venient in nouissimis diebus in deceptione illusores. Et ex hoc uocantur seductores. .1. Iohannis primo: Multi seductores exierunt in mundum. Et sunt inimici nostri domestici, & proditores, Iudæ apostatae pariformes. Et finaliter secundum Ignatium in epistola ad Ephesios: Hæreticus acerbus, plenus falsiloquio, lubricus, arrogans, superbus, dissonus, immensuratus, nigriformis, tumidus, & timidus, Hæc ille.

Hæretici sunt ecclesiæ Christi conciso

res, & ab ea diuisi.

Caput VI.

Videte concisionem, Apostolus ut supra. Vel secundum Iacobum Fabrum Stapulensem, aduertite concisionem. Nicolaus de Gorra: Videte, id est, cognoscite illos esse concisionem & non circuncisionem, & est urbana derisio: quia à Christo excisi sunt, & alios conantur excidere: ecclesiæ enim unitatem scindunt & dissipant, & sic uidete canes, qui quod integrum est dilacerant. Matthæi septimo: Ne canes conuerfi distumpant uos. Vnde hæretici & schismatici incōsutilis tunicæ saluatoris sunt diuisores, quam tamen milites Pilati diuidere noluerunt. Hieronymus secundo libro contra Iouinianum: Quadringenti anni ferme sunt, quod prædicatio Christi fulget in mendo, ex quo innumerabiles hæreses tunicam conciderunt, quæ significat unitatem ecclesiæ. 16. quæst. ca. ultimo. sicut domini uestimētum. Ecclesiæ enim secundum Amalarium in secundo libro de officijs diuinis ad Carolum imperatorem, est conuocatus populus per ministros ecclesiæ, ab eo qui facit unanimes habitare in domo. De ista tunica sic inq̃t Gotfridus

DE HAERETI. IN GENERE

ordinis nostri in libro dicto Pantheon:

Mittitur à cælis puero dignissima uestis,

Hæc inconsutilis mira colore fuit.

Hanc pater à cælis misit, non fœmina neuit,

Longa fuitq; breuis, puero crescenteq; creuit.

Hi sunt homines inquieti & indomiti, quemadmodum uulpes nequaquam mansuescit secundum Ambrosium super Psalm. Beati immaculati. Hinc est quod dicit Hieronymus super illud Isai. 13. Gigantes ueniunt implere furorem meum & cætera. Dicit omnes hæreses contrariæ ueritati rebellant deo. Oēs hæretici sunt gigantes, qui gaudent in errore suo: & tunc maxime gloriantur quā ecclesiæ cōtumeliā faciūt. Proinde ecclesiæ oppugnatores conuincuntur. Hieronymus in Ecclesiasten: Siqui dem hanc ueritatis & sapientiæ ciuitatem confirma, sit & robusta: omnes hæretici impugnare conantur, sed frustra laborant cum ambulent in deserto, & ciuitatem habitaculi inuenire non ualeant. Et sic omnis hæreticus odibilis est: causa est, quia isti ficti & maledicti homines sunt sicut Samaritani, qui secundum Hieronymum in Amos, dant aquas, ex quibus qui biberint, semper sitiunt, & ardorem faucium siccarum refrigerare nō poterunt: & sic sunt confuratores, quorum coniuratio est cōsensus multorum in unum. Et gentes quæ bella uolunt propter genera diuersarum sectarum: hæc est gens excelsa propter superbiam: gens peregrina, quia filij alieni facti sunt: gens pessima, Isaiæ. 18. Gens insueta pacis, tumultui assidua: gens immitis & intractabilis. Prædones uiolenti contra infirmas fidelium mentes inter se diuisi. Glo. Deuteronomij. 32. Hæreticorū tot domini sunt, quot errores colunt. Sunt quoq; blasphematores, quia linguæ ministerium quo dominus laudandus est, in blasphemias uertunt. Sunt & hypocritæ uirtutum speciem ostendentes, sed ueritatem non habent: & ubi peccandi locum inuenerint, ostendunt illud quod in corde habebant. Sunt etiam ecclesiæ diuisores per Hieroboam

LIBER .I.

designati. Glosa tertij regum undecimo: Hieroboã q. re. tribus à templo dei separans ad idololatriã perduxit, si- gnificat hæreticos qui unitatem fidei catholicæ hæresi- bus scindunt, acsi cultui malignorum spirituum subdãt. Insuper sunt pseudo-doctores: qui dum diuinæ legis sen- tentias proferunt, quibus male interpretatis errores su- os astruere conantur. Catholici uero doctores fidem uel diuini canonis autoritate & ecclesiæ catholicæ traditio- ne approbant, & ad unam ecclesiastici sensus adamussim & regulam cælestis scripturæ intelligentiam dirigunt. Hi sunt prophanarum uocum inuectores, quas Apосто- lus docet Timotheum deuitare. Prophanæ certe uoces sunt, quæ uetustati, quæ antiquitati sunt cõtrariæ, quia nihil habent sacri, nihil religiosi, ab ecclesiæ penetrabi- bus (quæ est templũ dei) penitus extraneæ. Has nouita- tes nunquam catholicorum, semper uero hæreticorum fuit recipere. Quis unquam hæreses instituit nisi qui se prius ab ecclesiæ catholicæ unitatis & antiquitatis con- sentione discreuerit? Et sanctus Capreolus episcopus Carthaginens. in epistola lecta in concilio Ephesino, Nihil aliud intendebat & hortabatur, nisi ut expugna- ta nouitate antiquitas defenderetur. Et finaliter &c. Et finaliter sunt similes magis Pharaonis. 2. ad Timothe- um. 3. quemadmodum isti Iamnes & Mambres resisterũt Mosi, & hi resistunt ueritati, homines mente corrupti & reprobis circa fidem, contentiosi & deo odibiles. Et ra- tio prædictorum est, quia hæresis est grauissimum pecca- tum, subuertens fundamentum omnium bonorum. Agathon nominatissimus inter patres in uirtute humi- litatis & patientiæ, multas culpas sibi à fratribus obie- ctas, patienter sustinuit. Cum autem affirmaretur esse hæreticus, hunc sermonem sustinere non potuit: ra- tionem dedit, quia hæresis est separatio à deo, & hære- ticus coniugitur diabolo & angelis eius: alienatus enim à Christo iam non habet deum quem exoret pro pecca- tis suis.

DE HAERETI. IN GENERE

Insensibilibus & inanimatis hæretici

sunt similes. Cap. VII.

SVnt uelut arbores autumnales, bis mortuæ, eradica-
 tæ, sic scribit Iudas Thaddæus de hæreticis, qui sunt
 arbores autumnales infructifere, id est, sine fructu
 bonæ operationis, qualis est tamariscus in deserto secun-
 dum Ignatium, bis mortuæ in anima & corpore, in intel-
 lectu sine fide, in affectu sine charitate, eradicatæ à radi-
 ce charitatis, à fundamento fidei, à corpore ecclesiæ: quæ
 uis corpore uideantur esse in ecclesia, quia multos tales
 portat ecclesia, secundum Augustinum in quæsti. euãg.
 Hæresis enim, ut dicit Io. An. in nouella extra de schism.
 dicitur ab hæretizo, id est, diuido. hæresis nempe omnem
 hominem separat ab ecclesia. i. quæsti. septimo cap. con-
 uenientibus. Dixit Iohannes Apocrisarius orientalium
 sedium, sunt hæretici à communionem Christifidelium di-
 uisi etiam post mortem. Isai. 38. Orientur in diebus eius
 spinæ & urticæ & cucurbitæ draconum & pascuæ struthi-
 onum & occurrent dæmonia. Spinæ sunt à quibus nul-
 lus sapietum uiam aut ficum sanctitatis uel uirtutis po-
 terit inuenire, sed cruentant approximantes. Hinc est
 quod hæreses sunt portæ inferi, quia per eos ad inferos
 intratur, ut dicit Iohan. de Turrecrem. i. quæsti. 3. cap. sal-
 uator. Dicti quoque Thom. Brabant. 2. libro apum, hæreti-
 corum conuenticulorum si quæ dici potuit matrix, diru-
 pta & scissa est, ideo fetus suos generare non potuit. Hinc
 Isai. conqueritur: Venerunt filiæ usque ad partum, & non
 erat uirtus pariendi. Hæreticorum ciuitas inutilis est, & la-
 pides ex quibus extracta est, in præceptis detrahuntur.
 Micheæ sexto: O ciuitas pessima in iniquitate extracta
 es ab hæreticis: feminabis peccando & non metes in au-
 ditoribus proficiendo, & sic radix eorum exiccata est,
 & fructum nequaquam facit. Osee. 9. quia hæretici, in quibus
 radicari deberent, perdiderunt. Vnde & instabiles ut ca-
 meleontes ab ecclesia recedunt, Vnde secundum Iob su-

LIBER .I.

per glaream hæretici habitant: glaream minutissimos lapides dicimus, quos aqua fluuialis trahit: sic hæretici illas hominum mentes trahunt, quæ nulla stabilitatis grauitate solidantur: & nubes sine aqua, quæ à uentis circunferunt, & fluctus feri maris despumantes suas confusiones: & sunt fontes & lacus contriti, non habentes aquam sapientiæ salutaris nebulae, turbinibus & uentis tempestuosis superbiæ exagitati, & habent imaginem nequitiae, in quibus est falsa moneta à diabolo facta, quæ bonus trapezita reprobatur: & siatera dolosa, id est, falsa expositio scripturarum more falsorum mercatorum. Osee duodecimo: Canaan qui interpretatur negotiator, hæreticus mercator animarum in manu eius siatera dolosa calumniam dilexit. Isti sunt montes Gelboe, de quibus secundo Regum primo: Gelboe decursus interpretatur, quia hæretici extra ecclesiam decurrunt. Stephanus Tegleatus archiepiscopus Patracensis dicit, Mali montes sunt quibus maledixit Dauid, dicens, Montes Gelboe nec ros & cætera, lubricum interpretatur Gelboe, & sunt impij hæretici, montes utique uolubiles, lubrici & instabiles, in quibus quia ueritas non est, quicumque ascendunt eis que credunt, aut ad eos confugiunt, facile corruunt. Hæc est enim terra maledicta, non triticum generat, sed lolium spicis corruptis & pallijs aristarum fractis uel scissis. Dicitur etiam hæreticus absinthium, quia amaritudinem perturbationis inducit in ecclesiam, & cibum sacrae scripturae amarum reddit, & ueritatis dulcedinem amittit, & uere est puteus abyssi propter profunditatem malitiæ, & propter tenebras conscientia, panis hæreticorum est eorum perditio omnes inficiens letaliter, & Hieremiæ sexto, Malitię eorum non sunt consumptæ, argentum reprobum uocate eos, quia dominus proiecit illos. Sed quid istis immoror? nam cum Hieronymus in apologia ad Pammachium & Oceanum dicere possum: Non mihi diues Ciceronis lingua, nec feruens Demo-

DE HAERETICIS IN GENERALI.

Athenis oratio sufficeret, ut possem implere sermonem,
si uelim hæreticorum fraudes prodere.

De hæreticorum communicatione

uitanda. Caput .VIII.

Hæreticum hominem post primam & secundam
correctionem deuita, quia subuersus est qui hu-
iusmodi est, & delinquit, cū sit, pprio iudicio cō-
demnatus, ad Titū. 3. & 24. q. 3. dicit Apostolus. Exemplo
enim sanctorū, hæretici sunt uitandi, sicut Iohannes euā-
geli. fugit Cherinthū, & Ignarius sæpe in ep̄s suis ait:
Fugite hæreticos, diaboli soboles: & ut scribit Athanasi-
us: Nunq̄ sanctus Antonius se miscuit eorum communio-
ni, anteq̄ eos: sciens trāsgressionem atq̄ prauitatem. Vi-
tādi enim sunt ut fallaces medici, qui sub specie boni mi-
nistrant uenenum, & uenditores sunt filiorū eccl̄iæ, faci-
entes eos ethnicos, ut longe sint ab electorū numero. Et
ut hostes Christi, qui deberēt esse filij dei scdm Rupertū
Holkot super lib. Sapiē. Sunt em̄ ut leprosi, contagiosi.
Hiero. super Amos: Odit deus quotiescunq̄ congregati
sunt hæretici in noīe eius. Detestat factorem eorū, & clau-
dit nares suas. Et idē in tract. de diuersis leprę gñibus: Co-
lores lepræ diuersi, diuersis hæresibus aptant: nam hæ-
resis non solum est fœtida & infectiua, imō & fundamen-
ti Christianitatis corruptiua. Et Frac. de Retza in. 4. par-
te sup Salue, profusissime deducit, q̄ hæretici comparant
leprosis. Num. 5. Eijciant de castris oēm leprosum. i. here-
ticum. Et. 2. Paral. 27. Ozias non regalibus sepulchris, nō
in ciuitate Dauid, sed in agro sepultus ē, eo q̄ esset lepro-
sus. Glossa: Hæretici indigni sunt societate & communi-
one sanctę eccl̄ię, quia erroribus maculati &c. Et sic Num.
15. dicit: Separamini à tabernaculis hoīm istorū durissi-
morū. Et Antonius (ut scribit Athana.) ait in ultima ho-
ra: Schismaticorū & hæreticorum uenenata uitate, meū
circa eos odium sectamini, Christi sunt inimici: scitis ip̄s
q̄ nullus mihi nec pacificus quidem sermo cum eis aliq̄n

fuerit propter prauam eorum uoluntatem, & pertinax contra Christum bellum. Et quare uitandi sunt: nam excōmunicati sunt de facto, extra de hæreti. c. excōmunicamus. Excōmunicatio em̄ sc̄dm Petrū de Aquila in .4. est exclusio alicuius a cōmunionē fidelium: & pro graui peccato mortali, quod sequit̄ contumacia, infligit̄. Adeo em̄ uitandi sunt hæretici, qui propria sponte diabolo suadente se a nobis segregauerūt, ut ab eccl̄ia sint separādi, nec in cōmunijs nostris sepeliendi. Isai. 14. Quasi cadauer putridum, non habebis confortium, neq; in eis sepulturā. Et Ose. 9. Nō habitabūt in terra dñi, exponit Hiero. de hæreticis, sed Mēphis sepeliet eos. Hæretic⁹ dicit̄ anathema. i. separat⁹, segregat⁹, exclusus, ne unius ouis dix; contagiū innoxium gregē Christi uenenata permixtione cōtamīnet. Vñ Rupertus abbas Tuitiēn. super illud Apoc. Atriū quod foris est, noli metiri, inquit: illud atriū. i. illos hæreticos qui sunt sicut atrium, qd̄ templo quidē uicinū est, sed in templo nō est, ne metiaris. i. nihil ad illos pertinere contesteris mensuram illā, quæ data est his qui ceperūt deū, quiq; credunt in noīe eius. s. potestātē, filios dei fieri. Quare? Quia datum est gentibus, qm̄ inter gētiles reputant̄: dicunt se Christianos esse, sed mentiunt̄, & cū gentibus eodem malignitatis spū debacchantes, Christianos persequunt̄. Ex quibus sequit̄, q̄ cum hæreticis non est cōmunicandū, nec cum eis cibū sumere debemus, nec in domo, nec in terra foueant, nec negotiatio cū eis exerceat̄. Sic. 2. Iohan. 1. dicit̄: Si quis uenit ad uos, & hāc doctrinam non habet, nolite eum in domū ducere, nec aue ei dixeritis: q̄ em̄ dicit ei aue, cōicat opibus ei⁹ malignis, ubi dicit glo. Tāta apl̄i tūc in religione utebant̄ cautela, ut nec uerbi quidē cōionem cū aliquo eorum, qui a ueritate deuiauerunt, habere paterent̄. Et. 24. q. 1. quæ dignior: Si qua est eccl̄ia quæ fidem respuat, nec apostolica prædicationis fundamenta possideat, ne quā labē perfidiæ possit aspergere, deserēda est. Et diuus Theodosius imperator, statuens leges in hæreticos, dicit: Ut eccl̄ias nō habeant,

DE HAERET. IN GENERE

nec; episcopos, aut clericos ordinēt, sine honore sint, & a ciuilitate cōi expellant. Nā ex tali familiaritate, alijs daretur occasio erroris. Aug⁹ in regula: Hoc nō fit crudeliter, sed misericorditer, ne cōtagione pestifera plurimos pdat una ouis morbida &c. Et. 2. Cor. 6. Exite de medio eorū. Itemq; in omni actu legitimo debēt uitari. Nā scdm Brixiensem hereticis oīs appellatio phibita est, & iudex ex officio suo repellet hæreticū ab agendo, testificando, & aduocando. Et Caius papa dicit: Hæretici nō pnt Christianos accusare, aut uocē eis infamationis inferre. Dicit tū dñs Iohan. Anto. 34. dist. in mandatis: Cum hæreticis possumus loq̄ quantū ad ea quæ possunt eos reducere ad fidē. Et dicit Bar. C. de hære. Excōicatus pro hæresi, non pōt facere testamentū, nec publica cōficere instrumēta. Et oīs hæreticus indistincte ab omni dignitate deponit. Sed dubium ē, an hæreticis def copia defendendi se? Dicit Henricus Bonchit extra de hære. c. si aduersus: Hæreticis datur audientia, seu copia se defendendi in foro pœnitēntiali, & interiori. Sed in foro iudiciali & exteriori distingue: Aut sunt hæretici penitus occulti, qui cōuinci non possunt, talibus nō negat legitima defensio, qa ecclia nō iudicat de occultis. Aut sunt cōuicti, tūc nō admittunt ad defendendū hæresim, nec sunt audiēdi, nec sup crimine hæresis, nec super bonis eorū. Qualiter aut debeant confici libelli ad accusandum hæreticos, docet Guilielmus Durandi in quarto lib. speculi iudicialis.

Hæretici sunt persequendi & puniendi.

Caput .IX.

EXurgat deus & dissipentur inimici eius. Et alibi Psal. reddit rōnem: quia dissipauerūt legē tuā. Soller em̄ plures pœnarū grauitas magis q̄ timor dei arceat a uolūtate peccandi. Ideo ut hoc pestiferū uitium propter aliorū terrorē euellatur, adhibuit ecclia diuersa pœnalia remedia. De pœna spūali quæ exercetur per mucronē excōicationis, dictū est in pcedēti ca. De pœna autē

LIBER PRIMVS.

æterna, quæ debet hæreticis, dicit in sequenti ca. Primū
 em̄ locū in pœnis hñt, qui à deo aberrāt, ut dicit in ep̄a
 Clēm. Pro quo norandū, q̄ reges & principes debēt exur
 gere, & filios iniquos persequi, & restringere per corpo
 ralē punitionē, quæadmodū in lege ueteri Elias prophe
 tas Baal interemit, & Matathias filios superbæ persecu
 tus est. Psal. Quis cōsurgēt mihi aduer. malig. aut frabit
 mecū aduer. operant iniq. Habent em̄ dñi tpales tueri
 eccl̄iam 23. q. 4. Sicut excellentiā uestrā ex hostilibus bel
 lis, in hac uita dñs uictoriā fecit luce fulgere, ita oportet
 etiam inimicis eccl̄iæ omni uiuacitate mentis & cor
 poris obuiare. Et infrā: Eminentia uestra conatus hære
 ticorū cōprimat, & superbas eorū ceruices iugo rectitudi
 nis premat. Sunt etiā ad fidei quā reliquerūt receptionē
 cōpellendi & puniendi, per reorū corporalium spoliatio
 nem, dist. 18. quo iure, ubi dicitur: Relegant leges, mani
 feste præceperunt imperatores, q̄ qui p̄ter eccl̄iæ catho
 licæ cōionem usurpant sibi nomen Christianum, nec uo
 lunt in pace colere pacis autorem, nihil nomine eccl̄iæ
 audeāt possidere, & C. de apostatis. si quis. Apostatarum
 bona dominico fisci publicantur. Et dicit Gotfri. de Tra
 no in expositione tit. decret. quod catholici possunt hære
 reticos propria autoritate spoliare, quia eccl̄ia genera
 lem eis autoritatē præstitit, ut eos exterminent. Ad hoc
 em̄ datus est gladius materialis imperatoribus, sicut ha
 betur. 2. Machabæorum ultimo, q̄ Ieremias extendit dex
 xteram, & dedit Iudæ Machabæo gladium aureum, di.
 Accipe gladiū sanctū munus à deo, in quo deñcies aduer.
 populi mei Israel. Vnde per Moſen dominus dicit: Gladi
 us meus manducabit carnes. Vnde nota secundum Petrū
 de Ancor. super. 6. de hæreticis, quod cognitio cōtra hære
 ticum spectat ad forum eccl̄iæ, executio uero ad iu
 dicem secularem: consueuit enim esse pœna ignis, quam
 eccl̄ia nō imponit. Sic dicitur extrā de hære. Nos itaq̄
 inquisitioni tuæ de fratrū nostrorū cōsilio rñdemus, qui
 post abiurationē deprehēsi fuerint in hæreſim decidisse,

DE HAERETICIS IN GENERE

sine ulla penitus audientia relinquēdi sunt iudicio secu-
 lari. Vbi nota q̄ sc̄do relapsis, eccl̄ia gratiā nō indulget,
 quia si hæretici reuertētes sp̄ reciperent & conseruarent
 in uita & alijs t̄p̄alibus bonis, esset in præiudiciū salutis
 alior̄. Vñ Amb. quandā dicit esse misericordiā iniustam,
 q̄n̄ facilitas ueniæ incentiuū præbet delinquēri. Quisquā
 ne eū misericordē dicere audeat, qui ut unū lenius p̄ni-
 at, ceteras hoīm deicit in uoraginē p̄tōr̄, imō deus in
 quo maxime misericordia excellit, interdū misericordiā
 execrat. Ait em̄ Deut. 69. Non misereberis eius, & auferes
 noxiū sang. de Israel, ut bñ tibi sit. Et. 3. Reg. 20. Quia di-
 misisti uis̄ dignū morte, erit aia tua pro aia eius. & 2. Ma-
 chabē. 6. conditor libri exclamat, di. Eteñ multo t̄p̄e nō
 sinere peccatorib. ex sentētia agere, sed statim ultioēs ad-
 hibere, magni beneficij est iudiciū. Rursus sicut dicit Mi-
 lis de Veronā in suo reperto: Hæretici & eor̄ fautores &
 aduocati & ipsor̄ hæredes usq; ad secundā p̄geniē, sunt
 inhábiles ad beneficia t̄p̄alia, & honores, & publica offi-
 cia. Præterea si hæretici sine p̄na euaderēt, alijs securus
 in hæresim laberent. Ecc̄i. 8. Quia nō cito p̄fertur cōtra
 malos sententia, absq; timore ullo filij hoīm p̄petrāt ma-
 la. Ideo reuertētes ad p̄nitentiā recipiuntur, nō aut̄ ut li-
 berētur à sentētijs mortis. Et ergo ad præmonendū præ-
 lator̄, notant̄ dicit Cers̄on in de examine doctrinar̄: Illi
 culpantur rationally, qui ex officio resistere hæresi
 introductæ debentes, facti sunt speculatores cæci, canes
 muti, nauæ stulti nauem eccl̄iæ naufragijs omnib. expo-
 nentes, quā regere nec sciunt, nec uolunt: scientibus de-
 niq; uolentibusq; succurrere uiam claudunt, ipsos abiect-
 unt infamantes, spernunt. Ideo dicit Barthol. de Pisis, q̄
 archiepiscopi & episcopi, qui circa extirpandos hæreticos
 fuerint negligētes, debēt deponi, & alijs substitui. Et hæc
 sufficiant dicta de p̄nis hæreticor̄. Sed tñ notat Iohan-
 nes Teuto. 3. lib. casualium, q̄ si religiosi inuenti fuerint
 in hæresi deliquisse, grauius puniendi sunt q̄ seculares.

Statua

hæreticalis.

DE HAERETI. IN GENERE

De statua hæretici. Ca. X.

MEa est ultio, & ego retribuam in tpe, ut labat pes eorū, iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tpa, Deut. 32. Vides hanc statuā lector, qua hæreticū exprimere uolumus. Et merito, quia scdm Hieronymum in .3. Daniel. Hæretici fulgore eloquentiæ secularis falsum dogma componunt aureā statuam facere, & quantū in se est, persuasione compellere, ut cadentes adorēt idolum falsitatis. Stat nempe sublimis, capite leuato in celsū, qd fastuoso pileolo insignitū est, per hoc uelim intelligas superbiam hæretici & ambitionē, iuxta illud qd dicit glo. super Isai. 27. Hæretici qui eleuant in superbiam, qui ecclesiæ humilitate contempta, sibi excelsa promittunt, dogmatum suorū mōtes ascēdunt, & ibi cubile suum dæmonibus prostituūt. Et Hiero. super Amos 2. Principes hæreticorum intumescunt superbia, declinātes ab illo qui superbis resistit: nam iactantia facit hæreticum. Et sicut illi antiquo hosti patuit ruina magna, ita iuxta est dies perditionis hæreticorum, ut labat pes eorum. Quare pinximus eum ligatis pedibus catena, cuius longitudo protenditur in infernum. Sapien. 17. Vna catena tenebrarum omnes erāt colligati, quibus procella tenebrarū conseruata est. Iudæ. 1. Et glo. super illud Osee. 5. Vidit Iudas uinculum suum, dicit: Hæretici aliquando se funibus peccatorum constrictos uident, nec dei consiliū quærunt, sed diaboli, qui est ultor peccatorum, & cū eo iuste damnantur. Prouerb. 7. Inclinata est ad mortem domus eius. Hæreticorum enim domus, quia super arenā construitur, & cum stare uidetur, uergit in occasum, id est, ad impiorum consortia. Et glo. super illud Iob. 28. Tēpus posuit tenebris, dicit: Intuetur finem hæreticorum, quo ex malo opere trahantur ad supplicia. Item sub columna in qua stat hæreticus, depingitur infernus. Vulpes enim nulli usui aut cibo utilis est, nisi ut mittatur foras: sic de hæreticis dicitur, partes uulpium, id est, dæmonū,

erunt. Et subiungitur in themate: iuxta est dies perditionis. 2. Petri. 2. cum qui erunt eos deum negant, superinducentes celerem perditionem. Iudæa unico, Væ illis qui in contradictione Choræ perierunt. Beda: contradictione Choræ, qui uiuus ad infernum descendit intereunt, quicumq; appetitu indebiti primatus ab unitate ecclesiæ se fecernunt. Hierony. in Isaiam: Prope est & instat quotidie tempus ruinæ hæreticæ, non differt eorum subuersio. Nonne omnes hæretici cito mercedem iniquitatis acceperunt? Mahomet morbo apoplexiæ uexatus, orco infernali traditus est. Iulianus apostata Mercurij lancea perfoctus est. Arrius mediis crepuit. Iohannem Hufs & Hieronymum Pragensem, uultrix flamma combussit. Vbi Heluidius, Bonatius, Eaius, Eustachius, Imbianus, Lapidus, & reliqua cohors hæreticorum, nonne cum suis sequacibus interierunt, & quasi aqua decurrens ad terram caliginis dilapsi sunt? Hilarius in epistola ad Donatum diaconum: Theologia superauit hæreticos, prostrauit oēs aduersarios, ubi quæso schisma Pelagij, barbaries Manichæi &c. Reuera amodo non comparent, Isa. 45. Abierunt in cōfusione fabricatores erroris &c. Et Hiero. sup illud Eze. 13. Erūpere faciã spm̄ tempestatū in indignatione mea &c. Hæc oia de hæreticis dicere possumus: omnia em̄ corū figmenta ira dei soluunt. Hæreticus aure diabolū excipit. Igna. in eplā ad Phil. ostēdens diabolū incensorem malorū, inquit: Tu incense draco apostata serpens, à deo discedēs, à Christo separatus, à spūs sancto alienus, & à choro angelorū exulans, iniuriator legis, & legitimum inimicus. Et. 16. q. 2. Vissis literis, scribit Ioh. papa Isaac Syracusano episcopo: Habet ysutus hostis mille nocendi modos, conatur nanq; à principio ruinæ suæ, unitatem ecclesiæ rescindere, & omnibus modis humanum genus euertere & perturbare.

De hæretici diffinitione & qualitatibus.

DE HAERETI. IN GENERE

Refert Augustinus in libro de utilitate credendi, & 24. quæ 3. Hæreticus est qui alicuius temporalis gratia, & maximæ gloriæ principatusque sui gratia, falsas ac novas opiniones gignit, pertinaciter defendit, uel sequitur. Et secundum Raincrium in pantologia, ex hac diffinitione duo essentialia hæresi eliciuntur. Primum, novas & falsas opiniones gignere uel defendere, quod pertinet ad maiores hæresiarchas & eorum superbiam. Secundum est illas opiniones sequi, quod pertinet ad hereticos minores & eorum auaritiam, quia temporalis gratia. Thaddæus: Vt illis qui errore Balaam mercede effusi sunt. Beda, errore Balaam pereunt, qui pro amore terrestrium commodorum, ueritatem quam norunt impugnant, & hoc contumaciter: ab eo enim quod alicui perfecte habitum est denominatur. Et dicit Alexander de Hales, quod tria faciunt perfectam hæresim. scilicet falsa credulitas, peruersa uoluntas, & pertinax defensio. Cyprianus: Scimus quosdam quod semel imbuti sunt nolle deponere, nec propositum suum facile immutari. Et secundum Petrum de Tarāthasia in quarto: Hæresis habet initium in ratione, & complementum in uoluntate. Insuper hæresis principaliter consistit in corde, id est, in consensu mentis uel uoluntatis, secundum Hilarium: sed secundario in ore. Hieronymus: Ex uerbis inordinate prolatis, incurritur hæresis. In argumentum huius dicit Azo prima parte. C. Hæreticus est, qui uel leui argumento à iudicio catholice religionis & tramite detectus fuerit deuiare. Leuia enim signa faciunt ad probandum hæreticum, dicit Iohā. de Imo, & idem Archid. in cap. ut officium de hæreti. libro sexto: Dicit tamen abbas in 1. cap. de hæreti. & post cum Ant. Corseti. Hæreticus non est, licet dubitet de fide, & scrupulum habeat conscientie, non tamen habet firmitatem animi, nec perseueret in quadam pertinacia, sed conformet se cum fide ecclesie. Et ergo hæresis quæ dicitur ab erro, & secundum quod est nomen Græcum importat diuisionem, quæ op

ponitur unioni fidelium, uel importat electionem. 24. q. 3.
 Hæresis græce ab electione dicitur, quod scilicet eam unusquisque
 eligat disciplinam, quam putat esse meliorem: secundum autem
 quod est nomen latinum, dicitur ab hærendo hæreticus: igitur
 ex uero nominis dicitur, quasi electiuus, & quasi ad hæsiuus
 & diuisiuus: nam primo doctrinam falsam eligit, & post
 illi electæ pertinaciter adheret, per quam ab alijs diuiditur &
 separatur. Rabanus Actuum. 5. Hæresis scissio interpreta-
 tur, uel dicitur ab electione, quia spiritibus aliorum dicitur, quod
 sequendum putat, elegit.

De hæreticorum diuisione.

Caput .XII.

Quorundam hominum peccata manifesta sunt, præce-
 dentia iudicium, quorundam autem subsequuntur. i. oc-
 culta sunt. 1. ad Timotheum. 5. Sic conformiter duplices
 reperiuntur hæretici. Quidam manifesti, qui contra fidem
 publice prædicant, aut profitentur, aut defendunt errorem.
 Hic est notandum, quod Innocentius certius enumerat extra de y.
 si. sex genera hominum, quos asserit esse hæreticos mani-
 festos. Primo contra fidem prædicantes, & secundum Guiliel-
 mum Octam in de peccatis papæ lib. 3. intelligitur, quando contingit
 aliquem publice prædicare contra fidem simpliciter, & absque omni
 præstatione, & quod nunquam ab assertione sua erronea desistat,
 & non paratus corrigi, talis est pertinax, ideo censendus
 hæreticus. Secundo persistentes errorem fidei contrarium. Pro-
 fessio enim a uoluntate firmata solet procedere, & similiter
 omnes iurantes se errorem aliquem fidei Christianæ contrarium
 seruaturos. Tertio conuicti coram prælatis. Quinto
 ne temeraria. Quarto conuicti coram prælatis. Quinto con-
 demnati a prælatis de hæretica prauitate. Sexto con-
 fessi, & tales secundum Ruber. Tuitien. super Apoc. intel-
 liguntur per Magog. quod interpretatur de tecto, quia illi sunt
 manifesti, & operibus & uerbo nobis aduersant, & talibus
 cum antichristus uenerit, se falsi Christiani sociabunt, pari-
 terque cum illis uim facient ueris & simplicibus Christia-
 nis.

DE HAERETICIS IN GENERE

nis. Alij sunt hæretici secreti, qui eorū quæ sunt fidei, errorem in mente habent, propores habere pertinaciã in uoluntate, tñ ybo uel facto exteriori non ostendunt. Et tales intelligunt per Gog. quod interpretat tectum, & per tectum falsos intelligimus fratres, qui intus sunt, & nobiscum profitent nomen Christianũ, pro eo q non dum sese prodũt. quia rei uel tps occasio illis deest. Quidã sunt hæretici affirmatiui, qui hñt errorem eorū, quæ sunt fidei in mēte, & ybo uel facto ostendũt se habere pertinaciam in uolūtate. Hæretici ybo impœnitentes & pertinaces sunt, quibus pfidiæ radices & errores in fide ostēduntur: & qui dum mādatur est ut resiliant ab errore, illum abiurent, & satisfactionem faciant debitam, nolunt obtemperare, imò pertinacit̃ perseuerāt. Econtrario dicũtur hæretici pœnitētes. Quidam sunt hæretici negatiui, qui corã iudice fidei per testes legitimos de aliqua hæresi rite sunt conuicti, sed nō confitent, imò constāter negāt, & ybo solum fidem catholicam profitent. Hæretici aut̃ relapsi seu relabentes sunt, qui postq̃ ut pœnitentes heresim abiurauerũt, post abiurationē in eandē heresim sunt relapsi. Hæresiarchæ sunt, q̃ errorem eorū quæ sunt fidei, inuenerunt uel cōfinxerunt, uel inuentam & confictam alios docent, & magistri & principes errorum efficiuntur.

De hæreticorum fautoribus.

Ca. XIII.

Digni sunt morte non solum qui faciunt, sed etiã qui consentiunt facientibus, ad Rom. 1. Consentientes em̃ cum faciētibus, par cōprehendit pœna. Huiusmodi sunt multi: quidam em̃ hæreticorū erroribus sunt credentes, ybis & factis, & propria confessione dicētes se credere eorū erroribus. Et dicit Angelus de Clauasio: Hæretico credens dicitur, qui proprio ore dicit se uelle mori in fide talis hæretici: uel qui dicit se credere erroribus illius: uel qui reuerētiam exhibuerit, aut

cōsolationem, uel communionem in morte, uel in infirmitate ab hæretico receperit, uel qui similia perpetraverit, quæ ad ritum hæretici pertinet. Scdō sunt hæreticorum receptores, & dicunt, qui frequenter hæreticos recipiunt in domos suas sciēter, & hi dicunt etiam hæretici. Hæreticorum defensores sunt, qui defendunt eorū errorem, & hi damnabiliores sunt illis qui errāt, & non solū hæretici, sed hæresiarchæ sunt habēdi. Qui enim defendunt uitibus suis personam heretici, ne ad manus iudicis pueniat, sunt excōicati. Hæreticorū fautores, maxime publicæ personæ sunt, qui omittūt facere ea, ad quæ ex suo officio obligant, circa hæreticos, uel captos hæreticos si ne licentia epi uel inquisitoris à carcere liberāt, uel processum iuridicum impediunt. De hæresi suspecti uehementer sunt, qui talia pagunt, ex qualibus orit magna suspicio contra eos, & debet mandari eis ut abiurēt gñaliter oēm hæresim: & si oriat ex illis uiolenta suspicio, hæretici sunt habendi. De hæresi diffamati sunt, de quibus est publica uox & fama, & communiter omnes simplices dicunt, q̄ talē hæresim habeāt, istis est canonica purgatio indicēda. In hæresim lapsi sunt, qui prius fuerūt lapsi, & relabunt in hæresim abiuratā, & similiter qui stat in aliqua hæresi damnata ab ecclīa, & dicit Felinus Sandeus in c. excōicamus, de hære. q̄ uolēs redire ab hæresi, licet cui ret p̄nam mortis, & tradat carceri perpetuo, si talis fugeret ex carcere, ex hoc solo diceret conuictus tanq̄ relapsus in hæresim, & ita oīs audientia sibi denegaret. Impeditores officij inquisitionis sunt, qui captos pro hæresi à carcere propria temeritate liberāt, uel processus inquisitoris lacerāt & impediunt, & testes in causa fidei uulnerāt, tales sunt multū culpabiles, & si hñt errorē in mente cū pertinacia, sunt excōicati. Ex quib⁹ oībus inferit q̄ hæresis est peruersus recessus à fide ecclesiastica, quam quis prius tenuit. Et opponitur fidei sicut peccatum mortale charitati, & est peccatū in spiritum sanctum, quia est impugnatio yitatis agnitæ, & opponit primo p̄cepto primæ ta-

DE HAERETI. IN GENERE

bulæ: & cōprehēditur sub uana religiōe: & inquantū rē
spicit intellectum, est in genere falsæ credulitatis: inquantū
respicit affectum, est in p̄ctō, quod est in uoluntate.

De scribentibus contra hæreses et hæreticos.

Ca. XIII.

Charissimi, omnem sollicitudinem faciens scribendi uobis de cōi uestra salute, necesse habui scribere uobis, inquit sanctus Thaddæus: & hoc propter hereses insurgētes, qm̄ multi pseudoprophete exierūt in mundum, & illi, ut ita dixerim, fabulones. i. qui falsas fabulas, pplexasq; hæreses cōtexuerūt, ideo ut iuxta glossa super illud Prouerb. 10. Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic hereticorū perfidia, bonis doctoribus molestiā generat & lachrymas, & per cōsequens labores & sudores scribendi contra eos & eorū errata uarios libros, tractatus, & ep̄las, & hoc necessario, ad Phil. 3. eadem uobis scribere mihi non pigrū, uobis autē necessarium cōtra instantes canes & malos operarios. Et hoc merito, nam & hæretici incessanter non dimittunt scribere libros erroribus refertos, contra quos dicit Isaiæ. 10. Væ qui condūt leges iniquas, & scribentes iniustitiam. Quæ autē maior iniustitia q̄ hæresis, quæ rectitudini fidei inimicatur: eō q̄ annotaui certos uiros ecclesiasticos, scribentes contra hæreticos, hoc ordine:

Athanasius Alexādrinus scripsit libros aduersus hæreticos.
Augustinus lib. unū scripsit de hæresibus. (cos.)

Alanus fecit libros contra hæresiarchas.

Basiliius ad Enthitas ep̄lam unā contra hæreticos.

Buconius Castellianæ Mauritanie oppidi episcopus, scripsit aduersus Iudæos & Arrianos, & alios hæreticos, secundum Gennadium.

Carolus Magnus imperator græce ac latine doctissimus, ante septingentos annos cōtra certos hæreticos opus scripsit in. 4. libris partitū, quod habetur Romæ in Vaticana bibliotheca.

- Celestinus e^ps Brixien. librum unum de hæreticis.
 Celsus sex uolumina tradidit de hæresibus, & opinionibus philosophorum.
 Cyrillus Alexãdrinus aduersus hæreticos librum unũ, qui elegias interpretatur, in quo Nestorij occulta panduntur, & p̄dita confutantur.
 Cyprianus inter magnos habitus, & à multis in catholica fidei sanitate laudatus, doctor eruditissimus, & martyr fortissimus, scripsit multos cõtra hæreticos libros.
 Clemens Alexãdrinus, ut dicit Ado Panthei auditor, librum unum contra hæreses.
 Epiphanius e^ps Salaminæ in Cypro, aduersus omnes hæreses librum scripsit.
 Gennadius episcopus Massiliensis de se testatur in secundo libro illustrium uiroz: Scripsi, inquit, aduersus oēs hæreses libros octo.
 Guido quidã Carmelita, ut dicit Iohã. Nid. in. 3. li. formicarij, de hæresibus diuersis latissime scripsit.
 Hilarius Pictauien. cõtra hære. diuersa uolumina edidit.
 Irenæus e^ps & martyr, S. Polycarpi auditor, cõpilauit. 5. libros contra hæreticos.
 Iulianus confessor, doctus græca & latina linguis, cõtra hæreses scripsit.
 Iacobus cognomẽto Sapiens, Nisibinæ ciuitatis Persarũ e^ps, scripsit lib. 25. de fide contra oēs hæreticos.
 Iohannes Chrysof. contra Arrianorum hæresim, cõtra Martionem. cõtra Cherinthũ, Ebionem, Arthemone, atq; Photinum, & contra omnes hæreticos, fortissimos libros scripsit.
 Iohan. Damascenus librũ centũ hæresum edidit lögum.
 Iustinus plũs de Neapoli, pro religione Christi plurimũ laborauit, & scripsit contra oēs hæreses.
 Philatier Brixianus e^ps, prolixissimum condidit de hæresibus librum.
 Samuel Edissenæ eccl'iæ presbyter, multa aduersum ecclesiæ inimicos Syro sermone construere dicitur, præ-

DE HAERETI. IN GENERE

cipue contra Nestorianos & Eutichianos & Timothianos.

Tertullianus Africanus anteq̄ transisset ad sectā Mōtānī, scripsit lib. unū aduersus oēs hæreses sui temporis.

Victorinus Pictauī. ep̄s, aduersus oēs ferè hæreses libros plures conscripsit.

Vincentius gente Gallus Lerinensis eruditus, ad uitanda hæreticorum colloquia, ualidissimam edidit disputationem. quam celato nomine suo peregrini aduersus hæreticos intitulauit.

Hæreticos tolerat ecclesia.

Caput .XV.

SInite utraq; crescere usq; ad messem, Matt. 13. Ratio præmittitur, ne fortè colligentes zizania, eradicetis simul & triticum. Dñs non uult hæreticos pmittere uiuere absolute: & hoc, pp̄t criminis grauitatē. Hæretici em̄ cum sint deprehensi, sunt interficiendi, multo fortius q̄ incendiarij uel falsarij. simile habet Exo. 22. Statim cum Moses descendit de mōte, mandauit q̄ frater interficeret fratrem, p̄ pctō idololatrię. Et itez: Maleficos non patiaris uiuere. i. hæreticos: quia à consortio fidelium qui uere uiuūt. excōdicandi sunt donec maleficiū erroris in eis moriat. & .23. q. 4. Merito hæretici affligunt in corpore, qui occidunt aīas. Et si ipsi sempiternas mortes faciunt, tpales se perpeti non conquerant: & sic Deu. 7. mā datum fuit, q̄ aras. s. hæreticorū ppl's subuerteret, & sculpilia combureret. Sunt em̄ hæreses idola gentium. Glo. super illud Zacha. 13. Disperdam noīa idolorū de terra. i. figmenta hæreticorū. Et Deu. 22. dicis: Non seres uineam tuam altero semine, id est, hæretico, ne misceatur aliquid erroris, & corrumpat homo. Sed in casu tantum dñs prohibet granum à palleis separari usq; ad ultimum uentilabrum. Non enim esset utile fidelibus, q̄ illæ tollerent: necesse enim est in casu, ut mali sint permixti bonis, per quos exerceantur, & quorum comparatione boni nitantur.

LIBER PRIMVS.

tur in melius, & maxime ubi aliqua inueniuntur quibus adiuuatur boni, & quorum uexatione iustorum uita purgetur, & sic permittuntur hæretici, quoniam sine periculo non possunt separari. id est sine exterminio fidelium. Tolerauerunt enim prophetae eos, contra quos tanta dixerunt, nec tamen communionem illius populi relinquebant, Isa. 52. Et Augustinus in epistola ad Vincentium. 23. q. 7. c. 1. Nonnullos toleramus, quos corrigere non possumus: nec propter paleam relinquimus aream, nec propter pisces malos rupimus retia domini, nec propter hæreticos in fine segregandos deserimus gregem domini, nec propter uasa facta in contumeliam, migramus de domo domini. De hoc figura Gen. 6. quod simul fuerunt in arca Noe munda & immunda. Et in linteo, quod uidit Petrus Act. 10. (quod ecclesiam designat) simul erant quadrupeda & uolatilia. Nunc etiam bonos malosque, quasi permixtos pisces fidei ecclesiae sagena trahit. Et. 2. ad Timotheum. 2. In domo patris familiaris simul sunt uasa aurea & argentea in honore, & fictilia & lignea in contumeliam. Sed in sagena Petri boni cum malis usque ad littus ueniunt. Vbi Gregorius. Sicut enim mare seculum, ita finem seculi significat litus maris, in quo fine boni pisces in uasis eliguntur, & mali precipiuntur foris, quia & electus quisque in tabernacula æterna recipitur, & interni regni luce perdita, ad exteriores tenebras reprobi pertrahuntur. Et sic secus littus sedentes piscatores apostolici, sagemam impletam educunt, quia uero iudicio instante, secernendi pisces patebunt, & tunc ecclesia purgabitur ab omni spurcicia hæreticorum, & deo patri sine macula offeretur: tunc enim fatuæ uirgines carentes oleo charitatis, & lætitiæ spiritualis, cælestem ianuam non intrabunt. 23. quaestione. 5. ad fidem. Si autem propter iniquitatem uestri schismatis, illi quidem correptores sunt, uos autem estis sicut cæteri diuersorum scelerum rei, qui penas legibus pendunt, profecto infelices & in hoc seculo & futuro eritis. Iob quarto: Vidi eos qui operantur iniquitatem, & seminant dolores, & metunt eos, stante, id est, iudicante deo perisse, & spiritu iræ eius esse cõ-

DE HAERETI. IN GENERE

sumptos. Vltor demum scelerum & hæresum deus vindictę tarditatem supplicij grauitate compensat. Et Malachię quarto, Dies ueniet succensa, & erunt omnes facientes impietatem, & inflammabit eos dies ueniens: Et orietur uobis timentibus nomen meum sol iustitię, qui est Christus in æternum benedictus, Amen.

De inquisitore hæreticorum.

Cap.

XVI.

Perrexit & cepit trecentas uulpes, Iudicum. 15. Ad inquisitorem enim hæreticę prauitatis duo pertinent, scilicet Pergere & Capere. Quo ad primum, prælati ecclesiarum & inquisitoribus dicitur: Pergite, quia periculosum est ipsis tantum stare, & adhuc periculosius est sedere, peremptorium est autem iacere. Pergat igitur inquisitor ex licentia sibi data ex officio iniuncto, & ex zelo ecclesię ad exercendum suum officium, considerando quanta mala ex peste hæretica oriantur. Exi, inquit, Bernardus in secundo libro de consideratione ad Eugenium, in agrum domini tui, & considera quãtis adhuc de ueteri maledicto syluescat spinis & tribulis. Perge igitur, planta, riga, fer curam, sana contritiones, membra putrida ne corpus corrumpant abscede, mala germina acuta succidere falce non cesses, & in diebus tuis fidem catholicam custodias, & nouas sopire studeas doctrinas, & tuas exoluisi partes. De sancto Petro martyre ordinis nostri legitur, qd cū à Cumis in Mediolanũ pergeret pro requirenda inquisitione contra hæreticos, sibi ab Apostolica sede commissa, quidam de creditibus hæreticorum prece & pretio illorũ inductus gladio interemit in uia, sic canit ecclesia de eo: Dum Samsonis uulpes quærit, ab iniquis emitur, caput sacrum lictor ferit, iusti sanguinis funditur & cætera. Quis ergo ille qui perrexit secundum intentionem thematis? Scriptura respondet: Samson, in quo nomine exprimitur qualitas inquisitoris, nã Samson solis forritudo interpreta

LIBER .I.

tur in sole illustratio scientiæ sufficientis in inquisitore
 signat. Solis enim est illuminare, sic inter planeras me-
 dius ponitur. Inquisitor igitur non à casu, sed ab arte ex-
 amussum instituendus est, & debet esse doctus & exper-
 tus, & in his quæ ad suum officium pertinent, debet esse
 resolutus, & fulgere debet in gemina scientia, Theologi-
 ca. s. & Iuridica, ut ex decretalibus ex libro sexto, & in
 Clemen. & certis extrauagantibus. sciat omnia cap. titu-
 li de hæreticis, quæ sibi prohibita sunt sub uarijs pœnis
 excommunicatorijs: & quomodo se habeat circa testes
 & custodes incarcerationum, & circa iuramentum & cir-
 ca totum processum iuridicum: & quando inquisitio fie-
 ri debeat, & de quibus non se intromittere debeat, & cõ-
 sulere debet doctos uiros, bonæ famæ, ut sibi consilium
 præbeant, Theologos in foro cõscientioso, Iuristas quo-
 ad pœnas canonicas, Legistas in quæst. ciuilibus & crimi-
 nalibus, & sicut inquisitor in scientia debet esse per-
 fectus, ita in ætate prouectus, quod magis sub allegoriæ
 mysterio admonet, dicens, Non arabis in primogenito
 bouis, id est, in ætate iuuenili nõ inquiris. Hinc est quod
 ecclesia statuit, quod inquisitor habeat .40. annos, in cle-
 ment. in de hære. cap. nolentes. 22. quæstione prima, san-
 ctionales. Requiritur enim in iure legisse, & quod di-
 ligenter de hæreticorum libris inquirat, pro sua enim
 defensione hæretici utuntur libris apocryphis & suspe-
 ctis, ut dicit Hieronymus. Quare eorum libri, tractatus,
 & articuli, scientia solerti examinandi sunt, & illorum
 libri recipi non debent, quorum damnantur autores, si-
 cut. C. de her. & Manich. l. dånati. dicit. De impijs libris
 nefandi & sacrilegi Nestorij aduersus uenerabilem or-
 thodoxorum sectam scriptis. Item Actuũ decimonono:
 Multi ex eis, qui fuerunt curiosa sectati, contulerunt li-
 bros, & combusserunt eos coram omnibus. Ceterum nõ
 solum debet esse doctus, sed & fortis in sui officij ex-
 ecutione, ut alter Samson leonem dilaniando, ut Elias
 legis zelator, prophetas Baal interficiendo, ut Matathias

IN LIBRVM SECVNDVM

superbiæ filios usq; ad interitum persequendo, & dicat cum Psalm. Persequar illos & comprehendam, donec deficiant. Vnde Moses zelans pro domino: Siquis est domini, inquit, iungatur, ponat uir gladium super femur suum: ite & redite per medium castrorum, & occidat &cæ. Exodi. 32. Sic sanctus Dominicus in suo ordine uoluit associari sibi uiros, qui gladio uerbi dei & inquisitione inimicos dei persequerentur. De sancto Petro martyre ordinis nostri canitur: Verbi semen seminat, errores ex terminat, uerbo pugnans fortiter. Item de sancto Vin. confessore: Hic errores prauitatis, uerbo uere uicit uertatis splendidissime. De sancto Dominico: Vulpes dissipat Samsonis, & in tuba Gedeonis, hostis fugat agmina. Nec profecto contra huiusmodi leuiter procedendum est, ne dum paucorum patientia postularis, nutrias audaciam perditorum & factio robustior fiat, teste Hieronymo ad Theophilum Alexandrinum. Quid faciet per gendo, subditur, & cepit trecentas uulpes, ut dicitur in principio secundi libri.

Finis primi libri.

CATALOGI HÆRETICORVM LIBER II.

Prologus.

CEPIT TRECENTAS VVLPES, ludicum. 35. Samsonis uulpeculæ, sunt personæ labe hæretica deprauatæ, facies habentes diuersas, sed caudas ignitas adinueniem colligatas: qæ de uanitate flammæ superbiæ conueniunt in hoc, ut segete doctissimam tam albicantem ad messem, & splendore fidei relicentem, morsu amarissimo demoliant, ac discursu subtilissimo pgunnt, impetuq; ualidissimo accedunt parit, ut accendant, dissipent, & deualtēt synceritatē sanctę fidei

PROLOGVS

catholicæ subtiliter & damnabilitet: uulpes em̄ & principes hæreticorum terram ecclesiæ desolantes, urbes hæreticorum incendio uastant illo igne, de quo dicitur Osee. 7. Omnes adulterantes quasi clibanus eorū. Vulpes enim dicitur quasi uolupes, propter inuolutionem dolo fitatis: uulpes enim non rectis, sed tortuosis anfractibus & itineribus currunt. Hic sunt uiæ hæreticorum Iob. 6. Inuolutę sunt semitę gressuum eorum, ambulabunt in uacuum & peribunt. Vel, uulpes dicitur à uolando: & hæreticorum pedes ueloces sunt instar nubium uolantium ad effundendum uesaniam suam in alios, & sic dicuntur ad effundendum uesaniam suam in alios, & sic dicuntur sidera errantia secundum sanctum Thaddæum. Insuper uulpes secundum Grego. in mor. quæ sunt animalia ualde fraudulenta, in fossis & specubus absconduntur. Vulpes etiam dum esurit, mortuam se fingit, & incautas uolucres supra se tanquam super cadauer uolitantes rapit: nihilo minus tamen uulpes nostræ hæreticales capiendæ sunt. Capite nobis uulpeculas, scribitur Can. 2. capite, id est, dephēdite, & in lucem proferte dolosas hæreticorum uersutias. Capite paruulas ne maiores effectę plus noceant, & capi non possint. Gregor. super Cant. Dicuntur paruulę, quia quamuis cōtra ueritatem intus superbiāt, exterius in ōibis tñ humilitatem per simulationē sectant. Capite eas reti sanę doctrinæ. Augu. in ser. de Samsone: Quid aliud est uulpem capere, nisi hæreticos diuinæ legis autoritate deuincere, & sanctarum scripturarum testimonij, uelut quibusdam uinculis alligare atq; cōstringere: Capite clamore prædicationis. Hierony. ad Demetriadem: Coruscante dei uerbo diaboli tenebrę repellendæ sunt. Capite officio inquisitionis & disputatiōis. Greg. sup Can. Vulpes. i. hæretici, à sanctis p̄dicatoribus capiuntur, qñ instante altercatiōe sententijs ueritatis cōuincunt. Ruber. Tutien. sup Apo. Ecce congregatio taurorum in uaccis populorū. Ecce tumultus hæreticorum, ut excludant eos qui probati sunt argento, ut eiciāt à tēplo dei qui p̄bitatem tenēt, q̄ probi & probati sunt, sensumq; &

DE HAERETI. IN GENERE

hatum habent in omni uerbo uel sermone diuino. Incre-
 pemus feras istas, feras arundinis, tauros cornupetas, &
 cervicofos uastatores scripturarum ueritatis. Prouerbi.
 14. Vade. s. disputando, contra uirum stultum, id est, ha-
 reticum. Vnde Ionathas primo Regum. 14. non nisi pro-
 uocatus ad hostes transit, quia catholici aduersus haereti-
 cos non contentionem commouent nisi prius ad certa-
 men prouocentur, & in meditatione scripturae haereti-
 cos conuincunt. Capiendae etiam sunt uulpes constantia
 fidei, grano enim sinapis comparatur fidei feruor, quod
 granu dicitur uenenata expellere, id est, omnia dogma-
 ta prauitatis. Glossa. Matthaei. 13. Sunt etiam capiendae
 uigilantia orthodoxorum doctorum nocte surgentiu,
 ut solerter uigilent, quae haeticorum & uitiorum bel-
 lis sordidata sunt, corrigant & erigant, capite auxilio
 brachij secularis, nam mali qui per ecclesiam non possunt
 corrigi, uolentes in suis criminibus perdurare, debent co-
 erceri per brachiumulare. s. per gladium & ignem,
 sicut uulpes fumo de fouea erigitur. Hieronymus contra
 Vigil, Virga Apostolica uirgaq; ferrea, debet confringe-
 re uas inutile & tradere in interitum carnis. Caeterum
 uulpes cauet ne eius cubile sciat, plura enim habet ostia.
 Cauter igitur inquiri debet uulpes haeticalis. De haereti-
 cis illud Proue. 9. impletur, In profun. inferoy conuiu-
 eius, & qui ap. illi, des. ad inf.

Quare capiendae sunt, quia demoliuntur uineam nostram,
 id est, ecclesiam florentem, Cantorum. 2. Gregorius,
 Per haeticos ecclesiae a recte fidei uiriditate exiccatur.
 Et Ignatius in epistola ad Philadelphenses, Quicumq;
 em in aliena sententia ambulauerit, ipse non est Christi,
 nec passiois eius particeps, sed est fraudator & corruptor
 uinae Christi. Ingredientes enim heretici uineam domi-
 ni, cupiunt uniuersa populari, ut uix racemum in ea re-
 linquant, de quibus illud Iudicum. 9. uerificatur: Habita-
 tores Sichem egressi sunt in agros uastantes uineas. Vñ
 Villiramus Bambergem Fulden monasterij sup Catica,

LIBER .II.

Vineam tam floret precibus, nunc uinitor orat,
 Omnis in obstantes ruat ut uulpecula casses.
 Callida maturis nocet isthęc bestia botris.
 Hæreticæ Vulpes nostræ, dum reperere calles
 Primitus incipiunt, mox dogmata praua relidans
 Ecclesiæ proceres, ne sumant tempore uires,
 Et sic difficile desistant hæresiarchæ.
 Vulpes Samsonis caudis fuerunt colligatæ. Hæretici ha-
 bent caudas adinuicem colligatas, quia de uanitate con-
 ueniunt in idipsum, extra de hære. c. excommunicamus.
 Hæreses quamuis inter se dissentiant, communi tamen
 nomine aduersus dei ecclesiam, quasi colligatæ conspi-
 rant. Et secūdam Humpertum Ordinis nostri magistræ:
 Licet inter se hæretici sint diuersi, tamē omnes sunt col-
 ligati in intentione destruendi ecclesiam. Augustinus in
 serm. de Samsonē: Vulpes capit, ligatis caudis ignem ap-
 ponit. Caudæ uulpiū quid sunt nisi posteriora hæreti-
 corum? qui primo habent magna blanda & deceptoriam
 opera: posteriora ligata, id est, damnata & ignem in fi-
 ne trahentia, ut eorum fructus & aëra consumant, qui su-
 is seductionibus acquiescunt. Et secundum glo. super il-
 lud Isai. 7. Cor tuum ne formidet à duabus caudis titio-
 num fumigantium. Caudas titionum fumigantium, uo-
 cat sapientiam secularem & hæreticum sermonem, quo-
 rum finis est exustio. Præterea hæc collectio caudarum,
 præterdit conuentionem uerū cum falso, intuitu cuius
 hæretice alios decipiūt, quare Deuteronomij .22. dicitur:
 Ne indueris uestimento qđ ex lana linoq; est contextū.
 Glo. ueste ex lana & lino induitur, qui sub locutione in-
 nocentiæ calant subtilitatem malitiæ. Hæretici em̄ falsa
 ueris & lupum sub agno uelant. In aureo calice sub necta-
 ris specie uenenum propinant letale. Et secundum Igna-
 tium ad Trallianos: Venenum erroris commiscet dulci
 blandimento, sicut puro melli uirus admiscetes. Ideo
 secundum Ambrosium in libro de fide cōtra Arrianos,
 Nihil periculosius hæreticis esse potest, quam cum inte-

IN LIBRVM SECVNDVM

gre per omnia decurrant, uno tamen uerbo ac si uenena
ta gutta meram illam ac simplicem fidem dñice, & exin
de apostolicę traditionis inficiant. Et Hiero. ad Oleram.
Venena non dant nisi melle circumlira, & uitia non decipiunt
nisi sub specie umbraę uirtutum. Ergo bene dicitur
Abacuk. 2. Væ qui dat potum amico suo, mittens fel suum.
Semper em mendacium imitat ueritatem, alit non
posset hæreticus decipere alios.

Cæterum Samson cepit trecentas uulpes, & ego sub
quadam allegoria tentabo trecentos hæreticos, homi-
nes uulpinos, in hoc secundo libro in unum catalogum
congregare: Diabolus enim cum trecentis istis per-
sequitur Christianos, quemadmodum Pharaon cum tre-
centis curribus persecutus est Hebræos, Exodi. 14. Glo-
tulit trecentos currus contra fidem sanctę trinitatis pu-
gnaturus. Sed e regione legimus Iudicum. 7. de Gedeone,
quod cum trecentis uicit Madianitas. Madianitę em
dijudicantes, aut iniqui, aut contradicentes interpretan-
tur, & sunt hæretici. Ruber. Tutienf. super Iudicum: Cõ-
tra hos Gedeon cum trecentis pergit ad prælium, solet
in centenario numero plenitudo perfectionis intelligi.
Quid ergo in ter dicto centenario numero designatur,
nisi perfecta cognitio trinitatis, cum his quippe domi-
nus noster aduersarios destruit, cum his ad prædicatio-
nis bella descēdit, qui possunt diuina cognoscere, qui sci-
unt de trinitate quę deus est perfecta sentire. Augustin.
In magno sacramento eos docere iussus est Gedeon, quã
ut canes aquã lamberent, trecentos tantum & non plu-
res, in signo crucis propter Thau, quę. CCC. significat.
Et Hieronymus super illud Marci, Poterat enim ung.
& c. plus quã trecentis denarijs, dicit: Prætextu auari-
tię mysterium loquitur dei. Etenim nostra fides trecentis
emittitur denarijs & c. Præterea hic numerus etiam in
uernaculis Abrahamę aduertendus est, per quos Lot ab ho-
sibus liberauit. Albertus Magnus. 3. scripto distinctiõe.
24. Symbolo Niceno consonat figura in numero patrũ

PROLOGVS

condentium ipsum : fuerunt enim trecenti & decem & octo . Sic uernaculi Abraham cum hostes insequeretur, Gene. 13. Ita enim ut ille, ita illi hostes fidei comprehenderunt, & spolia fidelium reducerunt, Et Lot. i. fidelem populum captū astutijs hæreticorum. Isto modo & ego trecentos testes ad minus cōtra hæreticos, in uirtute m̄rificę trinitatis adducam.

Pars executorialis.

Arrius episcopus Alexandrinus, à quo orti sunt Arriani uel Arriani tē, uixit circa annum domini. CCC XXVIII. In fine uitę sancti Syluestri & sub Constantino: q̄ Arrius inter ceteros hæreticos famosior, nequior & magis nociuus fuit ecclesię. Vbi nota, q̄d unius hominis insidię cōtra ecclesiā non sunt contēnendę: ut em̄ una scintilla parua res est, & penē dum cernis non uiderur, sed si fomitem comprehendit, & nutrimenta sui inuenerit, mœnia, urbes latissimas, saltus, regionesq̄ cōsumit: ita doctrina peruersa ab uno incipiens, uix duos aut tres primū in exordio repit auditores, sed paulatim ut cancer serpit in corpore: sed teste Hiero. Arrius in Alexandria scintilla fuit: sed qm̄ non statim oppressa est, totum orbem eius flamma populata est. Et idē inquit: Pœna Arrii nō est determinata, quia nō est determinatum quor per eius doctrinam sint subuertēdi. Orosius libro septimo: Arrius Alexandrinę urbis presbyter, à ueritate fidei deuians, exitiale plurimis dogma constituit. Et Ecclesiastici. 32. Repromissio nequam, id est, hæreticorum traditio, multos perdidit diligentes, & commouit illos quasi fluctus maris. Ideo ab eo inchoandum est, tanquā à principali hæresiarcha. Hæresiarcha, ut dicit Iohannes Nider in tertio libro fornicarij, est qui primo falsam de fide opinionem gignit, ut Arrius, Vicleff & consimiles. Reuocemus igitur ad memoriam, q̄modo, postq̄ draco ille proiectus est in terram, postquam pro

HAERETICI DE LITERA A.

ficiente Christiana fide, desertis ac destructis idolis, am-
 sit usurpata quasi diuinæ culture gloriam, iam Roma-
 ni fastigio imperij filium Marię adorante, qui raptus ad
 edeum, & ad thronum eius Arrius presbyter magnus hæ-
 resiarques, sub nomine Christiano in blasphemiam Chri-
 sti filij dei, procaciter nimis, prupit loquacitate intolera-
 bili, aquam ex ore suo serpens antiquus emittebat tanq̃
 flumen, quod erat Arrius, aquas inquam putridas doctri-
 nę nequam emittebat. Vnde Rubert. Tuitienfis abbas su-
 per illud Apoca. Oportet te iterum prophetare populis,
 dicit: Nā ecce dū tu exulas, interim Cherinthus insanit,
 Marcion furit, Ebjon blasphemare incipit, cæteriq; bac-
 chantur antichristi contra uerbum dei, contra maiestatem
 & antiquam diuinitatem filij dei, dicentes q̃ ante Mariā
 non fuerit, & q̃ tā recens deus sit, ut ex illa initium exi-
 stendi acceperit. Præterea futurum est, ut ueniat Arrius
 pertinax satelles diaboli, dicturus & persuasurus popu-
 lis, gentibus, & regibus multis, quod idem filius dei crea-
 tura sit, & in tempore esse cœperit, quodq; fuerit temp̃
 quo idem filius non fuerit. Propter istos oportet te itese
 prophetare & prouidere populis & gentibus, linguis &
 regibus multis, ut ab his pestibus populum Christianū li-
 beres, creditusq; mihi. Surge igitur & metire templū dei
 & altare. i. Christum dei filium, qui & tēplum dei est, &
 altare sanctę ecclesię, templum uidelicet dei secundum
 corpus, quod assumpsit ex uirgine: altare uero secundum
 dignitatem utriusq; naturę: hinc metire. Ecce mali mē-
 fores, male & pessime mensi sunt, & de terminis eius, q̃s
 hæretica infidelitate nimis metebant, dicēdo Christum
 non fuisse ante Mariam, grandem tumultum facere inci-
 piunt: tu ergo metire, & mensuras eius extende, quantę
 longitudinis aut latitudinis sit, aut esse debeat. Longitu-
 dinem eius supra extende, supra inquam Mariam & ante
 Abraham, imō & ante Adam, sed & ante cælum & terrā
 usq; ad antiquum diē, & dic: In principio erat uerbum.
 Sed terra aperuit os eius, & absorbuuit flumē, quod misit

dra co de ore suo, Absorptum est fantasma fluminis ser-
 pentini, quando sanctum concilium Nicenum nefarium
 Arrii dogma damnauit, ad quod concilium trecenti de-
 cem & octo illustres patres ex omnibus gentibus conue-
 nerunt, inter quos fuit magnus Eustathius Antiochenæ
 ecclesiæ præsul, Pafnutius Aegyptius, aderant Syri, Cili-
 ces, Phœnices, Arabes, Palestini, Aegyptij, Thebei Liby-
 es, Mesopotamij, Persæ, Pontici, Scythæ, Asiani, Phry-
 ges, Thraces, Macedones, Epirotæ. Et ut dicitur Prouer-
 biorum. 14. Vade contra uirum stultum. s. disputando. &
 nesciet labia prudentiæ. Glossa, uelut Arrius, qui uerbū
 consubstantialitatis in patre & filio nunquam inueniri
 contendebat. Hi prædicti patres disputabant contra Ar-
 rium, & dogma eius destructum est. Insuper absorptum
 est flumen, nam teste magistro sen. in. 3. distincti. 11. Ar-
 rii hæc fuisse perfidia legitur, ut Christum creaturam fa-
 teretur: ideo effusa sunt Arrii uiscera atq; crepuit medi-
 us, diuino iudicio prostratus in faciem, ea quibus Chri-
 stum negauerat, fœda ora pollutus, & hoc uirtute orati-
 onis sancti Alexandri episcopi Constantin. Dixit eti-
 am quod Christus non est filius dei secundum diuinita-
 tem: de hoc beatus Thomas prima parte quæstion. 27. &
 4. contra gen. De ortu Arrii, uide primū librū tri. histo.
 Et ut dictum est, prima synodus Nicena sub Cōstantino
 Augusto Arrium damnauit. distincti. 15. Canones. Con-
 tra Arrium scripsit Maximus Constantinopo. nobile uo-
 lumen, quod obtulit Gratiano principi apud Mediol.
 Victor Carthaginen. contra Arrianos librum unum, Di-
 dymus Alexandrinus lib. duos. Hilarius scripsit contra
 eosdem libros. 12. Et beatus Ambrosius libro primo de fi-
 de cōtra Arrianos, rationibus firmissimis & autoritatib.
 Arrium cōfutat. Et similiter Augustinus sexto libro de
 trini. & in lib. de hæresibus. Arriani dicunt spiritum san-
 ctum creaturam creaturæ, hoc est ab ipso filio creatum
 uolunt: ex quo sequitur quod Arriani in ecclesiæ forma
 & fide non baptizant. 1. quæstio. 1. cap. Hi qui. quia perso-

HAERETICI DE LITERA A.

narum inæqualitatem confitentur. Leo Papa in epistola ad imperatorem Cōstantinum dicit, q̄ Arriani rebaptizabant Latinos baptizatos in nomine sanctę trinitatis. Et filium minorem patre posuerunt, contra illud Ioh. 1. Ego & pater unum sumus. Vbi est æqualitas patris & filij quod Arrius non intellexit. Augustinus: Vtrumq; audias, unum & sumus, & à Charybdi & Scylla liberaberis, quod dicit unum, liberat te ab Arrio: quod dicit sumus, à Sabellio. Hieronymus ad Pamina. contra errores Iohā. Hierosol' Arriani quos optime nosti propter scandalum nominis, homouision, se damnare simulabant, uenenaq; erroris circumlineiebāt melle uerborum, sed tandem coluber tortuosus se aperuit, & noxium caput quod spiris totius corporis tegebatur, spiritali mucrone confossum est. Et glossa super illud Prouerbiorū octauo: Dominus possedit me ab initio, dicit: Pereant ergo qui negāt dei uirtutem & dei sapientiam. id est, Christū ab initio, imō & ante omne quod dici uel cogitari potest, initium ab ipso patre fuisse progenitum. Et sic exclamat Hieronymus: Centurio ante crucem in ipso scandalo passionis uere filium dei fatetur: & Arrius in ecclesia prædicat creaturā. Et Didymus Alexandrinus duos libros contra Arrianos scripsit, & Victor Cantēnæ Mauritanie ciuitatis episcopus librum unum.

Abelonij uel Abelianij, aliās Abeloitæ, hos nōnulli dicunt ex filio Adæ nominatos, qui est uocatus Abel, qui non miscebantur uxoribus, & eis tamen sine uxoribus uiuere sectæ ipsius dogmate non licebat. Mares ergo & fœminas sub continentie professione simul habitantes, puerum & puellam sibi adoptabant, in eiusdem coniunctionis pacta successores suos futuros, morte præuentis, quibusq; singulis aliq̄ surrogabantur, dum tamen duobus disparis sexus in illius domus societate succederēt. Vtrobilibet quippe parente defuncto uno remanenti usq; ad eius quoq; obitū filij seruibāt. Post cuius mortem ipsi etiam puerq; & puellā simul adoptabant. Sed dicit Aug-

LIBER II.

hæc fuit hæresis rusticana in campo nostro Hypponen-
si, sed paulatim diminuta fuit, qui omnes modo correcti
& catholici facti sunt.

Achillas episcopus Alexandrinus, postea apostata, fau-
tor Arrij, dixit: Non semper deus pater fuit, sed fuit quā-
do deus pater non fuit. Dei autem uerbum ex non exi-
stentibus factum est: & alia plura opinabatur, ut habet
primo libro trip. histo. cap. 13. Hic Achillas successit in p-
sulatu ciuitatis Alexandrinæ in clyto Petro martyri pro
pugnatori fidei: sed Achilla capto & expulso, Alexan-
der fortissimus euangelici dogmatis prædicator, ordi-
natur episcopus.

Acephali uel Acephalitzæ dicti, id est, sine capite, fue-
runt Anno domini. 458. sub Leone imperatore & Leone
i. Papa, nullus enim eorum reperitur autor ex quo orti
sunt. Hi trium Chalcedonensium caplorum impugnato-
res, duarum in Christo substantiarum proprietatem ne-
gant, & unam in eius persona naturam prædicant, con-
tra illud quod habet. 15. dist. cap. 1. ubi dicitur: Prædicās
eadem sancta synodus Christum deum sic natum de uir-
gine, ut in eo substantiam & diuinæ & humanæ confite-
amur naturæ. & extra de hære. cum Christus perfectus
deus & perfectus sit homo. Mandamus quatenus sub ana-
themate interdicas, ne quis de cætero audeat dicere
Christum non esse aliquid secundum quod homo. Cōtra
Acephalos & eos q dicunt Christum in una tm substantia
adorandum, nec acquiescunt duas in Christo cōfiteudas
esse naturas. Presbyter Iohan. Antiochenus librum com-
posuit. De liberis Acephalorum fit mentio. C. de hære.
1. idem est. Sigibertus in chronica sua: Acephalorum hæ-
resis abdicatur Anno. 526. qui dicunt Paulum in episto-
lis præcepisse feminas diaconas debere fieri, quia eas cō-
memorat post diaconos.

Achatius Cæsariæ Palæstinæ, aliās Constantinopol.
Arrianus fuit & in alijs criminosus fuit, & alienatam cū
Arrio in diuinitate posuit: declaratus est alienus à nomi-

HAERETICI DE LITERA A

ne Christiano. 4. lib. histo. trip. cap. 24. de hoc Achatio dicitur. 24. q. 1. Achatius non fuit noui uel proprii inuentor erroris, ut in eum noua scita. 1. statuta prodirent, sed alieno facinori suam cōmunionem miscuit, itaq; necesse est, ut in illā recideret iuxta lance sententiā, quā cum suis successorib⁹ p̄ p̄niuentiam synodalē susceperat autor erroris. & dī. 19. c. Anastasius, qui nutu diuino percussus lepra fuit, nam Fotinus diaconus Thessalo. cōcāuit Achatio in hæreſi. Post mortem uero Achatij, Anastasi⁹ Papa cōmunicauit Fotino sine concilio clericorum, & occulte uoluit reuocare Achatium defunctum in hæreſi, ut orationes pro eo in ecclesia fierent, ideo multi clerici reſeſſerunt ab obedientia eius. Et. 1. q. 1. c. dictum est, Felix & Gelasius Achatium ante Anastasium excommunicauerunt, & Hormisda qui ab ipso Anastasio tertius eundē Achatium damnauit, Anno domini. 484. sub Zenone imperatore. Item Gelasius urbis Romæ episcopus scripsit aduersus Achatium epistolā, quæ hodie in ecclesia catholica tenentur.

Adamiani hæreſici sic uocati, quia Adæ imitantur nuditatem, unde & nudi inter se mares & feminae conueniunt. 24. q. 3. c. quidam. Vel dicuntur Aditæ: & hæc nuditas fuit ante p̄t̄m, unde & nuptias auersantur, quia nec ut dicunt priusq̄ peccasset Adam, nec priusq̄ dimissus esset de paradiso cognouit uxore: credunt ergo quod nuptiæ futuræ non fuissent si non peccasset. Nudi celebrant sacramenta, & ex hoc paradysum suam arbitrantur ecclesiam: ista nuditas reprobatur dist. 30. cap. si quæ mulier utens uirili ueste scissa & in clausa anathematizatur. Et sic in legenda sancti Barnabæ apostoli dicitur: quadam die uidit Barnabas homines & mulieres nudos currentes & sua festa agentes. Indignatus tēplo maledixit, subito pars eius corruens, multos oppressit. Vnde in statu innocentia non fuit pudor nuditatis, sed post p̄t̄m nuditas est opprobrij & confuſſionis, & ambulantes nudi cum foeminis concupiscentiam fouent & nutriunt.

LIBER II.

Adamitæ hæretici, alij à prædictis, surrexerunt in Bohemia circa annum domini. M. 344. sub Venceslao imperatore, tempore pessimi schismatis, de quib. scribit Aeneas Syl. in libro de origine Bohemorum cap. 41. & de cogn. hæresibus & abominationibus, & quomodo extincti sunt, quæ infra in Picardo. Vnde Hierony. super Osee cap. 4. Hæretici suo errore non saturantur, nec cessant à turpitudine fornicationis suæ, & non custodiendo legem, derelinquunt deum, insaniant & inebriantur, & spiritu fornicationis possidentur. Et. 2. quæstio. 7. sententia Cham filij Noe damnatur, qui suos doctores uel præpositos culpam produnt: ceu & tam qui uerenda patris non operuit, irridenda monstrauit. Et isti imitabant Adam in turpitudinis confusione & non in cooperimento honestatis. Dicitur enim Apoca. 4. Suadeo tibi ut uestimentis albis, id est, mundis, induaris, ut non appareat confusio nuditatis tuæ.

Adimantius Manichei discipulus, rationes & disputationes scripserat contra legem & prophetas, in quibus ostendere conabatur, quod euangelica & apostolica doctrina eis erat contraria, sed Augustinus ad illas sufficienter respondit, & contra Adimantium librum scripsit, qui incipit: Eodem tempore uenerunt &c.

Aeriani uel Eriani, ab Aerio quodam nuncupati, qui offerre sacrificium pro defunctis spernant & missas negant applicari pro peccatis, pro satisfactionibus, aut pro alijs necessitatibus ecclesiæ: quod reprobatur. 13. quæstione. 2. cap. animæ. ubi dicitur, animæ defunctorum quatuor modis soluuntur. Aut oblationibus sacerdotum &c. & in c. pro obeuntibus. Sancta ecclesia sic statuit, ut quisque pro mortuis uere Christianis offerat oblationes, atque presbyter eorum faciat memoriam. Eccle. 7. Mortuo non prohibeas gratiam. Iste Aerius cum esset presbyter, doluisse fertur quod episcopus non poterat ordinari, & in Arrjana non lapsus hæresim, propria quoque dogmata addidisse nonnulla dicitur, ut dictum est. Nec statuta, solenniter ce-

HAERETICI DE LITERA A.

lebranda esse ieiunia, sed cum quis uoluerit, ieiunandū, ne uideret eē sub lege. Dicebat etiā psbytes; ab episcopo, nulla differentia debere discerni. Quidā perhibent istos sicut Euchratitos uel Ampotochtitas non admittere ad communionem suam nisi continentēs, & eos qui seculo ita renuntiauerūt, quod ppria nulla possideant, ab esca tamen carniū nō eos abstinere dicit Epiphanius, Philaster uero & hanc tribuit abstinentiam, ut etiam Augustinus in libro de hæresibus testatur.

Aetiani ab Aetio sunt uocati, dissimilem patri asserentes filium, & filio spiritum sanctum, contra illud de consensione. distinct. 3. cap. ul. Pater & filius & spiritus sanctus, unius eiusdemq; substantiæ, inseparabili æqualitate, diuinam insinuant unitatem. Dicunt etiam nullum pētrā imputari in fide manentium. 24. q. 3. quidam. sed. 5. lib. hist. tri. c. 4. dicitur: Aetiani hæretici & eorū sequaces, catholicis dicti sunt dissimiles, & ex non existenciales, quia nō mē similitudinis in diuinis abscindere nitebātur, & per omnia substantiam atq; uoluntatem dissimilem esse patri apud filium. De hoc infra in Eunomio, & August. in libro de hæresibus.

Airani, qui cōtra spiritum sanctum impugnant, cū Eudoxianis in erroribus currūt, & fuerūt cōdemnati in secūda synodo uniuersali Cōstantinopol.

Adelphilus fuit princeps Messalanoꝝ hæreticoꝝ, tempore Valētiniani imperatoris, qui ab ecclesiastica cōmunionē recesserunt, dicentes: diuinum cibum nec pdesse, nec ledere, ut patet in Anthiasistis.

Alexander Aerarius apostatauit à fide, & multos circa fidem secum merfit, quem Apostolus satanæ tradidit prima ad Timotheum. 1. De quo. 2. Timoth. 4. Alexander Aerarius multa mala ostendit mihi, reddet illi domi restitit ybis meis. Glossa prima, Iohānis quinto, Stephanus orauit pro illis, qui gratiam dei non acceperunt: Paulus pro Alexandro nō orat, quia cum iam frater erat,

LIBER II.

fraternitatem impugnabat. Item Alexander reuersus ad apostasiam, fabricabat ædes Dianæ apud Athenas, & omnes contra Apostolum commouit: Quære de Alexã. in Hymenæo.

Alogi alias Alogiani uocant, tanq̃ sine uerbo: logos enim Græce, Latine uerbum dicit: deum enim uerbum nō credunt, cōtra illud Iohan. i. In prin. erat uer. Respuentes Iohan. euangeliū & Apoc. Augu. in lib. de hæ. Has uidelicet scripturas negant esse ipsius Iohan. & .24. q. 3. quidam indigne respuunt euangelium Iohannis, qui ut aquila suum euangelium cæteris sublimius, subtilius, & plenius conscripsit.

Almareani dixerūt q̃ deus est anima cæli, quod reprobatur Thom. i. par. q. 3. ar. 8. quia deus in cōpositionem aliorū nō uenit. Et in lib. de causis dicit: Causa prima regit omēs res, præter q̃ quod cōmiscetur alijs.

Almaricus Anno. 1104. sub Orthone. IIII. & Innocentio III. Cæsarius in dial. distinct. 5. dicit eodem tempore quomāifestatæ sunt hæreses Albigeniū in Parisiensi ciuitate, in qua est fons totius scientiæ & puteus diuinarum scripturarum, quibusdam uiris literatis persuasio diabolica peruersum instillabat intellectum, quorum Almaricus magister prauitatis fuit, dicebant enim non aliter esse corpus Christi in pane altaris, quam in alio pane & in qualibet re. Sicq̃ deum locutum fuisse in Ouidio sicut in Augustino. Negabant reurrectionem corporum: similiter paradysum & infernum negabant, sed qui haberet cognitionem dei in se, quam ipse, haberet in se paradysum, qui uero peccatum mortale haberet, infernū, haberet in se, sicut dentem putridum in ore. Altaria, sanctos, statua, & imagines thurificare, idololatriam esse dicebant. Tanta audita peruersitate consilio episcoporum & Theologorum ducti sunt in campum, & corā uniuerso populo sunt degradati, & in aduentu regis Franciæ adusti. Qui mente obstinata, nullum ad interrogata dant responsum, in quibus in ipso mortis articulo

HAERET. DE LITERA A

lo nullum poterat perpendi iudicium. Cum aut ducerentur ad tormēta, tanta est orta aeris inclemētia, ut nemo dubitaret, quin ab eis aer fuisset concitatus, à quibus tantus error moriētibus fuerat persuasus. Et Almaric⁹ à generali concilio Romæ condemnatus est & excommunicatus, in cāpo sepultus & exhumatus, & cinis & ossa eius per sterquiliniū sunt dispersa. Et merito, quia scđm Brixiensem pro crimine hæresis potest quis post mortē excoīcari & damnari. 23. q. 2. c. finali. Dixit etiā q̄ si Adā nō peccasset, non fuisset distinctio sexus, sed fuisset multiplicatio hominum sicut angeloz. Item q̄ deus non uidetur in se, sed in creaturis, sicut lumē in aere. Item q̄ illud qđ aliās est peccatū mortale, factum in charitate non est peccatum, impunitatē pctōz promittens. Affirmabat idēas quæ sunt in mente diuina & creare & creati posse: cū in mente diuina, teste Aug. nil nisi æternum & incommutabile sit. & Gerson in trac. 3. super Magnificat. Almaricus & similes hæretici, dicebant mentem contemplatiui uel beati perdere suum esse in proprio gñe, & redire in illd̄ esse idēale, quod habuit essentialit̄ in arte diuina. Et sunt 20. errores Almarici, ut colligit̄ ex chronica summorum pontificū, tēpore Innocē. III. & extrā de sum. tri. & fi. ca. dicit̄. Reprobamus & cōdemnamus peruerfissimum dogma impij Almarici, cuius mentem pater mēdacij sic excaecauit, ut eius doctrina nō tam hæretica quā infana sit censenda. De Guilhelmo eoz propheta quære infra.

¶ Agapetarum hæresis, scđm Hierony. ad Eusto. de custo. 7. g. in ecclesias introiuit. Pudet dicere, proh nefas trīste, sed uerū est: unde sine nuptijs aliud nomē uxorū, inō nouum concubinaz genus plus in femina, unde meretrices uni uiro eadem domo, uno cubiculo, sæpe uno tenentur lectulo. Et supersticiosos nos uocāt, si aliquid existimamus, frater sororem deserit cēlibem, spernit uirgo germanum fratrem, quærit extraneum. Et cum in eodē proposito se esse simulant, quærūt alienoz spēale solatiū, ut domi habeāt carnale commercū. Quære in Elpi-

LIBER .II.

dio, Hierony. ad Oceanum de uita clericorum: Te detrahentium morsibuu tradidisti, si Agaperarum cōsortium non dimiseris.

¶ Algazel posuit q̄ peccatoribus hæc sola pœna reddetur, q̄ affligent pro amissioe ultimi finis. De hoc b. Tho. 3. lib. contra gen. cap. 145.

¶ Albasini, hi sunt qui & Indiani, de quibus infra.

¶ Albigenes, de quibus sic dicit Cæsarius Cister. in. 5. dist. dialogi: Tēporibus Inno. papæ, inuidia diaboli hæreses Albigeniū ex perunt pullulare tam ualide, ut omne triticum fidei gentis illius ȳsum uideretur in lolium erroris. Et eorum errores fuerunt, nā hæresarchæ eorum quædam collegerant puncta ex dogmate Manichæi, quædam ex erroribus quæ in Periarcho scriptissæ fertur Origenes, plurima etiam quæ de suo finxerunt adijcentes. Duo credunt cum Manichæo principia, deum bonum & malum. i. diabolum, quem omnia creare corpora: sic deū bonum, omnes animas. Corporū resurrectionem negant: quicquid beneficii mortuis a uiuis impendit, irrident: Ire ad ecclesias uel in eis orare, nihil dicunt prodesse. Baptismum abijciunt: Sacramentū corporis & sanguinis Christi blasphemant: Et q̄ anima scdm meritum, per diuersa transit corpora, etiam animalium & serpentum, si male uixit si autē bñ, intrabit corpus alicuius principis uel alterius illustris personæ. Item intantum error illoꝝ inuoluit, ut breui interuallo temporis infecerit usq̄ ad mille ciuitates, & si nō fuisset gladijs fideiū repressus, puto q̄ totā Europā corrupisset, & Christiani missi erant cōtra eos, & in ciuitate Biders, quæ expugnata fuit per Christianos, ipsi Albigenes super uolumen sacri euāgelij minges, de muro illud contra Christianos proiecerunt, & sagittis post illud missis, clamauerunt: ecce lex uestra miseri. Item quidā in Tholosa in odium Christi & in cōfusionē fidei, iuxta altare maioris eccl̄iæ uētre suū purgavit, & palla altaris ipsas immunditias deter sit. Quidā eoz̄ supra altare scortum posuerunt in conspectu cruci-

HAERET. DE LITERA A

fixi, eo ibi abutētes: postea ipsam sacram imaginē detra-
 hentes, brachia ei præciderunt, & crucifixi collo fune al-
 ligato per plateas illum traxerunt cum magnis blasphemis,
 & crux fuit prædicata cōtra ipsos exercitus dñi Al-
 bigēsis, Memelinū potentissimū Afroz: regē de Marioch
 in auxiliū sibi inuitauerūt, qui de Africa in Hispanias cū
 rā incredibili multitudine uenit, ut totam Europā se ob-
 tinere posse speraret. Mandauit etiā Innocētio papæ, quæ
 equos suos in porticu ecclesie b. Petri debebat stabulare,
 & super illam uexillum suū figere: quod ex parte imple-
 tum est, & si secus q̄ ipse cogitasset: & quia deus frangit
 omne superbum. Eodem tempore. s. anno. 1212. 17. calen.
 Augusti, de exercitu eius. 60. millia pugnatorum cecide-
 rūt. Ipse uero in Siciliā transiens ex dolore mortuus est,
 cuius uexillum principale in bello captū, Innocentio est
 transmissum, & in ecclesia prædicta ad Christi gloriam ē
 erectum, Simile habet. 2. Macha. ultimo: Omnes ciues be-
 nedicebant dominū dicētes: Benedictus qui locum suum
 incontaminatum seruauit. Suspendebant autē Nicanoris
 caput in summa arce, ut euident esset & manifestū signū
 auxiliij dei. Et Simon Montis fortis uir Christianissimus,
 his hēresum tumultibus uiriliter occurrit cum quibusdā
 episcopis & abbatibus & b. Dominico, non solum disputa-
 tionibus & prædicationibus, sed etiam armis, eo quod cē-
 tum milia hæreticorum cum octo millibus catholicis fu-
 disse & interfecisse feral, ut dicit Anton. 3. parte spe. hist.
 ti. 19. ca. 1. Item multi ex eis fuerūt capti: cumq; captis da-
 retur optio, ut quicumq; hæresim abiuraret, liber recede-
 ret, centū octoginta ex eis obstinati, potius cōburi q̄ hæ-
 resim abiurare elegerunt, quod & factū est: & refert Vin-
 cent. 30. li. spe. hist. B. Dominicus decē annis permāsit in
 illis partibus in prædicationis officio, & hæresis extirpa-
 tione, alijs ad ppria redeuntib. Et dicit hæresis Albigen-
 sum, quia in partib. Albigeniū iste morbus hæreticalis
 increuit, & Lodouicus rex Francoꝝ de Albigeniis etiā co-
 mitatu Tholosano hæreticos debellauit, Et Iacobus de

LIBER .II.

Virriaco crucem in Francia contra Albigenſes prædica-
uit, & multos ad ſignum crucis accipiendum prouocauit.
De hoc in lib. 1. apum, ca. 22.

Albanenſes, Bagnolenſes, uel Baiolenſes, & Concor-
denſes, uel Cozorēſes, ut dicit Anton. 4. parte ſum ti. 11.
ca. 7. in multis erroribus peſſimis cōcordant, licet in pau-
cis diſcordent. Ponunt duo principia, unum penitus bo-
num &c. Item q̄ deus non creet, nec infundat nouas ani-
mas. item q̄ Chriſtus nō habuit ueras pœnalitates: & q̄
non eſt deus: nō aſſumpſit carnem de uirgine, ſed duxit
carnē de cælo: q̄ nō fuit uerus homo: nec uere comedit:
nec fuit paſſus in cruce: nec mortuus, nec reſurrexit, nec
aſcēdit, & q̄ non eſt reſurrectio corporis: & q̄ uetus teſta-
mētum non eſt à uero deo: q̄ Moſes fuit malus: & quod
Adam non fuit à deo, & quod ante Chriſti aduentū non
fuerūt aliqui boni, q̄ baptiſmus nullius eſt efficacis. Itē
q̄ ob eſt ſubdito & ſacramēto mala uita prælatoris: q̄ nul-
lus malus pōt eſſe ep̄s: q̄ eccl̄ia nō poteſt aliquid poſſide-
re, niſi in cōi, q̄ non poteſt excōdicare: nec debet perſequi
malos: nec pōt facere cōſtitutiones: q̄ ſacramētū altaris
& extremæ unctiōis, & p̄ctm originale nihil eſt: & p̄ctm
non eſt à libero arbitrio: & q̄ nō pōt quis confiteri poſt
p̄ctm. q̄ infernus & purgatoriū nihil ſunt: q̄ bonus deus
uiuificat, & nō occidit: & q̄ malus de⁹ ulificat & occidit
corpora: q̄d mūdus ſp̄ fuit & ſp̄ erit: q̄d matrimoniū ma-
lū eſt, q̄d uſura nō eſt, p̄hibita: nec tenet q̄s reſtituere ab-
lata: & q̄d hō pōt dare ſp̄m ſctm̄. Et iſti cōueniūt cū Albi-
gē. Vbi nota, q̄d Albanēſes ſunt de priā ſecta Catharorū,
& Cozorēſes de ſecūda, & Baiolenſes de tertia ſecta eo-
rundē, & eorū hæreſes colligunt ex li. in quiſi. Hemerici,
Ampotaētis ſicut Aeriani & Encratitæ, nō admittūt
ad communionem ſuam, niſi continētes, & ſeculo renūt.
ſecundum Auguſt. quære in Aerianis.

Agareni, qui & falſo nomine dicuntur Saraceni, filij
Chriſtianorum, quando enim Mahometus à Sergio de-
ceptus fuit, eos decepit: & relicto CHRISTO, Maho-

HAERET. DE LITERA A

meto adhærent: & sic sunt Christiani renegati, aliqd credentes non ut Christiani. q. s. unus est deus, sed tres personas negant, & q. Christus fuit homo uerus, sed non deus: & sic de alijs erroribus, qui continentur in libro eorū qui Alkoranus dicitur, quem nominat diuinorum mandatorum collectiōem, in quo fides Mahomeri continet, & est respersus liber ille ab eminationibus hæresum, & spurcitijs fornicationum & uitiorum.

¶ Ampotactitæ, sicut Aeriani & Eucratitæ, non admittunt ad cōionem suam, nisi continentes & seculo renuntiantes, scdm Aug. in li. de hære. quære in Aerianis.

¶ Angelici. Hoc nomen sibi sumpserunt, quia angelos pro dñs coluerunt, ut dicit Isid. 8. li. ety. & reprobatio huius hæresis ponit in Caianis suprâ. Et Aug⁹: Angelici in angelorum cultu inclinati sunt, quos Epiphanius iâ omni uo defecisse testatur.

¶ Anastasius imperator Constantiñ. infectus hæresi Eutichiana, incœpit regnare anno domini .483. & imperauit annis .25. hic multos episcopos catholicos in exiliū misit, & multos fideles affixit, secundum Anto. 1. parte spe. ti. 6. ca. 1. Nec episcopo Cōstantinopol. nec papæ, nec legatis papæ obedire uoluit: sed dixit potius papam obedire imperatori debere, q̄ ab ipso obediri. De hoc Greg. in li. dialogor.

¶ Anastasius alius, de quo suprâ in Achatio, anno .489. hic fuit papa, primo bonus fuit, sed postea seductus est ab Achatio, & q̄a uoluit restituere Achatium occulte, licet non potuerit, diuino iudicio pcussus est, in testina eiciens dō. diit. 19. Anastasius: Hæretici em̄ aliquā bonæ operationis arcem conscendere uident: quia tñ compagem unitatis ecclesiæ non habent, quasi patentibus & nō solidis laterū præsidijs ad uitiorum infima dilabunt, dū diuino destituti auxilio pertinaciæ suæ fastu intercunt: & iste fuit secundus infamis papa: quia primus Liberius qui fauebat Arrianis, iste Nestorianis, ubiq; concurrente uesania imperatorum.

LIBER .II.

¶ Andiani, De quibus C. de hære. & Manichæ. I. Arria-
ni, ubi nota q̄ anno dñi. 344. Andeus in Syria clarus ha-
bebatur, à quo hæresis Andiana orta est, sub Iulio. i. pa-
pa & Constantio & Confrante, & sunt Manichæi Andia-
ni. De hoc Andeo. i. li. hist. tripar. c. 11. ubi dicit: Syrus qui-
dam gñe, & lingua pariter, Andeus noīe, ex uesania Ma-
netis aspersus &c.

¶ Anthiasistæ. Hi operationem manuū quasi malignā
reputantes, somnoq; semetipsos mancipant, & iniquita-
tum phantasias, prophetias appellant, & ab ecclesiastica
cōione recesserūt, nullam uirtutem sacramēto altari tri-
buentes. De principibus huius hæresis, uide in Messala-
nijs, de quibus. 7. li. hist. tri. c. 11.

¶ Antichristus erit ultimus hæreticus. Glo. super illud
Lucæ. 17. Et dicent uobis, ecce hic, ecce illic, nolite ire, ne
q; scetemini, dicit: Multi heretici fuerunt & futuri sunt,
quorū primus Simon magus, ultimus Antichristus. Ipse
est illa bestia Apoc. 13. quæ ascendit de mari. i. de Iudæis,
qui amarissime Christum crucifixerunt, de tribu Dan,
quæ fuit ulissima tribus Israel. Et secundum Albertum,
Apocalyp. 13. uocabit se solem iustitiæ, & gigantem ge-
nunę substantiæ, id est, diuinæ & humanæ, faciet se uoca-
ri Antlicos. i. Christo contrarium, & Arneome quod in-
terpretatur nego, quia negabit Christum esse deum, &
affirmabit se esse deum.

¶ Annjanus, ut dicit Hiero. in ep̄la ad Alipiū, & Aug^o,
fuit pseudo diaconus Celidensis, discipulus Celestij, con-
tra cuius libros scripsit Hieronym^o blasphemias plures.
Primo non scripsit ex causa quam allegat in dicta episto-
la, subiungit tamē: Nec grande est ineptissimis nentis re-
spondere: si autē dñs uitam tribuerit, & notariorę habue-
rimus copiam, paucis lucubrariunculis respondebimus,
non ut conuincamus hæresim emortuam, sed ut imperi-
tiam & blasphemiam nostris sermonibus confutemus.

¶ Antemius episcopus Constantiū. duas in Christo nā-
turas negabat. Hunc, ut dicit Ado, Agapetus primus pon-

HAERETI. DE LITERA A

refex Ro. & confessor, ingressus Constantinopolim ad Iustinianum imperatorem deposuit, & in eius loco Menā catholicum consecrauit.

Antropomorphitæ, dicti ab Antropomorpha, anno 449. sub Berégario imperatore & Agapeto papa in citra Paduana prouincia hæc hæresis incepit, sed parum durauit. Bracherius Veronensium ep̄s doctissimus, & cæteri comprovinciales episcopi, uirili aîo occurrêtes, eā exterminarūt. Et dicti sunt q̄d simplicitate rustica deū habere humana membra, quæ in diuinis libris scripta sunt, arbitrant. Antropos em̄ græce, latine hō interpretat. Ignorātes uocē dñi, quæ ait: Sp̄s est deus, incorporeus est em̄: nec em̄ mēbris distinguit, nec corporis mole distēditur, ut dicit Isid. contra q̄s b. Tho. 1. contra gen. c. 21. disputat. & cōtra q̄s scripsit Theophilus Alexā. longissimā disputationē, in qua eos confutauit, & diuinæ scripturarum testimonijs cōiucit. Dicit Isaac in. x. collatione patrum, quas Cassianus fecit, quod Theophilus Alexandrinus cōdemnauit hæresim Antropomorphitæ, in quo morbo abbas Serapion in antiqua ætate fuit corruptus, quæ patres non potuerūt reducere ad tramitem ueræ fidei, sed Photinus diac. qui uenit de Cappadociæ partibus, eū cōuertit, & facta est lætitia inter eos.

Antidicomaritæ, uel secūdam Augu. Antidicomaritanæ, sic appellati sunt, eo quod Mariæ uirginitati contradicūt, asserêtes eā post Christū natū uiro suo fuisse cōmixtam: Contra illud de uer. fig. c. Ioseph. Hoc loco quidā peruersissime suspicant, & alios filios Mariā habuisse, cum mos diuinæ scripturæ sit, ut primogenitū nō uocent quem fratres sequunt, sed eū qui primo natus est. Et contra illud. 27. q. 2. genuit. Cum audieris uis, non subeat suspicio nuptiæ. Et dicunt quasi cōtradicētes Mariæ: quæ tamē cūctas hæreses sola interemit in uniuerso mūdo. De his. 24. q. 3. quidam, & in Eluidto. Maximus in ser. Mater uirgo uniuersam prauitatem hæreticam sola cōtriuuit. Alius illam non de substātia suæ carnis Christum

LIBER .II.

edidisse, dogmatizauit. Alius eā paruulum non peperisse simulabat. Alius partum uiro genitum blasphemabat. Alius dei matrem audire non sultinens, magnū illud nomen theotocos impiissime sugillabat, sed cōtriti sunt infidiatōres, conculcati sunt supplantatores, confutati derogatores, & beatam eam dicent omnes generationes.

Alexander hæreticus & latro, de quo sic dicit Eusebius Cæsa. li. 5. hist. eccle. c. 19. sciendū quod Alexander apud Aemilium Fontinū, pconsulē Ephesi iudicatus est, nō propter nomē Christi, sed propter quædam latrocinia: nā a Christi nomine iam apostata extiterat, nec in eccl'ia patriæ suæ receptus est, ubi latro esse ab omnibus noscebatur. Quod si q̄ fortē minus his quæ dicimus accommodandam existimāt fidem in archiuis publicis apud Ephesum gesta seruantur.

Apellitæ, uel Appellanionitæ secundum Cyprianum, quorum autor Apelles fuit, in Græcia anno. 179. qui dicebat deum quem colebat, ignorabat, & creatorem angelum, nescio quem gloriosum, superioris dei faciēs, deum legis Israel illum ignem affirmans, qui dixit Christum non in ueritate deum, sed hominē in phantasia apparuisse contra illud extra de hæreticis, cum Christus perfectus deus & perfectus sit homo. Mandamus quatenus sub anathemate interdicas, ne quis de cætero audeat dicere, non esse aliquid secundum quod homo. Idem Apelles dixit Christum carnem ex elementis mundi accepisse, quā mundo reddidit, cum sine carne resurgēs in cælum ascendit. Item Apelles prophetas contrario sensu asserit inspiratos, sequens persuasionem uirginis cuiusdam actæ spiritu dæmonis, nomine Philamine, ut dicit Eusebi. 5. lib. capi. 13. & ut Rhodo Romæ eruditus scribit in hex. Apelles plurima aduersus legem Moyli cōscripserat impia, & aduersus totā legē blasphemias protulerat: hic Apelles secundum Augustinum de hære. duos introducit deos, unū. s. esse principiū, deū. s. & bonū, & ab illo factū alterē q̄ cū malign⁹ eēt inuētus in sua natiuitate mundū fecisse.

HAERETICI DE LITERA A

hunc Theodocion uir eruditissimus hæreticissimum appellat, & suis scriptis percommode deridet. Error illorum etiam cōfutatur in Cnoscicis & Simoniacis, de Apelle infra in Basilidæ. Item Apellite & multi alij hæretici, qui unitatem ecclesiæ separare prauo dogmate uolebāt. Hūc ꝑ̄siculum ex epistola sancti Iohannis. Omnis spūs q̄ cōfiterur Iesum Christum in carne uenisse et̄i ex deo, raserunt, ne per omnia erroris cōuincerentur.

Apocaritæ. Hi fuerūt uiperæ Manichæorum, de quibus C. de hære. l. Arriani.

Apollinaris. i. Apollinaris. 11. Libro. 5. histo. trip. capi. 44. dicitur, quod tempore Constantij in Laodicia Syriæ duo erant uiri, uno nomine nūcupati, pater atq; natus. uterq; dicebatur Apollinaris, pater presbyterij dignitate functus, filius autem habēs lectoris officium. Græcorum ambo doctores eloquiorum. Pater erat grāmaticus, filius erat rhetor. Pater nanq; cum fuisset Alexandrinus genere, & prius docuisset in Beritho, postea uenit in Laodiciam, ubi duxit uxorem, & filium habuit Apollinarē. Hi dicebant animam à deo uerbo in dispensatione incarnationis non assumptam. Deinde penitentiā ducti corrigentes semetipsos, adiecerunt animam quidem assumptam, quæ tamē non haberet mētem, sed deum uerbum esse pro mente in homine assumptum. Et secūdum Augustinum in de hære. contentiosissime dixerūt uerbum carnem factum, hoc est, uerbi aliquid in carnem conuersum atq; mutatum, non autem carnem de Mariæ carne sumptam. Eritius Leui. decimoquarto: Venter mentem significat. Cum ergo qui pro nobis passus est, mētem humanam habuisse minime dubitamus, cōtra quosdam hæreticos, qui Christū Apfichen, id est, sine mente dixerūt. Item dicit Grego. Nisenus. Apollinaris hæreticus asserit quod Christus nō habuit secūdum terrenam naturam, propriam uoluntatem, sed solum in Christo est uolūtas dei, qui de cælo descendit. Et dixit Apollinaris animas ab animabus generari, sicut à corporib; corpora, quod

LIBER .II.

impugnat beatus Thomas. 2. q. contra gen. cap. 86. Et sic pater docuit filium, & paruulo reliquias heresis dimisit. Vulgo dicit: taurum in uepribus sequit patrem sua proles. Ab istis duobus uocati sunt Apollinarista uel Apollinariani uel Apollinarij. Et contra Apollinarem b. Ambro. librū fecit, & Theodorus Antiochenæ ecclesiæ presbyter aduersus Apollinaristas. 15. li. composuit de incar. domini, & in .4. li. cōtra gen. Tho. disputat cōtra eundē.

Apostolici hoc nomē ideo sibi sumpserūt, quod nihil possidentes, nequaquam recipiūt illos qui aliquo in hoc mundo utuntur, secundum Isid. contra illud. 30. dist. hæc autem scripsimus, diuites cum operibus bonis nō abiicimus, & religionem deo acceptissimam esse dicimus. Apostolici sic cognoscunt, ut dicit Nicola. Emericius in li. inquisi. induunt tunica alba longa, & desuper mantello albo ad collum, per modum pallij eleuato super tunica, funiculo astringuntur, crines longos deferunt, caput non cooperunt, nudis pedibus incedunt, per mūdum discurrunt, nulli obediunt &c. Hī ut dicit Augustinus de hære. apostolos se esse arrogantissime uocauerunt, eō q̄ in suā communionem non acciperent utētes coniugibus & res proprias possidētes, quales habet catholica ecclesia, & monachos & clericos, sed ut dicit Tho. 3. contra gen. ca. 127. ideo isti hæretici sunt, quā se ab ecclesia separantes, nullam spem putant eos habere, qui utūtur istis, quibus ipsi carent. Et Aug⁹. Eucraticis isti similes sunt, nam & Apotactica appellantur, sed alia nescio quæ propria hæretica docere perhibent.

Aquarij, isti appellati sunt quod aquā solā offerūt in calice sacramenti. 23. q. 3. quidā Tho. 3. parte. q. 74. Aquam solam sub specie sobrietatis in hoc sacrificio offerūt. Et Aug⁹. ut suprā, non illud offerūt quod omnis ecclesia. Qd̄ reprobāt de conse. dist. 2. c. 1. non debet in calice domini aut uinum solum, aut aqua sola offerri, sed utrunq; permixtum offeratur.

Aquila fuit Iudæus, qui post ascensionē domini ad si-

HAERET. DE LITERA A

dem fuit conuersus, & primā translationem bibliæ fecit de Hebraico in Græcum, tempore Adriani imperatoris, anno. 1030. tempore Sixti papæ, sed postea in hæresim lapsus est. De quo Irenæus scribens, dicit: Deus homo factus est, & ipse dominus saluauit nos, & dedit signum illud quod de uirgine scriptum est, & non sicut quidam dicunt eorum qui ausi sunt aliter interpretari scripturas, & aiunt: Ecce iuuēcula in uentre concipiet & pariet filium: sicut interpretatus est Theodotion Ephesus, & Aquila Ponticus, ambo Iudæi profelyti, quos secuti Ebionitæ, qui dicunt Christum de Ioseph natum. Hieron. ad Pammac. de optimo genere interpretandi: Aquila profelytus & contentiosus interpretis proijcitur à nobis. Augustinus. 15. de ciuitate dei ca. 23. Aquilam interpretem Iudæi cæteris anteponunt.

Archantiaci, à principibus appellantur, quia uniuersitatem quam deus condidit, opera esse archangelorum defendunt, contra illud. 23. dist. qui episcopus. Vnus deus creator omnium quæ sunt. Vel Archantiaci secundum August. Et etiam operantur quandam turpitudinem: & resurrectionem carnis negant.

Artatorritæ, uel Artateritæ, ab oblatione uocati, uel secundum August. quibus oblatio eorum hoc nomen dedit. Panem enim & caseum offerunt, dicentes: A primis hominibus oblationem à fructibus terræ & ouium fuisse celebratam. Hos Pepuzanis iungit Epiphanius. Hi tamen non cōficiunt, sicut nec hi qui in melle, aut lacte, aut quauis alia inconuenienti materia cōsecrare contendunt. De cōse. dist. 2. c. cū omne. & ibidem c. 1. in sacramentorum oblationibus, quæ inter missæ solennia afferuntur dño, panis & uinum aqua primum sacrificium offeratur: & omnes euāg. afferunt idem, & de caseo nihil dicunt.

Arabici nuncupati, eo quod in Arabia exorti sunt, dicentes animam cum corpore mori, atque in nouissimo utrumque resurgere. 24. q. 3. quidam dicit August. in de hæres. quoniam nullum horum Eusebius ponit autorem, Arabicos posuit

LIBER II.

mus nuncupare: & hos disputatione Origenis, præsentis & eos alloquentis, celerrime dicit fuisse correctos. Nā hæreticorum doctrina fragilis & inutilis à ueritate conteritur & dissipat. Et Iohannes Chrysosto. aduersus Arabes de resur. mortuorū, qui animas mori cum corpore dicunt, libros duos dictauit. Leui. 13. dicit Isido. In carne uiam lepram gestat, qui de anima quæ uita carnis est, aliquid falsum existimat, sicut Arabici, qui animam mori cum corpore putant.

Armeni proprium habent primatem, quem catholicum appellant, cui obediunt uelut alteri papæ. In celebratione natalis domini errāt, quia in die epiphaniæ natiuitatem domini celebrant. Quadragesimam obseruāe quāmsicte. Sacerdotes eorum in missis aquam uino nō apponunt, sicut nec Græci: clerici portant coronas latas & rotundas: & laici eorum tonsi sunt capitibus in modū crucis: in sextis ferijs carnes comedunt: & Surianis contrariantur.

Artalis Arrianus, dixit q̄ deus conuertibilis est per naturam, sicut & uniuersa rationalia, peregrinum & quod extraneum sit uerbum ab æterna substantia, & inuisibilis est filio pater: & hic episcopus fuit, de quo. 1. li. tripar. hist. c. 13. Hic est norandum, q̄ omnes qui sequebantur Arrium, peccabant: & sic Gregorius communionem Arrii uocat excæcationem. 1. quæ. 1. ca. quod quidam. Ignatius in ep̄la ad Philadelphenses: Quicumq; separatū à ueritate fuerit secutus, regnum non hæreditabit: & qui non discesserit à falsiloquo prædicante, in gehēnam damnabitur.

Arnaldistæ, Hi singulis annis Romæ in cœna domini excōicantur. & extra de hære. c. excōmunicamus, ubi dicit Io. An. in nouella. fortè sic isti dicunt à nominibus inuenientium istas sectas, sicut Donatistæ à Donato, & Dulcinistæ nostri temporis à Dulcino: quæ aut fuerit hæresis eorum, nondum legi. & C. de hære. l. Gazaros. perpetua damnant infamia.

HAERET. DE LITERA A

Arnaldus Brixianus, unus de complicibus & cohæreticis Petri Abailardi, de quo inquit sanctus Bernardus in episto. ad Innocen. papam: Procedit Goliath. s. Petrus ille procero corpore, nobili illo suo bellico apparatu circummunitus, ante se quoque eius armigero Arnaldo de Brixia: squama squamæ coniungit, siquidem sibilauit apes quæ erat in Francia apud de Italia, & uenerunt in unum aduersus dominum & aduersus Christum eius &c. & magnis effectibus laudibus philosophos, adinventiones eorum, & suas nouitates catholicorum patrum doctrinæ præferunt & fidei. De eodem idem ad episcopum Constantien. Homo est neque maleducatus neque bibens, solo cum diabolo sitiens sanguinem aiarum: execratus à Petro apostolo, adhæserat Petro Abailardo: cuius errores ab ecclesia damnatos, defendere pertinaciter conabatur, inimicus crucis Christi, seminator discordiæ, fabricator schismatum. Et idem ad Guidonem legatum: Arnaldus de Brixia, cuius conuersatio mel, & doctrina uenenus: cui caput columbæ, cauda scorpionis est, quæ Brixia euomit, Roma exhorruit, Francia repulit, Germania abominatur, Italia non uult recipere.

Arnoldus de uilla noua in partibus Catelloniæ, magnus medicus, edidit multos libros, in quibus erant hominum errores. s. quod natura humana à deo assumpta, est æqualis deo in omnibus bonis suis: & quod tanta sit humanitas Christi, quantum diuinitas, & tantum possit: & quod diabolus ingentose fecit totum populum Christianum deuiare à ueritate domini Iesu Christi: & quod fides quam habet, est talis, qualis fides demonum, & quod totus populus Christianus ducit ad infernum. Item quod omnes claustrales sunt extra charitatem & damnantur: & quod omnes falsificant doctrinam Christi, & malefecerunt theologum, qui aliquid de philosophia posuerunt in suis operibus, damnando totaliter philosophiam: & quod opus medicinæ plus placet deo, quam sacrificium altaris: & faciens celebrare missas post mortem, non facit opus charitatis: & quod in sacrificio altaris sacerdos offerens, nihil deo offert, neque etiam uoluntatem: & quod in elemosyna magis re-

præsentatur passio Christi, quæ sacrificio altaris: & in consultationibus papalibus non est scientia nisi operum humanorum: & quod nunquam deus comminatus est æternam damnationem peccantibus, sed malum exemplum præbentibus, & quod anno ab incarn. domini. 1335. erit mundi finis totalis. Istæ hæreses damnatæ sunt Trachonæ per fratrem Iohannem de Longio, ordinis prædicatorum, & per dominum Gansfredum de Crudillis uicarium Trachonensem, sedē uacante.

Anominij uel Anominiani, qui latine sine lege dicuntur: concidunt cum Enominijs, & damnati sunt in secunda synodo uniuersali Constantinopolis.

Artemo, anno. 204. sub Seuerino papa, fuit de secta Arrianorum, sicut Paulus Samositanus, & ab ecclesia exclusus. 1. libro histo. triparti. capite. 4. & hæc hæresis fuit anno. 163. & Mariæ uirginitati contradicebat, & Mariam dixit Ioseph commiscuisse, & alios filios procreasse. Hunc Artemonem patriarcham Constantinopol. Iohanes papa. 2. condemnauit.

Assurritani, Donatistæ sunt, & damnati & de sedibus suis repulsi. De quibus August. in si. 3. libri contra epistolam Parmeniani: Ecce Assurritani, ecce prætextat⁹, ecce nomina eorum inter damnatos Bagarenſi concilio, gestis proconsularibus allegata & c.

Astiræ, ab utre sic appellati sunt, quæ perhibent inflatum & opertum circuire bacchantes, tanquam ipsi sint euangelici utres noui, usque bono repleti, secundum Aug. de hærese.

Asterius quidam in Cappadocia exercens artem sophisticam, eam relinquens Christianitatem se promittebat asciscere, tentauitque libros conscribere, qui ferunt hætenus, per quos Arrii dogma firmatum est, dicebat enim Christum sic esse uirtutem dei, sicut dictum apud Moſen, locustas & erucas uirtutem dei, & his similia. 3. li. histo. tri. c. 9. Glossa. 1. Iohann. Custodite uos a doctrinis hæreticorum, qui speciem sanctitatis sibi ascribunt, qui prauis dogmatibus gloriam in corruptibilis dei in similitudinem corruptibilium reſer-

HAERET. DE LITERA A

scilicet locustarum & cruciarum, mutant.

Asclepiadotus discipulus erat Theodotij coriarij, qui princeps & pater fuit huius impietatis, qd̄ Christus est purus homo, qui primus ab hac stulta assertione ab ecclesie societate depulsus est à Victore urbis Romæ episcopo, & multos decepit. à quo nominantur Asclepiadoti hæretici. Euse. li. 5. ca. 29.

Augures, qui auguria & diuinationes & stellarum cursus requirunt, & euentus ex his futurorum rimant contra illud Deu. 16. Non inueniat in te q̄ obseruet auguria. Et talia in Aegypto sunt inuenta, idololatriæ nãq; mater est Aegypt⁹, & ad illa nullus homo debet recurrere post baptismum: qd̄ si fecerit, opprobrium secum portabit Aegypti secundum Hie. & 26. q. 3. c. sed & illud, & secundum Iacobum de paradiso in li. de p̄tate dæmonum. Diuinatione qua fit ex garritu auium, illicita est, qm̄ fit per instinctum dæmonum ad implendas animas uanis opinionibus, ut credat in talibus aliquod esse diuinum, & honorent bruta, & dimittitur per hoc fides ad deum: & fiunt multi errores & hæreses per fatuos.

Auerrois cognomento cõmentator, Auicennæ amulus & inimicissimus fuit. Hic, ut inquit Iohannes Gerson in. 9. trac. sup̄ Magnificat, procacissimus aduersarius nosster concessit, quod per uirtutes purgati animi potest intellectus separatus à corpore uniri, formari, sustentari, in deo primo & unico omnium centro. Et inter diuersas hæreses quas recitat Leonardus de Vtino in suo Quadragesimali inquit: Quidam dicitur hæreticus remotione sapientie, quia deus nõ uidet peccata. Psalm. dixerunt: Nõ uidebit dñs &c. Sic errauit Auerrois. 2. Metaph. dicēs, q̄ intellectus diuin⁹ uilesceat, si minima naturæ attēderet.

Auicenna Hispalensis medicus de secta Mahomet. Hic secundum Iohan. Gersonem in centilogio de conceptibus, meritis est in fauorem sectæ Mahometi epilentici. Et contra dictum sancti Petri dicētis, quod uoluntate humana nõ est allata prophetia, alioquin raptus & p̄ph-

LIBER .II.

tiæ ram in uigilia quam in somno possent accidere naturaliter, quod Auicēna posuit. Dixitq; Auicēna, quod potentia creādi potest communicari creaturis. Dicit enim in contrarium Iohannes Damasce. in. 2. ca. 3. Quicumque aiunt angelos conditores cuiuscunq; esse substantiæ, hi omnes sunt patris sui diaboli: omnium enim factor & p uisor & contentor deus est: Diabolus enim non est creator, sed deceptor. Et beatus Thomas. 1. par. q. 45. ar. 5. de hoc disputat.

Auxentius, hic fuit magister Eluidij heretici, & qualis magister, talis discipulus: & quia dogma Arrianum anathematizare noluit, a sanctis patribus in concilio Ariminensi condemnatus est. De sancto Martino legitur, cum ipse Mediolani sibi monasterium statuisset, ibi eum Auxentius autor & princeps Arrianorum grauissime infectatus est, multisq; infectum iniurijs de ciuitate extirpauit. Contra Auxentium scripsit Hilarius libellum elegantem, & sanctus Filiaſter Mediolani gregem dominicum ab Auxentio episcopo Arriano sanctissimi Ambro. prædecessore uiriliter defensauit, & post Auxentij sectā Ambrosio surrogato, etiam omnis Italia ad rectam fidē conuertitur.

BAlaamitæ, à Balaam ariolo, & scđm glo. Apoca. 2. sunt hæretici qui docent terrenos principes, qualiter subuertant & decipiant animas uidentes deum. Et Num. 24. Concilium Balaam patet per effectū, uidentis enim Iudæos promptos ad luxuriam, consuluit Balaam, ut pulchras mulieres adduceret, & poneret corā filijs Israel, quas pulchritudine capti, ruerēt in amplexu earū, & seducti comederent de sacrificijs Beelphegor. Et scđm Alber. in dicto loco Apo. Quidā erāt in eccl'ia Pergami tpe sancti Iohā. qui docebāt fornicari, & edere de sacrificijs idolorū. Et Hier. aduersus Luciferianos, qui eo tempore apud Pergamenos crediderūt, qui disciplinā tenebant Balaam. Et sic Apocalypsis. 2. Habeo aduersus te pauca, Glossa: si corrigaris, aliās multa sunt quod ha-

HAERETICI DE LITERA B

bes illicitenentes doctrinam Balaam, & illos pateris & parcis, & non expellis & cætera. Balaam enim dicitur uanus populus, & est hæreticus qui docet Balach, qui interpretatur elidēs: per quem intelligit princeps opprimēs suos, & docet fornicari & edere, id est, peccatum luxurię & gulæ, quasi non essent peccata.

Bayra hæreticus, de secta Iacobitarum, hic instinctu diaboli, sociatus fuit cum alijs quibusdam hæreticis Mahometo, nam Mahometus idiota & illiteratus fuit, & cum eo mansit usque ad mortem, & eum in diuersis erroribus instruxit. De hoc scribit frater Richar. de Florentia Ordinis Prædicatorum in lib. qui dicitur cōsolutio legis Mahometicæ in c. de Alcorani institutu.

Barbas episcopus Arrianus, Anno. 505. cum quendam baptizaret, dicens. Baptizat te Barbas in nomine patris per filium, in spiritu sancto, aqua euauit & nusquam comparuit. Quo miraculo permotus, qui baptismum expectabat, cōfessum ad ueram & catholicam fidem trāsijt, ut dicitur in. 9. lib. supplementi chroni. & 12. lib. trip. hist. Eo tempore Barbas Arrianorum episcopus defunctus cōsultatu Theodosij & Valentiniani. 3. die. 24. Junij, in cuius locum Sabatius ordinatur.

Bagnolenses, alias Baiolenses, concordant in multis erroribus cum Albanensibus, licet in paucis discordent, ut patuit supra in Albigenensibus. Idem refert Anto. Flo. in sum. pte. 4. tit. 11. c. 7.

Balatus dux Aegypti, homo Arrianę iniquitatis studiosissimus fautor, adeo dei ecclesiam persequebatur, ut animo uesano uirgines monachosque nudatos, uerberaret in publico. Ad eum sanctus Antonius literas scripsit, quarum ista sententia est: Video iram dei uenientem super te, desine persequi Christianos, ne te ira occupet, quæ proximum tibi iam minatur interitum. Legit infelix epistolam & irrisit, atque in eam expuens, proiecit in terram, portatores afficiens iniurijs Antonio talia nuntiari præcepit: Quoniam cura tibi tantopere monacho

LIBER II.

rum est, etiam ad te mei uigoris trāsiliet disciplina. Sed cōfestim minatorem oppressit supplicium, & post quinque dies os effrenatum, ultio diuina compescuit. Egreditur cum Nesterio præfecto Alexandria, uehuntur equis mansuetissimis. Cum pariter equi luderent, mitior quo Nesterius uehebatur, morsu repentino Balatium decussit in terram, femora eius lacerauit & corrosit. Relatus ad ciuitatem, post tertiam diem moritur, secundum quod prædixit sanctus Antonius, Ex prima parte uitaspa. & Athan. in uita sancti Anto.

Bartholomæus lanouesij de insula Minorica orifidus, tempore Urbani . 5. libellum edidit in quo posuit istas hæreses de Antichristo, præfixerat enim tempus aduentus Antichristi, in quo per totum mundum sui discipuli apparerent. s. in die Pentecostes de Anno domini . 1360. Item quod Christiani habentes usum liberi arbi. qui per uerterentur per Antichristum, sic starent immobiliter in erroribus Antichristi, quod nunquam conuerti possunt ad fidem Christi, & character quem eis faceret Antichristus in fronte uel in manu, deberet habere tantam efficaciam in animabus eorum, quod sic semper manerēt in erroribus illius, & sic certitudinaliter damnarentur, & igne misso de cælo corporaliter morentur, & quod pueri paruuli Christianorum, & etiam Iudæi, Saraceni, & infideles, tam paruuli quàm adulti per Antichristum peruersi, post mortem Antichristi omnes conuerterent ad fidem Christi, sed non aliquis adultus peruersus de Christianis: & finaliter tota ecclesia dei esset de conuersis Iudæorum & cæterorum infidelium. Libellus fuit igni traditus Bartholomæo pœnitente, & errores publice abiurante.

Bardefaniste uel Bardefanite, à Bardefano qui in doctrina Christi prius exticisse perhibetur insignis, sed postea quamuis per omnia in Valentini hæresim lapsus est, addens de suo, ut Fato ascriberet conuersationes homi-

HAERETICI DE LITĒRA B

num, ut dicit Augustinus in .i. lib. de hæc. & scđm Euse.
de temporibus, à Tatiano Bardesanes alterius hæreseos
princeps efficitur, Anno. 175. sub Marco Antonio & An-
ceto Papa. Hieronymus in de uiris illustribus, Bardesa-
nes in Mesopotamia clarus habitus est, q primū Valētini
sectator, deinde confutatus nouā hæresim ipse condidit.

Brachitæ, isti fuerūt de secta Manichæorū. ponentium
duo prima principia cōtraria, q nomināf. C. de hæc.

¶ Basilidiani, à Basilide appellati, qui inter reliquas
blasphemias Christum passum abnegauit, ut dicit Isido.
Hieronymus secundo libro contra Iouinianum dicit: Ba-
silides magister luxuriæ & turpissimorum amplexuum,
& cætera. Hic fuit uir acutissimus &. 23. uolumina à se cō-
fecta, post se reliquit. Hunc Alexandria ortum produ-
xit, de quo prima quæstiōe primo cap. Martion & Basili-
des non habent euangelium, quia nō habent spiritūsan-
ctum. de q Euse. lib. 4. c. 5. & Agrippa Castorius liby con-
scripsit cōfutationem Basilidis ualidissimam cōtinentē,
per quem ꝑ sutia ac calliditas uiri ad decipiendum nimis
apra deregif. Docuit quoq; fidem negandam persecutio-
nis tpiibus. Et glo. sup ꝑfationem in euange. Lucæ, dicit:
Vt Basilides & Apelles, & q sub nomine Thomæ uel Mat-
thiæ, & aliorū apłorū, falsa scripserunt. Et sic secundum
Bedam, Lucas ea causa maxime scripsit euangelium, ne
pseudeuangelistis esset facultas prædicandi, qui sub no-
mine Christi apostolorumq; eius conati sunt sectas per-
fidie inducere. Ignatius ad Trall. Fugite Basilidem & to-
tam collectionem indignitatis ipsius. Augustinus in li-
bro de hære. Basilides in hoc distabat à Simonianis qđ
365. cælos esse dicebat: mundum istum uel hominem, nō
credunt à deo factum, sed à. 365. cælo: amatoria carmi-
na studiosissime discunt: à Iudæis non credunt Christum
crucifixum, sed Simonem Cyrenæum, qui angariatus su-
tulit crucem eius. Et Hieronymus in libro Amos: Omni-
potentem deum portentoso nomine appellat, & dicit
eum in solis circulo cōtineri. Idem aduersus Luciferianē

LIBER .II.

Basilides summum deum Abraxas cum trecentis sexagintaquinque editionibus commentatus est. Item Abraxas est deus fictitius Basilidis ex numeri supputatione. Cyprianus in primo epistolarum libro Basilides episcopatu depositus Romam frustra redijt.

¶ Berillus in Arabia episcopus, cum aliquanto tempore rexisset ecclesiam, in hæresim ad extremum lapsus est, qui asserit CHRISTVM ante Mariam non fuisse, scilicet, quo ad deitatem, ut dicit Antoninus. 1. par spec. hist. ri. septimo, sed ab Origin. per epistolas correptus, gratias egit, & Eusebi. libro sexto cap. 26. ira errorem Berilli ab ecclesia depulit Origin. ut emendaret non perderet erroris autorem.

¶ Bedricus autor Orebitarum hæreticorum, Stamicensis natione Morauus bellis assiduus, qui spreta religione Christiana, calcatoq; pontificio iure, uxorem publicè duxit, & illa mortua, alteram ex Polonia superduxit, ex qua filios suæ nequitia sectatores sustulit, ut dicit Aeneas Syl. de orig. Bohe. ca. 47. Hæretici sunt, qui male senserunt de incar. Christi, lacerantes ecclesiam, & catholicam fidem fraudulenter corrumpentes.

¶ Blascus, iste lapsus in hæresim, socius criminis fuit cum Florino contra ueritatem catholicam: Vulpecula ista ganniuit, sed obstructum est os eius per Apollinarem Hieropolitem uirum eruditissimum. Contra enim hæreticos finiri nõ debet nisi doctus & perfectus, ne scandalizer alios superatus ipse.

Begardi uel Beguini, Anno. 1341. sub Iohanne uicesimo secundo Papa, & Lodouico quarto capitis demisso incedunt, faciem semper cooperiunt, laute bibunt & comedunt, conuiuia quærunt, consortium mulierum non respiciunt, in ecclesia sedent in terra, uultu uerso ad parietem, oculos ad cælum non eleuant, isti maligni homines procurante satore malorum operum has hæreses asseruerunt, quæ ponunt in Clem. ad nostræ de hæ. Vnus er-

HAERETICI DE LITERA B

ror est, quod homo in presenti uita tantum & talē gradum perfectionis potest acquirere, ut reddatur impeccabilis, & amplius in gratia proficere ualeat. Secundus, quod ieiunare uel orare non oportet hominem, postquam gradum ultimum perfectionis fuerit assecutus. Tertius, quod illi qui sunt in praedicto statu perfectionis & spiritu libertatis, non sunt humanae subiecti obedientiae, ubi inquit, Frac. de Sarabellis, ex hoc sequeretur quod aliqui essent Acephali, quod est contra illud. 93. dist. Nulla ratione clerici aut sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius episcopi disciplina & prouidentia gubernantur, tales enim Acephalos, id est, sine capite, prisca consuetudo nuncupauit. Et in fra in. 4. lib. contra Lutet. probabit, quod obedire Papae est de salutis necessitate. Quartus error, quod homo potest finalē beatitudinem, secundum gradum perfectionis, in presenti uita consequi, sicut eam in uita obtinebit beata. Quintus, quod quaelibet intellectus naturalis natura seipsa naturaliter est beata: quodque anima non indiget lumine gloriae ipsam eleuante ad uidendum deum, & eo beate fruendum. Sextus, quod se in actibus exercere uirtutum est hominis imperfecti, & anima licentiat a se uirtutes. Septimus, quod mulierum osculum cum ad hoc natura non inclinēt, est mortale, actus autē carnalis cum ad hoc natura inclinēt, peccatum non est, maxime cum tentatur exercens. Octauus, quod in eleuatione corporis Christi non debent assurgere, nec eidem reuerentiam exhibere. Dicit hic Io. de Imola: Nota praeterlatum potissime papam debere attendere circa augmentum fidei catholicae, & extirpatione haereticorum, & diocesanos debere sollicitos esse in partibus illis in quibus haeretici, potissime Beguini & Beginae sunt. Contra Begardorum errores Alpharus in. 2. li. de planctu ecclesiae.

Berengarius Turonensis, de eucharistia prauē sentiebat, contra quem ex praeepto Leonis Papae in concilio Tolerano Lanfrancus doctor disputauit, & eum eloquentissimo sermone confudit, & errorem reuocauit, ut dicit

LIBER .II.

tur de cōse. disti. 2. cap. ego Berengarius. Ideo inter hæreticos nō ponit, quia postea non fuit relapsus: sed quia doctrina eius fuit hæretica. Hic Lanfrancus sub Leone. 9. in synodo Vercellenfi se purgauit ab errore Berengarij. Hinc est notandum, quod reuerentes ab hæresi, debent primo confiteri errorem suum coram episcopo uel alio inquisitore. Secundo debent hæresim abiurare, & forma iuramenti ponitur in dicto. capit. Tertio debent dignam satisfactionem exhibere, in cap. ad abolendam. libro sexto de hær. Anno. 1064. sub Henrico. 2. & Stephano nono.

Bizochi hi sunt qui & Fratricelli, secundum Io. 22. in extraua. quæ incipit: Sancta R. o. & uis ecclesia.

Bohemi uel Bohemistæ, qui sequuntur errores Waldesum, hi per Io. Hus sunt corrupti diuersis hæresibus. Teutones per circuitum habitantes, alios Philisteos, alios Idumæos, Moabitasq; uocabant, Bohemiam terram promissionis esse dicebant. Vnde uniuersitas Pragensi. quæ Carolus. IIII. erexit, translata est: nam dicit Aeneas Syl. 25. cap. de origine Bohemorum: Magistri & discipuli, Teutonici generis iureiurando adacti, una die supra duo millia secuti, apud Lipsiam Misnæ ciuitatem, dierum trium itinere à Praga distantem, uniuersale studium erexere. Bohemis suæ scholæ gubernatio liberè patuit: quorum princeps est habitus Iohannes Hus, qui ubi satis fidei comparatum sibi existimauit, uenenum quod iampridem occulte conceperat, palam euomit. De hoc infra.

Bonossiani, à Bonossio quodam episcopo exorti produntur, qui Christum dei filium adoptiuum, & non naturalem & proprium asserunt, hoc reprobatur Iohannis 14. & extra de celebra. miss. ca. in quadam. Quidam dixerunt, sed errauerunt, Christum non fuisse uerum deum, sed adoptiuum, ut miseri Arriani. Glossa. Bonossiani. Dicit Astexanus in quarto libro ti. 5. quod Monosolita à Monoso autore hæresis eorum, isti ut puto sunt

HAERETICI DE LITERA B.

& qui dicuntur Monofiaci, de confe. diftinctione fecunda cap. hi uero haeretici. Sed quidam libri habent Bonofiaci: ifti non credebant CHRISTVM esse filium dei naturalem. Item in eodem capit. Ifi spiritum sanctū peruerfo sensu esse quendam paruum hominem montanum credunt. Et prima quæstione primo capi. quidam, in fine dicitur. Gregorius uocat Bonofij ordinarionem damnationem: huius hæresis doctrinam habent Circumcellionenses.

¶ Bugarius de monte Falcone, autor eorum hæreticorum in partibus Catalonię, qui aufi sunt dogmatizare, quod omnia de genere bonorum quæ fienda sunt, sunt fienda puro amore, & non ex alia causa, nec spe mercedis æternæ. Tandem iste error fuit condemnatus publice & solenniter per Sancirium Trachonensem archiepiscopum, Ordinis fratrum Minorum, & per patrem Nicolaum Roselli inquisitorem, Ordinis Prædicatorū, postea Cardinalem.

¶ Borboritę, secundum Augustinum, uel Borboreani, de hæ. uocantur quasi cœnosi, prop̄ nimiam turpitudinem, quā in suis mysterijs exercere dicunt: & nōnulli uocant eos Gnosticos, alij Castadogos. Dicunt quoq; bonū deum & malum deum in suis habere dogmatibus: ceteros eorū errores, uide in Gnosticis.

¶ Bononatus in partibus Catalonia in uilla Franca de penades primicerius & hæresiarcha quāpluriū Begardorum, qui prius abiurauerat, postea traditus fuerat ut impotens seculari curiæ, & iam ex uno latere assatus fuerat & finxit se pœnitere. Iste cum suis complicibus cōposuerūt hæreses Begardorū, & tandē per dñm Ferrarium de Apulia episcopum Barginonensem & fratrem Guilhelmum Costa inquisitorem fuit eorum congregatio condemnata, & domus eorum habitationis in uilla Franca diruta, & dictus frater Bononatus, ut relapsus & impœnitens fuit traditus curiæ seculari & ignibus consumptus.

LIBER II.

¶ Bulgari inter Vngariam & Græciã constituti Chri-
 tiani effecti sunt: multis annis sub obedientia Romani
 Pontificis, & fuerunt Christianorum propugnatores cõ-
 tra Turcam. Et Nicolaus Papa primus in ea gente tan-
 tum profecit, ut pulso Phorino hæretico, qui se illi gen-
 ti inlinuauerat, ut rex tradito regno maiori ex filiis ha-
 bitum susciperet monachalem. Ad quorum consultatio-
 nem idem Nicolaus respondit, ut dicitur distinctione
 28. capit. consultationi. Verum cum imperatoribus oriẽ-
 tis communicarunt propter locorum confinã, cõperũt
 in ritus Græcorum degenerare, in quibus permanent
 usque hodie: de quibus scribit Blondus Romanus, anti-
 quitatis scrutator.

CAiani proinde sunt appellati, quoniam Cain ado-
 rant, dicentes eum fortissimẽ esse uirtutis: simili-
 ter & Iudam traditorem aliquid diuinum putant
 esse, & scelus eius beneficium reputant. Vel dicuntur Ca-
 ioni à Caiono Alexandriae episcopo, & asserũt Iudam p̄-
 scisse quantum esset generi humano Christi passio profu-
 tura ad occidendum Iudæis, propterea tradidisset illos
 etiam, quoniã schisma faciẽtes in populo primo dei, ter-
 ra dehiscẽte, perierunt Chore, Dathan & Abirom, & So-
 domitas colere perhibentur: blasphemant legem & de-
 um legis autorem, carnisq; resurrectionem negant. Au-
 gustinus de hæresibus. Isti nimia mentis caligine exce-
 cati sunt, ut hominem damnatum & fratricidã adorent,
 quem deus maledixit, prima Iohannis tertio: Diligatis
 alterutrum, non sicut Cain, qui ex maligno erat, & occi-
 dit fratrem suum.

¶ Castadogi, de his quere in Borboritis,

¶ Catharistã, hi sunt Manichei, sic appellati, id est, pur-
 gatores, de carnibus non uescuntur, tanquam de mortu-
 is uel occisis sugerit diuina substantia: oua non sumunt,
 quasi & cum ipsa franguntur expirent: uinum non bi-
 bunt, dicentes: fel esse principum tenebrarum, cum ue-
 scuntur uuis,

HAERET. DE LITERA C

Caponius ep̄s fuit, sed postea deprauatus errore Arrii, inquit enim: Non perfecte & integre nouit filius patrē, neq; enim perfecte uidere potest. Creatura em̄ est, & factura filius: & omnia alia docuit quæ & Arrius, lib. 1. tri par. histo. ca. 23.

Campates, sic enim eos uocat Hiero. in epistola cōtra Luciferian. Hi concordāt cum Circumcellionibus & Donatistis, qui Romæ dicuntur Montenses, de his quære in suis locis.

Campenses cum Tarsensibus hæreticis copulati, nihil aliud ambiunt quàm ut autoritate communionis nestrę tres hypostasēs cum antiquo sensu prædicent, secundum Hieronymū ad Damasum in epistola, quæ incipit: Quoniam uetusto. & concurrūt cum Arrianis. Campe sonat fluxus: & Ptolemęus Campas Ciliciæ partem facit, ni fallor, eam quę inflexo littore Issici sinus deslestit ad Syriā.

Cathari aliās Catharæ uel Catherij, ex munditia ita se nominauerunt, gloriantes de suis meritis. Isidorus Leuitici. 13. Lepra alba notat hæreticos, qui se mundos appellant, uel qui de falsis uirtutibus gloriantur. Negant pœnitentibus ueniam peccatorum, contra illud Ezech. 18. In quacunq; hora &c. & l. di. ponderet. de mortiferis criminibus pœnitentiam negat, & tamen in honore permanet. Aug. Superbissime & odiosissime sic se nomināt, pœnitentiam negant, Nouatum hæreticum sequētes, nam & Manichæi Catharistæ appellantur, quasi purgatores. Viduas si sumperint tanquam adulteras damnant. Mundiores se cæteris prædicant: qui nomē suum si cognoscere uellent, mundanos se potius quàm mundos uocarent 24. q. 3. quidam. De quibus b. Thomas in tract. contra impug. re. c. 6. sic dicit: Hic error Vigilanti, qui cōcilium de paupertate euangelica ausus est destruere, omnino p̄ successiones errārium usq; ad hodierna tempora peruenit, qui & in hæreticis quibusdam qui Cathari nominantur, permāsit. Catharorum tres sunt sectæ principales, ut supra in Albigē. Guido in libro hæresum: Cathari male

LIBER .II.

acquifra non refituunt , nec implorant auxilium beate uirginis, nec fanctorum, aut angelorū.

¶ Cataphryges uel Cataphrygii, his prouincia Phrygiæ nomē dedit , quia ibi extiterunt autores eorum, Montanus & cæteri, & Prifca & Maximilla fuerunt prophetiffæ Montani, Anno. 174. tempore Commodi imperatoris & Soteri Papæ . Et Montanus fuit tanquam paracletus, qui aduentu fpiritusfancti non in Apoftolos, fed in fe traditum fuiſſe, contra .i. quæſtio. .i. ut euidenter oſtenderet dominus à fpiritusfancto quē donauit fidelibus dimitti peccata, nō meritis hominum, & ergo de cōſe. diſt. 4. ca. hi uero hæretici, dicitur: qui in trinitatis nomine nō baptizantur, ſicut ſunt Bonofiani & Cataphrygi, q̄a & illi Chriſtum dominum nō credunt, & ſpiritusfanctū peruerſo ſenſu eſſe quendam paruum hominem montanum credūt. Sic .i. quæſt. .i. ſi qui cōfugerint ad eccleſiam catholicā de Cataphrygis, ſtatutum eſt rebaptizari eos omnino debere. Cataphryges ſecundas nuptias pro fornicationibus habent . Sacramenta perhibentur funeſta habere, nam de infantis anniculi ſanguine, quem de toto eius corpore minutis compunctionum uulneribus extorquent, quo euchariftiam ſuam conficere perhibētur, miſcentes eum farinae, panemq̄ inde facientes: qui puer ſi fuerit mortuus, habetur apud eos pro martyre: ſi autē uixerit, pro magno ſacerdote habetur, ut dicit Auguſti. & ſicut dicit gloſſa ſuper illud Oſee. 3. Væ cis quoniam reſſerunt à me. Raro hæreticus diligit caſtitem, & qui ſe amare ſimulat ſicut Cataphrygæ ore uenenato mel p̄mittit, ſed turpe eſt dicere, quæ in occulto facit . Dicunt etiam quōd mulier poteſt habere ſacros ordines, quod reprobatur beatus Thomas in poſtil. ad Titum. ;. Contra iſtos ſcripſit Apollinaris Hierapolites, & Melciades Papa cōtra Cataphrygas uolumen præcipuum conſcripſit, & Rhodon genere Aſianus in ſcripturis eruditus aduerſus eos inſigne opus fecit, & Apollonius Eccleſiaſtic^o ſcrip̄tor aduerſus eos libellū edidit, in quo prophetias eorū

HAERETICI DE LITERA C

esse falsas cōuincit, ut dicit Euf. li. 7. cap. 19.

Catilina Arrianus, de quo Hiero ad Riparium de hæresibus expugnandis: Scias, inquit, in hanc prouinciam nullis humanis auxilijs, sed proprie Christi sententijs sum esse, non solū de urbe, sed de Palæstinæ quoq; finibus Catilinā. s. ad Arriū Alexandrinū presbyterū. Nos q̄ que dolere plurimū, q̄ cum Lentulo multi coniurationis socij remanserunt. Ita Hiero. uocat socios Arrij, q̄ illius dogma defendebant, qui in loppe remorantur.

Carpocratiani à Carpocrate quodam uocantur, qui Christum dixit hominem fuisse tm, contra illud. 23. dicit. q̄ ep̄us. Qui erat in diuinitate dei patris filius, deus uer⁹, & uerus homo ex matre. Et dixit de utroq; fuisse progenitum, quod reprobatur. 27. quæstione. 2. capi. inuēta est habens in utero à beato Ioseph, qui licet eam non contingeret. Quare dicit Ignatius in epistola ad Antiochenes: Quicunq; purum hominem dicit esse Christum, maledictus (secundum dictum prophete) non in deū fidens, sed in hominem tantum. Propterea & infructuosus est, quemadmodum thamariscus, quæ est in deserto. Scribit Irenæus coq̄um tempore & moribus Saturnini & Basilidis hæreticorum Carpocratem superstitionis alterius, qui Gnostici appellantur, uocabulo à scientia cōfictō aut præstigia Simonis magi, nō ut ille clam, sed publice ac palam tradebat, & uelut pro summis atq; optimis studijs laudem professam ac publicam de nefarijs artibus à deceptis auditorib. requirebat, & magicas artes in luce publica perorabat. Hic Carpocrates (secundum Augustinum) docebat omnem operationem & admirationem peccati, nec aliter euadi & pertransiri principatus & potestates quibus hæc placent, ut possint ad cælum superius peruenire. Resurrectionē corporis simul cū lege abijciebat. Dicit glossa. Leuit. decimotertio: In corpore seipram gerit, qui ecclesiæ detrahit sicut Carpocratiani, q̄ negant resurrectionem carnis. Negant mundum à deo

LIBER II.

factum, sed nescio à quibus spiritibus mundum factum: Secta ipsius fuisse traditur socia quædã Marcellina, quæ colebat imagines Iesu & Pauli & Homeri & Pythagoræ adorando, incensumque ponendo.

Cælestiani, à Cælestio qui fuit Pelagianus, Anno. 404. sub Arcadio & Innocentio primo, qui damnauit ad instatiam concilij Africani hæresim Pelagianam. De quo Augusti. in libro de perfectione iustitiæ ad Eutropium & Paulum episcopos, idem sentit sicut Pelagius, nam Cælestius Pelagium magistrum est secutus, ut sectatores eius Cælestiani nuncupantur secundum Augustinum in de hære. Qui enim alienam doctrinam sequitur, alienos diligit. Et Augusti. de fide cat. cum Cælestinus atque Pelagius in Ephesina synodo sint damnati, quomodo poterunt illa capitula recipi, quorum damnantur autores? Et Cælestius rationibus sophisticis nitebatur probare nullum hominem peccare si uellet, omnes esse iustos si uellent, & quod homo ad perfectum statum potest peruenire si uellet. Et Augustin. soluit. 16. argumenta eius in lib. de perfe. iustitiæ. Hiero. in epistola ad Alipium, & Augustinum, gratulatur Augustino quod eius opera hæresis Cælestiana oppressa est. Sed dicit glo. Osee. 5. Hæretici sæpe sophisticis & arte diabolica opprimunt ecclesiam, qui non mendaciam ueræ fidei, sed sordes sequuntur mendacij, traditi diabolo, & angelis eius, uidentur sibi calumniam pati, & in se esse fractam iudicij uirtutem. Et hic Cælestius secundum Gennadium, ante Pelagij dogma incurreret, imò adhuc adolescens scripsit ad parentes suos de monasterio epistolas tres.

Cecilianus, de quo in alia dicit Augustinus, si modo conueniret Cecilianus de his quæ inferuntur ei, etiam post mortem illum anathematizo. Item si uera sunt quæ Ceciliano obiecta sunt, & nobis aliquando possent monstrari, ipsam mortuum anathematizaremus. De hoc. 24. quæstione. 2. c. sane.

Cleobulus uel Cleobius, unde & Cleobiani, unus

HAERETICI DE LITERA C.

de primis hæreticis, unitatem fratrum scindentibus, de quo sic scribit Ignatius in epistola ad Trall. Fugite ipsius nequissimi diaboli nepotes Theodotum & Cleobulū, qui generant fructum mortiferum, de quo si quis gustauerit, morietur æterna morte. De quo Eusebi. libro. 4. cap. 8. Vnde hi fuerunt primi. 7. hæretici: Theobutes, Symon, Cleobius, Dositheus, Gortheus, Masbutheus, & Menander.

Cerdoniani à cerdone mago & hæretico Martionis nuncupati, Anno. 1044. sub Antonio Pio & Thelesphoro, qui duo asserunt contraria principia, hos secundum Isido. sequuntur Martionistæ: dicunt enim Christum nõ esse natum ex femina, nec habuisse carnem, nec uere mortuum, uel quicquam passum, sed simulasse passionē. Duos deos ponunt, quidam eorum bonum & malum. Resurrectionem mortuorum negant, spernunt etiam testamentum uetus secundum Augustinum: & Irenæus in tertio libro aduersus hæreses dicit: Cerdo à sectatoribus Simonis impieratis suæ occasionibus sumptis, Romam uenit sub Igino, ibi docuit, quod is qui à lege & prophetis prædicatus est deus, non esse potest ipse pater domini nostri Iesu Christi, quia ille quidem notus est, hic aut ignotus est: ille iustus, hic autem bonus. Cui succedens Martion Ponticus absque reuerentia ulla blasphemans, auxit auctoris insaniam. De hoc Eu. 4. lib. c. 80.

Cherintiani secundum Isid. à Cherintho quodam nūcupati, Anno 84. tempore Cleti & Domitiani imperatoris, isti circuncisionem obseruant, contra illud ad Gala. Si circuncidimini, Christus nihil uobis prodest. & extra de bapti. cap. maiores: cum baptisma successerit circuncisioni, absit ut in illam damnatam hæresim incidamus, quæ perperam affirmabat legem cum euangelio & circuncisionem cum baptismo seruandam. Mille annos post resurrectionem in uoluptate carnis prædicat, quod reprobatur Marci duodecimo: Non nubent neq; nubentur. De isto Cherintho dicit Beda super epistolam

Iohannis, narrat enim de illo, scilicet. Iohanne auditor eius sanctissimus uir & martyr fortissimus Polycarpus Smyrneorum antistes, quod tempore quodam cum apud Ephesum balnea lauandi gratia fuisset ingressus, et uidisset ibi Cherinthum exire, continuo discessit non locuti. Fugiamus hinc, ne balnea ipsa nos corrumpant, in quibus est Cherinthus inimicus ueritatis. Quo egresso, balneum cecidit, & hæreticum cum suis oppressit. de hoc 24. questione primo cap. omnis qui. Hic hæresiarcha turpulosus & libidinosus totus, à quo dicta est hæresis Cherinthiana, hic dicit legalia obseruanda, & Caius in dispersionum dialo. dicit: Cherinthus per reuelationes quasdam quas uelut à magno Apostolo conscriptas, ut & per angelos reuelatas putaret, talia quædam portenta nobis inducere nititur, post resurrectionem terrenum futurum esse regnum Christi, in quo Hierusalem & homines in carne iterum concupiscentijs & uitijs subiectam conuersionem habituros: contra fidem quoque scripturarum mille annos designat. Dicunt etiam mundum ab angelis esse factum, Iesum tantummodo fuisse hominem, nec resurrexisse, sed resurrecturum. Et hi etiam dicuntur Merinthiani à Merintho, ut dicit Augustinus & Rupertus Tutiensis super illud Apocalyp. Ego sum alpha, & o: quod enim illic offenderet Cherinthum uel Ebionem uel Arium, aut alium quemlibet diuinitatis CHRISTI inimicum hæreticum? Hæreticus quoque quilibet eiusmodi concederet, & confiteretur, sed eundem esse deum deo patri coequalem sine initio cum patre & in patre manentem non confiteretur, recte ergo dixisse non contentus, addit istud quod summum est in quo fides Christiana consistat, uelut supremo gradu de CHRISTI diuinitate, similiter æque ut de patre sentiens sicut & dignum est, & dicens in persona eius, ut uidelicet maiori tonitruo qui contradicunt illæ ranae loquaces conterantur, ego sum alpha & o, hæc uero dicens, siue dicentem illum, in ferens patri coæquat: sic etiam uerbum antiquum quod

HAERETICI DE LITERA C

erat, In prin. erat uer. &c. est contra Cherinthū aliosq̄
Antichristos, qui negare incipiebāt ante Mariam fuisse
Christum.

Chiliasitæ, hi sunt Cherinthiani. 24. quæstio. 3. quidā.
nisi q̄ hic est appellatio Græca, & obseruant eisdem er-
rores sicut Cherinthiani, chile enim Græce mille Latine
dicit, & dicit Helinandus quod Papias Hieropolitanus in
Asia episcopus, fuit autor hæreticorum qui dicunt Chī
liastæ, id ē, millenarij, qui dicūt mille annos Iudaicā edī
disse deuterolim, id est, nouitatem. Qui post resurrectio-
nem aiunt in carne dominum cum sanctis regnaturū &
sanctos epulatuos cum Christo corporaliter. Dicūt q̄q̄
in mille annorum regno mulierem instaurandam esse,
& eandem esse quæ prius habuit uirum.

Cynici olim fuerunt philosophi carnales & bestiales,
dicentes licere commisceri fœminis instar canum, modo
huiusmodi prurientes auribus introierūt dominationē
spemnes & maiestatem blasphemantes, de quibus. 1.
Pet. 2. Multi sequentur eorum luxurias. Hi sunt Valdēsē
& consimiles, de quibus dicitur in locis suis. Cynici fecū
dum Papiam, hæretici, dicti ab immunditia, contra hu-
manam enim uerecundiam in propatulo cum uxoribus
coibant, ut canes.

Circūcelliones dicuntur, eo quod agrestes sint, quos
scotopicos uocāt, qui Bonosianorum doctrinam habēt.
Hi amore martyrii seipso perimunt, ut uiolēter de hac
uita discedentes martyres nominentur: contra illud. 23.
quæstione quinto, si non licet. Profecto enim qui seipsum
occidit, homicida est. Item capit. tu dixisti. & cæte. non
est nostrum, de quibus etiam c. Circumcelliones illas de
ricos partis Donati & cæte. ubi scribit Augustinus ad
Marcellianum comitem de Donatistis captis. Augustin.
in de hære. Circūcelliones genus hominum agreite & fa-
mosissime audaciæ, nō solum in alios immania facinora
perpetrando, sed nec sibi eadem insania & feritate parcē-
do, sed per mortes uarias maxime præcipitorū & aqua-

LIBER II.

rum & ignium seipfos necare confueuerunt, & in istum furorem alios quos potuerunt sexus utriusq; seducere, ut occidantur ab alijs, mortem nisi facerent comminantes. Possidonius de uita Augu. dicit aliquoties eius uias armati idem Circūcelliones contra famulum dei Augu. finum obsiderunt, sed hi itineris errore seducti, eum in uenire non potuerunt.

Choite, à Choita hæretico, qui fuit de numero eorum qui euangelia lanauerunt secundum Hieronymū, contra Lucife.

Constantius, Constantini filius, Constantis frater ab Arrio tractus est in hæresim Arrianam, ut quosdam in deo gradus crederet. Hic secundum Hieronymum in uita Hilarionis heremitæ rex Arrianorum in exilium deportauit Dracontium & Philonem episcopos. Et Orosius libro. 7. Constantius dum Constantem fratrem bello in sectatur incauta petulantia periculis sese offerens, à ducibus eius occisus est. Et Hieronymus ad Heliodorum epistaphio Nepotiani, Cōstantius Arrianæ fautor hæreseos dum contra inimicum paratur & concitus fertur ad pugnam, in Mopsi uiculo moriens magno dolore, hosti reliquit imperium.

Colorbosus secutus est Menendrianos & Marcum, de quibus infra, à quo dicuntur Colorbosij hæretici. Hic em̄ uitam omnium hominum & generationum in septem sideribus affirmat, ut dicit Aug. de hæ.

Crispinus Donatista, in Calamensi ciuitate & regione episcopus fuit, ut dicit Possidonius, contra quem August. trino cōflictu disputauit, ita Crispinus proconsulari & libellari sententia est pronuntiatus hæreticus: Et p̄ceptum est, nullo pr̄sus loco hæreticos Donatistas esse debere, & sic multū creuit sancta ecclesia.

Concordenses, uel secundum alios Cozorenses, quære supra in Albanensibus.

Colitiani, à quodā Colitio nominati sunt, aut secundū Isido, Colintiani à quodam Colinto, uel secundum Au-

HAERET. DE LITERA C

gustinum dicuntur Coluthiani, à quodam Colutho, qui dicunt deum non facere mala, contra illud quod scriptū est Isa. 37. Ego deus creans mala. Et hoc intelligit de malis pœnæ, sicut dicitur Amos. 3. Si est malū in ciuitate quæ deus nō fecerit. Vel deus creat mala. i. nociua, ut uenenū, lupos, araneas, & similia, quæ magis nocent quàm profunt, ut dicit Aug. quāuis Coluthiani & Floratini inter se contraria dicunt, tamen ambo diuinis alloquijs resistebant. Creat enim deus mala, pœnas iustissimas irrogādo, quod Coluthus non uidebat, non autem malas creādo naturas atq; substantias, in quantum sunt naturæ atq; substantiæ, ubi Florinus errauit.

Constans nepos Eraclij imperator, regnans in Græcia & non Romæ, anno. 660. tempore Theodorici primi papæ, hic Constans fuit pessimus in omnibus, & crudelis contra catholicos, & hæreticus de Acephalitarum secta. Qui quadam uice de Neapoli ueniens Romam. pulcherrima ædificia & palatia, ob inuidiam ciuium Romanorum destruxit, & in Tiberim proiecit, & multas plateas ciuitatis fecit desolatas.

Constantinus quintus imperator, pessimus hæreticus fuit, qui dæmonijs immolabat, ecclesiam dei longo tempore afflixit, nec euasit impunitatē. Nam completo mysterio iniquitatis præfinitæ, horribiliter clamans: ignisum inextinguibili traditus, spiritum exhalauit, insensatis imperatoribus suæ uesantiæ relinquens exemplū. Sigibertus: Constantinus imperator, filius Leonis quinti, Constantinopoli synodum trecentorū triginta episcoporum congregauit, in quo edicto permulgato de imaginibus dei & sanctorū deponendis, ecclesiam dei nimis scandalizat, & contra orthodoxos tyrannizat: Hæc ille. Et beatus Martinus papa ob catholicam fidem ab eodē de ecclesia raptus, ac perductus Constantinopolim, in exilio uitam finiuit.

Cosmi, horū hæresis concurret cū Marcellianis, q̄ fuerūt dānati in sc̄da synodo uniuersali Cōstātinopolitana.

LIBER II.

Copti sunt Christiani, sed hæretici, in partibus Indiae hincinde habitantes, & utuntur in ecclesijs quodam libro fabuloso, qui dicitur secreta Petri: & in missis legunt euangelium Nicodemi.

Chorizantium secta transiit anno. 1373.

Cresconius grammaticus Donatista, contra quem Aug⁹ quatuor lib. scripsit, in quibus Cresconium in multis reprehendit, maxime in hoc quod Petulianum defendit, qui negat quod Christus sit Christiani origo, radix & caput.

Dadosus unus de principibus Messalianorum, qui inter cætera dicunt diuinum cibum nec prodesse, nec lædere, de quo dominus dixit: Qui comedit carnem meam, & bibit sanguinem meum, uiuet in æternum, de hoc. 7. lib. hist. tri. ca. 11.

Dactylorinchitæ, de his in Patorinchitis.

Dauid de Dinanto, cuius error fuit quod deus est materia prima, contra hoc b. Thomas. 1. contra gen. ca. 17. & prima parte q. 3. art. 8. quod impossibile est deum aliquo modo in compositionem alicuius uenire. Dicit enim Dion. c. 2. de diu. no. quod neque tactus est eius. scilicet dei, nec quædam ad partes commiscendi cõio. Et dicit Cæsarius. 3. dist. dial. quod libri magistri Dauid perpetuo damnati sunt & exusti.

De alijs erroribus supra in Almarico.

Decarthritis, Manichæi fuerunt, & de eis diuus imperator facit mentionem. C. de hære. Nota quod Manichæi totum uirus enormentes contra honorem creatoris oim machinati sunt, & propagines suas longe lateque extenderunt, pro quorum extirpatione ecclesia multos agones subiit.

Desiderius hæresiarcha, de quo b. Tho. contra impugnantes res. c. 6. Desiderius hæresiarcha Logobardus, nostris temporibus edidit quendam tractatum contra catholicam ueritatem, in quo inter cætera condemat statum eorum, qui relictis omnibus egere uolunt cum Christo, hic paupertatem totaliter commendat, & quod non sit licitum sua omnia pro Christo relinquere, nisi talis religionem intret, que possessiones habeat, uel nisi talis sit quod de labore manuum uiuere intendat.

HAERET. DE LITERA D

Deuterus hæreticus Arrianus episcopus, dum in Constantinopoli, ut dicit Sigibertus in sua chronica, Barbam quendam baptizaret, & male distinguens trinitatem, dicens: Baptizo te Barba in nomine patris per filium in spiritu sancto, aqua disparuit.

Dimophilus Arrianus fuit, nec dogma Arrianorum a thematizare uolens, idcirco in concilio Ariminensi damnatus est tempore Constantij imperatoris. De quo etiam 2. lib. hist. trip. ca. 22. & li. 9. ca. 10.

Dioscorus olim episcopus Alexandrinus, anno domini. 444. sub Martiano principe & Leone primo, q̄ dixit unam naturam esse uerbi dei & carnis. Peccat igitur in fide, qui est defensor hereticorum. 24. q. 1. c. 2. Et huius sectam & subsceleratam cohortis ponit Iohannes Damascenus li. 3. ca. 3. dicens: Dioscorus & Scuerus, & eorum scelerata cohortis. Vnde sancti patres apud Chalcedonem congregati, Dioscorum damnarunt, non tantum de hæresi, sed etiam quia ausus fuit sanctum Leonem papam excommunicare maiorem se, ut dicitur dist. 21. c. intantum. & dist. 13. ca. canones sunt secuti, & 24. q. 2. ca. sane existunt etiam qui eidem Dioscoro. & C. de hære. l. quicumque Apollinaris facinorosissimam sectam. Eutiches & Dioscorus communitatores permanserunt usque ad mortem eius. Contra Dioscorum scripsit Hilarius librum unum ad præfectum Salutium. Et Theodorus episcopus Syriæ ciuitatis dicta fortia contra eundem fecit.

Diodorus, de quo Damascenus lib. 3. c. 3. dicit: Deo odibilis Nestorius & Diodorus, & igne dignus Theodorus, & eorum dæmoniaca cõuentio. & cum alijs Arrianis posuit in Christo unionem personalem in una dütaxat natura. s. humana: & Christum negauit uerum esse deum. Vbi nota, q̄ dixerunt Christum tantum fuisse hominem, & ipsum ad diuinam propemodum dignitatem ob gratiæ abundantiam operumque excellentiam esse euectum, & proinde deum in scripturis appellatum, quasi non natura deus esset, sed gloria tantum honore nominis. Vnde quidam eorum dixit, non inuideo Christi

sto facto deo, hoc & ego fieri possum si uolo. De hoc habet Gregorius. 18. libro moralium. Et dicit Hilarius: Hic enim uerus & proprius est filius: origine, nō adoptione: ueritate, non nuncupatione: natiuitate, non creatione.

Discalciati, isti non intrant sancta loca, nec locum orationis, nisi sint discalciati: moti ex illo uerbo quod dominus dixit ad Moſen Exodi. 3. Solue calciamētum de pedibus tuis. Et illum modum tenent Saraceni, quādo intrāt Mesquitas eorum nudis & lotis pedibus, ut adorent perſidum Mahometum diebus ſingulis, certis horis, ut dicitur in Cle. Cedit quidem de Iudæis & Saracenis &c. De his ſic ſcribit Auguſtinus de hære. Est alia hæreſis, nudis pedibus ſemper ambulātium, in eo quod dominus dixit ad Moſen: Solue &c. Et quod propheta Iſaias nudis pedibus iuſſus fuit ambulare. Iſaiæ. 20. Calciamenta tua tolle de pedibus tuis.

Donatiſti uel Donatiani uel Donatiui, à Donato quodam Afro nuncupati ſunt, anno. 334. ſub Conſtancio imperatore & Iulio. 1. papa. Qui Donatus de Numidia ueniens, penè totam Africam ſua perſuaſione decepit, aſſerēs minorem patre filium, & minorem filio ſp̄m ſanctum, & rebaptizauit catholicos. 24. q. 3. quidam. & C. de here. Iſte error uocat rebaptizantium, contra illud de conſe. diſt. 4. c. eos, non licet fieri rebaptizationes. & c. 1. rebaptizare. Et talis puniſ capite. C. ne ſanctum baptiſma reitereſ li. 1. Vnde Donatiſtæ & Manichæi totam ferè Africam cū ſuis erroribus corruperant, & imperitos deceperant: & ſanctum Auguſtinum fatigabant, propter quod multos libros contra illos ſcripſit: Et Donatiſtæ erant magni in ſcientia ſeculari, erant maiores in munditia, in potentia erāt maximi, & in diabolica ꝑſutia, & diuerſi fuerūt alumni Donati. Vnde Donatus ap̄d Carthaginē Donatiſtæ ep̄s, dicebat ꝑ ueꝝ baptiſma niſi in ſua cōiōne dari non poterat. & 23. q. 4. c. diſplicet, de iſto Don. dicit, ꝑ cū eſſet captus à Chriſtianis, obiecit Aug. ꝑ nemo debet capi, ex quo dedit deus homini libeꝝ arbitrium. Hi uocant Ro-

HAERETI. DE LITERA D

*mæ montenses: ad hanc hæresim pertinent Circūcellio-
 nes, hi dicuntur etiam Parmenianistæ. Et Cyprian. Car-
 thagineñ episcopus cōtra Donatum & Nouatianum di-
 uersos tractatus & epistolas fecit. Vnde Donatistæ ex am-
 bitione & inuidia insurgentes contra Cæcilianum, con-
 tra quem non præualuerunt, quasi totā Africam suis de-
 ceptionibus separauerunt ab unitate ecclesiæ catholice,
 schisma facientes, & mendose Cæciliano crimina impo-
 suerunt, quæ probare nequeunt, a iudicibus falsarij re-
 probati schisma pertinaciter in hæresim uerterunt. Et
 Leo papa in epistola ad imperatorem Constantinū: Do-
 natistæ in sola Græcia orthodoxam ecclesiam iactabāt.
 Item Hierony. in li. de uiris illustri. Extant Donati ad su-
 am hæresim pertinentia multa opuscula, est liber de spi-
 ritus sancto Arriano dogmati congruens, sed ut dicit Hi-
 larius in epistola ad Donatum diaconū: Vbi quæso sunt
 commenta Donati, reuera amodo non comparent.*

*Dositheus, undē & Dosithani hæretici, unus fuit de
 adulterinis & primis corruptoribus fidei, qui & connu-
 meratur inter primos pseudapostolos. Hierony. contra
 Luciferi. Dositheus Samaritanorū princeps, prophetas re-
 pudiauit. Tertullianus, Dositheus primus ausus est pro-
 phetas quasi non in spiritus sancto locutos repudiare.*

*Dulcinus Nouariensis tempore Clementis quinti, &
 Henrici septimi imperatoris, anno 1034. ueteris & nouo-
 rum errorū inuentor. Et Clemens quintus misit inquisi-
 tores ordinis Prædicatorū contra eum, & crux prædica-
 ta est & indulgentiæ datæ, & exercitus missus est cū apo-
 stolico legato, qui ipsum & suos complices in alpihus po-
 sitos partim & inedia & frigore, & partim in armis op-
 pressit, & Dulcinus capitur, & cum Margareta uxore sua
 hæretica & complicitibus combusti fuerunt, prius tamen
 mēbratim concili: & episcopus Parmensis & frater Man-
 fredus ordinis Prædicatorū inquisitor, duas epistolas Dul-
 cini hæreticales condēnauerunt. Verum hæc pestis omni-
 na deleri non potuit, sed in tridētinis mōtibz, ubi Dul-*

LIBER .II.

cinus suae hæreſis initiũ dedit, manſerũt aliãq; eius reli-
 quie, & tales uocant Dulcini uel Dulcinistæ. Hi ad sex mi-
 lia utriusq; sexus sub specie charitatis simul habitare do-
 cuerunt, & in montibus habitâtes in oẽm luxuriã plabe-
 bant, quæ pestis duob. annis multos impugnauit, & ipsi-
 us Dulcini scelera & pœnas in inferno meritas dâtes, cõ-
 temporaneus eius in suo tract. de inferno meminit. Et il-
 lud Oſeã .4. intelligi põt de ista secta immundissima: quã
 ipsi cũ meretricib. cõuersabãt, & cũ effratis sacrificabãt.
 Hæretici em̄ clãdestinis conuenticulis coeũt, ut errori suo
 reuerentiã, quã ex rõne non ualent, præbeant ex occul-
 tatione. Et Hiero. super illud Oſeã. 6. In domo Israel uidi
 horrendũ, dicit: In domo hæreticor; uidef horrendũ cũ
 magistris fornicãtib. ppl's seductus pariter sordidatur.

Durandus de Vualdach in partibus Arragoniæ, tpe Io-
 hæ. xxij. cũ quodã suo cõplice dogmatizauit hæreſes cer-
 tas, & q̄ matrimoniũ nõ est, nisi occultũ meretriceũ. Tã-
 dem præſente dño Iacobo rege Arroganũ eius hæreſes
 fuerunt dãnatae per ep̄m Gerundẽsem & Arnuldũ Bur-
 gen. inquisitorẽ, & ipsi ut impœnitentes fuerũt cõbusti.

EBionitæ uel Ebionæ uel Ebiones uel Ebionei di-
 citi ab Ebione, anno .34. sub Domitiano Casare &
 Cleto papa, dicũt Paulũ apostatã legis, & Christũ
 tm̄ per profectum solũ uir; iustum putant. i. Christũ tm̄-
 modo hoĩem dicunt, & tenent euãgelĩũ ut legem carna-
 liter, & obseruant circuncisionẽ & cætera legalia. De his
 fit mentio in legõda S. Philippi, qui illã hæreſim in Asia
 extinxit. Et Ignati⁹ ad Trallianos: Fugite illos hominis
 diabolici cultores Ebionitas, quos maledictos Ieremias
 propheta asseruit: Maledictus qui confidit in homine. c.
 tantũ, & a deo recedit cor eius. cap. 17. Et huic hæreſi Ep̄i
 phanius Samseos & Elceseos ita copulat, ut sub eodẽ nu-
 mero tanq̄ una sit hæreſis ponat, aliquid tm̄ interesse si-
 gnificans. Hiero. in de ecclesiasticis scriptoribus: Iohãnes
 nouissimus omnium scripsit euangelĩũ, rogatus ab Asi-
 episcopis, maxime contra Ebionitarum dogma, tunc cõ-

HAERET. DE LITERA E

furgens, qui asserunt Christum ante Mariam non fuisse unde etiam compulsus est diuinam edicere natiuitatem. Et Hieronymus super Isai. i. simul arat in boue & asino: Ebion dignus, p̄ humilitate sensus paupertate nominis, qui sic recipit euangelium, ut Iudaicarum superstitionū qui in umbra & imagine præcesserunt, ceremonias non relinquat. Et idem in libro in Isaiam: Iudaici erroris hæredes Ebionitæ, qui pro humilitate sensus nomē pauperum susceperunt, omnesq; mille annorum delicias præstolantes, & equos & quadrigas & lectos &c. sic intelligunt ut scripta sunt.

Elpidius hæreticus, de quo sic Hiero. ad Cresiphontē aduersus Pelagianos: In Hispania Agape mulier Elpidi uirū cæcum cæca duxit in foueam, successorēq; sui Priscilianum habuit Zoroastris magi studiosissimū, & ex mago ep̄m, cui iuncta Galla non gēte, sed noīe, germanam huc illucq; currentem alterius & uicinæ heresis reliquit heredem. De peste aut̄ Agapetay: quō introiuit ecclesias, habet idem Hiero. ad Eustochium de cust. uirg. De hoc supra in Agapetis.

Echibos sophista Constantinopolitanus, de quo dicit̄ in. 6. li. hist. tripar. ca. 28. plurimi quidem non recta mente Christianum habentes nomen, quippe pecunias & honorem præsentem & felicitatem ueræ fidei præponentes, ad sacrificiorum scelera descenderūt, quorū unus fuit Echibos. Is enim mores imperatorū sequens sub Constantio feruētissimum se sinxerat Christianū. Sub Iuliano uolenter paganus effectus est. Et rursus post Iulianum uolebat esse Christianus, prosternēs se ante ianuas ecclesie pronum, magna uoce clamabat: *Cōculcate me sal infatum.* Dicitur aut̄ hæreticus sal infatum, quod proiectum est foras, & conculcat ab hominibus: quo quid uilius & magis contemptum?

Eriani. hi sunt Arriani, de quibus supra.

Etius diaconus ordinatus à Leontio Antiochenę ecclesie præfule, Arrianus fuit: quō aut̄ à diaconatu depositus

LIBER .II.

est, & ab ecclesia factus extraneus, & excoicatus in synodo Constantinopolitana, uide in .5. li. hist. tri. ca. 42.

Eligius hæreticus apud Cameracum, astutus, timēs cōburi à fratribus prædicatoꝝ, se obsessum fingit, & ad sanctum Gangericum ligat in hasta ab amicis, ut omnes homines reputarēt eum furiosum. Quidā clericus obsessus, mines reputarēt eum furiosum. Quidā clericus obsessus, diuina manu solutus, colligens in nocte circa hæreticum ligatum stramina, & ignem de lampade sumens, incēdit cumulum straminum. Hæreticus clamat, custodes expecta, ignem extinguere nitentur: sed clericus arrepto gladio omnes abegit, hæreticus combustus est, diuino iudicio exacto, Clericus à dæmone liberatur. Nota hic malitiam dæmonis, hic prodit maleficum, & infra defendit hæreticum Guidonem de Lacha. Augu. 1. de ciuitate dei, capi. 1. Multi in eam scilicet ecclesiam, tantis tamq̃ multis beneficijs redemptoris exardescunt ignibus odiorū, ingrati sunt, ut hodie contra eam linguas mouerent, nisi terram hostile fugientes in sacratis eius locis uitam, de qua superbiunt, inuenirent. De hoc Eligio in .2. lib. Apū uersus finem.

Elchēsairā, uel secundum Epiphanium Elcesai, & Augustinus Elceseos & Samsēos, à quodam pseudopropheta dicit esse deceptos, qui uocabatur Elci, ex cuius genere duas mulieres tanquā deas ab eis perhibet adoratas. Et hi de scripturis sanctis refutāt, & utuntur testimonijs de nouo & ueteri testamento quibus uolunt, & apostolū Paulum ex integro respuunt, & asserunt, quod in persecutionibus si quis negauerit fidem, nihil criminis habeat pro eo, is qui fixus est in corde suo, talia si ore negauerit pro necessitate, corde tamen in fide permaneat. Sed dicit August. super psal. 113. Pactum dei non obserauerit, quī persecutionem non tolerant, à testimonijs dei negando declinauerunt. Et libellum quendā circumferunt, quē dicunt de cælo lapsū, cuius v̄ba si quis audierit, remissionem accipiet peccatorum, aliam præter illam quā Christus dedit.

HAERETICI DE LITERA E

¶ Euagrius Ponticus Hiperbarita hæretica scripsit, ut patet in libro suo ad uirgines. Item ad monachos & ad uirginem, cuius nomen nigredinis testatur, in quo perfidie tenebras exarauit, & in alijs libris, ut scribit Hieronymus contra Lucife.

Eraclite, ab Eraclio exorti, monachos tantum recipiunt, conjugia respuunt, regna cælorum paruulos habere non credunt secundum Isid. & 24. quæstione. 3. quidã, Eraclitæ in primo articulo peccant, quia deus non est acceptor personarum. In secundo similiter, quia coniunctio matrimonialis est iuris naturalis. In tertio peccant contra illud Euãgelij: Dimittite paruulos ad me uenire.

Elpulus senex hæreticus, dixit nullam utilitatem ex sancto baptisate baptizatis accidere, sed solam orationem studiosam inhabitantem dæmonem effugare. Dicebat insuper unumquemq; nascentium à progenitore suo sicut naturam, sic etiam dæmonum trahere famulatum, & expulsis per illam orationem studiosam spiritum sanctum aduenire, & sensibilibus & uisibilibus suam designare pœnitentiam. Atq; corpus passionibus morum cuiuslibet eripere, & animam à mala uoluntate penitus liberari, ita ut nequaquã de cætero egeat neq; ieiunio macerante corpus, neq; doctrina refrenante & progredi doctrina libenter edocente. Non autem solum qui hoc impetrauerit corporis exultationibus liberat, sed apte etiam futura prouidet, & sanctam trinitatem oculis cernit. Huc autem Flavianus laudabilis præsul Antiochenus fatidissimum effodiens fontem & eius pocula cunctis examinanda producens, Infelicissime ait seni, uetustissime delictorum malorum, increpauit te os tuum, & non ego, labia enim tua testantur aduersum te. Hæc septimo libro histo. trip. cap. undecimo.

¶ Eleusius Cyzici, qui præerat ecclesiæ Macedoniarum, & cum eo triginta sex eiusdem sequaces q cum impator Theodosius & episcopi partis eius numero centum quinquaginta laborarent ut unirentur ecclesiæ. At illi

LIBER .II.

eius monita apertaq; conuitia paruipendentes, elegerunt sequi potius Arrianam pestem, quam consubstantiallem dicere trinitatem. Hæc fatentes de Constantinopoli sunt egressi, & scribebant alterutris, ne quis eorum in Nicenæ concilij dogmate consentiret. Ex .9. lib. tripar. hist. ca. 12. dist. 45. ca. Cum beatus Salomon. Hinc etiã Apłus magus illum corporali cæcitate damnauit. Item. 25. quæ. 8. cap. 1. Pauli constantiam, qui Elimam magum uis domini resistentem æterna seueritate damnauit.

Elimas à fide relapsus, effectus maleficus ut Simon magus. Est enim binomius, dicitur Bariesu. à. filius Iesu, & sic secundum Bedam corrupte legitur Bariehu. Dicitur Elimas, quod interpretatur dei mei mensura uel census: sic enim faciebat se uocari, ut crederetur nuntius dei. Et aduersabatur Paulo, quia Sergius Paulus proconsul, qui conuersus fuit ad prædicationem Pauli, & eum audire & uerbum dei desiderabat. Act. 13. Sed Elimas resistebat querens auertere proconsulem à fide. Paulus autem repletus spiritu sancto, intuens in eum, dixit: O plene omni dolo & omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis iustitiæ, non desinis subuertere uias domini rectas: & ecce nunc manus domini super te, & eris cæcus, & non uidens solem usque ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo & tenebræ. De. 45. dist. c. Cum b. Paulus illum magum corporali cæcitate damnauit. 25. q. 4. c. quod Christus. Sic Paulus dum à suo contemptu pia admonitione & multimoda commedatione sui, Corinthios magum illum Elimam qui credituros à fide retrahebat, cæcitate percussit, ut cæteri perterriti, prædicationem eius non impedirent, sed in Christum credentes, animæ cæcitatem effugerent. Et glossa .1. Petri .3. Verilius fuit Tobie percuti cæcitate sine culpa, ut probaretur eius patientia, quam Elimæ mago, qui pro perfidia percussus à creditorum dementatione remouet, & æternæ ultioni præparat. Postea autem recepto uisu, obstinatus permansit. Et Barnabæ apło ualde resistit in Cypro.

Emeritus in Cæsariensi Mauritanie ciuitate episcopus

HAERET. DE LITERA E

pus, præcipuus sectæ Donatistarum disponitor, quem occasione quadam uenerabilis memoriæ Aug⁹ reperiens cum alijs episcopis sedis apostolicæ disputatione superauit, gesta apud Carthaginem continent inter episcopos confecta, de hoc Possidonius in uita b. Augustini.

Enchidæ, hi heretici nolunt manibus laborare, & sunt complices Turilupinorum: de quibus infra. & Aug⁹ in libro de hære. dicuntur Enchitæ, opinari monachis non licere sustentandæ uitæ suæ causâ aliquid operari, atque ita seipos monachos profiteri, ut omnino ab operibus uacent. Idem refert Cyprianus in opere suo de hære. Damas. in libro primarum hære. sum: Enchitæ dicunt, quod neque baptisma perficit hominem, neque diuinorum mysteriorum assumptio purificat animam, sed sola apud eos exercita diuina oratio.

Eluidiani, ab Eluidio Auxentij discipulo nuncupari, uel Heluidiani cum aspiratione: contra quem Eluidium Hiero. lib. scripsit, qui docuit quod beata uirgo post partum non mansit uirgo, sed fuit per Ioseph corrupta. Et b. Thomas. 3. parte. q. 28. art. 3. absque omni dubio detestandus est error Eluidij, qui dicere præsumpsit, matrem Christi post partum à Ioseph esse carnaliter cognitam, & alios filios genuisse: quod reprobatur. 27. q. 2. genuit. & de yhoze sig. ca. Ioseph. Quære supra in Antidicomartis. Hoc enim Christi perfectioni derogat, & iniuriam facit spiritui sancto, cuius sacrarium fuit uterus uirginalis, derogat dignitati & sanctitati matris dei, & ipsi Ioseph tanta præsumptio imputaretur, derogat quoque illi quod Ezech. 42. dicitur: Porta hæc clausa erit & non aperietur, & uir non transibit per eam, quoniam dominus deus Israel ingressus est per eam. Aug⁹ in lib. de hæret. Mirum istos prætermittos Eluidij nomine Antidicomartitas Epiphanius appellauit.

Euphrata episcopus Colonien. sed infania Arrij infectus, nec oues eum sequebantur: quem ab episcopatu deposuerunt. 14. epi, uidelicet Maximinus Treueren. Valer-

LIBER .II.

tinus Arelateñ. Donatianus Cabellonoz, Seuerinus Se-
nonensis, Optarianus Cercassinus, Iesus Nimitini, Victor
Vangionum. i. Vuormacieñ. Valerianus Altrifiodorensis,
Simplicius Augustodinensis. Amandus Argëtoracensiũ,
Iustinianus Rauracoz. i. Basilië. Eulogius Ameganoz,
Seruatius Tuncrê. Discolius Remoz, qui una sententia
dixerũt: q̃a Euphrata ausus est Iesum Christũ negare de-
um esse, ideo non esse dignum episcopatu, sed deponen-
dũ, & in locum eius instituerunt sanctũ Seuerinum Bur-
degal. doctorem uitæ & hæreticoz malleum. Nemo em̃
magis ecclesiasticus est q̃ qui nunq̃ hereticus fuit s̃m Hie-
rony. ad Theophilum. & .i. q. .i. c. ferũ. Vulnerato pastore,
quis curãdis ouibus adhibet medicinã, aut quõ pp̃m ora-
tionis iaculo tueatur, qui iaculis hostium sese feriendum
exponit, aut qualem fructũ de se producturus est, cui gra-
ui peste radix infecta? Hæc acta sunt. 12. Maij.

Eudoxius Arrianus, quo suadere Gothi Arriani factũ
sunt 8. li. hist. tri. ca. 13. qui & sua peste Germanicam cor-
rupit, fuit em̃ ep̃s Germanicæ, quæ est ciuitas Syriæ, & ut
dicit uenerabilis Beda. 4. lib. de gestis Anglor. ca. 18. post
concilium Nicenum cõgregata fuit in Anglia synodus,
quæ gloriose approbavit & acceptauit condemnationẽ
hæresum Arrij, Maccdonij & Eudoxij. Hic nota q̃ s̃m Hie-
rony. 23. ep̃s Antiochiæ post Paulinũ Eustathius ordinat
ep̃s, quo in exilium ob fidẽ truso, usq̃ in præsentẽ diẽ Ar-
riani ecclesiam occupat sit, Eulabius, Eupharnius, Placil-
lus, Stephanus, Leontius, Eudoxius, Meletius, Euzoicus,
Dorotheus, rursus Meletius, quoz idcirco tpa nõ diges-
si, eo qd̃ hostes potius Christi q̃ episcopos iudicem. Item
Eudoxiani uel Arriani, id est, qui contra sp̃m sanctum pu-
gnant, damnantur in secũda synodo uniuersali Constan-
tinopolitan. Hic Eudoxius nauem suam mergebat, non
regebat.

Euphenitæ, hi hũt unã & eandem sectam & hæresim,
s̃m Epiphaniũ, cum Psallianis, quare infra.

Eucratici dicti, qui carnem abominantur, anno. 1754

HAERET. DE LITERA E

sub M. Antonio imperatore & Aniceto papa, & à Taciano, Eucrates, Bardesanes, alterius hæreseos princeps notus efficitur, & concordant cum Tacianis. & C. de hære. appellantur Eucratistæ. Euse. Cæsa. lib. 4. Musani fertur libellus multa elegantiâ scriptus ad quosdam fratres, qui declinauerunt ad hæresim Eucratistarum nuper exortâ, cuius autorẽ exiitisse Tacianum sermo asserit, uel dicuntur secundum Aug. Eucratistæ.

Eufonius ep̄s lepra Arriana infectus, dixit q̄ filius nõ est similis patri sc̄dm substantiam, neq̄ uerus est, neq̄ uera eius sapientia, neq̄ ueræ natural'r patris uerbum est. 1. li. hist. tri. c. 13. Hunc Alexander Mag. ep̄s priuauerat diaconatu. 2. li. hist. tri. c. 48.

Euticius dogmatizauit q̄ alius hõ moris, & alius resurgeret: & quod inuisibile & impalpabile corpus futurũ sit, contra illud Iob. 19. Quem uisurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius. In quo expresse indicat ueritatem resurrectionis, & prauorum facta redarguit. Vide in glo. dicti ca. Iob.

Euticiani uel Euticetæ siue Euticianistæ. C. de hære. 1. quæcunq̄. uel Euticiustæ. I. Arriani. dicti ab Euticete Cõstantinopol. abbate, qui Christum post humanam assumptionem negauit existere de duabus naturis, sed in eo solum diuinam asseruit esse naturã, de quo dicit Beda in homilia super Marcum. ca. 8. In hac lectione considerãda est in uno eodemq̄ redẽptore nostro distincta operatio diuinitatis & humanitatis, atq̄ Euticetis error, qui unã tantum in Christo operationẽ dogmatizare præsumpsit, p̄cul à Christianis finibus expellendus. Et Boetius in li. de duabus naturis eandẽ hæresim reprobat, & quarta synodus Chalcedonen. sub Martiano principe Euticetem prædamnauit dist. 15. canones. Et Marcellus martyr Anticyranus ep̄s multa aduersus Euticetẽ Græcum scripsit uolumina, & Prosper ep̄s Aquitanicus diuersas ep̄stas, & contra eundem Gennadius. 6. libros scripsit. Anno. 444. sub Martiano imper. & Leone. 1. Mochimus Mesopotamius

LIBER .II.

apud Antiochiam presbyter scripsit aduersus Euticetē
egregium librum. Et. C. de episcopis & clericis. l. Quoni-
am: Aboleatur Euticetis damnosa memoria, Fabiani autē
laudabilis recordatio releuetur.

Eunomiani ab Eunomio dialectico Aetiij discipulo, q
sophismatibus cōtra deum locutus est, inquit: Deus de
substantia sua nihil nouit amplius q̄ nos. Dissimilem pa-
tri asseruit filium, & filio sp̄m sanctum, hic impietatis cu-
mulo auxit Aetiij blasphemias, multa cōtra fidem nostrā
scripsit, & disputādo legis sectatoribus suis dedit, uir aīo
callidus, anima & corpore leprosus, de quo Euse. li. 4. &
in hist. tri. li. 5. cōtra quē disputat magister sen. in. 1. dist.
6. & Aug^o. 16. de tri. & dicit de here. q̄ adeo bonis fuit mo-
ribus inimicus, ut asseueraret q̄d nihil cuiq̄ obesset quo-
rūlibet perpetratio ac perseuerantia p̄tōse, si huius quē
ab illo dicebat fidei particeps esset, cōtra quē Basilius elā-
borauit insignes lib. & similiter Gregorius Nisenus fra-
ter b. Basiliij, similiter & Gregorius Nazian. duos lib. scri-
psit. Eunomiani dicunt etiam Anomiani. i. sine lege, &
condēnati sunt in sc̄da synodo uniuersali Costātinopol.

Fauftus Manichęus fuit, de Christo asseruit quod na-
sci non potuerit nec mori, & contēdit dicere Chri-
sto ex uirgine natiuitatē nullam, & mortē eius in
cruce falsam fuisse, contra quem Aug^o. 33. libros scripsit,
& om̄ia opera eius sunt apocrypha. di. 15. sc̄tā Romana.
Fauftus iste maximus herefiarcha, qui legem ueterē & p̄-
phetas blasphemauerat, & deum ueteris testamēti malū
esse dicebat, & fuit Afer.

Felix Manichęus, quamuis esset artibus liberalibus in-
eruditus, erat tamē uersutior Fortunatō, qui ad ciuitatē
Hipponēsem accessit, & ibi suos disseminauerat errores,
sc̄d Augustinus biduo in ecclesia p̄nti populo disputauit
& eum conuicit, & duos libros contra eum scripsit. Hic
Felix dixit quod Manichęus fuerit apostolus Christi, de
promissioe spiritus sancti multum errauit, & dixit terrā
deco coeternam.

HAERETI. DE LITERA F

Felicianus Arrianus, contra quem disputauit Aug⁹, & lib. contra eū scripsit, asseruit q̄ magis rationibus q̄ scripturæ testimonijs in fidei disciplina agendū sit, & negauit homouision. i. consubstantialitatē patris & filij, & qd⁹ filius non sit patri coæternus, & q̄ sit creatura. Et Aug⁹ argumenta eius tangit & soluit in decem & octo ca.

Felicianiana hæresis, à quodam Felice autore, quæ conde-
mnatur anno. 784. sub Constatino. VI. & Adriano. I. Hæc
hæresis dixit, Christū esse filiū dei adoptiuū, sed ut dicit
Amb. li. de incar. adoptiuū filiū non dicimus filiū esse na-
tura, sed eū dicimus natura esse filium, qui uere est fili⁹,
sed Christ⁹ uerus & naturalis dei ē filius. Mar. 16. & .1. Io.
ult. Et prædicta hæresis posuit in Christo duas hyposta-
ses, de hoc b. Tho. 3. parte q. 23. ar. 4. Ista hæresis nicebat ab
ecclesia auferre sanctorū imagines, & in cōcilio Francfor-
densi in Mogono fuit damnata, in quo concilio legati se-
dis ap̄ticae præsidentes fuerūt, Theophylactus & Stepha-
nus episcopi.

Flaccitas Arrianus & blasphemus, multa opera impie-
tatis & iniustitiæ dogmatizauit: similiter & Step. & Le-
ontius. 5. li. hist. tri. c. 32.

Flagellantium hæresis fuit circa tps concilij Lugd. in
Italia ortū habuit, & in Almanniam & Galliam progressa
bisarie, q̄ se nodosis flagellis, in qbus aculei inserti erāt,
flagellabāt ad ostentationem, ex qua secta multi graues
errores pullulabāt in plerisq; locis, circa fidē & sacramē-
ta ecclesiæ: quæ postremo in parte igne & gladio exter-
minata fuit. Dicit Io. Gerson in tract. contra sectam illo-
rū: Taliter se flagellantes non curāt de sacramento cō-
fessionis & p̄niæ sacramentalis, dicentes q̄ hæc flagella-
tio prior est ad delendū p̄cā, q̄ quęcunq; confessio, imō
æquiparāt uel præponunt martyrio, qm̄ facimus, inqui-
unt, ultro fundēdo sanguinē proprium, qd̄ ab alijs mar-
tyres pati cogebant. Dicit autor Vuandalix li. 8. secta fla-
gellantium uehemēter increuit per prouincias, incertū
quo autore primū instituta, nisi illo qui cæteris non uigi

LIBER .II.

lantibus tradit euangelio supereminasse zizania. Homines isti rudes erant, cruces in ueste p̄ferebāt, ad urbes gregatim ibant tristes & mœsti, liuientes ex crebris ictibus scapulas prætulere, neminē rogabāt aliqd, oblata sp̄te sumebant. His tñ religionis signis uitia tegebant & alebant occulte. Aliqñ a duob. fratrib. ord. prædi. interpellati, qd nemine mittēri docere & p̄dicare p̄sumerent: indignati in eos inuehunt, & cū alius sua fuga uix cōsuleret, uelocissimus fretus pedibus, alium lapidibus obruerunt iuxta Mosam.

Quinquaginta articuli Hæreticorum de secta flagellantium, ex .4. lib. de consolatione eccl̄iæ.

Primus articulus est, Quod secta crucifratrum, qui ad .40. annos uel circa, semetipsos flagellando, cū cantu per mūdum transuerūt, originem habuit ex quibusdam literis quas angeli sancti Romæ super altare beati Petri de cælo portauerunt.

Secundus, q̄ ante .40. annos, cum seipsos flagellando crucifratres transuerūt, deus papam Romanū & alios episcopos ceterosq; prælatos & sacerdotes, ne deinceps populo in spiritalibus præessent, licētiauit, & omni autoritate ligandi & soluendi, aut quascūq; eos consecrandi, eosdem simpliciter priuauit.

Tertius, q̄ sicut in expulsione negotiatorū de templo, p̄pter sacerdotū malitiā Christus repudiavit & abiecit sacerdotium Iudaicum: ita in transitu crucifratrum p̄pter presbyterorū nequitiam deus licentiauit & abiecit sacerdotium euangelicum.

Quart⁹, q̄ post trāsitū crucifratrū eccl̄iæ, & cœmiteria, aqua, sal, cineres, oleū, & crisma, ac cætera hm̄i sacramentalia debuerunt & debent, p̄ non sacramentalibus haberi, quia per nullū sacerdotem potuerunt consecrari.

Quintus, Post transitū crucifratrū eccl̄iæ materiales fuerunt, & sunt non nisi congeries lapidū publicæ domus p̄c̄torū, & speluncæ latronum.

Sextus, Sacerdotes, baptisum aquæ, & aliorum sex

HAERETICI DE LITERA F.

sacramentorum legem prædicando, docentes, sunt seip-
 ipsos cū populo eisdē credente spiritualiter occidētes.

Septimus, q̄ claua mortificationis est aspersorium aque
 benedictæ, & scintillæ infernales sunt asperse cum ipso
 eiusdem aquæ guttæ.

Octauus, q̄ tota diuini officij in ecclesia decantatio non
 debet sanctius qd̄ reputari q̄ canum ululatio.

Nonus, in transitu crucifratrum lex baptismi aquæ
 deponebatur à deo, lex baptismi proprii sanguinis in-
 stituebatur.

Decimus, Quando Christus in Cana Galilææ circa finem
 nuptialis cōiuiij aquam albam in uinum rubeum muta-
 uit, designauit, q̄ circa finē mundi baptismus aquæ in ba-
 ptismum sanguinis mutari deberet.

Vndecimus, q̄ sicut uinum rubeum præ omni uino pri-
 us posito cōiuiantibus magis placuit & commendabat,
 Ita noua lex baptismi sanguinis p̄ cunctis ante datis legi-
 bus adeo gratissima acceptabit.

Duodecimus, q̄ post transitum crucifratræ nemo potuit
 saluari, & uerus existeri Christianus, nisi in pprio san-
 guine cū flagello de corpore suo excusso baptizaretur, &
 flagellatoræ esset consecratus.

Tertiusdecimus, q̄ sacramentum confirmationis p̄ nul-
 lo & pro trufa debet reputari, quia nō chrismati Iudæi
 ita bene barbas habent & animas sicut illi qui se à sacer-
 dotibus faciunt consecrari.

Quartusdecimus, q̄ sacræ ordinum sacramentum una
 cum sacerdotio & sacerdotibus est à deo simplicit̄ abie-
 ctum & contemptum.

Quintusdecimus, q̄ deū & corpus Christi non continet
 sub se realiter altaris sacramentum.

Sextusdecimus, q̄ si hoc esset ueræ, q̄ in sacramento esset
 ueraciter Christus, deus diu esset deuoratus, etiam si esset
 mons ingens magnus.

Decimusseptimus, q̄ sacerdotum auaritia totum sic sibi
 subtrauit mundum, q̄ tam care uendunt hominibus pa-

LIBER .II.

nem tantillum cuiusmodi est hostia, pro qua ad minus uolunt habere denarium.

Hic deficit decimusoctauus articulus.

Decimusnonus, quod si Christus est ueraciter in altaris sacramento, tunc Iuda traditore, qui eundem Christum dedit pro triginta argenteis, sacerdotes moderni peiores existūt, q̄ Christū, p̄ uno denario uendunt.

Vigésimus, Altaris sacramentum non est nisi kuckucke sacerdotum.

Vigésimusprimus, quod ad mortalium peccatorum remissionem non oportet quod quis sacerdoti facit confessionem.

Vigésimusecundus: Qui sacerdoti cōfiteatur, nō plus mī dicie acquirat, q̄ qui sui luto se allidit.

Vigésimustertius, q̄ omnia peccata, quantumcunq; interiorib⁹ enormia, tollit sola proprii corporis flagellatio spontanea.

Vigésimusquartus, q̄ omnes indulgētiæ sunt penitus nullæ, a q̄cunq; datæ, & cum sacerdotio reprobatæ.

Vigésimusquintus, quod benedictiones sacerdotum & ceteræ solennitates ecclesiæ, sacramentum matrimonij nō extollūt & dignificant, sed magis ipsum deprimunt & deturpant.

Vigésimusextus, q̄d magis confert infirmantiū saluti in corpore recentē flagellato mori, quā integra olei libra p̄ sacerdotem in extrema unctiōe perfundi.

Vigésimusseptimus, quod uestis nuptialis, quæ se indutā dignificat superni regis conuiuio, est cutis recenter uulnerata cum flagello.

Vigésimusoctauus, quod post incepram flagellatorum legem nemo beatitudinem cæli intrat, nisi quē spontanea flagellatio usq; ad eruptionē sanguinis uulnerauit.

Vigésimusnonus, quod post inchoationem sectæ flagellatorum nullus more Romanæ ecclesiæ septem sacramēta percipere potuit, qui in ipsorum perceptione mortaliter non peccaret.

HAERETICI DE LITERA F

Trigesimus, qđ loco predictoy septem sacramentorū in ista ultima lege flagellatoꝝ omni Christiano populo instituta est sola, pprii corporis, in memoriam passionis Christi, spontanea flagellatio.

Trigesimus primus: Postquam flagellatores per mundū primo transuerūt, nulli homines passioni Christi grati & uere Christiani fuerunt, nisi qui in flagellatorum se-
cta extiterunt.

Trigesimus secundus, qđ sacerdos & leuita, qui Christum inter Hierusalem & Hiericho a Iudæis uulneratū nō cō-
patientes transierunt, sunt moderni presbyteri, & credē-
tes ipsis ppli, passionibus Christi ingrati.

Trigesimus tertius, qđ samaritanus, qui eundem Christū uulneratū iumento imposuit, & duos denarios pro eius-
dem cura protulit, est secta flagellatoꝝ, quæ iā sola Chri-
stum passum in humeris proprijs portat, & cum denario
dominicæ orationis & obseruantia decem mandatorū
curat debite & honorat.

Tricesimus quartus, qđ Antichristus diu regnauit & re-
gnat, & qđ die imminet dies iudicij, qđ Elias & Enoch
iam in mūdo apparuerunt, & diu sunt mortui.

Tricesimus quintus, qđ Antichristus, qđ diu iam regnauit,
sunt plati presbyteri, qđ Antichristi sunt & dicunt, qđ se-
ctam flagellatoꝝ infestant & persequuntur.

Tricesimus sextus, qđ Elias iam mortuus est, qui fuit qui-
dam Begardus, qui ad. 48. annos propter hæresim cōbu-
stus est in Erifordia.

Tricesimus septimus, qđ Enoch, qui iam de seculo diu mi-
grauit, fuit Conradus smet, qui hæreses supradictas pri-
mus in Thuringia publicauit.

Tricesimus octauus, qđ deus in principio omnium homi-
num animas simul creauit, & cum primo homine in pa-
radisum collocauit.

Tricesimus nonus, quod quotiescunq; fœtus humanus in
utero matris animat, anima de paradiso per angelū ad-
ducitur & fœtui inspiratur.

LIBER II.

Quadragesimus, quod cum Begardus supradictus & Conradus smet etiã præfatus in maternis uisceribus existentes animari debuerūt, angeli de paradiso uenientes, unū Eliæ, alteri Enoch animã infuderūt, & sic Elias unus ueraciter extitit, & Enoch realiter alter fuit,

Quadragesimus primus, quod in die nouissimo non unū per Christum, sed septem uel octo per diuersos iudices sedebuntur iudicia.

Quadragesimus secundus, qđ ultimum iudiciū in die nouissimo non sedebit Christus, sed Conradus smet flagellatorum hæresiarcha.

Quadragesimus tertius, quod quamuis omnia iuramenta qualitercunque fiant sint peccata mortalia, eligibilis tamen est flagellatores coram inquisitoribus iurare, & multa committere periuria, quã se & sectam procedere: quia possunt iuramenta & periuria postmodum cum flagello expiare.

Quadragesimus quarrus, qđ post hanc uitam non est aliud quod animarū purgatorium, quare defunctos non iuuat suffragia uiuorum.

Quadragesimus quintus, qđ exequæ & uigiliæ defunctorū ad nihil aliud ualēt, nisi qđ sunt aliquale solatiū uiuorū, & quod replent marsupia clericorum.

Quadragesimus sextus, quod crucem Christi & imagines gloriosæ uirginis aliorūque sanctorum nullus debet adorare, quia in ipsorum adoratione committitur idololatria.

Quadragesimus septimus, qđ solum omnes dies natiuitatis dominicæ Christi, Assumptionis uirginis gloriosæ sunt celebrandæ secrete & studiose.

Quadragesimus octauus, qđ nulla quæ per sacerdotes mādantur sunt obseruanda ieiunia, Sed solum uigilia natiuitatis, & assumptionis uirginis gloriosæ, & cuiuslibet sextæ feriæ in anno uenientis.

Quadragesimus nonus, Dies natiuitatis Christi super die ueneris si ueniat, cū ieiunio sextæ feriæ nō dispensat.

HAERETICI DE LITERA F.

Quinagesimus, quod existentes in prædicta noua flagellatorum sceta sacerdotes uenerantur, & ecclesiae sacramenta percipiunt, eorundem mandatis obtemperant, & oblationes & iura soluunt in ieiunijs quatuor temporum, & alijs fidelibus conformant, & sanctorum imagines & festa colunt, solum propter hoc ne ab hominibus notentur, & postmodum de hoc penitentes flagello se percutiunt.

Florinus in urbe Romana gradu presbyterij collapsus una cum Blasco socio criminis & furoris, plurimos de ecclesia in suum barathrum deducebant, noua aduersus ueritatem figmenta machinantes, ut dicit Euf. quinto libro cap. 15. sed Apollinaris Hierapolites contra hanc haeresim scutum ualidissimum protulit. Ab isto appellantur Floriani secundum Augustinum, qui dicunt deum creasse mala, contra quod scriptum est Genesis primo, fecit deus omnia bona, creasse scilicet, effectiue, nedum permissiue. Et dicunt deum esse causam mali, contra illud Iohann. 1. Sine ipso factum est nihil, id est, peccatum. Et aduersant Coletianis.

Fotiniiani, à Fotino diacono Thessalonicensi. uel à Fotiniano Gallograeciae Smyrnae episcopo nuncupati, qui Ebionitarum suscitans haeresim, Christum ex Maria per Ioseph nuptiali coitu fuisse conceptum. 24. quaestione tertio, quidam. Hic à Valentiniano imperatore expulsus fuit Anno. 374. & moritur in Galatia. Et dicit beatus Theodorus contra gen. cap. 4. Quidam peruersi homines huius doctrinae ueritatem suo sensu metiri praesumentes, de filio uarias & uanas opiniones conceperunt, opinantes Iesum Christum purum hominem esse, & ex Maria uirgine initium sumpsisse, sed per beatae uitae meritum diuinitatis honorem praeter ceteris fuisse adeptum. Hanc positionem primo adinucenerunt quidam antiqui haeretici, Cherinthus & Ebion, quam postea Paulus Samositanus instaurauit, & postea à Fotino est confirmata, ut qui haec dogmatizent, Fotiniiani nuncupentur. Et quinto libro huius trip. cap. 5. Foti

LIBER .II.

nus dicebat, deus quidem omnipotens, unus qui proprio uerbo condidit uniuersa, ante secula natiuitatem & existentiam filij dicere fugiebat, sed ex Maria natum dicebat Christum: cuius dogma in concilio Smyrno damnatum est, & sic dicti Glo. super illud Hieremiae. 17. Maledictus homo qui confidit in homine. Maledictus ergo Paulus Samosetanus & Fotinus, qui quamuis sanctum & cunctis uirtutibus excelsum, Christum tamen praedicant hominem, contra illud ad Gal. primo: Non ab hominibus, neq; p hominē, sed p Iesum Christū. Et idem habet de Fotino dist. 19. c. Anastasius, Audentius scripsit contra Fortunianos librum, ut recitat Gennadius presbyter Massiliensis in de ecclesiasti. scriptoribus. Hic Fotinus, secundum Cyprianum, symbolum Apostolorum infideliter explanauit, ut audientes ad argumentum sui dogmatis traheret.

Fortunatianus, natione Afer Aquilegiens. episcopus imperante Constantino, breui & rustico sermone in euāgelia scripsit commentarios. Et in hoc habetur detestabilis quod Liberium Rom. urbis ep̄m pro fide in exiliū pergentē primus sollicitauit ac fregit, & ad subscriptionem haereseos compulit. Haec Hieronymus in de uiris illust. De hoc Fortunatiano habet Cyprianus in lib. Epistolarum. 1. epist. 7.

Fratricelli, de quibus in extraua. Iohann. 22. qui incipit: Sancta Romana. Nonnulli, inquit, profanae multitudinis uiri, qui uulgariter Fratricelli seu Fratres de pauere uita. Bisochi siue Beguini, uel alijs nominibus nuncupantur in partibus Italiae, necnon in insula Siciliensi &c. qui contra canones habitum nouae religionis sumpserunt, & infra. Et quia in errorum barathrum faciliter ruunt, qui conceptus proprios patrum definitionibus anteporunt, ipsorum quam plurimi sicut fide digna relatione percepimus, a ueritate catholicae fidei deuiantes, ecclesiastica sacramenta despiciunt, ac alios errores studet multipliciter seminare & caetera. De quorum etiam er-

HAERETICI DE LITERA F

roribus in extrava. Io. 22. quorundam, & in alia, quia inter nonnullos: & Amonino. 4. parte xi. cap. 7. Nec offēderūt aliud miraculum nisi incinerationem corporum. Et in. 8. libro Saxoniae: Fratricelli uisionem animarum sanctarum dicebant differri usq; ad nouissimum diē, cū praeualeat ueritas dicente Christo ad latronem: Hodie mecum eris in para. Et in abditis locis eorum tale fiebat scelus, ut uocatae & de industria seductae speciosiores quā uiduae uel uirgines cum in antris noctu uenirent sacerdotes, et eius sectae clerici, clausae diuinas laudes ad comparandam fidem ex Christiano ritu cantabant. Quibus nocte media finitis, sacerdotes alta admonebant uoce binos debere masculum & feminam, spiritu inuocato sancto in copulam carnalem commisceri. Quibus dictis luminibus extinctis, quilibet proximam mulierem prosternebat sibi, & si ex tali coitu mulier concepisset, infans genitus in spelūcam deferebatur, & per singulas manus trahebatur tandiu toriensq; baiulandus quousq; animam exhalabat. Isq; in cuius manibus expirabat, maximus potestifex creatus habebatur. Et alia nefanda, ergo bene dicit glossa. Osee septimo: Haereticus est uē aeternum, qui recedunt à creatore, & ululant in conciliabulis suis, quae cubilia appellantur quasi ferarum lustra, quibus libidini & stupris uacant. Et quicquid dicunt, putant se in laudes dei dicere. Ululatus est luporum & canum infantentium sonitus. Et secundum Eusebi. de temporibus: Bonifacius octauus haeresim eorum qui se Fratricellos dicebant damnauit & ubiq; persecutus est.

Fortunatus, à quo Fortuniani, de quibus. C. de haeret. Hic Fortunatus erat presbyter Manichaeorum, qui apud Hipponem longo tempore fuit conuersatus, & multos ibi deceperat, & in magna ibi erat fama, contra quem indicta erat solennis disputatio inter ipsum & Augustinū, fuit autem quaestio: Vnde sit malum. Augustinus dicebat quod malum in homine fuit ortum ex proprio libero uoluntatis arbitrio. Fortunatus autem dicebat, natu

LIBER II.

ram mali deo esse coeternam, cum ergo ibi longa disputa-
 tio fieret, & ibi consul & notarij essent, disputatio non
 fuit illa die diffinita. Sequenti autem die conuenerant,
 & Fortunatus publice est cōfusus, & sic à ciuitate Hippo-
 nensi discessit, & Augustinus cōtra eum librum scripsit.
 Et Augustinus de Fortunato sermone quinto ad fratres
 in eremo dicit: Quoniam Fortunatum aduersarium ad
 partes occulte uelut lupum peruenisse iam sentio, ideo
 compulsus reuersus sum ad uos cupiens illum uidere &
 cum eo pariter disputare, & illum conculcare, deo auxi-
 liante, qui totis uiribus dissipare conatur, & iugulare fi-
 ctos quos peperit in uisceribus charitatis. Orate & nolite
 deficere, ut Fortunatum Manichæorum presbyteram sicut
 publice sanctæ Christianæ fidei insidiatur, ita & nos
 cum suis, dei gratia coadiuuante, publice eum superare
 possimus.

Fruges sunt Montanistæ uel Priscillianistæ. C. de hæ-
 re, de quibus dicit Eusebi. libro quinto capit. 17. si qui forte
 inuenti fuerint cum eis de hæ. Frigum, secernant se ab
 eis, & respuant eorū societatem, spiritui Montani & Ma-
 ximillæ acquiescendum putant.

Fulgentius Donatista, duo principia & duo bap-
 tismata posuit: & quod reis & peccatoribus sacramentum
 baptismi nihil conferat, dicente Salomone: Fons uitæ in
 manibus iusti. Quos errores ponit Augustinus in libro
 contra eundem.

GAbaonitæ uel Gaionitæ appellati, à Gaio, qui tē-
 poribus Iustiniani principis per pp̄i peruersi ele-
 ctionem uno die electi sunt ep̄i. Hi errores Euti-
 cetis & Dioscori sequētes, Chalcedonense concilium re-
 spuunt. Ex duabus unam in Christo naturam asserunt,
 quam Theodotiani corruptam, Gaionitæ incorruptam
 contendunt: & dixerunt quod Christus est compositus
 ex natura diuina & humana, igit̄ semp̄ est immortalis,
 habens corpus incorruptibile, q̄d reprobatur beatus Tho-
 quodlibe. 4. quæst. 1. ar. 8. Gaionitis non enim solum cor-

HAERET. DE LITERA G

ruptione putrefactionis posuerunt corpus Christi incorruptibile, quod fides catholica tenet, sicut illud psalmi. Non dabis sanctum tuum uidere corruptionem. Sed etiam corruptione quae pertinet ad corruptionem mortis, quod est impium, ut dicit Damascenus in. 3. c. 18. & hoc ante resurrectionem. Nam si indissolubile, non consubstantiale nobis, sed opinione & non ueritate facta sunt, quae facta testatur euangelium famem, sitim, clauorum fixuras, lateris aperitionem & mortem: si autem opinione facta sunt, fraus igitur est & deceptio dispensationis mysterium, & opinione, & non ueritate factus est homo: & opinione igitur & non ueritate saluati sumus, sed hic facessant, & qui talia dicunt salutis expertes fiant: Haec ille. Et ista haeresis damnata est in sexta synodo.

Galderus Seguariensis, alias Geraldus Seguerelli de Parma, famosissimus haereticus, condemnatus & concrematus fuit in ciuitate Parmensi in Italia, per episcopum eiusdem loci, & per patrem Manfredum ordinis praedicatorum inquisitorem, tempore Bonifacii octauus, huius discipulus fuit Dulcinus, de quo supra.

Cauderius Donatistarum episcopus, qui contra Augustinum duas scripsit epistolas, propter quod Augustinus fecit duos libros contra eum, in quibus ad insanias suas sufficenter respondit, contra illum & alios Donatistas missus fuit quidam tribunus executor imperialium iussionum ad concremandum Donatistas.

Galla non gente sed nomine, maga fuit & haeretica, adiuuans Priscillianum haereticum, & sicut Hieronymus ad Cresciphontem aduersus Pelagianum. Priscillianus cui iuncta Galla germanam huc illucque currentem alterius & uicinae haereticis reliquit haereditatem &c.

Galatae Graeci sunt, quos sanctus Augustinus lib. 3. de ciuitate dei ca. 21. uocat Gallograecos, prouinciae Asiae minoris, hi fuerunt filii Gallorum, qui usque ad Graeciam processerunt, & ibi remanserunt. De quibus Iustinus lib. 14. multa scripsit, qui Galatae ad fidem fuerunt conuersi per S. Paulum

LIBER .II.

apostolum, sed post discessum eius tentati sunt à falsis prophetis, ut in legem circumcisionis uerterentur, ad quos Paulus scribit, dic. O insen. Galatæ, quis uos fascino non obedire ueritati &c. quasi diceret: O ueri stulti Galatæ, quibus res usque adeo absurda persuaderi potuerit, ut cum Iudæos ab onere legis liberaret euangelij fides, uos liberi nati, ultro daretis uos in seruitutem? Quis fuit ille qui uestræ inuidens felicitati, qua hætenus truebami per libertatem euangelicam fascino uos læsit & istam incantauit dementiam, ut ueluti Christo diffisi ad frigida legis præsidia confugiatis? Vbi nunc illa præclara fiducia, qua per mortem Christi sperabatis perfectam iustitiam ac salutem absque legis auxilijs? Vnde Hieronymus super Amos .2. Qui ita ingreditur ecclesiam, ut legem seruet cum euangelio, cum patre Iudæo ingreditur ad puellam, id est, circumcisionem, & alias legis obseruantias, ita & pater Iudæus & imitator Christianus una fornicatione contaminantur, Christum putantes insufficientem. Ad Galatas quinto: Si circumcidimini, Christus nihil uobis prodest. Quemadmodum enim per baptismum toti dicamur Christo, ita qui circumciditur, totus dedicatur legi.

Gausus episcopus, sed Arrianus, quem Alexander Constantinopol. cum cæteris excommunicauit, primo libro histo. trip. capit. decimotertio: Hieronymus aduersus Lucife. dicit: Cum igitur episcopus in ecclesia constituat ut populum coerceat ab errore, quantus erit error in populo cum errat ipse qui doceat, prohdolor Antichristi discipulus Christi ecclesiam gubernat, si quippe ut uis Arrianorum episcopus hostis CHRISTI sit infatuatum sal: Sit lucerna sine igniculo, sit oculus sine pupilla, nempe eo peruenies ut salire non possit, qui sal ipse non habeat, non illuminet cæcus, non accendat extinctus.

Gazari, de quibus. C. de hære. .I. Gazaros Patarenos &c. perpetua damnamus infamia, diffidamus atque bānimus.

HAERETICI DE LITERA G.

& in cœna domini Romæ excommunicantur. De his extra de hære. cap. sicut ait beatus Leo. Quia in partibus Tholosanis hæreticorum, quos alij Gazaros, alij Pararenos, & alij alijs nominibus uocant, inualuit damnanda peruersitas &c. Et Hierony. super. 47. Isaia, Gazarenos aruspices appellat.

Gaius, Germinius, isti duo hæretici in caudis colligati in errore Arrij, cum suis condemnati sunt in concilio Ariminensi tempore Constantij imperatoris, quinto libro histo. trip. cap. 22.

Georgiani, à sancto Georgio sic uocantur, quæ in suis prælijs contra paganos præcipuum habentes aduocatũ & signiferum, cum honore uenerant, quocunq; tendunt in turmis simul incedunt, & habent uexillũ cum imagine bti Georgij depictum, & sunt Christiani uicini ciuitati Mecha, ubi habetur corpus Mahometi Saracenorum prophetæ, & habent archiepiscopum qui est in monte Sina in claustro sanctæ Catharinæ, cui obediunt per omnia ut nos domino Papæ, errores Græcorum sequunt in sacramentis & alijs, clerici eorum rotundas habent coronas, laici uero quadratas, nobiles eorũ mulieres more Amazonum armis in prælijs utuntur, in officijs & scripturis lingua Græca utuntur, aliàs Chaldaica.

Georgius Laodicie ep̄s Arrianus ab Alexandro ciuitatis Alexandrinæ pontifice damnatus est, & ob sua facinora depositus, & consilium sanctum decreuit nõ esse ep̄m, nec communionem cum fidelibus mereri, libro. 4. histo. tripar. cap. 23.

Gilbertus cognomento Porritanus Pictauiorum ep̄scopus, in sacris literis plurimum exercitatus, sed sublimiora se scrutatus ad insipientiam sibi. Siquidem de sancte trinitatis unitate & diuinitatis simplicitate, non simpliciter sentiens, nec fideliter scribens discipulis suis, panes proponebat absconditos, furtiuas propinabat aq̄s, & cum super hoc inualeceret scandalum, uocatus est ad mediũ & libere tradere iussus est, & in cõcilio Remensi cõ-

LIBER .II.

ram Eugenio Papa Bernardus biduana disputatione cō
uicit. De hoc in Porritanis.

Gnoitæ & Tritoitæ, à Theodotianis exorti sunt,
& ab ignorantia dei dicti sunt, quia à peruersitate à qua
sunt exorti, adijciunt id quod CHRISTI diuinitas igno
ret quæ sunt scripta futura de die & hora nouissima. nec
recordantes Christi personam nesciam loqui in Isaia,
dies iudicij in corde meo: Hæc Isido. & .25. distinctione
qualis. & secunda quæstione primo: Deus omnipotens
cum sit sapientia patris.

Gnostici propter excellentiam scientiæ suæ, se ita
appellare uoluerunt, quorum patriarcha fuit Basilides
secundum Hieronymum in de uiris illustri. Mortuus in
quam est Basilides, à quo Gnostici in Alexandria, tem
poribus Adriani. Animam naturam dei esse dicunt, quæ
reprobatur. 32. quæstione secundo, Moses: ubi dicitur,
contemplantur facturam Adæ, in Adam enim exem
plum est datum, ut ex eo intelligimus, quia iam forma
tum corpus accepit animam, nam poterat deus limo
terræ admiscere, & sic formare corpus. Et bonum &
malum deum, suis dogmatibus ponunt. contra hoc dici
tur de conse. distin. tertia capit. omnes. Pater & filius &
spiritus sanctus unus eiusdemq; substantiæ inseparabili
æqualitate diuinam insinuant unitatem. Hi omnibus ali
is sunt uaniores & deturpiores, deniq; cum ab alijs per
diuerfas terrarum partes aliter & aliter nuncupentur,
nonnulli eos Borboritos uocant, aliqui eos Nicolaitis
exortos putant secundum Augustinum in de hære. & di
xerunt q; diuinitas sit trinitas, & damnantur in synodo
prima Bracarenfi.

Gordæus, unde Gordini, uel Gorthæus unde gor
thæi, unus fuit de septem hæreticis, quos recitat Euse
bius libro quarto capit. decimo octauo, quorum tamen
unusquisque diuersis corruptionibus fidei seorsum schi
sma componens, propriam sectam & proprios habuit
sectatores.

HAERETICI DE LITERA G

Gothi Arriani effecti sunt, tempore Valentis imperatoris, qui Histrum transeuntes, pacem cum Valente fecerunt. Tunc praeses Eudoxius suggessit imperatori ut ei Gothi communicarent, dudum enim diuine, sancte radijs imbuti apostolicis dogmatibus pascebantur. Communio, inquit, unius dogmatis firmiorem facit pacem, inferens certamen esse uerborum non differentiam dogmatum, quomobrem Gothi maiore patrem filio dicunt, libro. 8. histo. tri. c. 13.

Græci in primitiua ecclesia famosi & celebres fuerunt in fide, præclaras ciuitates & insignes ecclesias & doctores per multa tempora sub ecclesiastica obedientia possederunt, duræ tamen ceruicis semper fuerunt arrogantes, & usq; hodie sanctæ Romæ ecclesiæ rebelles, sacrorum conciliorum determinationibus atq; decretis minime obtemperantes, summum Pontifici Christi uicarium omnesq; nos Latinos tenent excommunicatos, sacramentum confirmationis paruulis suis mox post baptismum conferunt, per simplices sacerdotes, contra ecclesiæ determinationem in fermento cõficiunt, aquã in missa uino nõ cõmiscunt, sacramentis nostris nullã reuerentiam faciunt, purgatoriũ negant, & qd spiritus sanctus à patre & non à filio procedat, & quod sancti non uadunt ad paradysum usq; ad diem iudicij, qd impugnat b. Tho. 4. contra gen. Et aliqui eorũ dicunt Suriani, aliqui Nestoriani &c. Hier. 2. lib. contra Iouẽ. Vniuersus pene error de Chaldaeo, & Syro & Græco sermone processerat. Pius Papa in epistola ad Mahumetem: Græci à Romanæ ecclesiæ unitate aberrant, cum tu Constantinopolim inuasisti, neque adhuc de spiritu sancto, neq; de purgatorio igne cõsona recte fidei consentientes.

Gronius falsarius & hæreticus, miserabilis emulus Hieronymi, libro anuli nomen inscripsit, in quo error de impeccantia, & sub nomine Xisti martyris urbis Romæ episcopi, cum sit Sexti Pythagorici gentilissimi, in quo libro nulla Christi, nulla spiritus sancti, nulla propheta-

LIBER II.

rum, nulla apostolorū fit mentio, ut dicit Hieronymus super. 22. Hieremiæ.

Godeschalcus hæreticus, ut dicit Sigibertus in chronica sua, à Rabano archiepiscopo Magūtino rōnabiliter, ut multis uisum est, conuincitur, sed tamen in suo perseuerat errore, anno. 840. Cum enim quis stultā obstinatione sectæ aut hæresi adhæserit errore, quem semel concepit semper sectari, nullatenus cessat, & hæc est conditio hæreticorum.

Girouagi uidentur habitu monachi, sed sunt hypocrita, hæreticalia seminantes, sub nulla regula obedientiæ uiuentes, & hi apud Aegyptios dicti sunt Sarabaitæ. Et istos reprobatur Alpharus in de planctu ecclesiæ libro secundo:

Gondissaluus in Hispania in diœcesi Conxensi, tempore Innocenti sexti quendam librum hæreticalem dictauit cuius scriptor fuit Nicolaus de Calabria, dæmone ei uisibiliter apparente & docente, hunc librum uirginale uocauerunt, quem librum Nicolaus Emerici Ordin. Prædicatorum & uicarius episcopi Barchinonensis condemnauerunt, & dictum scriptorem iudicialiter combusserunt. Vide in Nicolao de Calabria.

Guilhermus, de quo in. 2. libro uis boni cap. 47. quodam nostro tēpore in urbe Antuerpien̄ Brabantiæ Guilhermus Cornelius nomine, hic in hypocrisis & simulatione diutius conuersatus, præbendæ beneficium quasi sub prætextu perfectæ paupertatis dimisit, & tamen luxuriæ totus erat deditus. Dicebat autem, sicut rubiginem igne, sic omne peccatū paupertate consumi, & ante dei oculos annullari, meliorem esse publicam meretricem pauperē, q̄ sit aliquis castus perfectissime continēs, dum tñ aliqd in sui retineat subsidium. Et propter hoc omnis prorsus religiosus esset damnatus. Quod autem dicebat pauperi luxuriam non esse peccatū, maxima erat blasphemia, quasi esse uellet & iustissime deus illis quibus præcipit: Non misereberis in iudicio pauperis. De isto autem

HAERETICI DE LITERA G

certissima relatione didicimus, quod cum defuncto eo atque in ecclesia beatae uirginis cum honore sepulto, quidam die tertia eandem ecclesiam introisset, uidit corporalibus oculis sepulchrum dicti Guilhermi uacuum & apertum, manifestissima significatione praesagiens futurae damnationis euentum. Nam post annos quatuor cognita, reprobata nequissima haeresis illius malitia per uenerabilem patrem Nicolaum Cameracensem episcopum cadauer eius de sepulchro quasi stipes inutilis secundum Isai. loquentem de Nabuch. proiectum est & combustum.

Guido haeresiarcha & schismaticus, facta eius damnatur extra de schisma. cap. primo: Hic successit Octauiano iniuste in cathedra & Paschalis uocatus fuit, & post mortem istorum duorum, Alexand. restitutus est, ut dicit Ber. glossator.

Guido de Lacha, in hist. Ordinis nostri legitur, quod in episcopatu Brixienensi erat quidam, qui in sanctitate uidebatur alter Iohannes baptista. & quasi omnes de illa prouincia curabant ad eum & credebant eum sanctum, qui tamen erat haereticus. Mortuus & honorifice sepultus. Post tempus aliquod inquisitor per testes fideles inuenit quod fuit haereticus, & de consilio episcopi & aliorum prudentum sententiatum est, quod eius ossa comburerentur. Astante igitur populo, ossa eius proiecta sunt ad ignem, & statim daemones eleuarunt ossa de igne, & tenebant ossa suspensa in aere, non tamen uidebantur daemones. Populares igitur coeperunt clamare: Moriatur episcopus cum istis fratribus, qui uoluerunt comburere sanctum dei ex inuidia, ecce quomodo deus non uult. Episcopus timuit, fratres confortauerunt eum, di. Domine nos sumus hic pro defensione fidei, praepare uos ad missam, quia ostendet nobis dominus aliquod miraculum ne fides periclitetur. Missa fuit Sal. sancta pa. & eleuato corpore Christi, daemones in aere clamauerunt: O Guido de Lacha, nos defendimus te quantum potuimus, sed modo non plus possumus, quia adest maior nobis. Et statim ceciderunt ossa in ignem & combusta sunt, & si-

des glorificata est. Hic perpendit dolo diaboli. In isto casu demones hæreticū defunctum defendunt, ut plures animas decipiant.

Helladius unus de episcopis orientalibus fauentibus Arrio, & uerbum patris negauit, in æqualitatem in trinitate posuit & alios errores, de quibus primo libro histo. tripar.

Helonitæ, isti sacramenta legalia simul cum euangelio dicebant esse seruanda, de quibus Tho. 4. contra gen. cap. 57. huiusmodi error quasi contraria implicat, dū seruant euāgelicalia sacramenta, profitētur incarnationē & alia Christi mysteria iam esse perfecta: dum uero sacramenta legalia seruant, profitentur esse uentura.

Henricus genere Francus et Tholosanus, hæreticus sub uestimentis ouium lupus rapax, sed ad domini designationem à fructibus eius cognoscimus illum, ut scribit sanctus Bernardus ad Hildephonsum comitem sancti Aegidij: Basilicæ sine plebibus, plebes sine sacerdotibus, & sine CHRISTO deinde Christiani. Ecclesiæ synagogæ reputatur sanctuarium dei, sanctum esse negatur, sacramenta non sacra censentur, dies festiui festiuis frustrantur solennijs. Moriuntur homines in peccatis suis nō sacra communione muniri, paruulis Christianorum Christi intercluditur uita, dū baptismi negatur gratia. Ad uocem unius hæretici siluerunt in eo omnes prophetice & apostolicæ uoces. Homo apostata est, qui relicto religionis habitu, nam monachus extitit, ad spurcitas carnis & seculi, tanquam canis ad suum uomitum est reuersus, præ confusione habitare inter notos non sustinēs, ob magnitudinem criminis factus gyrouagus & profugus super terram. Et cum mendicare cœpisset, posuit in sumptu euangelium, euangelizabat ut manducaret, turpis lusor nocte cum meretricibus, inuentus est prædicator insignis. De Lausana exiuit, de Cenomannis, de Pictaui & Burdegali expulsus, nec patet ei uspiam reuersionis aditus.

HAERET. DE LITERA H

Hezelinus, de quo frater Tho. Brabantinus. 2. li. de bono uel uicā. 3. tempore quo terra Albigensium purgari debuit ab hæreticis, crux septies prædicata fuit contra diuersos. Scilicet contra autem contra Hezelinum nobilem Italianum, & alios hæreticos, qui condemnatus & publicus hæreticus, non in catholicam grauitèr infectatus est.

Hermas princeps Messaliorum & eorum errores ibi reperies, & ab hoc Herma uel Hermia deriuati sunt Heremiani. Istis Litarius præsul Melitiensis ecclesie, & Amphilo-chius famosissimus Licitomensis antistes, uiriliter restiterunt, oues Christi de medio luporum eripientes. Ex. 7. li. hist. tri. c. 11.

Hermogeniani, ab Hermogene uocati, qui materiam non naturam introducens, deo non naturæ eam comparauit. Matremq; elementorum deam asseruit, quos Apostolus improbat ad Gal. 4. elementis seruentes, ut dicit Isid. & notatur C. de hære. & Aug^o in li. de hære. Hermogeniani fuerunt in Africa, idem sentientes cum Patrepassianis, & abiecti fuerunt ab ecclesia catholica. Contra hæresim Hermogenis Theophilus. VI. Antiochenus episcopus scripsit librum unum, ut dicit Hieron. de uiris illust. Et. 2. Timo. 1. Scis quod uersi sunt a me omnes qui in Asia sunt, ex quibus est Philetus & Hermogenes. Et in eodem loco dicit b. Thomas quod hi duo conuersi sunt per sanctum Iacobum.

Heracleonitæ uel Heraclitæ ab Heracleone. Duo asserunt principia, unum ex altero, & ex his duobus alia plurima. Ferunt autem suos morientes nouo modo, quasi redimere per oleum, balsamum & aquam, & inuocationes quas Hebraicis uerbis dicunt super capita eorum, secundum Aug. de hære. quorum autor ibidem nuncupatur Hæraclia. Vel dicuntur Heraclitæ, quorum autor fuit Heraclius: hi refutationem carnis negant, & quod sacramentum extremæ unctionis non sit a deo institutum, monachos & monachas & coniugia non habentes, in comunione recipiunt, contra illud Act. In omni gente quæ facit iustitiam. Ad regnum celorum non pertinere paruulos dicunt, quia non sunt

eis merita ulla certaminis, quo uitia superent, qđ damnatur extra de bap. c. maiores.

Hermannus Rysuick anno. 1052. ad perpetuum carcerem fuit condemnatus per F. Iohānem Ommaten, sacre theologiae p̄fessorem ordi. p̄dic. & inquisitorē. Et isti sunt art. hereticales eiusdem principaliores, propt̄ quos iam p̄nitens perpetuo carceri adiudicatus fuit. Primus qđ mundus fuit ab æterno, & nō incepit per creationem fabricatam à stulto Moyse, ut dicit biblia indistincta. Secundus, deus nunq̄ creauit angelos siue bonos siue malos, quia hoc nullibi legitur in nostra scriptura. nec est infernus, ut nostri æstimant. Item post hanc uitam nulla erit uita particularis, ut mortuo Socrate, morit̄ anima eius, sicut cum corpore incepit. Item doct̄issimus Aristotel. & eius cōmentator Auerrois, fuerunt ueritati propinquissimi. Item Christus fuit stultus & simplex phantasticus, & seductor simplicium hominum. Et ego dico qđ ille Christus damnauit uniuersum mūdum & neminem saluauit. Quot enim homines interfecti sunt propter ipsum & suum euangelium fatuum. Item quod omnia quæ Christus gessit humano generi & rationi rectæ sunt contraria. Item Christū filium dei omnipotentissimi aperte nego. Et Mosen legē à deo uisibiliter & facialiter suscepisse recusō. Item fides nostra fabulosa est, ut p̄bat nostra fatua scriptura & ficta biblia, & euāgelium delyrum. Item euāgelium nostrum falsum est, quia qui potest creare mundum sine incarnatione, & eum potuit saluare sine incarnatione. Omnes istos articulos & consimiles confessus est proprio ore, & sana mēte coram inquisitore & notario, & testibus, addens: Ego Christianus natus, sed iā nō sum Christianus, quia illi stultissimi sunt. Idem Hermānus anno. 1512. postq̄ euaserat carceres priores, multos lib. hæreticales cōscripsit, q̄s in iudicio constitutus corā duobus causæ notarijs, & toto auditorio suos & manu sua cōscriptos cognouit. In libris istis compertæ fuere multæ hærefes, propter quas post maturas deliberationes desuper

HAERET. DE LITERA H

habitas, iudicio doctissimorum uirorum inuēt⁹ fuit relapsus, & tādē pro tali condēnatus per F. Iacobū de Hochstra ten sacrae theol. doctorem & inquisitorem ordi. praed. & dñm Iacobum Ruysch utriusq; iuris doct. & decanū Hagensem, à reuerendiss. dño epō Traiectē. in causa illa iudicem delegatum. Hi sua diffinitiuā sententia reliquerāt praefatum Hermannū magnificis iudicibus de solēnissimā illa altiori curia Hollandiæ & Selandiæ, illic confisorialiter pñtib. Qui ex quo de toto pcessu inq̄sitoris & summaria (q̄ curia illa in similib⁹ tenacissime obseruat) & sufficientē acceperant cognitionē, maturo habito cōcilio sua executoriali sententia iudicarūt eundē Hermā. ante solis occasum in cineres resoluēdum: Non solū ipse cōbustus est, sed & libri eius cum eo. Iosue. 7. dicit: Cūsta quæ illius erant, igne consumpta sunt. Et glo. Leui. 10. in principio: Hæretici, qui alienū ignē. s. prauę doctrinæ in ecclesia accendunt, igne diuinæ ultionis absument.

Hermannus Italus, autor fuit hæresis Fratricellorum, cuius corpus apud Ferrariā sepultū iam. 20. annis, & qui p̄ sancto colebat, exhumari & exuri fecit Bonifa. viij. habita de hmōi diligenti inquisitione. Nec tñ propter hoc hæresis ipsa exterminari potuit, & ob id hominis illius sectæ dicebāt Bonificiū nec quenq; illius successorē, & praesertim Iohan. XXII. iure & ordine creatum esse pontificem. Vnde & clā conuēticularis initis, summis pontificibus aduersari cœperūt, quanq; magis luxurię & libidinis blādimenta sequi uiderent, q̄ iuris pontificij quætere fundamenta. Hic nota q; Aug⁹ diuersas ep̄las scripsit, q̄ opter hæreticos etiā post mortem anathematizare, talē em̄ ecclesiasticā traditionem alij ep̄i seruauerūt, sed & Ro. sancta ecclesia quosdā ep̄os post mortē anathematizauit, licet in uita sua accusati non essent. Sic factum est de hoc Herman. & de hoc. 24. q. 2. sanē profert.

Hermophilus, de quo sic dicit Euse. lib. 5. c. 29. Hermophilus exemplaria nō conueniunt cū Apollonicis, sed ne ipsa quidē sibiipsis concordāt, si priora cū posterioribus

LIBER .II.

conferas, semper enim emendant quibus semper displicent, quod emendant, sed noua quædam perquirunt, cum eis quæ in usu sunt, uidebant aduersa, quid aut temeritatis habeat istud admissum arbitror ignorare: aut enim non credunt diuino spiritu scriptas esse scripturas, & sunt infideles: aut semetipsos arbitrantur sapientiores esse spiritu sancto, & quid aliud indicant per hoc, nisi quia a dæmone aguntur.

Hiricius, hic sancta euangelia falsificauit, & illa euangelia quæ ipse confinxit, iudicata sunt cauenda, dist. 15. sancta Romana.

Hymenæus, hic fuit apostata, repellens a se fidem, & circa fidem naufragauit, factus hæreticus & alios seduxit. Vultus enim magnam caudam habent, & hæretici multos trahunt secum in perditionem, & hunc Hymenæum Apostolus tradidit satanæ. 1. ad Timot. 1. & eius hæresis ponitur. 2. ad Timot. 2. quia a ueritate fidei decidit, dicens resurrectionem iam factam esse, & sic negat futuram resur. De hoc Thimo. 4. contra gen. c. 79. & dicit Polycarpus ad Phil. qui dixerit neque resurrectionem, neque iudicium esse, hic primogenitus satanæ est Esitius Leuit. 10. Paulus Hymenæum & Alexandrum, aliena docentes, ne exemplo suo alijs præbeant causam mortis. Apostatare neque est, mortale est, merito ergo arguendi sunt hæretici, qui relictis quæ ab apostolis audierunt, noua inducebant, & per hoc fraternæ charitatis fœdera dissipabant. Cyrillus Alexandrinus lib. 11. in euangeliū Iohannis: Reuelat pater sanctis filium suum, Qui cum ueritas sit, non dimittit satanam ad adulterinum sensum fidelium mentem impellere, cui diuersis temporibus, Hymenæus & Alexander adherentes, naufragio fidei ueritatis doctrinam perdiderunt.

Hieronymus de Praga hæresiarcha, de quo in de origi. Bohem. c. 18. hic & Io. Hussus fuerunt uocati ad conciliū Constantiense. Sigismundo imperatore suadente. Hi fuerunt cæteris regni Bohemiæ doctiores, & heresum principes habebantur. Iohannes ætate maior habitus, doctrina ac facundia superior Hieronymus. Rogati a patribus

HAERET. DE LITERA H'

concilij fuerunt, ne plus sapere quam ecclesia uellēt, sed saperēt ad sobrietatem, peregrinas opiniones relinquerent, ingenia sua quæ erant nobilissima, uicelitas infania ne fœdarēt, & ut inuentiones suas ułi concilio submitterent. Steterunt in proposito pertinaces Bohemorum animi, neq; uicti rationibus uinci uoluerunt, se ueraces sancti euangelij æmulatores, Christi discipulos esse, Romanam ecclesiam cæterasq; per orbem dispersas, longe à traditionibus apostolorum abisset. Primores magni synodi, ubi pertinaciã & immutabiles animos perditos hoim aiaduertent, membra ecclesie putrida, quæ sanari nõ poterāt, ne reliquũ corpus inficerent, resecãda censuerunt. Lata in confesſu patrum aduersus contumaces sententia cremandos esse, qui doctrinam ecclesie respuerent. Prior igitur hanes combustus est, Hieronymus diu postea in uinculis habitus: cum respiscere nollet, pari supplicio affectus, sub Sigismundo imperatore anno. 1416.

Hirena imperatrix puerſa & pessima hæretica, uxor Leonis imperatoris quarti, quã Conſtãtinus. VI. filius eius amouit à regno, ut suis negotijs fermeis intederet. Ip̄a em̄ ad t̄ps cũ filio regnauit. Amota à regimine, odio in filium cõcepto, filium & filios filij exoculauit. Hinc Græci eam carceri monachali manciparunt.

Honoricus quintus Vuandalorum rex Zenonis principis tēporibus regnauit, qui perfidia Arrianorum deprauatus, trecentos ep̄os cepit, & eorum ecclesiis clausis, in Sardinia exulare coegit. Hæretici olim persuaserunt principibus, ut catholicæ ecclesie defensores in exiliũ pellerent, ut desolatam plebem facilius seducerent.

Hussite, à Io. Huss appellati sunt, sub Vuenceslao rege Bohemie. Sic eorum infania ortum habuit, ut scribit Pius II. in de ori. Bohem. c. 17. Quidã nobilis Bohemus ex domo quam putridi piscis uocant, apud Oxoniam Angliæ ciuitatem, libros Io. uicleff inuenit, & secum tanquam thesaurum patrie sue intulit, & hoc uirus fetidum tanq̄ putridũ piscem in suos ciues euomuit, & post recessum Teu

LIBER .II.

tonicoꝝ de Praga ad Lipſig, Iohannes Huſſi de libris Io. Vuicleſſ multa attulit in medium, aſſerens in eis omnem ueritatem contineri. Et ſic ad eũ traxit multos, qui cœperunt latrare in ſacerdotes, & ab eccleſia catholica receſſerunt, & impiam Vualdenſium ſectã atq; inſaniam amplexi ſunt. Huius peſtiferæ factionis ſampridẽ damnata dogmata ſunt. Romanum præſulem reliquis epiſ parẽ eſſe, in ſacerdotes nullũ diſcrimen; preſbyter; non dignitatẽ ſed uitæ meritum efficere potiorẽ. Purgatorium ignẽ nullibi inueniri. Mendicantiũ religiones malos dæmones inueniſſe. Itẽ quod Paulus nunq̃ fuit membrũ diaboli, licet fecerit quosdam actus actibus eccleſiæ malignantium ſimiles. Itẽ duæ naturę diuinitas & humanitas ſunt unus Chriſtus. Itẽ quod condẽnatio. 45. art. Io. Vuicleſſ p̃ doctores facta, eſt irrõnabilis & iniqua. Et ſummarie Iohãnes de Turrecre. in ſi. 4. li. ſummę de eccleſia ponit. 30. articulos Io. Huſſi, qui fuerunt condẽnati in concilio Cõſtantiẽſi. quęre aliq̃s infra in Vualdenſib. Et ab iſto Io. inſecti ſunt penẽ oẽs Bohemi, & qualiter ſit combuſtus, dictũ eſt in Hieron. de Praga. Et Andreas de Broda doctor Prageſi. rpe concilij Cõſtantiẽſi ſcripſit contra .4. arti. Huſſitay, q̃s practicauerit Io. Huſſi & Hier. in Bohemia. Itẽ fecit tractatũ de uenerabili ſacram. corporis Chriſti, ubi probat qđ non liceat pp̃m laicalẽ cõicare ſub utraq; ſpecie, & ſoluit motiua Huſſitay.

IBa hæreticus, cuius epiſtola damnat in quinta ſynodo Cõſtãtinopol. quam ſcripſit ad Marim Perſam, quæ denegat dñi uerbum de ſancta genitrice ſemp̃ uirgine incarnatum hominem factum: dicit autem purũ hominem ex ea natum eſſe, quem templum uocat tanq̃ alio exiſtente deo uerbo & alio homine. Sanctum Cyril lum reprehẽdit, & hæreticum uocat, & uituperat Ephemam ſanctam primam ſynodum, tanq̃ ſine iudicio & reſiſtentiã Neſtorium deponentem.

Iacobellus, ex Miſna expulſus, ad Bohemiam aſylum hæreticorum fugiens, quia Vualdenſi lepra infectus fuit.

HAERET. DE LITERA I

Hic cum Io. euang. legisset, quia dominicū corpus sub duplici specie, panis uiniq; sumebat, publice pplm commone-
 nere cepit, ne deinceps communionem calicis negligere-
 rent. Cōsenserunt hæretici omnes. Remedia inquirūt Io-
 hannes. 23. papa plenam remissionem peccatorū indul-
 sit his, qui ad tuendam ecclesiam arma induerent. Recitaba-
 tur in ecclesia Pragen. decretum pont. Quod cum quidā
 sordidæ artis audissent, Iohannem papam antichristum
 esse magna uoce clamauerunt, qui crucē contra Christia-
 nos decerneret. Et mirū est, q̄ aliqui uolētes literari & lit-
 mari, sequentes hæreses Iacobelli, ubi non est doctrina,
 non fama doctoris, nec uitæ sanctitas, non miraculū, di-
 mittūt Aug. Ambro. & totā ecclesiam Christi, cum omni-
 bus uniuersitatibus & doctoribus.

Iacobitæ siue Iacobini, à quodā magistro suo Iacobo,
 cuiusdam Alexādrini patriarchæ quondam discipulo ap-
 pellati, & ab eodem uarijs infecti erroribus & seducti. Hi
 ante multos annos à Dioscuro quondam Cōstantinopo-
 patriarcha fuerunt excōicati, & ab ecclesia Græcorū, quæ
 tunc obediuit Ro. eccl̄iæ, sequestrati. Hi se dicūt esse Chri-
 stianos, à b. Mat. ap̄lo ad fidem primitus cōuersos, sed in
 inimico supsemināte zizania sua in medio tritici, in hære-
 sim sunt prolapsi, paruulos suos circuncidunt per adulti-
 onem in fronte uel in genis, putant expiari à pctō ori-
 ginali, occasione illius Iohānis quod de Christo dicebat:
 Ipse uos baptizabit in spiritus sancto & igne. Exponētes
 hoc solum ad literam. Vnam tm̄ in Christo naturam te-
 nent. Paruulos adhuc ad hubera pendētes, sub utraq; spe-
 cie cōicant sicut & Græci, & sp̄ale habent idioma. Itē hi
 nō credunt sanctā trinitatem, sed unitatē, in cuius signū
 ante se faciunt signum crucis cum uno digito: & horum
 presbyteri, diaconi, subdiaconi stāt simul in altari, & sim-
 ritum eorū simul recipiunt cōionem: & hoc ideo faciūt,
 quia tres reges simul dño in p̄sep̄io munera obtulerūt.

Iacobus Prepositi Luterianus, qui primo solennē fecit
 reuocationem in maiori ecclesia Bruxellensi coram ma-

Xima hominum multitudine, sacra Imperiali M. illic res-
 dente cū sua curia, in hūc modū: Ego frater Iacobus Præ-
 positi, religiosus ordinis heremitarū S. Aug. anathemati-
 zo oēm hæresim, & præcipue eā de qua diffamatus sum,
 quam F. Martinus Luter in suis lib. & ad ppl'm sermonib.
 his temporibus docuit & tenuit: propter quā à sede apl'i-
 ca tanq̄ hæreticus cum sua doctrina damnatus est, maxie
 quo ad arti. in literis apl'icis expressos. Consentio etiā de
 Ro. ecclesia in oibus quæ ad Christianam religionē spe-
 ctant, & confiteor quæcūq; sedes apl'ica confitetur. Insuper
 sentio & teneo præfatū Martinū cū sua doctrina rite &
 legitime à dicta sede condemnatū, eius libros, tractatus,
 uel sermones, tam editos q̄ edendos recte ueritos legi, ul'
 teneri, ac incendio tradi mādatos. Specialiter aut̄ repro-
 bo quosdam articulos, quorum aliquos publice prædica-
 ui, alios priuatim & fallaciter expressi, cæteros apud me
 sensū iuxta formam quæ sequitur: Tantum tria ecclesiæ
 sacramēta. s. baptisma, pœnitētia, & eucharistia, expressa
 in scriptura sacra sunt diuinit^o instituta: reliqua aut̄ qua-
 tuor humanitus per ecclesiam. Non est indulgentiis cō-
 fidendū. Papa indulgentias dare non potest. Indulgē-
 tiæ non sunt efficaces. Nulla merita sanctorum applica-
 ri possunt. Omnia opera sanctorum peccata sunt, &
 egent misericordia ignoscēte & remittēte. Nullus est
 eccl'ie thesaurus præter Christi merita, quæ dūtaxat per
 ip̄m Christū unicuiq; s̄m suā fidē applicant. Luter^o cū sua
 doctrina nō est legitime per sedē apl'icam condēnatus.
 Liberū arbitrium actuū suorum interiorū non est cā effe-
 ctiua, sed dūtaxat receptiua, & ut dūtaxat se habeat ad
 ea passiue. Omne opus liberi arb. quantūcūq; bonum,
 peccatum est, egens dei misericordia ignoscēte & remit-
 tente. Quicquid agit hō ante iustificantē gratiā, p̄ctm̄.
 Vnica refectio, & à certis cibariis abstinentia, tēpore iei-
 niū, irrationabiliter præcipiuntur, & contra scripturā.
 Christiani sunt liberi ab huiusmodi ieiuniorum obser-
 uantia, nec ipsa facit ad obseruantiam legis dei. Dubi-

HAERETICI DE LITERA .

um est an homo se uoto obligare possit ad supradictum ieiunium. Papa uel ecclesia non uult nec potest subditos sub pœna peccati mortalis obligare, ad hunc sensum, qd homo transgrediens præceptum hominis, peccet mortaliter. Superiores non tenentur subditos obligare sub pœna peccati mortalis. Subditus sui superioris præceptū transgrediens ex ignorantia supina uel passione, seculoso scandalo, non peccat. Papa de iure diuino nō est caput ecclesiæ. Petrus solo iure humano factus est primus & su-
premus inter apostolos. Et idem censendum est de quolibet Petri successore. In omni foro tam exteriori q̄ interiori omnes epi sunt æquales.

Concilium rite congregatum præcise tantum decidere potest quantum sacra scriptura expresse continet. Cōcupiscentia quæ in baptizato relinquitur, est peccatum proprie dictum, contra hoc. Non concupisces. Caro talī concupiscentia infecta ad omne opus liberi arbitrii concurrit, unde quodlibet opus humanum peccatum efficitur. Idem censendum est de martyrio Petri & aliorū sanctorum operibus.

Omnes laici sunt sacerdotes. Qui manet in p̄tō mortali, non manet in baptismo, sacerdotio, episcopatu, uel papatu. Displientia de peccatis admissis, non est uia ad gratiam iustificātem, sed ecōtra, gratia est uia ad ipsam displientiam. Dolor de uno peccato sine dolore omnium, est peccatum. Omnes igitur & singulos supra dictos articu. reprobō & reuoco & condemno, quorum quidē articulorum aliqui sunt notorie hæretici, & a sanctis patribus reprobati, quidam uero scandalosi, alij uero pijsæ aurium & simplicium mentium seductiui. Et omnes uere unitati catholicæ obuiantes. Profiteor autē hæc omnia pure & sine conditione, ex animo sincero, plene & de ueritate instructus, & iuro per sanctam trinitatem. Hic Iacobus postea relapsus fuit, fratres quoq; illius conuentus uinculis & custodijs sunt mācipati. Cōuētus q̄q; eorū Antuerpiens. ex mādato Adriani sexti fundit̄ ē deletus.

LIBER .II.

Jacobus Iusti, erat principalis inter Begardos, qui in Valentia erant, qui dogmatizauerunt hæreses Begardorum, addentes quod condemnati religiosi & laici pro diëtis hæresibus tam per dominum Clementem in curia, q̄ per inquisitores in alijs partibus erant beati & in cælis martyres Christi, & tandem hæreses eorum fuerunt Valentia damnata per F. Nico. Roselli inquisitorē, & postea Cardinalem ordi. nostri, & per ep̄m Hugonem de Souelleto. Et tres iā mortui. s. Guilhelmus Giliberti, & Bartholomæus Fusti, & quidam alius fuerunt excōmunicati, & ut impœnitentes condemnati, & Iacobus Iusti exitit immuratus, & ibi mortuus.

Jacobus Syrus, & alij Syrorum in hoc errauerūt, sicut dicitur in li. de eccl. dogm. quod esse duas animas in uno homine scribūt, unam animale, qua animat corpus, & immixta sit sanguini, & alteram spiritualem, quæ rationi ministret. Sed nos dicimus unam & eadem esse animā in homine, quæ & corpus sua societate uiuificat, & quæ seip̄am sua ratione disponit.

Idroparastæ, hi cū suis complicibus ad nequitiam Manichæi peruenerunt, de quibus. C. de hære.

Iohannes ep̄s Hierosolymitanus suspectus erat, quod Origenis & Arrianorum dogmatibus esset infectus, & sic S. Hieronymus ab eius cōmunionem se abstinebat. Sed cōgregato concilio apud Antiochiam, efflagitatus est ut se purgaret de infamia hæreseos, stultum enim est frustra infamiam sustinere. Sed ipse magis auxit suspiciōem malæ consciētia. Hunc Hieronymus in ep̄la contra errores eiusdem lo. prouocat, ut aut aperte hæresim profiteatur aut Christianismum. Hic fastidiosus antistes tanquam solus sapiens, & solus nobilis, conseruos suos, laicos, diaconos, & presbyteros redemptos sanguine Christi, rugata fronte, & obliquis oculis contempsit. Et idem ad eundē: Habes papā Epiphanium, qui te a parte missis literis hæreticum uocat, & accusauit te quod Arrianus esses, & hoc per rotam ep̄istolam queritur, quod Origenis dogmatū

HAERET. DE LITERA Y

sequaris errores, & quosdā habeas huius hereseos socios.
 Iohannes alius, de quo in. 10. libro Vuandalia ca. 37. sic
 habetur: Praga infelix domicilium hæreticorum, in se
 uersis manibus cruentissimo bello laborarūt in urbe ue-
 teri, pro magna tamen parte habitauere Teutonici, uiri
 fideles & catholici, qui magnis sunt odijs hæreticos no-
 uæ ciuitatis infectati. Frater quidam ordinis Heremitarū
 Augustinensium, seruebat noua hæresi, declamator ad
 populum eximius, qui libera uoce in urbe etiam ueteri
 ausus est heresim suam disseminare. Non passi consulares
 imprōbissimum hominem capiūt, & cum quibusdam se-
 ctatoribus suis in tenebras condūt, nunq̄ rediturum. Im-
 pij nanq; hæretici in tenebris conticescent ab arrogantī
 eorum & uesana prædicatione. Digni quidem illi carere
 luce, & pati carcerem tenebrarum, Sapient. 18.

Iohannes de Struma schismaticus, qui Guidoni Cre-
 menfi successit in cathedra uocatus Calixtus, quem Ale-
 xander tertius cum alijs excommunicauit, & mala mor-
 te periit, ut dicit Iohannes And. extra de schism. Huic Io-
 hanni successit Lando cardinalis, qui innominatus fuit,
 & excommunicatus ab Alexandro, & etiam male obiit,
 & dicta decretalis de duobus solum mentionem facit.

Iohannes de Iamduno, fuit eiusdem sectæ cum Marfilio
 de Padua, & eorum errores damnant in extraua. Io.
 XXII. quæ incipit: Licet intra doctrinam apostoli. Error
 primus, quod id quod legitur in Matt. euangelio de sta-
 tere ex ore piscis sumpto &c. quod hoc Christus non fe-
 cit ex liberalitate, sed coactus necessitate. Secundus, q̄
 apostolus Petrus non plus fuit caput ecclesiæ, quàm qui
 libet apostolorum aliorum &c. quære in Marfilio.

Iohannes de Zischa hæreticorum Hussitarum capita-
 neus, hic fuit nobilis genere, parūper in curia regis a pu-
 eritia nutritus, uno carens oculo, quem pugnans ami-
 sit. Sic cæcorum exercitus, cæcum sequitur ducem. Et Bo-
 hemi semper Zischa ductore, redeunt uictores, angelum
 de cælo missum in homine loqui arbitratur, diu præfuit

ordinibus bellorum. Infectus Hussitarum ueneno, rapinarum audus, in ecclesia dei sauit, imagines crucifixi profregit, Carthusien. apud Pragam fugauit, & eorum monasterium destruxit. Peste tactus expirauit. Ferunt illum cum aegrotaret interroganti ubi sepeliri uellet, iussisse cadaueri suo pellem adimi, carnes uolucris ac feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eoq; duce belligerari, arrepturosq; fugam hostes quamprimum eius tympani sonitum audierint. Hi qui sub duce Zischa lusco militabant, insigne calicis in uexillo portabant, nam hic error eos tenebat, ut contenderent in utraq; specie communiendum.

Iohannes Huss, quare supra in Hussitis & in Bohemis, & in Hieronymo de Praga.

Iohannes Vuicleff, quare in Vuicleffitis. Hic Iohanes Anglicus fuit, cuius pestifero dogmate coaliuit omnis error Bohemorum perniciosissimus. Iste haereticus fautor regis Anglorum Eduardi, tutus euasit dum uiueret incendium. Mortuus autem cum regnaret Richardus, extimulatur & condemnatis erroribus, iam tunc concrematur.

Iohannes Antiochenus Arrianus, huius auxilio fultus Mahometus, Alcoranum composuit, in quo leges suas tradidit Saracenis, falsa quibusdam ueris immiscendo, asserensq; Christum ad caelos eleuatum, sed non occisum, contra quod dicit Polycarpus ad Philip. Qui non confitetur mysterium crucis, ex diabolo est.

Iohannes philosophus, qui transtulit libros Dionysii, & eius liber quem fecit de eucharistia, damnatus est in concilio Vercellensium: & Alber. super illud Matthaei decimo: Confiteor tibi & caetera: Iohannes Scotus qui multa protulit & caetera. ibi notant eum, & non est Scotus ordinis Minor.

Iohannes de Poliac, magister Parrhisienfis, uarios

HAERET. DE LITERA I

errores seminauit circa audientiam cōfessionum. qui dā-
 mnantur per Io. XXII. in extraua. Vas electionis. Pri-
 mus q̄ confessi fratribus habentibus licentiam generale
 audiendi confessionem. tenentur eadem peccata quæ cō-
 fessi fuerunt, iterū confiteri proprio sacerdoti. Secundus
 q̄ stante statuto omnis utriusq; Ro. pontifex non potest
 facere quod parochiani non teneant omnia peccata in
 anno proprio sacerdoti confiteri, imō nec deus possit fa-
 cere, quia ut dixit, implicat contradiccionem. Tertius q̄
 papa non potest dare gñalem ptātem audiendi cōfessi-
 onem, imō nec deus, sed confessus habenti gñalem licen-
 tiam, tenet confiteri proprio sacerdoti, quē uocat paro-
 chialem curatum. Isti art. sunt falsi, erronei, & à sana do-
 ctrina deuij, & autoritate apostolica damnati.

Iohannes Roatius hæreticus pessimus, ut scribit Aene-
 as Syluius, nobili loco natus, ingenio malo, mente pesti-
 ma, non longe à montibus Cuthnis intra syluas castel-
 lum ædificauit, uocauitq; montem Sion, asserens ex eo
 loco ueritatem aliquando exituram, quæ gentem Bo-
 hemicam liberrati donet. Vicinis infestus prædas agit
 instantibus nonnullis Baronibus, quibus pax noxia, bel-
 lum salubre uidebat. Itinera quæq; insegura infesta red-
 dit. Sigismundus imperator castrum eius obsideri iubet.
 Capitur castrum & ipse Roatius cum latronibus in uin-
 culis ducti omnes Pragam, suspendio uitam finire fur-
 carum, quibus damnati pœnas dederunt, triplex durior
 fuit & sublimior Roatius pependit: quare infra in Me-
 dio hæretico.

Iohannes alius, de quo sic dicit Aeneas Syluius in de
 orig. Bohe. Per idem fermè tempus surrexit & alius pseu-
 dosacerdos apud Pragam Iohannes quidam ex ordine
 Præmonstratensium, impius monachus, & ad omne sce-
 lus audax. Qui cum prædicaret ad sanctum Stephanum
 in Piscina, neque bene sapere uideret, inde amorus, mo-
 nasterium Carmelitarum inuasit, & cum hæretici insul-
 tū facerent cōtra cōsules ciuitatis, & septem ex eis ex al-

tissimis fenestris in forum præcipitati essent, dirum spectaculum præbuere, stante in foro Io. monacho, & sacrû Christi corpus sanguinario populo ostentâte.

Iohannes de Rockesana, de quo sic dicit Aeneas Syl, Oppidum Pragensis ecclesiæ cui Rockesana est nomen, ex hoc loco puer obscuris parētibus, censuq; tenuissimo natus Iohannes nomine, Pragam uenit, mendicatuq; uisum querens, grammaticam & dialecticam didicit, auditor Iacobelli fuit, presbyter ordinatus, uerbum dei prædicare Pragensibus cœpit, & pseudo eorum apostolus factus est, in concilio Basiliens. inter alia detestabatur imagines in ecclesiis, & q; laici sub utraq; specie communicare debent. Contra quem disputauit Iohânes de Ragusio patriarcha ordi. prædica. Addidit q; ecclesia solum est ex prædestinatis, & in gratia existentibus: & quod mali nō sunt de ecclesia, & in ista pertinacia, in saluo cōductu, recessit à concilio cum alijs Bohemis, & mente superba, & opinione sua inflatus, dierim petor & uenenosior effectus, & monachos dæmones nouos uocabat, & quod his studium est nos enēcere à ueritate. Et Iohan. de Capistrano ordi. Miñ. scripsit epistolas ad Iohannem istum Hussitarum defensorem in Praga tyrannizantem.

Iohannes de Vuesalia superiore, doctor theologiae, prædicans secularis in diuersis locis, Bohemis communicans, condemnatus fuit, & eius libri combusti fuerunt Maguntia sub Frederico imperatore tertio, per patrem Gerardum de Elthen inquisitorem, & patrem Iacobum Sprenger, doctores sacrae paginae, ordinis prædicatorū, conuentus Coloniensis, & per alios deputatos propter istos errores, quos proprio ore confessus est in iudicio.

Primus error, quod spiritus sanctus procedit à filio, nō habet expresse in sacra scriptura. Secundus, quod Christi ecclesia potest errare, & errauit, nec tanta est autoritas eius ut errare non possit. Tertius, quod hic uersiculus in symbolo Athanasii, sicut anima rationalis & caro & cætera, falsus est. Quartus, quod concilia generalia

HAERET. DE LITERA I

non sunt in spiritu sancto congregata. Quintus, quod omnes homines tenentur non obedire sanctionibus conciliorum. Sextus, quod pontifex Romanus papa scilicet legitime instruitus, non sit utarius Christi. Septimus, quod apostoli & eorum successores prelati ecclesie non habent à Christo auctoritatem condendi canones seu leges. Nonus, quod non licet prelati in tempore noue legis consilia post Iesum data statuere pro preceptis, ut faciant iugum Christi amarum, & onus euangelij graue: & ita damnat quasunque religiones & regulas per sanctos patres institutas, & à sede apostolica approbatas. Decimus, quod omnes presbyteri & episcopi sunt pares, & quod potentia diuitiarum & paupertatis, humilitas, uel inferiorem uel sublimiorem episcopum facit. Undecimus, quod unus episcopus sit super alios, & papa super omnes, factum est, non in Christo, sed hominum electione. Item quod nulli Christiani, quatumcunq; docti, habuerunt auctoritatem exponendi uerba Christi, nec etiam tota ecclesia. Item confessus est nullum esse petrum originale, & quod paruuli recenter nati, aut etiam concepti, non contrahunt originale, nec credendum est Aug. hoc asserenti. Item quod nulla est rationabilis causa motiua ad instituendum legem continentie clericorum. Item quod Christus nullum instituit ieiunium quadragesimale, nec ieiunio suo .40. diebus dedit exemplum ieiunandi: & quod homo non tenet famem sustinere in ieiunio, quia abbreviaret uitam suam. Aqua benedicta nullam habeat aliam uirtutem uel efficaciam, quam aqua non benedicta. In tract. suo de indulgentiis ecclesie scripsit, quod thesaurus meritorum sanctorum non possit per papam distribui, nec etiam satisfactio penarum pro peccatis debitae possit fieri per penas Christi: & quod indulgentie sint pie fraudes fidelium. Item predicauit publice in ser. de passione Christi: Crucifixerunt eum, quis scit an funiculis ipsum alligauerunt, an clauis crucifixerunt.

Imaginum hæresis orta fuit circa tempora Gregorij. 2. anno. 714. tales auferre uoluerunt imagines sanctorum.

LIBER .II.

quæ sunt libri laicorum, quasi idololatriæ cultum. Moti fuerunt instinctu Saracenorum. Contra hanc hæresim septima synodus celebrata fuit in Constantinopoli. Et sanctus Gregorius Seruium episcopum redarguit, q̄ sanctorum imagines inconsiderato zelo fregit. de cōse. dist. 3. ca. perlatum. Nam quod legētibz scriptura, hoc & idiotis præstat pictura cernentibus, in ipsa ignorantes uident quid sequi debeant, in ipsa legunt qui literas nesciunt. &c. uenerabiles Christiani uenerantur sanctorum imagines in memoriam sanctorum, & recordationem primitiuorum olim factorum i. rerum gestarum. Item Gregorius secundus anno primo in concilio in urbe celebrato, imaginum sanctorum uenerationem approbat, & contradictores excommunicauit. Et hæresis execrantium imagines sanctorum in ecclesia, dicentium illas nō colendas, damnatur in septima synodo Nicena.

Indiani de dominio presbyteri Iohannis, qui Christianos se profitentur, & per beatum Thomam apostolum ad fidem Christi conuersos: sed ab erroribus prauis non sunt alieni, circuncisionem recipiunt, adurunt paruulos suos in frontibus suis calamo ferreo, in modū crucis. In fermento conficiunt, sub utraq; sp̄e cōicant. Nota q̄ in partibus Indiæ diuersi Christiani sunt heretici, uidelicet Copri, Ifini, Mandepoli, de quibus quære in locis suis.

In sabbatati hæretici, sunt Vualdēsēs, & quoddam scutum in sotulari uel sabbate superiore parte habent, qui perfecti inter eos sunt, illud in signum deferūt, à quo In-sabbatati dicti sunt. Et iuramentū in omni casu respuūt: nullam orationem nisi pater noster admittūt, omne hu-manū iudicium subterfugiūt. carnes omni die comedūt, libidini totaliter se exponunt. Qñ sedent ad mensam, p̄ hunc modum benedicāt: Qui benedixit quinq; hordeaceos panes & duos pisces in deserto discipulis suis, benedicat hanc mensam nobis. Et qñ surgunt, illud Apōc. dicunt: Benedictio & claritas, sapientia & gratiarum actio & uirtus & fortitudo deo nostro in secula seculorum.

HAERETICI DE LITERA I

Ioachim abbatis hæresis fuit anno. 1172. sub Frederico primo & Alexandro tertio, quod essentia generat essentiam, sicut deus generat deum, & sic dicitur extra de sum. trin. damnamus & reprobamus libellum seu tractatum quem abbas Ioachim edidit contra magistrum Petrum Lombard. de unitate seu essentia trinitatis, appellans eum hæreticum & insanum. Et infra: Si quis igitur sententiam uel doctrinam præfati Ioachim defendere uel approbare præsumpserit, tanquam hæreticus euitetur. Verum postea fuit paratus se corrigi, & sic quamuis non sit hæreticus, tamen dicta eius sunt hæreticalia. Ille enim dicitur pertinaciter inhærere hæresi qui nõ est paratus corrigi ad mandatum superioris. Deus autem acceptat conuersionem hæreticorum dicente propheta: Conuertimini qui corruistis per falsitatem, tollite uerba dei & confessionis & dicite deo, aufer iniquitatem quæ uersatur in corde nostro, & accipe bonam conuersionem. Et glossa Leui. 17. Quisquis hæretica prauitate per dei gratiam mundat⁹ fuerit, necesse est, ut ad ecclesiam ueniat, coloremq; dei uerum alijs similem ostendat.

Iouinianistæ, à quodã Iouiniano monacho dicti, nullas nuptiarum & uirginum esse distantias asserentes. Et Hieronymus duos libros contra Iouinianum scripsit, & ut refert in. 1. præceptor meus Gregorius Nazianzenus uirginitatem & nuptias differens Græcis uersibus explicauit. Et secundum Augustinum in de hære. Hi oia peccata sua sicut stoici philosophi paria esse dicebãt. Et Iouinianus uirginitatem Mariæ destruebat, dicens eam pariendo fuisse corruptam. Cito tamẽ hæc heresis oppressa est, nec usq; ad deceptionem aliquorum sacerdotum peruenire potuit. Et dixit quod baptizati non possunt renari à diabolo. Beatus Thom. in tra. contra detrahentes ref. c. 6. dicit: Sciendum est hæreticum quendam fuisse Romæ, antiquis temporibus, Iouinianum nomine, qui in hunc errorem lapsus est, ut diceret omnium baptizatorum, quod suum baptismum seruauerunt, unam in regno cælorum esse

LIBER II.

remunerationem, ex quo intantum processit, ut dicere uirgines, uiduas, & maritatas, quæ semel in Christo fuerunt lotæ, si non discrepent cæteris operibus, eiusdem meriti esse, & quod inter abstinentiam ciborum & perceptionem eorum cum gratiarû actione, nulla esset differentia, matrimonium per hoc uirginitati adequans, in quo consilium de uirginitate seruanda euacuabat. Vnde positio ista pro hæresi dānata est, ut dicit Aug. & Tho. 3. contra gen. cap. 37.

Iñi sunt hæretici in India, sectam per se habentes, & pro maiori parte degunt in Aegypto sub dominio Soldani. Et quando eorum infantes baptizantur, presbyteri extunc in frontibus scindunt crucem cum ferro candido & acuto.

Itatius episcopus Priscillianista, de quo in quarto lib. diaf. Seueri de uita sancti Martini, dum synodus apud Treuerim celebraretur per Maximum imperatorem, cõfilijs sacerdotum corruptum, quod. s. imperator ex episcoporum sententia decreuerat armatos ad Hispanias mittere contra Priscilliañ. hæreticos, ad inquirẽdum & perdendum eos, ad quorum communionem Martinus noluit ire, sed postea necessitate compulsus, non spiritu, ad horam communionem inñt, satius æstimans ad horam cedere, quàm his non consulere, quorum ceruicibus gladius imminebat, nec communionem illam subscriptione firmare uoluit. Altera die Martinus de Treueri recessit, mæstus, ingemiscens se ad horam noxiæ communioni fuisse permixtum. Astitit ei angelus: Merito, inquit, compungeris, repara uirtutem ne iam non periculum gloriæ, sed salutis incurras. Itaq; ab illo tempore satis cauit illa Itatianæ partis communiõne permisceri. Itatius & Vrsatius episcopi accusatores Priscilliani, secũdum Sigibertum, communiõne ecclesiæ priuãtur ab episcopis, nefas esse dicentibus cuiuscunq; modi hominem episcoporum accusatione necari, & maxime imperatores, & aliquibus episcopis Itatium & Vrsatium defenden

HAERETICI DE LITERA I

ribus. Et hac de causa S. Martinus à Maximo molestatur, quia nolebat cōmunicare Itatianis, uix tñ obtinuit ut Priscillianistæ nō occiderent. Hinc dicuntur Itatiani haeretici. De Itatio quere in Priscilliano.

Iudas Iscarioth primus hereticus & apostata. Hiero. super Matthæū: Miser Iudas ea infidelitate qua dñm tradidit, putabat signa quæ uiderat facere saluatorem, nō maiestate diuina, sed facta magicis artibus. Et primo lib. h. tri. c. 13. Contristamur de eorū haeticorum perditione, & maxime quia ipsi aliquñ q̄ eccl̄iæ sunt audierūt, & ab eis profusus exilierūt, nō tñ hoc admiramur, hoc em̄ Hymenæus & Phylet⁹ passi sunt, & ante eos Iudas cū esset secutus saluatore, postea proditor factus est apostata, & iste perijt sicut & alter Iudas, de quo Actuum. 5. Exiit Iudas Galilæus in diebus professionis, & auertit populū post se, & ipse perijt: & omnes quotquot consenserunt ei, dispersi sunt. Apostasia notat discessum à fide, & totaliter hominem separat à deo. Iohan. 6. Multi discipulorū eius abierunt retro. De hoc Iuda scripsit sanctus Maximus Taurinus.

Iudæi quamuis non proprie sint haeretici, quia in iure can. distincta est rubri. de Iudæis à rub. de haeret. tamē ut dicit Thomas. 2. 2. quæstion. 9. articu. quinto, infidelitas Iudæorum potest dici haeresis, in quantum renituntur fidei Christianæ susceptæ in figura, quia susceperunt figuram fidei euangelij in ueteri lege, quam male interpretantes corrumpunt. Et Augustinus in sermo. aduersus quinque haereses, Iudæos inter haeticos ponit. Et Origen. in Homil. super Matthæum, loquēs de falsis prophetis per quos multi in perditionem abominabilē abierunt dicit, qui primo in Iudæa apparuerunt & cætera: Et Iudæorum haereses sunt, quia nouum testamē. respuunt, articulos fidei nisi creationis non credunt. Christū dicunt fuisse purum hominem & prophetam fallacem, & Messiam in lege promissum uenturum expectantes. Hinc est quod Papa punit Iudæos si contra legem faci-

LIBER .II.

tunt in moralibus, quæ immutabilia perseverant, & si cōtra legem suam hæreses docerent. Hac ratiōe mori Gregorius nonus & Innocentius quartus, mandauerunt cōburi librum quem Iudæi uocant Talmud, in quo multe hæreses continentur. Isidor. octauo libro etymo. de hæresib. Iudæorum, aliqui dicuntur Sadducæi, Morbonæi, Meristæi &c.

Iulius episcopus tempore Constantini Magni, discipulus fuit Arrii, & eius dogmatum insectator, anathematizat^r cum magna cohorte episcoporum Arrianorum, per Alexandrinum Constantinopol. Inæqualitatē diuinitatis posuit, alij eius errores scripti sunt primo libro histori. tripar. cap. 13.

Iulianus Pelagianus, circa annum . 399. sub Arcadio imperatore & Innocentio primo, contra quem præsertim & cōtra alios Pelagian. Augustinus scripsit hyponosticon continentem sex libros speciales, infra in Pelagio. Hic Iulianus episcopus Campanus, uir acris ingenij, in diuinis scripturis doctus, prius quàm impietatem Pelagij in se aperiret, clarus in doctoribus ecclesię fuit, postea uero hæresim Pelagij defendere nisus, scripsit aduersus Augustinum impugnatorem eius lib. quatuor. Hic Iulianus elemosynis tempore famis & angustię indigentibus omnibus erogatis, multos miserationis nobilium, præcipue religiosorum alliciens hæresi suæ sociauit. Moritur Constantino filio Valentiniani regnante, secundum Gennadium.

Iulianus apostata, anno. 353. sub Liberio Papa, monachus fuit & magnę religionis simulator, & secundum Iohan. Belet in summa de offi. ecclesię, fur fuit & sceleratissimus à pueritia in arte magica instructus, sublimatus ad imperium, factus est apostata, signum crucis ubiq; destruxit, Christianorum persecutor, defuncto Constantio, Cæsar appellatus est, episcopos Arrianos de exilio reuocauit, paganis fauit, clericis insidiabatur, martyres fecit, Christianos Galilæos appellauit, contra

HAERETICI DE LITERA L

quem Basilius scripsit libros fortissimos. Similiter contra eundem scripsit Gregorius Nazian. Et tam diuinam q̄ humanam Christianis interdixit phiā. De quo sic dicit Gotfridus Viterb. in chro. sua,
 Clericus imperiū suscepit aposiata Romæ,
 Cui Iulianus erat baptismatis ordine nomen.
 Ille scelus patriæ prauus ubiq; fouet.

De morte eius uide in sexto libro histori. tripar. & post mortem eius exultantes clamabant Christiani: Maxime fatue ubi sunt tua uaticinia, uicit deus & Christus eius. Sanctus Iulianus, cognomento Saba, angelicam uitam in terra ducens, ista prædixit ministris eius, ferus sacræ uineæ deuastator, pœnas exactus est uastatio nis suæ, iacetq; mortuus terroribus minisq; frustratus. Et sophista Iuliani dixit cuidā Christiano: Quid putas nūc facit fabri filius? At ille: Sepulchrum parat Iuliano. Gotfridus ubi sup.

O Nazarene uicisti magne minorem,
 Ecce triumphanti proprium tibi trado cruorem.
 Sic miser interiit, & tetra regna fouens.

Et quia gladio Iulianus Christianos ad occidendum persequebatur, lancea sancti martyris Mercurij perit. Iuste quidem, quod Pigmenium presbyterum qui eum a puero nutriuit sacris literis, in Tiberim Romę p̄ Christi fide necauit.

Iustina imperatrix Arriana, persecutrix catholicorum, & præcipue persequebatur sanctum Ambrosium anno. 364. tempore Valentiniani imperatoris & Damasi Papæ. Vide in uita sancti Ambrosij: De ista Iustina dicitur undecimo libro ec. hist. quod fuit mater Valentiniani imperatoris, Arriana hæreseos alumna, & conturbare cœpit ecclesiæ statum, & cōminari sacerdotib. exilia, nisi reuocarent decreta cōcilij Ariminen.

LAmperiani, hi se iactabant esse apostolicos & de ordine apostolorū, & quod omnia uota quæcūq; etiam uitari deberent, prorsus tolli affirmabāt.

LIBER .II.

Et hoc fundamentum sanctorum patrum obseruationi est contrarium, & cum Iohan. Vicleff concurrunt.

Lamperiani, secundum Damascenum in libro centum hæresum, à Lamperio quodam appellati. Qui negligentibus in idipsum & simul uiuere, & in cœnobijs cōuersari concedunt, unicuique qualem uoluerit approbare conuersationem, & pertransire, hanc quam præelegerit formam induere. Non enim ex necessitate facere aliquid Christianum, quoniam scriptum est: Voluntarie sacrificabo tibi. Et ut aiunt qdam & naturalibus passionibus dare locū ipsi velut natura sic expectenti.

Lentitius, hic hæreticus fecit libros quos ecclesia uitædos prohibuit, di. 17. Sancta Romana.

Leonistæ, à Leone quarto impatore Constantini hæretici filio dicunt, secundum quosdam: qui Leo coronam cuiusdam ecclesiæ abstulit, & capiti suo imposuit, & correptus febri, spūm mox exhalauit, de quibus. C. de hæ. l. Gazaros, damnant perpetua infamia &c. Leonistæ in parte coincidunt cum Catharis, contra quos scripsit F. Rainerus Ordinis Præd.

Libanius in Antiochia pædagogus adolescentium habitabat, famosiss. sophista & impius, expectans Iuliani uictoriam. Interrogauit pædagogum, quasi nostram deridendo religionem: Nunc, inquit, fabri filius quid putas ait? At ille, quod post paululum contigit, completus gratia diuina prædixit: O sophista, creator omnium, quem tu fabri filium nominasti, locellum sepulturæ Iuliano componit. Post paucos enim dies, mors illius erronee annuntiatur, & in locello positus est. Hic Libanius lamentationis librum Iuliano conscripsit, in quo meminit librorum quos contra Christianos ediderat Iulianus. Hic callidus memoria Iuliani librorum Christianam lacerat religionem.

Licinius sub Constantino imperatore fuit, cum prius sectator dogmatis Christiani, uoluntate mutata in paganitatem cōuersus, persecutor ecclesiæ & sacerdotū,

HAERETICI DE LITERA L

& nouis erat Christianis infensus. i. lib. hi. tri. c. 8.

Liberius anno. 353. tempore Constantij, primo catho-
licus fuit, & feruide contra Arrianos processit, & à Cō-
stantio mittitur in exilium, & Felix in Papam ordina-
tur, qui amplius Arrianos expugnauit, adeo ut Arriani
Cōstantium rogarent ut Liberius restitueretur, tanquā
eis magis fauorabilis. Et sic Liberius fuit reuocatus &
Felix deiectus: sed quia Liberius Arrianis fauebat, ideo
Felix cum catholicis eum admonitum & contumacem
tanquam hæreticum de ecclesia eiecerunt, & Felix fuit
reassumptus. Hieronymus: Liberius tædio uictus exilij,
& in hæretica prauitate subscribens, Romam quasi ut-
stor intrauerat.

Lucilla Africana, Donati hæretici adiutrix, cuius opi-
bus Donatus per Africam, ut infelices quosq; scelerib.
pollueret aquis, adiutus est, & sic duplex sexus utrunq;
supplantat. Hæc Hie. ad Cresiphontem aduersus Pelagi.

Lucius episcopus orientalis, sectator prauitatis Arri-
anæ, dixit quod filius suam substantiam non nouit sicut
est, propter nos enim factus est, ut nos per eum tanquā
per instrumentum crearet deus, & nequaquam substi-
tisset, nisi nos deus facere uoluisset. Et omnia docuit que
Caponius & alter quidam Arrius, ut habetur primo li-
bro histo. tripar. cap. 13. Rubertus Tuitien. super Apoca.
dicit: Mirabilis Petrus Alexandrinus, tragædias illorū
temporum deplorans dicit: Lucius quasi successor mihi
expulso deiectus, lupi neq̄tiam & actus habere festinans,
diabolicæ impietatis socius, indiuisus armiger, amarissi-
mus & minister eius, collecta multitudine populorū: pres-
byteros atq; diaconos decē & nouē numero comp̄hen-
dens tanq̄ captos in q̄dam crimine, & Romanorū inimi-
cos legib⁹ coartabat, quorum corpora insepulta relicta
sunt. De hoc libro. 7. hist. tripar. cap. 40. Ruffinus dicit eo-
rū Lucius Arrianæ partis ep̄s, post fugas ciuium & exi-
lium post cedes & tormenta flammascq; quibus innume-
ros condemnauit, ad monasteria furoris sui arma, con-

LIBER .II.

vertit, uasat eremum, & bella quiescentibus inducit,
 tria millia simul uel ampli⁹ uiros per totam eremum di-
 sperfos aggredi trāsmitit armatam manum. Et illi ecō-
 tra gladijs obiectabant ceruices, & nihil aliud dicebant
 nisi amice ad quid uenisti?

Luciferiani, à Lucifero Smyrnæ episcopo orti, qui epī
 scopos cathol. qui instante persecutione perfidiæ Arria-
 norum consentientes erant, & postea correcti in cathe-
 dram redire elegerunt damnantes, quod prius credide-
 runt, siue quod credidisse dissimulauerunt, quos ecclesiā
 catholica materno recepit sinu, tanquam Petrum post
 fletum negationis. Hanc illi matris charitatem superbæ
 accipientes eos recipere nolentes, ab ecclesiæ comunē
 one recesserunt, & cum ipso Lucifero autore, qui mane-
 oriebat, cadere meruerunt. Et 24. quæstione. 1. aduo-
 cavit, ubi dicit ex uerbis Ambro. Lucifer se à nostra cō-
 munione diuiserat, quanq̄ pro fide exulasset & fidei suæ
 reliquisset hæredes, non putauit tamen. l. Satyrus fident
 esse in schismate. De hoc Eusebius libro. 10. c. 29. Dicunt
 etiam deum in Luciferi deiectione peccasse, quod impu-
 gnat Thomas primo contra gen. capit. 96. Dixit etiam
 Lucifer, quod laicus ueniēs ab Arrianis debet recipi pœ-
 nitens, non autem clericus pœnitens, quasi laici & cleri-
 ci non haberent unum Christum. De hoc Lucifero fecit
 librum Hierony. qui dicitur altercatio Luciferiani & or-
 rhodoxi Et glo. Leui. 13. Luciferiani dicunt animā de cat-
 nis substantia propagatam.

¶ Luteriani, à quodam Martino Luter nuncupati, &
 hic est debitus ordo, quia post Luciferianos subsequun-
 tur Luteriani, nam Luter cum lucifero de luto facis pa-
 ratus est cum suis satellitibus suscitare sopitas hæreses.
 De Luterianis in quarto libro specialiter & finaliter dis-
 ferendum est, & isti exorti sunt tempore Maximilianī
 imperatoris & Leonis decimi Papæ. Ex multis errori-
 bus Luteri, istos paucos extraxi, uidelicet: Recens est in-
 uentio sacramentoy. Sacramentū ordinis ecclesiæ Christi

HAERETI. DE LITERA M

ignorat. Omnes Christiani habent eandem potestatem in uerbo & sacramēto quocunq;. Omnes Christiani sunt sacerdotes. Confirmatio & extrema unctio, nō sunt sacramēta à Christo instituta. Manifestus est error missam applicare seu offerre pro peccatis, pro satisfactionibus, pro defunctis &c. Negare laicis utranq; speciem est impium & tyrannicum. Credo firmiter panem esse corpus Christi. Matrimonium non est sacramentum diuinitus institutum. Suadendum ut uota omnia tollantur aut uidentur. Christus nunq; peccatores coegit timore ad penitentiam. Confessio quæ nunc agitur occulte in aurē, nullo potest diuino iure probari. Quilibet sacerdos debet absoluerē à pœna & culpa, aut peccat. Iustus in omni opere bono peccat. Scriptura diuina prorsus tota nihil habet de purgatorio &c.

MAhometus gñe Arabs pseudopropheta, Christianorum atrocissimus inimicus, inter hæreticos ponitur: illud enim quod in principio per Arrium seductor diabolus non potuit perficere, hoc per Mahometum adimpleuit: omne Arrianorum uenenum quod diabolus in alijs sparsim disseminauit, in Mahometum comprehensum euomuit. Hic mercator fuit uilissimus, princeps latronum, nuntius satanæ, præcurfor antichristi, complementum totius falsitatis, & hæresum. Hic cū Sabellio negat trinitatem, cū Arrio & Eunomio supponit Christum esse creaturam: deum Christum dicere, ridiculum putat: cum Carpocrate persuadet Christū neq; deum, sed sanctum prophetam: cum Cerdonio affirmat impossibile esse deū habere filium, ob hoc quod uxorem non habet: cum Manichæis Christum non fuisse crucifixum, sed alium illi similem. Negat omnia ecclesie mysteria, quæ ab Christi passione efficaciam habēt cum Donatistis, dicit dæmones saluari per Alkoranum cum Origenistis: cum Antropomorphitis communicant, qui deū corporalem asserunt, ultimam felicitatem ponit in uoluptatibus cum Cherintho, circumcisionem admittit cū

LIBER .II.

Ebionitis, & sic de alijs erroribus quos ponit F. Richar. Ordinis Prædicatoꝝ, in li. qui dicitur confutatio legis Mahometicæ, & Pius. 2. in epistola ad Mahometem Turcoꝝ principem, & ut dicit Gabriel de Bareleta Ordinis Prædi. Mahometus permittit sectatoribus suis quod asinis & porcis conuenit, quod etiam reprobatur Auicenna eiusdem sectæ. 9. Meta. Et error Mahometi incepit anno 621. sub Bonifacio quinto: & Eraclio imperatore. Alber. super illud Apoca. 2. Permittitis mulierem Iezabelis &c. dicit quod ista Iezabel fuit quædam mulier sic uocata in illa ecclesia quæ fuit uxor epi, & per hanc introducta hæresis Mahometi, sicut illa Iezabel introduxit Baal inter filios Israel, & sicut illa præcepit interfici prophetas domini, sic lex illa præcepit quod interficerentur quæ prædicaret illam. Et Io. de Turrecrem. fecit trac. cõtra Mahometum, similiter F. Georgius de Vngaria Ord. nostri fecit librum de ritibus Turcorum, continentem. 23. capit. Roma habetur super Mineruam.

Macharius episcopus Antiochenus, qui primus autor & inuẽtor fuit huius hæresis, quod in Christo esset dũtaxat una uoluntas & operatio, qui in sexta synodo Constantinopol. cum suis complicitibus damnatus fuit. disti. 16. prima autem.

Macedoniaci anno. 373. sub Liberio & Constantio, à Macedonio epi Constantinopo. dicti sunt, negantes deum esse spiritum sanctũ, & quod spiritus sanctus est minister patris & filij, & alij errores eorũ, & tormenta, quæ Macedonius exercuerat in orthodoxos, ponuntur. 10. lib. hist. tripar. ca. 31. & secunda synodus sub Theodosio seniore in Constantinopoli congregata Macedonium condẽnauit. disti. 15. cap. canones, & prima quæstione primo cap. eos illi, scilicet, Macedoniani, creaturam & seruum dei patris & filij spiritum sanctũ delirando fatentur. de cõse. di. 4. cap. hi uero, isti spiritum sanctum paruulum hominem montanũ credunt. De hoc Aug. in hæ. & Hiero. sup Osee. 9. qui iactat se nosse deum & non spiritũ sc̃m, regis

HAERETICI DE LITERA M.

non à deo, sed à dæmonio in diuersas partes circumferretur, dicens dei filium creaturam, spiritum sanctum negans esse deum, illi uenerunt dies uisitationis & retributionis. Contra Macedonianos, Faustus episcopus librum conspicuum fecit.

Marcellus Ancyrae Galatiae episcopus purum hominē sicut Paulus Samosetanus praesumpsit dominum Christum. Hoc cognoscentes episcopi in Hierosolymis congregati, eum comperentes Samosetani dogmate maculatum, librum suum incendio tradere iusserunt, ab episcopatu quoque eum deposuerunt, in cuius locū Basilium in Ancyram dixerunt. 3. lib. hi. tri. c. 9. Hinc appellati sunt Marcelliani. C. de hæ.

Mamoluci, qui relicto dogmate Christiano, ad Saracenos & Mahometistas migrāt, nostram legem iniquam asserentes, Turcorum inuitantur sacrilegīs, & qui trinitatem praedicabant, nunc detestantur, homines ambitiosi, quibus nullus erat locus in lege nostra, & à nobis eiectioni tanquam uilia mancipia, de luce auersi ad mammonam, quærentes ditari à Turcis. & ut dicitur. C. de apostatis. l. hi qui sanctam fidem perdididerunt, & baptisma hæretica superstitione profanauerunt, à consortio omnium sequestrati sunt, & idem de transeuntib. ad ludæos, de hæ. li. 6. con. Christianos, & in Cle. de Iu. & Sardici: Cedit in offensam diuini nominis & opprobriū fidei Christianæ, cum Christianis habitāt Saraceni. & idē determinat Gregorius. 11. in extra. Admodum dolenter audiuius & nar. &c. & dicit Alexan. de Ales, quille qui osculatur sepulchrum Mahometi, uel aliquid facit ad eius uenerationem sicut alij infideles, & ita profitetur & credit, eī apostata & hereticus & excommunicatus, & nō potest absolui nisi à Papa.

Magici seu Necromantici, uel dæmonum inuocatores idem sunt, & secundum Nico. Emerici sic cognoscuntur, habent enim ut communius ex uisione, aut apparitione, uel colloctione malorum spūum, toruum uisum &

LIBER .II.

obliquum, ponuntq; se ad diuinandum de futuris, quæ dependent ex mera dei uoluntate, & frequenter sunt astrologi uel alchimistæ: & quando non possunt pertinere ad finem quem intendunt, quærunt dæmoniorum auxilium. Et dicit Io. Gerson in de examine doctrinarū: Theologizat aliquando dæmon, ut ait Climachus, & addit: Nam homo arrogans seipsum ducem sui constituens, non indiget dæmone tentate, quia est factus sibi ipsi dæmon. Et Gerson de distinctione uisionum: Verarum a falsis dicit plerunq; cadunt magici in insaniam, & uultus oculorumq; horrorem terrificum patiuntur. Vnde dæmones inuocare, est apostasia a fide & hæresis, hoc tenet in secundo sen. Alber. Petrus de Tar. Guido de Carmelo, & in iure. Io. monachi & idem Barthol. Raimundus extra de hæret. accusatus libro sexto, & similiter Lap. & secundum Dominicum Geminianum consilio suo. 54. si coniuratio dæmoni facta ad malum, credens ipsum habere a se potestatem operandi aliquid principaliter, tūc puro hoc sapere manifestam hæresim, quia tribuit potestatem dei dæmonio. De hoc Deuteronomij. 17. Et episcopi eorumq; ministri omnib⁹ modis laborare studeāt, ut perniciosam & a Zabulo inuentam forrilegam & magicam artem ex suis parochijs penitus eradicent, ut dicitur. 26. quæst. 5. episcopi.

Manes Persa, anno. 266. sub Claudio Quintilio & Dionysio Papa, a quo Manichæi, uir callidus & diabolicus, moribus & uita barbarus, & prius Urbicus uocabatur, & se Christum profiteri ausus est, duo suis sequacibus principia esse affirmabat. Vnum boni & lucis, Alterum mali & tenebrarum, testamentum uetus respuens, nouum recipiens. Et Guilielmus Altisi. in secundo, dicit cōtra oēm hæresim quæ non recipit uetus testamentum, est illa auctoritas domini in euangel. habent Mosen & prophetas, audiant illos. De isto Persa facit mentionem Augusti. in libro. 90. quæstionum, & Leo Papa, & Eusebius libro 7. c. 28. dicit quo tpe Manes quidam, secundum nomē insa

HAERETICI DE LITERA M

niēs, & instinctu dæmonis agitatus, inuisam & execrabilem hominibus hæresim docet, tam acer ingenio ut insanie uel dæmone adimpleri uideretur, nunc Christi se gerere formam conabatur ostendere, nunc ipsum paracletum se esse prædicabat, duodecim discipulos eligēdo ad prædicandum mittebat.

Manichei uel Manantes, phantasmatum somniatores à Manete secundū Hiero. anno. 264. regnante Probo imperatore, insana Manichæorum hæresis exorta est. Dicit Aug. de hæ. In Græcia discipuli eius nomē insanix quasi doctiores, & eo ipso mendaciores uitates, geminata n Mannichæum quasi manna fundentem. pro Manichæo id est, insano, appellauerunt. Item Titus Bostrenus ep̄s, sub Iuliano & Iouiniano principibus, fortes cōtra Manichæos scripsit libros. Et Io. de Turrecrem̄. ad mandatum P̄i secundi collegit tractatum quinquaginta ueritatū, contra. 50. errores Manichæorum. Et Manichæi coniugium detestantur di. 50. ca. illud autem. Et Hier. Impiissimum Manichæum nominare pollutio est. Et secundum eundem super Iohelē: Ieiunia Manichæorum deo nō placent. Vnde Manichæus uanitate Luciferi seductus, adeo delirauit, ut se sp̄m sc̄m à deo missum assereret. Hic duas naturas introduxit, id est, bonam & malā. Et Manichæi animas ex deo quasi ex aliq̄ fonte manare asserunt. Dicūt nihil in nobis positum esse. Negāt libere arbitrium, nec posse iuuare ad salutem, cōtra illud apostoli: Gratia eius in me uacua nō fuit. Ponunt summum malū qd̄ est principium omniū malorum, & q̄ omnia corporalia creata sunt à deo tenebrarum, & qd̄ deus est qdam lux corporea, & animā dixerunt partē illius lucis corpori alligatā, & qd̄ dæmones sunt naturalit̄ mali, & phantasiā esse dicūt, quod diciflesum Christū fœmineo posse nasci utero: Nō em̄ dignum est, inquit, qd̄ tanta maiestas p̄ sordes & squalores fœminæ transisse credatur. Alias hæreses, uide in tabula Petri de Pergamo circa opera beati Thom. Et pro p̄ Manichæos S. Petrus ordinis nostri martyrizatus est.

LIBER II.

& Manichæi multiplicati fuerunt qui sanctum Aug. multum fatigabant, contra quos scripsit Aug. lib. & Syritus Papa Manichæos in urbe inuenit, quos exilio damnauit, & contra Manichæum scripsit Archilochus Mesopotamiæ episcopus, & Vlricus de Argentina in. 2. libro tra. 2. Stultissima est hæresis Manichæorum, quæ dicit aliud esse principium corruptibilium, aliud incorruptibilium, omnes enim philosophi præsupponebant eadē esse principia utrorumq;. Multo autem inconuenientius dicunt duo esse principia, boni & mali, quia malum non est existens, nec in existentibus, ut dicit Dioñ. & privatio & non ens incidunt præter intentionem agentis. Et secundum Thomasinum ordinis nostri, Manichæi damnant Iohan. baptist. quia in Christum non credidit, eo quod misit duos discipulos cum esset in uinculis, dicens: Tu quæres? Si, inquit, bonus fuisset, in Christum utiq; credidisset. Et ergo de celebrati. missa. in quadam dicitur. Alij non fuisse Christum uerum hominē, sed phantasticum, ut impij Manichæi, & damnantur in prima synodo Bracarenfi.

Marrani dudum in certis locis regnorum Hispaniarum fuerunt in multis articulis iudaizantes, cōtra quos ex commissione Christianiss. regis Hispaniarum Ferdinandi & cōthoralis suæ Elisabeth, tempore Alexā, sexti, infiniti labores facti sunt per patres Ordinis nostri, & facta fuit inquisitio solennissima qualis nunquam antea fuit, & dispersi & persecuti sunt filij Belial. Glossa. C. de Apostatis l. Hi qui reprobantur, illi qui post baptismum susceptum uolunt perseuerare in pristina superstitione, prophānant sanctum baptisma, quod est contra illos qui uulgo dicuntur Marrani.

De his scribitur tertio libro Regum, Hispaniarum Ferdinandus catholicus & Elizabeth Hispaniam purgauerunt omni superstitione, exactis inde omnibus iudeis, & his iudæorū ritibus imbuti noicenus Christiani, uulgo Marrani dicuntur, quorum magna uis erat.

HAERETICI DE LITERA M

Maronitæ, à quodam magistro suo hæretico, nomine Maron, qui unam duntaxat in Christo uoluntatem asserbat & operationem. Hanc imitati hæresim Maronitæ per quingentos annos à consortio fidelium fuerunt exclusi, & Chaldaica uel Saracenicæ lingua utuntur. Tandem diuina inspiratione redeūtes ad cor, & se errasse cōfiteutes, hæresi abiurata in manus Emerici Antiocheni patriarchæ Rom. ecclesiæ obedientia facta sunt adnummati, & ad unitatem fidei reuersi, unde eorū patriarcha generali interfuit concilio Romæ sub Innocentio tertio celebrato.

Martiniani hæretici, nostris temporibus orti à quodā Martino Luter: qui recte à Marte deo belli diabolini appellationem traxit, nō à Martino uiro dei, qui ab hæreticis à multis locis legit expulsus. Et tamen profanis templa destruxit, cui & digne Arrianorū subiucuit feritas. Hi Martiniani sunt qui & Luteriani, quære in locis suis, & signanter in .4. libro.

Maronini hæretici, habentes p se sectā inter alios Christianos & Saracenos dispersi, & pro maiori parte habent se ad modum Nestorianorum, sed non circumciduntur, & quæcunq; agunt uel agere incipiunt, semper dicunt: In nomine dei & trium beatorum regum. Pius secundus in epistola ad Mahometē: Paucissimi sub tuo impio Christi ani sunt qui ad ueritatem ambulent euāgelij, omnes alio quo errore sunt imbuti, quamuis CHRISTVM colant Maronæi, Armeni, Iacobitæ & alia quædā nomina.

Marcus hæreticus, de quo Eusebius quarto libro capit. 5. & 8. & Irenæus in libro contra hære. Hic fuit artibus magicis imbutus, & baptizauit hæretice homines: In nomine ignoti patris omnium, & in ueritate omnium matre, & in eo qui descendit in Iesum. Quiddam tale etiam ipse de Eonibus, sicut Valentinus affirmans. Hinc dicuntur Marcitæ. Augustinus in libro de hæret. Marcus negat resurrectionem carnis, & Christum non uere, sed putatiue passum asserit. Duo principia cōtraria

LIBER II.

opinatur. Hieronymus ad Theodoram in epitaphio Luciani: Refert Irenæus apostolorum tempore & Papiæ auditoris Iohannis euangel. discipulus episcopus Lugd. quod Marcus quidam de Basilidis gnostici stirpe descendens, primum ad Gallias uenerit, & eas partes per quas Rhodanus & Garumna fluunt sua doctrina maculauerit, maximeq; nobiles feminas, quædam in occulto mysteria repromittens, hoc errore seduxerit magicis artibus.

Martyriani secundum Epiphaniū tenent eandem hæresim cum Psallianis: Quære ibidem. Martionistæ, uel Martionitæ, anno. 148. sub Antonio Pio & Igino Papa, de quibus Isido. à Martio Pontio stoico philosopho, qui Cerdonis dogma secutus, alterum bonum, alterum iustum deum asseruit, tanquam duo principia creationis & bonitatis: Et quod est deus qui nō punit, & est bonus deus: Alius qui punit, ut deus iustus. Idē sentit Valentinus, & hoc reprobat Thomas tertio contra gentil. de quo sic dicit Beda, Polycarpus Martionis cum aliquando occurrit, & dicente sibi: Agnosce nos. Respondit, quia agnosco primogenitum satanę. Hic Polycarpus Romam ueniēs, ubi plurimos credētium Martionis & Valentiniani persuasione deceptos reduxit ad fidem, secundum Hieronymum de illustribus uiris. Contra Martionem Philippus Creten. librum scripsit, similiter Modestus & Irenæus & Hippolytus episcopus Africæ, & Epiphanius dicit eum tria principia asseruisse, bonum, iustum, prauum. Et dicit Gregorius Turonensis primo libro historia. quod sub Antonini imperio hæresis Martionita exurrexit. Et Rhodon Astianus aduersus Martionem opus fecit. Et glossa Isaia quadragesimo quarto: Confundetur Martion duos deos inrelligens, unum bonum, alterum iniustum, unum uisibilem, alterum inuisibilem conditorem. Quorū primus lucem faciat: Secundus tenebras, Ille pacem, ille malum, tum utrunq; pro diuersitate meritorū, unus deus idemq;

HAERET. DE LITERA M

condiderit. & .i. q. i. Martion & Basilides, & cætera hæreticorum pestes non habent euangelium, quia non habent spiritum sanctum. & Martion doctus fuit, ut infra dicitur in Valentino. Glo. Ezech. 8. Nō ignoramus Martionem & alios hæreticos, qui uetus laniant testamentum, contempto creatore &c. Et Hieronymus ad Cresiphontem aduersus Pelagi. Martion Romam præmisit mulierem, quæ decipiendos sibi animos præpararet. Glo. Exodi. 4. Martion & Valentinus & omnes contra creatorem disputantes, uaria loquuntur: frequenter tamen audimus, ut contradicamus, sed non recipimus, quia illorum os diabolus aperit. Dignetur dominus aperire os nostrum, ut possimus contradicentem reficere, & obdurare os quod diabolus aperit. Et Hierony. in prologo ad Titum: Licet non sint digni fide qui fidem primam irritam fecerunt, Martionem loquor & Basilidem, qui uetus laniant testamentum, tamē eos ex parte aliqua ferremus, si saltem in nouo continerent manus, & non auderent Christi euangelistas & apostolos uiolare. Nunc uero & euāgelia eius dissipauerunt, & apostolorum epistolas suas fecerunt, & de cæteris epistolis quicquid cōtrarium suo dogmati uiderent, eraserunt: & epistolam ad Timo. ad Hebræ. & ad Titum, repudiandas crediderunt. Et s̄m eundem super. 7. li. c. 13. in Isaia: Martionistæ cum recipiant prouidentia, accusant creatorē, & asserūt eum in plerisque operibus errasse, & non ita fecisse sicut facere debuerat. Sic Iustinus pro religione Christi multum laborauit, & contra Martionem insignia uolumina scripsit, similiter & Theophilus Antiochenus librum contra eum composuit, & Sabbatius Gallicanæ ecclesiæ episcopus composuit librum de fide aduersus Martionem & Valentinum eius auctore, & Hieronymus super ecclesiasten. 8. Martion & Valentinus melioris se esse dicunt naturæ, q̄ conditor est.

Marinus à Thracia uocatus ab Arrianis, quem multi sequebant; dicentes patrem esse patrem etiam filio non existente, uocabant enim isti Pateriani, eo quod quidam

LIBER II.

Theotistis Syrus gñe Pſatira, id est, duplicia uendēs. hęc propositionem ualde defenderit, hosq; secutus est Sele-
naas Gothorum episcopus, & hęc dicta est hæreſis Pſatirinoꝝ, ex. 9. li. hist. tri. c. 40.

Macrianus, de quo Eusebi. lib. 7. ca. 21. & de eodem Dio-
nyſi^o, quod regnante Galieno, ecclesiã dei in pace dura-
runt, & medijs eius temporibus, Macrianus uelut nubes
quædam tenebrosa est orta, subito regni eius obscuraue-
rat lucem. Quo rursus ad uiram æstiuæ nubis abolito Ga-
lienus nomen (ut ipse ait) ex ueteri uniuerso mûdo. i. cla-
ro lumen effulſit.

Marsilius Paduanus incidit in diuersas hæreſes, quas
Iohannes. XXII. damnauit. Et dixit quod papa potest iu-
dicari ab imperatore: & quod presbyteri tantam habēt
potestatem sicut episcopi, nedum quãtam papa: & quod
imperator succedit papæ uacante ecclesia: & quod eccle-
sia & cleri non possunt habere proprium: & quod post
CHR. Iſtum ascendentem, non mansit in terra eius uica-
rius generalis papa, & sic CHR. Iſtus dimisit ecclesiã sine
uicario. Hos errores reprobat Alpharus. 1. lib. de planctu
ecclesiæ ar. 68.

Mathematici, de quibus. C. de eodem ti. & uocant pla-
netarij. 26. q. 3. c. illic. & hos Christiana & uera pietas ex-
pellit & damnat ſm Aug. 4. li. confessi. & glo. Michæ. 3.
Hæretici sunt pseudoprophetæ, non missi à deo. O hære-
tici qui mētimini uos habere prophetiam, & imitami-
nẽ ecclesiam dei, ubi est imatis uisionẽ, ubi erit nox? Et glo.
Isaia. 56. Oēs qui ecclesiam deserunt, tradentes se spiriti-
bus erroris, & doctrinis dæmonioꝝ, nihil ad deum perti-
nere credẽtes, sed stellarum cursu, uel uarietate fortunæ
oia gubernari: hi tradent æternis supplicijs, ut null^o eorũ
possit euadere. Et Macharius monachus in urbe R. o. scri-
psit aduersus mathematicos librum, in quo labore orien-
talium quæsiuit solatia scripturaz ſm Gennadium.

Maximinus Arrianos episcopus. Hic assererat patrẽ
potentiorẽ esse filio, eo quod filium genuit deum crea-

HAERETI. DE LITERA M

patrem, filius autem non genuit, dicebatq; patrem potuisse gignere non filium. Contra quem Augustinus fecit tres libros. Et contra eundem disputat magister sen. in. 1. dist. 7. Et Cerealis natione Afer, catholice fidei Castellensis episcopus scripsit contra Maximinum librum uiginti capitulorum.

Maximianistæ, primo fuerunt Donatistæ, sed postea à Donatistis discrepare cœperunt, propter quod Donatistæ schismaticos eos appellabant. Contra quos scripsit Aug^o lib^z utilissimum.

Maximus Donatista fuit, sed postea conuictus fuit ad fidem: ex laico in episcopum est promotus. De quo sic scribit Leo papa in epistola ad Mauros: Episcopus Maximus ex laico reprehensibiliter licet ordinatum, tamen si Donatista iam non est, & à spiritu schismaticæ prauitatis alienus est, ab episcopali quâ quoquo modo adeptus est, non repellimus dignitate, ita ut ipso libello ad nos directio catholicum se esse manifestet.

Maximilla cœcurrit cum Montano, anno. 174. sub Commodus principe & Sotere papa. Cœtra quam scribit Melciades, teste Hierony. ista fuit mulier insano spiritu repleta. Et dicit Eusebius. 5. lib. c. 16. Sancti episcopi Zoticus de Cumana & Iulianus de Apamea aggressi cohibere spiritum, qui loquebatur in Maximilla, iusserunt Temossonem obdurare os eius, & excludere uocem falsi & erratici spiritus. quod & factum est, & coarguens falsam fuisse Maximillæ prophetiâ, quæ bella quæ plurima imminere prædixerat. Mortua est mulier ista, & nusquam prorsum uel priuatim, uel publice bellum aliquod exortum est, sed Christianis per dei misericordiam pax iugis & firma perdurauerat. Et idem scribit Apollonius scriptor ecclesiasticus. Et Maximilla & Prisca fuerunt prophetissæ Montani, ut infra in Quintilianis. Idem Hieronymus in epistola contra Pelagianos.

Matthias Bohemus, Orphanorum capitaneus Hussita, in concilio Basiliens. an. 1433. inter alia in laudem Io. Huss.

LIBER .II.

combusti inuestiue dixit: Io. Huss felicitis recordationis, in honore habet, cui⁹ festum celebrat, quod reprobatur in Vrico de Morauia: Qui em̄ hæreticos defendit, hæresiarum cha censendus est. 24. q. ult. qui aliorum.

Maiorinus Donatista, à Donato ordinat⁹ in episcopum Carthagini. factionis & sectæ Donati, cui Maiorino alius Donatus successit, qui eloquentia sua sic confirmauit hæc hæresim, ut multi existiment propter ipsum potius Donatistas uocari. Isti Donatistæ Romæ uocant Montenses, quibus hinc ex Africa solent ep̄m emittere, aut hinc illuc ep̄i eorum pergere: si fortè eum ibi ordinare placuisset, ut dicit Aug⁹ in de hære.

Marcellina heretica, hæc colebat imagines Iesu, & Pauli, & Homeri, & Pythagoræ adorando, incensumq; ponendo: hæc fuit socia ipsius Carpocratis, à qua sua secta tradita dicit fuisse s̄m Aug.

Medius sacerdos hæreticus, de quo in origine Bohem. ca. 12. Hic erat sacerdos Hussitarum uesaniæ particeps, qui sacramenta ministravit hæreticis in castro Io. Roatij. Ad ductus fuit ad Pragam, & ibi furcarum quibus damnati penas dederunt, triplex differetia fuit: sublimior Roatius p̄debat, imam tenere latrones circiter nonaginta: media sacerdotem arripuit nomine Medium, atq; ita Medius in medio furcarum damnatam animam deuotamq; sarranæ tradidit.

Melchisedeciani uocati, pro eo quod Melchisedec sacerdotem deum non hominem fuisse, sed uirtutem dei esse arbitrant. 24. q. 3. quidem. Idem tenet Aug. de hære.

Melitus ep̄s unius ciuitatis Aegyptiorum anno. 367. qui in persecutiõe fide negata sacrificauerat, & sic depositus est & damnatus: multos habuit sequaces, & heresiarum factus est eorum. Hic cum suis defendebat Arrium, & ab eo in Aegypto Melitiani uocantur: & ab ecclesia fuerunt segregati. 1. li. hist. tri. c. 18. & s̄m Aug. Hi nolunt orare uel operari cum conuersis. i. cum eis qui in persecutiõe ceciderunt, schisma fecerunt. Nunc autem Arrianis dicunt eum

HAERET. DE LITERA M

coniuncti. Hierony. ad Damasum: Meletium respuo, qui Christi non est, antichristi est.

Menas episcopus, prius catholicus, postea currebat cū Arrianis, uerum ybum patris in diuinis negauit, & omnia quæ Arrius magister iniquitatis, ut dicit. i. hist. tri. c. 10.

Metangi nominati ideo tale nomen acceperunt, quia rangios græce uas dicitur latine: asserabant enim esse in patre filium tanquam uas minus infra uas maius. Vel dicitur tur Metangis monite, & sic quasi duo corpora carnaliter opinantur, ita ut filius in patrem intret quasi uas minus in uas maius: contra Athanasium in symb. nec maius nec minus.

Menandriani, à Menandro Magno discipulo Simonis magi nuncupati, qui mundum à deo nõ creatum, sed ab angelis factum asserunt, ut dicit Isid. & Aug⁹ in de hære. & Euse. 3. li. dicit, quod ipse fuit Samaritanus, qui ueniens Antiochiam, quàm plurimos per artem magicã decepit, CHRISTUM negans, sed ipsum mûdi saluatorem destinatum asseruit, incredibilia composuit figmenta, & tandē uno scelere pariter interijt. Et dicit Ignatius in epistola ad Trall. Fugite Menandrum, & totã collectionem malignitatis eius.

Messalanij, quos orantes uocant, & alia appellatione dicunt Anthyatistæ. i. sacrificatores, isti tamen hæretici cuiusdam dæmonis operationem expectant, & hanc sancti spiritus præsentiam arbitrantur, & uenerabile sacramentum respuunt. Huius hæresis principes fuerunt Dadosius, Sebas, Hermas &c. quere in locis suis, Ex. 7. li. hist. tri. c. 11. & C. de hære.

Mitralistæ apud Latinos sic appellati sunt, qui & Cherinthiani dicuntur s̄m Isid. & 24. q. 3. quidam. Ideo sic dicitur s̄m Aug. quia mille annos post resurrectionem in terreno regno CHRISTI s̄m carnalis uentris & libidinis appetitum futuros fabulantur. De ijs Augustinus. 22. libro de ciuitate dei ca. 11.

Miletus, de hoc Hiero. super epistolam ad Titum: Licet

LIBER .II.

nomen hæreseos Miletî non dicatur à Paulo, tamen opè
ra nominant Act. 29. quando Paulus loquebat ad presby-
teros ecclesiæ: Ego scio quoniam uenient post recessum
meum lupi rapa. &c.

Minophantis Ephesus Arrianus, post obitū Arrii tpe
Constantini. cū multis alijs ep̄is, qui instar lupoꝝ in eccle-
sias ingressi sunt, anathematizatus est: nulla enim conue-
tio lucis ad tenebras. Ex. 4. li. hist. tri. c. 24.

Monothelitæ dicti sunt hæretici, quia tantum unam
in Christo uoluntatem & actionem posuerunt, neq; du-
as quæ duabus respondeat naturis, ipso uoluntates natu-
rales & actiones. Hanc hæresim Io. Damas. 3. lib. ca. 14. la-
tissime redarguit. & 1. q. 13. conuenientibus. Tharadius ar-
chiepiscopus Constantinopol. dixit plures eorum qui in
sexta synodo conuenerunt à Sergio, Pyrrho, Paulo, Pe-
tro, ordinati sunt, qui & fuerunt principes hæreseos Mo-
noscelitarum, de his quæ re in Bonosianis. De conse. dist.
3. c. ab antiqua. Et. 16. dist. c. habeo. Sancta synodus sexta
sub Constantino imperatore damnauit Monoscelitas.

Montenses siue Campates, hi coincidunt cum Circum-
cellionibus & Donatistis. Sic enim nominat eos Hiero-
ny. contra Luciferia. qui dicuntur Christi, non à dño Ie-
su Christo, sed à quoq; alio nuncupati: & scito nō ecclesi-
am Christi, sed antichristi esse synagogam.

Montani uel Montanistæ. C. de hereti. dicti. qui anno
170. tempore Commodi iuperatoris & Soteri papæ, in tē-
pore persecutionis in montibus latuerūt, qui occasione
se à catholica ecclesiæ corpore diuiserunt. Glo. Isaiæ. 65.
Hæretici in specubus dormiunt, qui lumen spūs sancti re-
linquentes, & cœnaculum in quo apostoli y sabantur, in
tenebris diaboli commorant. Dicti sunt etiam à Monta-
no, qui ut dicit b. Thomas. 3. contra gen. c. 154. dicebat, p-
phetas tanq̄ arrepticios non intellexisse quæ loquebant,
& conueniebant in cauda & in fine æternæ damnatio-
nis cum Priscilla. Contra quos arguit in de ueritate bea-
tus Thomas q. 12. ca. 4. Et Montanus natione Phrygius,

HAERET. DE LITERA N

paracletum se nominauit, ex eo etiam Cataphrygæ heretici prouenere. Contra Montanum, ut dicit Hieronymus, Melchades doctissimus librum scripsit. De eo in .5. li. hist. eccle. c. 16. Et opuscula Montani, Priscillæ & Maximillæ apocrypha sunt. dist. 15. sancta, & Serapion episcopus apud Africam, fidei confessione insignis, scripsit epistolam ad Carinum & Pontum de heresi Montani. Apollonius quoque uir disertissimus aduersus eum uolumen edidit, in quo asserit Montanum & insanos uates ei perisse suspendio. Et Hieronymus secundo libro contra Iovinianum: Montanus & Nouatus dixerunt, quod qui semel peccarunt, per poenitentiam non possunt renouari: quod reprobatur de poenitentia, dist. 2. c. si enim, per diuersa exempla ueteris & noui testamenti, quæ hic prætereo. Dicit quoque Hieronymus in episto. ad Cresiphontem: Montanus immundi spiritus prædicator, multas ecclesias per Priscam & Maximillam nobiles & opulentas feminas primum auro corrupit, deinde heresi polluit. Molonariæ, isti concant cum Marcellianis, & damnati sunt in secunda synodo Constantinopolitana.

Masbutheus, unde Masbuthei heretici sunt appellati, & fuit unus primus de septem primis hereticis, de quibus scribit Euse. 4. li. hist. eccle.

Nazarei uel Nazorei dicti, quia dominum Christum qui a uico Nazareus est appellatus, filium dei licet confiteantur, oia tamen ueteris legis custodiunt, quæ Christiani per apostolicam traditionem non reseruare carnaliter, sed spiritualiter intelligere didicerunt secundum Augustinum. Notum testamentum respuentes, uetus recipiunt: & coincidunt cum Helonitis in parte, de quibus Tho. 4. contra gen. ca. 57. & dicunt quod fides Christi sine operibus legis non sufficit ad salutem, de hoc Tho. opuscul. 3.

Narciscus Nerodiadis Ciliciæ, quam nunc Hermopolim uocant, episcopus post mortem Arrii, in eadem perfidia permansit: & propter crimina ei illata, generali de

LIBER .II.

creto sanctum concilium ab episcopatu deposuit, & a H-
delium cōione. 4. li. hist. tri. c. 24. & ap̄licis dogmatib. re-
sistebat, Arrium defendendo. 2. li. Euseb. cap. 5.

Neotiani uel Neotitiani, a quodā Neoto, qui fuit ma-
gister Sabellij, anno. 260. qui Christū dicebant eundē esse
& patrem & sp̄m sanctū ipsamq; trinitatē in officioꝝ nō
minibus, & non in personis accipiunt, contra dicit de cō-
se. dist. 3. c. fi. quis pater filium genuerit, & ideo filius nō
sit qui pater est, filiusq; a patre sit genitus, & ideo pater
non sit qui filius &c. Vnde & Patripassiani uocant, q̄a pa-
trē passum dicunt, fm Isid. & Aug. in de hære.

Nestoriani uel Nestorini ul' Nestorani, a Nestorio Cō-
stantinopolitano ep̄o nūcupati, anno. 424. sub Theodo-
sio & Celestino, qui beatam uirginē non dei, sed hois tā-
tummodo matrem asseruit, ut aliam personā carnis, aliā
faceret deitatis, nec unum Christum in uerbo dei & car-
ne creditatis, sed separatam atq; seiunctam alterum filium
dei, alterum filium hominis prædicauit, & negat Mariā
theotocos. i. dei genitricē, sed Christorocon. i. Christi ge-
nitricem, & tertia synodus Ephesina ducētorum episco-
porum sub iuniorē Theodosio Augusto, & sub Celesti-
no papa primo hunc Nestorium iusto anathemate con-
demnauit, ostendens in CHRISTO manere duas naturas,
& unam domini nostri Iesu CHRISTI personam. dist. 15
c. canones. & q̄ Maria theotocos appellet. Et Boetius in
de duabus naturis scribit cōtra eū, & similiter Theodo-
rus ep̄s Ancyranus, ut dicit Gennadius: s̄st cōtra eū scri-
psit septē libros de incarn. dñi Cassianus presbyter, & itē
Atticus Constantinopolitanus ep̄s. tpe Arcadij impera-
toris, & Io. Antiochenus presbyter. & C. de hære. l. da-
mnato portēt uos superstitionis autore Nestorio, Nota
cōgrui nōminis eius inurat. i. imponat gregalibus. i. his
qui eum sequuntur, ne appellatione Christianorum abu-
tant. Item dixit q̄ natura humana & Christi se habebat
ad uerbum sicut templum quoddā, de hoc. 4. li. cōtra gē.
Et cōficiunt Nestoriani in pane fermentato, & sub utraq;

HAERETICI DE LITERA N.

Specie communicant sacramentum eucharistiæ parulis & adultis: Hi pessimi hæretici à multis doct. uel prædicatoribus ab eorum hæresi nunquã potuerunt nec adhuc possunt reuocari. Omnibus Christianis in partibus orientæ. sunt exosi & despecti, & eorum hæresis est dilata per diuersa regna.

Nepos episcopus erat in partibus Aegypti, Iudaico intellectu de futuris promissionibus sentiebat, easq; corporaliter exhibendas docebat, & mille annis in delicijs corporalibus in hac terra sanctos regnatos cum Christo, huiusq; sui dogmatis probamenta sumptis ex reuelatione Io. testimonijs conabatur asserere, de quibus etiam libellos edidit interpretationes huiusmodi continentes. Ideo Dion. Alexandrinus de repromissionibus scribens, ad hunc Nepotem stilum suæ intentionis conuertit. Eusebius libro. 7. cap. 21. Hinc Nepotiani tam turpis sectæ imitatores uocati sunt de quibus Rupertus Turicensis super Apocalyp. 1. c.

Nicolaus de Calabria oriundus, sed in Hispania conuersatus tempore Innocentij: 6. Cuius primus error erat quod quidam magnus hæresiarcha uocatus Gondissaluus de episcopatu Coxensi oriundus erat dei filius in cælis æternaliter genitus, licet uideretur patrem & matrem in terris habuisse. Secundus error, quod talis Gondissaluus nunquam moreretur, sed uiueret in æternum. Tertius, quod spiritus sanctus deberet futuris temporibus incarnari, & tunc ipse Gondissaluus totum mundum conuerteret. Quartus, quod in die iudicij Gondissaluus oraret pro omnibus mortuis in peccato mortali & dampnatis in inferno, & eius precibus liberarentur & saluarentur. Quintus, quod in homine sunt tria: Anima quam formauerat deus pater: Corpus qd formauit deus filius: & spiritus quem creauit spiritus sanctus, adducens illud: Formauerat deus hominem &c. Iste hæreses damnatæ sunt solenniter Barchinone per F. Nicola. Emerici & Arnoldum ep̄m Barchinonensem.

LIBER .II.

Nicolaus Galecus episcop. presbyter Bohemus Thaborita & baccalaureus artium, unus de legatis Bohemorum ad concilium Basilien. Hic Io. & Hieronymum Cōstantiæ combustos, doctores catholicos affirmavit. Et q̄ doctrina Vuicleff fuerit Pragæ examinata & uera catholicaq; inuenta. Et dixit quod tempore nouę legis, nullus in iudicio sit occidendus, in quantum possibile sit, ad parcendum sanguini humano, quia nouum testamētum nō dicat. Cōtra istum arguit in concilio Aegidius Calerij, doctor theologiæ, decanus Cameracēsis. Hęc ex actis cōcilij Basilien.

Nicolaitæ aliās Nicolaitani dicti à Nicolao diacono ecclesię Hierosolymorum, qui cum Stephano & cæteris cōstitutus est à beato Petro Act. 6. Hic propter pulchritudinem relinquens uxorem, ut qui uellet, ea uteretur. Contra illud. 32. q. Quos deus coniunxit, homo non separet. Et uersa est in stuprum talis consuetudo, ut inuicem coniugia commutarentur. Quos Iohannes Apocaly. 2. improbat, dicens: Hoc habes quod odisti facta Nicolaitarū, quæ & ego odi. Dixerunt enim, q̄ omnia deberēt esse cōmunia inter Christianos, & finalem beatitudinem posuerūt uoluptatē à Nicol. corruptore, ppriæ carnis. De illo multa alia narrat Aug^o in de hære. & Clemens Alexandrinus in. 3. lib. Stromatum, quæ sunt opera uarie contexta, de eo scribit: Hic uxorem habuit, & post ascensionē domini cum increparetur ab apostolis tanquam de zelo typiæ iniuria, productam in medio uxorem suam, si quis eam uellet habere permisit. Ignatius in epistola ad Tral. Fugite illos immundissimos Nicolaitas amatores libidinis, malos calumniatores: nam talis fuit apostolorū minister Nicolaus. Et Hieron. in ep̄a de Fabiano Lapsō: Iste Nicolaus diaconus, ita immundus quod etiam in præsepe domini nefas perpetravit. Rubertus abbas Tuirienſis super Apocal. Nicolaitæ portant uasa domini, nihilominus incontinentes sunt, non uolentes legitimum habere coniugium, utpote legibus ecclesiasticis interdictum,

WAERET. DE LITERA N

Imò & in deterius prorumpunt, mutâtes connubia quod-
ties uolunt: & qui nullum habent thorum licitum, dum
sic euagantur, nullum confidunt rupisse coniugij uincu-
lum. Fornicâtur aut cum illis, & iniciantur Beelphegor,
quâcupq; exemplo taliû ad incesta uel adulteria audaci-
ores fiunt. Hiero. ad Cresip. Nicolaus Antioc. omium im-
munditiarum repertor, choros duxit fœmineos.

Nyctages, à somno nuncupati, q̄ uigilias noctis respu-
ant, superstitionē esse dicentes iura temerari diuina, quę
noctem ad requiem tribuūt, ut dicit Isid. Contra hoc est
illud psal. Media nocte surgebam &c. & idē extra de cel.
miss. c. 1. Mat. 27. Vigilate. & dicit Hieron. in ep̄sa ad Furiã
de uiduitate seruanda: Ardentes diaboli sagittæ, ieiunio-
rum & uigiliarum frigore restringendi sunt.

Nouatiani, uel nouatianistæ, anno. 244. tempore Fabi
ani pape, & Philippi imperatoris & Decij, & sm Euse. de
temporibus anno. 255. sub Cornelio papa & Decio impe-
ratore, à Nouato Ro. urbis presbytero exorti, qui aduer-
sus Cornelium cathedram sacerdotalem conatus inuade-
re hæresim instituit. 7. q. 1. ca. factus. &c. seq. Nouatianus.
Defuncto enim papa Fabiano, electus est Cornelius fere
electus & intrusus, qui cœpit Cornelium molestare, & ca-
tholicos ep̄os deponere. Sic dicit Cyprianus in ep̄sa sua,
q̄ Nouatianus est papa profanus, malus, & nullus, adul-
ter, atq; extraneus ep̄s. Et noluit apostatas recipere, rebapti-
zans baptizatos, & in hoc cōuenit cum Donato, contra
illud. 1. q. 7. cōuenientib. ubi dixit Basilius episcopus An-
cyræ, qui ab hæresi reuertunt ad orthodoxam fidem, &
traditionē catholicæ ecclesiæ, scripto negare debent hæ-
resim suam, & confiteri catholicam fidem. Contra seculum
errorem scribit Tho. 4. contra gen. c. 7. & 3. parte q.
66. ar. 9. & Euse. 6. lib. in multis ca. de Nouato mentionē
facit: Hic lapsis spem uenię negauit, q̄ de pct̄is quæ hō cō-
mittit post baptismum ueniam consequi non potest. Et
Dion. ep̄s Alexandrinus ait: Nouatus Ro. ecclesię presby

LIBER .II.

rer, elatione quadā tumidus, spem penitus salutis eis admebat, etiā si digne pœnituisent, ex quo & princeps hæreseos exitit Nouatianorum, qui ab ecclesia separati, su perbo nomine Catharos, id est, mundos se appellabant. Ob quam rem concilium sacerdotale celeberrimum. 60. episcoporum, contra eum tempore Decij in urbe Ro. celebratum est, ibiq; statutum est à papa Cornelio, Nouatum cum suis ab ecclesia alienum esse. & .i. q. i. c. Pauliani stæ. dicitur Nouatiani eisdem nominibus tremendis baptizant. Et cōtra Nouatianos scripsit Martianus eps apud Barchinonam, & Euseb. episcopus Emissenus & Fetitius episcopus grande compilauit uolumen. Nota, pro solutione unius argumēti de Cypriano: qui, ut dicit magister in .4. distinctio. 5. dicit ab hæreticis non posse tradi baptismum, & eos esse rebaptizandos cum ueniunt ad ecclesiam, qui ab illis dicuntur baptizati. Ad hoc dicit Bonauentura, quod Cyprianus hoc non dixit asserendo uel defendendo, sed opinando, ideo non fuit hæreticus sicut Nouatus, quia non erat in ecclesia determinatum. Præterea zelus fidei & detestatio hæreticorum, quæ multum uigebat in eo, faciebant ipsum ex humana infirmitate excedere, ideo uenialiter credendum est peccasse. Venialia autem secantur falce martyrij. Et glo. ord. Iohelis. 2. Nouatus & quidam alij hæretici, dicunt hominem post peccatum non posse per pœnitētiā reformari in pristinum statum: hic error planè destruit, cū dominus intantū recepit pœnitētes, ut uocet pplm suū: Et asserat nō cōfundendos, & se in medio eorū habitaturū, & eos nulli aliū habituros dominum. Glo. Leui. 13. In corpore lepram gerit, qui ecclesie detrahit sicut Nouatiani, qui nuptias damnant, & peccantibus auferunt pœnitentiam.

Octauianus filius Iohānis maledicti, contra papā Alexandrum schisma mouit & fouit, uocatus fuit uictor & hæresiarcha, & uixit annis nouē & mensibus septē. Et facta eius damnant extra de schif. ca. 1. Cui successit Guido: de illo Octauiano dicit gloss. super uerbis

HAERET. DE LITERA O

schismate. extra de elect. c. quia. qui contra Alex. erat, & Aquilegen. patriarcha tunc schismaticus erat. Et fm Hierony. super epist. ad Gal. Nullū schisma est, nisi sibi aliquam constringat, ut recte ab ecclesia recessisse uideat.

Olipius Arrianus ep̄s apud Carthaginem, qui cum in balneis sanctissimā trinitatē blasphemaret, trib⁹ igneis fulminibus ab angelo uisibiliter missis, miserabiliter decidit, & eius cadauer penitus exustum est, ut refert Iacobus Philippi ordi. heremitarū. 9. lib. supplementi chron. & hoc anno domini. 505.

Ophitæ à colubro nominati sunt: coluber enim græce ophis dicitur. Colunt enim serpētem, dicentes ipsum in paradiso induxisse ueritatis cognitionem uel maledictionem, sed male dicunt: quia de p̄c. dist. 1. dicit, Serpēs decepit me & manducaui. Hunc colubrum Christum arbitrant: habent etiam uerū colubrū, quem nutriunt & uenerant: qui & incantante sacerdote, egredit de spelūca, & oblationes eorum lambit, & ascendit super altare in nixum speluncæ, & post hoc deuoluens se circa oblationes, regredit ad speluncā, & ita confringunt oblationes in eucharistiam, quasi à serpente Christo, ut illi putant, sanctificatas. Tradunt huius serpentis cultum à Nicolaitis ad istos deductū. Sed dist. 63. c. quia sancta, dicit: q̄ Ezechias fregit serpētem æneū, ideo quia ipse populus colere & uenerari eum cœperat, ideo destruxit. De Ophitis C. de hære. & Hiero. aduersus Lucife. Ophitæ sunt de his qui euangelia laniant.

Orphani, notat Io. Nider in 3. li. form. q̄ erant tres principales sectæ hæreticorū in Bohemia, uidelicet Pragen. q̄ tolerabiliores erāt: Orphanorū & Thaboritarū, qui pessimi erāt, incendebāt ecc̄ias & monasteria. Nihil de imaginib⁹ sanctorū & ornāmētis ecc̄iarū tenebāt, oīa destruxerunt tanq̄ illicita. Sacerdotes & religiosos gladio occiderūt: cū chrismate & sancto oleo calceos suos pedū inunxerunt. Tanta cæcitate sunt percussi, ut una secta aliā inuaderet, & uictrix uictā occideret, hæresis hæresis.

LIBER .II.

Sub utraq; specie cōicabant sine præuia sacramentali confessione, & suam perfidiā armis defendebant. De his Orphanis in de origi. Bo. c. 48. dicit: Hi post Zissam se à Thaboritis separauerunt, inter quos potior hæreticus Procopius est habitus: & ideo sic uocant: q̄a Zissa mortuo ingens mœror inuasit exercitum, quasi essent orphani, duce mortuo, quē putabant inuincibilē. Thaboritæ itaq; in duos exercit⁹ diuisi sunt, aliq̄ uetus nomē retinere, alijs Orphanorū, ob mortem ducis inditū nomē. Hi Orphanī Morauiam uicinasq; regiones assiduis incurſibus infestabant. Quis hæretici inter se discordes, tñ concordēs contra Iudam pugnabant, & propter deceptorum prædam quidā inter se discordant, de una hæresi duas faciunt. De quadam extirpatione Orphanorū & Thaboritarū recitat Pius. II. de orig. Bo. c. 55. q̄ Mainardus catholic⁹ & nobil⁹, quoddam bellum prætendebat agere, & ad eam rem necessarios fore eos putabat, qui sub Procopijs militassent, & omnes qui stipendia facere uellent in horrea sese p̄xima reciperent. Caueret ne rudes inexpertosq; belli secū admitterent. Introierunt in horrea pleraq; Orphanorū & Thaboritarum milia homines nigri ad solem & uentum indurati, aspectu tetri atq; horribiles, & qui circa funum in castris uixissent aquilinis oculis, impexo crine, corporibus proceris, membris hispidis, cute adeo dura, ut ferrum quasi lorica repulsura uideret. Clausa sunt cōfestim horrea, & ignis immissus horreis, q̄ sex illa & colliuies hoīm ignominiosum agmen, post multa quæ patrauerat scelera, exusta, contemptæ demum religionis pœnas dedit.

Orantes hæreticī, orti sunt tpe Valentiniāni imperatoris: hi coincidunt cum Messalaneis. De his & eorū principibus, uide supra in Messalaneis. Sed uerā causam huius hæresis s̄m Aug. & Epiphaniū, quære infra in Psallianis. De quibus dñs prædixit Matt. 12. Qui deuorant domos uasquæ pro obtentu proluxæ orationis.

Orebitæ, de his scribit Aeneas Syluius de origine Bo.

HAERET. DE LITERA O

ca. 43. dicens: Fuit & alia in Bohemia hæreticorum factio fratrum Orbicularum appellata, quæ territorium Græcæ se uicinasq; gentes magnis affecit cladibus, pestifera atque immanis, neque Thaboritarum crudelitate ulla ex parte inferior. Aduersus quam Martinus quintus pontifex maximus nominatim crucem decreuit, neq; tamen in plures annos extirpari potuit. Huius sectæ homines quoties sacerdotes nostros intercepere, aut igne cremauerunt, aut nudos rigente hyeme super glaciem colligatos dimisere, quos parui momenti existimarunt, defectis uirilibus abire permiserunt.

Origenarîj uel Origenistæ, ab Origene autore exorti sunt anno ferme. 224. tempore Macri Antonij quarti, & Urbani papæ. 1. Alexâdriæ, dicens: quod non possit uideri filius patrem, animas quoq; in mundi principio peccasse dicunt, & pro diuersitate peccatorum è cælis usque ad terram diuersa corpora quasi uincula meruisse, eaque causa factum mundum. Item dicit Origenes, quod uerbû dei nõ è deus essentialiter, sed participatiue, & q; spûsanctus est creatura facta p. uerbû dei, & q; aia Christi cû alijs spûalib⁹ creaturis fuit creata ante corpora, & q; britudo terminabit, & q; pœna demonû & aliosq; dånatosq; terminabit. Io. Dama. li. 2. c. 1. Quo igit pacto tûc mille annosq; restitutionis Origenistaz numerabit tempus? Et Hiero. in ep̄la aduersus blasphemias Vigilân. Origenes hæreticus quid ad me, qui illum in plerisq; hæreticû non nego. Et idem ad Autum: Vbi ea quæ in libris periarchon Origenis contra fidem catholicam sunt pandit, quia absona dixit de filij & spûsancti inæqualitate, & quod demones possunt saluari in fine, quia habêt liberum arbitrium, & quod homines pro magnitudine stultitiæ possunt cõuersti in bruta, potius in aquis eligētes uiuere quã in pœnis. Ignē & tormenta gehennæ non ponit in supplicijs, sed in cõscientia peccatorum &c. Et idem ad Pammachium & Oceanum de erroribus Origenis. Venenata sunt illius dogmata, aliena à scripturis sanctis: & si mihi creditis,

Origenistes nunq̄ fui, putant me suum esse symmystē. i. secretariū, & reprehendit illos qui dicūt quod libri Origenis sint uitiati per hæreticos, sed quod Orig. per se errauit, ergo di. 15. sancta Ro. dicit: Origenis nonnulla opuscula, quæ uir b. Hiero. nō repudiat, legenda suscipimus, reliqua aut̄ omnia cum autore suo dicimus esse reuēda. Tho. 1. parte q. 34. Origenes fuit fons Arrianorū. Idem dicit Hiero. & Epiphanius. Origeniani illius Origenis qui & Adamantiū, qui corporis resurrectionem negant, Christum & sp̄m sanctum creaturā dicunt, paradysum & celos & alia non credunt esse sm̄ literam, sed in allegoria. Et glo. Iere. 13. Manichæus dicebat, quod quidā angeli passi sunt pro redemptiōe dæmonum, & post iudicium portas inferni claudi, & nullum ibi puniri, qd̄ Origenes sentire uidetur, quod friuolum est. Et Methodius cōtra Origenē scripsit, & Haymo recitat errores eius. Et post mortem Origenes damnat in quinta synodo Constantiā.

FINIS SECVNDI LIBRI.

LIBER TERTIVS,

qui est superioris catalogi appendix.

Mn multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera, & ruinas eorum iusti uidebunt, Prouerb. 29. Liquide patet in libris Machab. ubi multiplicatis impijs ad ritum gentilium declinauit populus, & in noua lege scelerati hæretici in dies inquiratis funiculos extēdunt. Lappæ enim & tribuli & infelix lolium, & steriles dominant auenæ: sed iusti doctores dum hæreticorū argumēta, quib⁹ sua scelera defendere nitunt, ecclesiastica disciplina redarguūt, eorū ruinas & exterminia uidebūt, & sic in multitudine iustorū lætabit uulgus, tūc em̄ clarior & gl̄osior eccl̄ia remaneat re so-

HAERETICI DE LITERA. P

let. Isaia. 27. In die illa uinea cantabit ei, ego dominus qui conseruo eã. Extirpatis enim errorib⁹, ueritas agnoscitur, & agnita feruentius custoditur. Dum enim arator uomeris scissione camporum sentes eruit, terra accipit semina in segetem producit. Maximo itaq; opitulante deo, lector amantissime, themati nostro satisfeci, trecentas uulpes capiendo, quæ agro Dominico & uinea Samson uulpes cepit, uulpes abundat, & in ecclesia militante homines uulpini in peius proficiunt. Extendi itaque rete nostrum & alios hæreticos ultra. 300. apprehendi hoc ordine, ut in capite libri primo occurrat Porphyrius maledictus & perditioni deditus, cuius doctrina est falsa, uita iniusta, mors quoq; nefanda.

Porphyrius philosoph⁹ Atheñ. Origenis laudator, amicus imperatoris Iuliani, eiusq; sectæ, nominis Christiani acerrimus persecutor & hostis, multas blatterationes contra orthodoxam fidem ingessit: Libros Iuliani alijs operibus præposuit, uitam summi philosophorum Socratis lacerauit. Hic in Cæsarea Palæstinæ a quibusdam Christianis cæsus, iracundiam non ferens, Christianitatem deseruit. Et eum Eusebius Pamphili redarguit, & dicit in quarto libro de euangel. præparatio ne, quod Porphyrius maxime dæmonibus amicus fuit, & multa nostris temporibus aduersus nos conscripsit mendosissime, & omnium deorum & dæmonum falsitatem defendisse uideretur. Item librum de abstinentia a carnibus conscripsit, & scelestissimam brutorum etiam animalium cædem, & dæmonibus duntaxat esse sacrificandum. Et septimo libro histo. tripar. cap. 2. nec intellexit naturaliter dixit inesse in epistola ad Anebriorem, ut recitat beatus Thomas. 3. contra gen. & teste Eusebi. 6. libro c. 17. multos li. contra Christianos fecit. & Rufinus Aquilegen. in secundo libro ad Apromanum dicit Porphyrii a damnatū. Et glo. super illud Iohelis. 2. Effundam

LIBER .III.

spiritum meum, dicit: Quidam dicunt apostolicæ esse cōsuetudinis, ut quicquid utile audientibus & non repugnare præsentibus de testimonijs alterius temporis cōfirment, non ut audientium abutantur simplicitate & imperitia, sicut mentitur Porphirius. Et Isai. 3. dicit glo. Caueamus ne simus exactores in populum, ne iuxta impium Porphiriū matronæ & mulieres sint noster senatus quæ dominantur in ecclesijs, & de sacerdotali gradu fauor iudicet fornicarum. Et C. de hære. l. damnato. Porphiriani à Porphirio nuncupantur, ut cuius scelus sunt in deserendo deum imitati, eius uocabulum iure uideantur sortiti. Methodius aduersus Porphirium scripsit libros luculentos. Item Apollinaris Laodicen. Syriæ episcopus. 30. lib. cōtra Porphiriū reliquit, & Ammonius Alexa. usq; ad extremam uitam perseuerauit cōtra Porphirium, q̄ eum falso accusat quod ex Christiano ethnicus fuerit factus. Glo. super illud Prouerbiorum. 2. Impij de terra perdentur, qui. s. ad ecclesiam dei uidebantur pertinere, auferuntur iusto dei iudicio ecclesiæ, ut Porphirius. Porphirius à Porphirione aue immunda, & in lege Leuit. 11. Comedi prohibita, dicitur: Serpentes enim cōedit. Et Hieronymus in prologo in Hierem. Porphirius calumniam instruit ecclesiæ, suam ostendens imperitiam, dum euangelistam Matthæum arguere nititur fallitatis.

Paterniani à Paterno nuncupati, qui inferiores corporis partes à diabolo factas opinantur, & ut dicit Augustinus: omnium ex illis partibus flagitiorum licentiam tribuentes impurissime: hos etiam Venustianos quidam uocant, & contrarium habetur Gen. primo, & de conse. di. 5. cap. nasci. dicitur: Noli despiciere bonitatem figuli, id est, dei, qui te plasmauit & fecit. De hac heresi meminit Cyprianus in expositione symboli apostolog.

Parmenianistæ, qui & Donatistæ, & contra epistolam Parmeniani Augustinus tres libros scripsit, & idem in serm. dominicæ. i. post octauā Paschæ: Superbia Donati

HAERETICI DE LITERA P

fecit sibi partem subsequenter, cum Parmenianus illius confirmavit errorē, nam iste Parmenianus ep̄s Donat. apud Cart. erat successor Donati.

Parmenianus scripsit epistolam ad Tyconium Donatistam, quod ecclesia non sit in toto orbe diffusa, & quod in communione sacramentorum mali contaminant bonos, & quod à solis sanctis hominibus accipienda sunt sacramenta.

Patripassiani, qui patrem passum dicunt, secundum Iſid. & concordant cum Neotianis. August. in. 2. ser. dominicæ post festum triñ. Sabelliani, id est, Patripassiani, dicunt, unus est deus pater & filius, quoniam qui pater, ipse & filius: Nam si aliter dixerimus, diceremur multi colæ. Cyprianus in expositione symboli apostolorum: Cōstat apud nos additos duos sermones, scilicet inuisibili & impassibili hæreseos causa. Sabellij illius profecto, quæ à nostris Patripassiana appellatur, id est, quæ patrem ipm uel ex uirgine natum dicit, & uisibilem factum uel passum affirmat in carne. Patripassiani enim quæ filio attribuimus, patri ascribunt.

Passagerij uel Passageni. Patareni uel Paterini. Isti hæretici Romæ in cœna domini excommunicantur, & similiter extra de hæret. capit. excommunicamus. Greg. nonus eosdē excōmunicat, & tenet sectas Catharorum uel Catherorum. Et dicit ibidem Iohannes And. quod forte isti sic nominati sunt à nominibus adiuuentium istas sectas. Et ex concilio Lateranensi, quia in partibus Tholosanis hæreticorum, quos alij Patarenos, alij Gazaros, & alij alijs nominibus uocant, inualuit damnata pueritas, & hos & defensores & receptores eorum anathemati decreuimus subiacere. Patareni hæretici dixerunt hominem in statu coniugali non posse saluari, sicut & Taciani & Martiani, contra quos dicitur prima ad Timotheum quarto, quod in nouissimis temporibus discedent quidam à fide: attendentes doctrinis dæmo-

LIBER III.

niorū in hypocrisis loquentium mendacium, prohibenti
um nubere &c.

Papianistæ, isti sunt de secta Manichæorum, ponentium
duo principia cōtraria, qui nominant C. de hæc.

Pattalorinchitæ, intantum silentio student, ut nari-
bus & labijs suis digitorum apponant, ne & ipsam taritur-
nitatem uoce præripiant, quando tacēdum sibi esse arb-
trantur. Vnde etiam illis est nomē inditum quod palus.
Cur autem per palum digitorum significare maluerint,
à quibus hoc nomen compositum est nescio, & possent
utiq; dactylorinchitæ multo euidentius appellari, ut dā-
cit August. de hære.

Patritiani, à Patritio nuncupati, & sunt distincti à Pa-
ternianis, & substantiam carnis humanæ non à deo, sed
à diabolo conditam dicunt, eamq; sic fugiendam & de-
testandam dicunt, ut quidam eorum prohibeantur, eti-
am morte sibi illata carne carere uoluisse. Hæc Augusti-
nus ut supra. Idē dicit Philaster. Hæc hæresis repugnat
ueritati incarnationis dominicæ, quia si caro esset opus
conditum à diabolo, nunquam filius dei assumpsisset car-
nem humanam.

Praxiani, à Praxea, quos alij uocant Sabellianos, ea-
dem sentientes cum Sabellianis & Hermogenianis, in
Africa fuisse dicuntur, nec tantum istæ plures sectæ sunt,
sed unius sectæ plura nomina ex his nominib⁹, qui in ea
maxime uiguerunt, ut dicit Aug. ut sup.

Pauliani uel Paulianistæ C. de hæret. uel Pauloni-
stæ, fuerunt anno. 265. sub Dionysio Papa, & Valeriano
& Galieno, à Paulo Samosetano exorti sunt. Hic Pau-
lus fuit episcopus ab orthodoxa fide turpiter discedens,
quære supra in Fotiniano, hic suscitauit hæresim Arte-
monis, & negauit dei filium de cælo descendisse, & di-
xit non fuisse Christum semper, sed à Maria sumpsisse
initium, contra illud Michee quinto: Ex te egrediet qui
fit dominator in Isrl. & egressus eius ab initio à diebus
æternitatis: Et fuit de Antiochia, cuius doctrina per-

HAERETICI DE LITERA P

uerfa, surrexit contra pietatem ecclesiasticam: Et Christum purum hominem confirmavit, idq̄ antiquitus ab ipsis etiam apostolis traditum fuisse mentitur, ut dicit Eusebius. 5. libro. cap. 27. ideo synodali omnium episcoporum iudicio ab ecclesia pulsus est, ut dicitur quinto libro histor. tripar. cap. 4. Et contra hunc Paulum. s. Melchion Antioch. fortissime disputavit, & Dion, Alexand. urbis episcopus contra eundem insignem epistolam scripsit. prima quaestione primo capit. Paulianistæ. In nomine patris & filij & spiritus sancti minime baptizant. Glo. quia dicebant non semper fuisse Christum, &c. si quis cõfugerit ad ecclesiam de Paulianistis & Cataphrygis, statutum est rebaptizari eos omnino debere: In istius Pauli locum Antiochenæ ecclesiæ .16. ordinatur episcopus Dominus secundum Hiero.

Paulini, isti hæc. ponunt distincti à Paulianis. C. de hæ. & sunt Manichæi Hier. ad Dama. Paulinum ignoro, qui Christi non est, Antichristi est.

Papias Hieropolitanus in Asia episcopus, fuit autor hæreticorum Millenariorum, ut dicit Helinandus in sua chronica, de hoc quære sup. in Chiliaftis. Et Hierony. de uiris illust. Hic dicitur mille annorum, Iudaicam deuterofim edidisse, quem secuti sunt Irenæus, Apollinaris & cætera, qui post resurrectionem aiunt in carne cum sanctis dominum regnaturus.

Pauperes de Lugdu, uel Insabbatati nuncupantur Valdenses, horum hæresis incepit anno. 1218. sub Ludouico quarto, & in cæna domini excommunicantur. & extra de hæc. capit. excommunicamus. & Anton. 4. parte titu. 11. cap. septimo, & Nicolaus Emerici in libro inquisi. ponunt eorum hæreses, & dicunt quod in nullo casu licet iurare, etiam dicendo ueritatem. Nõ licet iudicem occidere, etiam malefactorem. Itemq̄ quod bonus non potest saluari tenendo fidem Rom. ecclesiæ. Et quod malus sacerdos non potest consecrare, & quod ecclesia defecit tempore Syluestri, Itẽ quod ipsi non sunt subiecti

LIBER .III.

Rom̄ pon. nec alijs prælatis, nec tenent eis obedire, & q̄ indulgentiæ nō sunt alicuius ualoris. Item q̄ nullus pōt cōsecrare nisi sit de secta eorū, & q̄ in sacramento altaris panis non transubstantiat in uerū corpus CHRISTI, si sacerdos sit malus, & q̄ om̄is uir & mulier de secta eorum est sacerdos, negant purgatorium, & q̄d missæ, elemosynæ, orationes, & suffragia p̄ defunctis nihil p̄sunt, negant miracula sanctorū, & q̄ sancti in cælo non exaudiunt orationes nostras, nec pro eorum reuerentia festa debēt celebrari, & nullā orationem admittūr nisi pater noster. Vnde Valdo autor eorū Lugd. ciuis, cum diues ad modum haberetur, opibus relictis & pauperibus erogatis, diabolica quadam suasiōe ductus euangelicam paupertatem omnimode obseruare studuit. Vtiq̄ cum idiota esset, quosdam uulgares libros cum quibusdam sanctorum dictis sibi conscribi fecit, quos non sane intelligens suo inflatus spiritu prædicando apostolorum officium sibi usurpauit. Congregatis itaq̄ multis discipulis, pessimos errores seminare cœpit, prælatos & clerum aspernando, monitus aut̄ respondit, obedire deo oportet magis quàm hominibus. Et cum obduratus persisteret ueluti hæreticissimus & contumax, anathematis uinculo innodatus, patria propellitur. Quæ res facta est in laqueum magnum & scandalum magnum simplicibus, adhuc in multis locis hæc fatuitas uiget. Hic attende quod olim fides catholica per potentes principes, per argutos phōs, per subtiles hæreticos fuit impugnata, dieb. autē istis per uilissimos idiotas & laicos pauperrimos tribulabatur.

Pepusitæ aliàs Pepussiani, isti sunt Montanistæ uel Phryges. C. de hære. & dicit Augusti. de hære. quod dicunt Quintillæ et Priscillæ in eadem ciuitate Pepuzæ CHRISTVM in specie formine reuelatum, et quod Pepussiani à loco quodam nominati sunt, quam ciuitatem desertam dicit Epiphanius. Hanc autem isti diuinum aliquid esse arbitantes, Hierusalem uocant, tantum dant

HAERETICI DE LITERA P.

res mulieribus principatum, ut sacerdotio quoque apud eos honorentur, quare infra in Quintil. Beatus Thomas tertia parte, quaestione. 74. à princip. Caraphrygæ & Peputiani, de infantis sanguinem, quem de toto corpore eius ex minutis uulneribus punctiōum extorquent, quasi eucharistiam conficere perhibent, miscēdo eum farinae, panemque inde facientes.

Petrus Dresensis de oppido Misnæ super Sirium, attulit nouam pestem Bohemis, ut dicit Aencas Syl. cap. 35. de ori. Bohe. Hic Valdensi lepra infectus, patria pulsus, uelut hæreticorum asyllum Pragam repetiit, puerorum que docendorum curam suscepit. Hic sua persuasione introduxit ritum communionis sub utraque specie quo ad laicos. Et Iacobellus quidam Misnensis, ex uetustis sanctorum doctorum, sancti Dionysij & Cypriani codicibus communionem calicis laudatam inuenit, & dicto Petro hæretici consenserunt.

Petrus de Anglia, patria profugus, magister artium, Hussita, unus de legatis Bohemorum ad concilium Basilicē. inter cætera, dicta Vicleff saluanda esse ait, solis elenchis in disputatione confidens. Sed ut dicit Hieronymus ad Theophilum Alexandrinum: Fides pura & aperta confessio, non quaerit strophas & argumenta uerborum. Contra hunc Petrum frater Iohannes de Turrecremata Cardinal. scripsit tractatum de efficacia aquæ benedictæ.

Petrus de Luna probatur esse hæreticus, schismaticus, temerarius, scādalosus, sacrilegus, notorie & publice errasse contra cathol. & euangelicam ueritatem & publice erestare & autoritate ecclesiæ. Et Io. Gerson fecit duos libros, in quibus articuli generales & speciales dicti Petri ponuntur, & uipera nuncupatur.

Petrus quidam hæreticus & alius Petrus, ex quibus unus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit, ut dicitur distinctione decimaquinta: Sancta Romana.

LIBER .III.

Hunc Petrum Alexandrinum fimiliter & Agatium Cō-
ftantinopolitanum ob hærefim eutichianam Simplicius
Papa damnauit, & hic Petrus in locum Pauli hæretici
Constantinopoli fufficitur, cuius quidem literę Romam
miffę sunt, duas operationes & uoluntates in Christo ne
gantes.

Petrus Constantinopol. ex Africa Romam ueniens,
qui fidem suam priscam libello in clero lecto damnauerat,
permiffus est a Theodoro Papa primo sacramentã
in populo erogare, & cathedra ei posita iuxta altare iuf-
sus est federe, honorante eum ut regię ciuitatis ep̄m: sed
quia redijt ad hærefim, damnatus est ipse. Hęc ex libro
actorum summoz pon.

Petrus Gnapheus posuit in diuinis quatuor perso-
nas. Dicit enim Io. Damas. libro tertio cap. 10 hanc ad-
ditionem in trisagio ab insano uanãq; sentienti Petro
Gnapheo factam diffinimus blasphemiam esse, ut quar-
tam inducentem personam, & ad patrem ponentem dei
filium, patris subsistentem uirtutem, & ad patrem eum
qui crucifixus est ut alium existentem præter fortem de-
um aut passibilem factum, trinitatem glorificantem, &
cum filio patrem & sp̄m sanctum crucifigẽtem, facessant
hęc blasphemia ascriptitiã nugã.

Petrus Iohannis diœcesis Biranensis in postilla
sua super Apocalypsim, & super Matthæum, posuit mul-
tas hærefes, quæ postea autoritate Papæ & consilio mul-
torum magistrorum in Theolog. sunt solenniter in cu-
ria Romana cõdemnantę. Ipse enim per Babylonem me-
rettricem magnam, intelligit uniuersalẽ ecclesiã Rom.
militantem, quam uocat ecclesiam carnalem & bestiam
& synagogam satanæ. Per mysticum Antichristum, in-
telligit Papam, & quod omnes abbates quinti temporis
cõueniunt in quintũ caput bestia, quæ est diabolus ac An-
tichristus & congregatio maloz, & sic de alijs hæresibus
quas ponit Nico. Emerici in lib. inq̄sitiõn. Et de manda-
to Clementis sexti Petrus Iohannis exhumatus fuit, &

HAERET. DE LITERA P

Hæreticus post mortem declaratus, & ossa eius cōbusta.
 Petrus Abailardus, pretium redemptionis euacuauit,
 & ab Innocentio. II. damnatur tempore Lotarij secundū
 anno. 1134. Et dixit q̄ deus nō potest facere nisi quæ facit
 propter ordinem iustitię & sapientiæ eius, uel quia agit
 ex necessitate naturæ. Deum non esse dixit autorem oim
 bonorū: & q̄ deus non uidet per essentiam à beatis: & qđ
 in deo sit compositio: & q̄ aliquid præter deum sit æter-
 num: & q̄ aliquid sit quod non est creator nec creatura:
 & q̄ angeli aliquid creent, & sic de alijs erroribus q̄s po-
 nit F. Petrus de Pergamo in tabula circa opa b. Thom. q̄s
 errores idem Tho. in diuersis locis reprobat. Hic Petrus
 impugnatus à sancto Bern. & responsurus de iustitia, ue-
 ritus audientiã sedis ap̄licæ appellauit: & sic euadens nō
 multum post Cabilone obiit. Et Ansel. Cantuarien. ep̄s
 contra eundē epl̄am scripsit, quæ incipit: Dominis & pa-
 tribus & fratrib. oib. catholi. & c. Contra eiusdē hæreses
 S. Bern. scripsit librum ad Innocen. papam. Et dicit Ber-
 nardus: Hō est magnus in oculis suis de fide contra fidē
 disputans, scrutator maiestatis, hæresum fabricator.

Petrus Olerij in ciuitate Barchinona de Maioricis ori-
 undus, cum quibusdam complicibus, uidelicet Durando
 Gundenfi, Guilhelmo Gilberti, & Valerino, tpe. 10. 22.
 posuit multas hæreses. Et tandem Barchinonę per F. Ber-
 nardum de Podio inquisitorem, cum episcopo Barchin.
 istæ hæreses fuerunt condemnatæ, & ipse condemnatus.

Petulianus Donatista Constantien. episcopus, qui di-
 xit quod intra Donatistas clauditur ecclesia, & quod ec-
 clesia perijt de cætero mundo, & in parte Donati in
 sola Africa remansit: & scripsit librum de communi ba-
 ptismo, & multa falsa posuerat: & quod Iudas & ali j simi-
 les qui se pro peccato interimunt, debeant martyres re-
 putari, eo quod puniunt in se quod dolēt commisisse, qđ
 reprobat Aug^o in libro contra Petul. de hoc. 24. q. 5. tu dī
 xisti. Laqueo, traditor perijt, laqueum talibus dereliquit,
 hoc ad nos omnino non pertinet, q̄ sibi collū ligauerūt.

LIBER .III.

Contra ipsum scripsit Augustinus libro de unico bap. & contra epistolam Petuliani scripsit tres li. & ad longum loquitur de pertinaci latratu hæreticorum Afrorum contra uniuersalem ecclesiam. Alij errores ponuntur .i. q. 1. c. dñs. f. q. mali sacerdotes non cōferant uera sacramēta, & q. immunditia malorū obest bonis. Itē: Petulantius hæreticus uidebat sibi ipsi tam sanctus esse, ut orationē plebis pro se non necessariam iudicaret.

Prædestinati hæretici, orti sunt sub Honorio imperatore & Zozimo Papa circa annum domini. 414. Et dicunt nihil prodesse ad uitam quod sancti uirtuose agunt. Sigibertus: Prædestinatorum hæresis hoc tempore cepit serpere, qui ideo Prædestinati uocantur, quia de prædestinatione & diuina gratia disputantes, asserunt quod nec pie uiuentibus proffit bonorum operum labor, si a deo ad mortem prædestinati fuerint, nec impijs obstat q. improbe uiuant, si a deo prædestinati fuerint ad uitā. Quæ assertio & bonos a bonis auocabat, & malos ad malū prouocabat.

Pelagius & Cælestius & Iulian^o anno. 399. sub Arcadio imperatore & Anastasio Papa. Ab his pessima hæresis Pelagiana orta est. Hieronymus dicit quod Pelagius Brito post Arrium successit, & in oriente in Syria Palæstina Pelagius a quibusdam catholicis ad temporalia uel episcopalia est perductus, & monachus existens è Roma in Angliam proficiscens, insulam illam omnē execrabiliter infecit errore. Dicit enim hominem sine gratia posse mereri dei gloriam, & iustificationis nostræ initium ex nobis esse. Hic solus fuit inimicus gratiæ. 23. quæstione quarto: Nabucho. Cum in bonis uoluntas sic intelligenda, non est sine gratia, in malis autem uoluntas intelligenda est sine gratia. Hi etiam dicuntur Cælestiani. Augustinus in primo libro retract. noui hæretici Pelagiani, liberum sic asserunt uoluntatis arbitrium, ut gratiæ dei non relinquunt locum, quam secundum merita nostra dari asserunt. Et glossa super illud Ecclesiast. 29. Gra-

HAERETICI DE LITERA P

nam fideiussoris ne obliuiscaris, dicit: Hæc sententia Pelagium reprehendit, qui liberum arbitrium gratiæ præponit, cum per solam gratiam liberentur electi. Contra Pelagium celebratum fuit Carthagine concilium ducentorum & 18. patrum, similiter in concilio Miliuiano tempore Innocen. 1. damnatus est. Et Hieronymus: Pelagius seculi gladio & totius orbis auctoritate est damnatus. Et contra eum Augustinus scripsit hypognoticon continētem sex libros. Et dicit Beda primo libro de gestis Anglorum capit. decimoseptimo, quomodo Germanus & Lupus episcopi contra illam hæresim miserantur. Et dicit Constantinus presbyter scribens ad Patrem Lugd. quod dum Germanus iret in Angliam ob hæresim confutandam, in uia tres mortuos suscitauit. Item dicunt Pelagiani uel Pelagianistæ, baptismum & orationes ecclesiæ irritas, & peccatum originale negāt. August. Pelagianorum hæresis hoc tempore omnium recentissima à Pelagio monacho exorta est. Destruunt enim orationes quas facit ecclesia siue pro infidelibus, & doctrinæ dei resistentibus, ut conuertantur ad deum, siue pro fidelibus, ut augeatur eorum fides & perseuerent in ea. Ipsum Adam dicunt etiam si non peccasset fuisse corpore mortuum, non merito culpe, sed conditione naturæ. Et Innocentius Papa primus aduersus Pelagianos scripsit decretum, quod successor eius Zozimus ampliauit, & magister in secundo sententi. distinctione 28. & similiter Gennadius sex libros scripsit.

Philumena uirgo quam Apelles hæreticus comitem suarum habuit doctrinarum. De qua sic Hieronymus super primū capit. ad Galatas: Eleganter in hoc loco in eius uirginem Philumenam, quam angelus quidam diabolici spiritus & peruersus impleuerat, hunc scribit esse angelum cui multo antequam Apelles nasceretur spiritus sancti uaticinio sit anathema per apostolum prophetatum,

LIBER .III.

Philetus, hic negauit futuram resurrectionem corporealem, & omnia quæ in scripturis leguntur de resurrectione, ad resurrectionem spiritualem referre conabatur, secundum quod aliqui à morte peccati resurgunt, quod reprobatur. 2. Tim. 2. profana & uaniloquia deuita, multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut cancer serpit. Ex quibus est Hymenæus & Philetus, quia à ueritate fidei deciderunt, dicentes resurrectionem iam factam esse, & subuerterunt quorundam fidem. Hinc Philetum Apostolus tradidit satanæ. Augustin. Tantæ potestatis erat Apostolus, ut recedentes à fide solo uerbo traderet diabolo.

Pfiritini, hi etiam dicuntur Pateriani, dicunt enim patrem esse etiam filio non existente: quere supra in Marino.

Ptolemæus discipulus Valentini, hæresim nouam condere cupiens, quatuor eonos, & alias quatuor asserere maluit secundum Augustinum: Ab isto dicuntur Ptolemæi hæretici.

Pneumachomachi uel Pneumachomachi C. de hæresi. hi sunt qui spiritui sancto resistunt, secundum quos aut natura, aut diuinitate diuisa & increate consubstantiali & coeternæ trinitati, postrema quædam & creatæ & alterius substantiæ natura detur. Hi concurrunt cum Arrianis, & damnati sunt in Nicea Bithyniæ, ut dicit in nono libro hysto. tripar. decimoquarto, & dicuntur à pneuma, id est, spiritus, & thocos, id est, mater, quia spiritum sanctum ex matre ipsa processisse dicebant de filio dei. Leo Papa in epistola ad imperatorem, Pneumachomachi professionem spiritus sancti à symbolo abscindebant.

Picardi, anno. 1394. tempore schismatis sub Venceslao rege Ro. Hi inuenerunt hæresim Adamitarum in Bohemia, ut dicit in de ori. Bohe. capit. 41. apud Bohemos nefanda & inaudita prius emerfit hæresis. Picardus quidam ex Gallia Belgica, transmissis Rheno per Germaniam in Bohemiam penetrauit, qui præstigijs q-

HAERETICI DE LITERA P.

busdam fidem sibi concilians breui tempore, non par-
uam mulierum uirorumq; plebem ad se traxit, quos nu-
dos incedere iubens, Adamitas uocauit. Et occupata in-
sula quadã amne lusimitio cincta, filiũ dei se dixit Adam
uocari, connubia eis permiscua fuere, nefas tamen iniuf-
su Adam mulierem cognoscere, sed ut quisq; libidine in-
census in aliquam exarsit, eam manuprehendit, & a-
diens principem in hanc inquit spiritus meus concauit.
Cui princeps respondit: Ite, crescere & multiplicamini.
Aiebat cæteros homines feruos esse, se uero & qui ex eis
nascerentur liberos. Ex his. 40. uiri insulam exiere, & in-
trantes uicinas uillas euaginati gladijs supra ducentos
agrestes interfecerunt, quos diaboli filios asserabant. Ziffa
his auditis, quamuis sceleratus, scelus tamen exhorruit,
habet enim hoc natura hominũ, ut aliena magis quam
sua quisq; uitia exhorrescat, neq; summa mala diu inul-
ta manent, ultoremq; mali malum cernere licet. Et di-
rexit in eos exercitum, expugnataq; insula, Adamitas
omnes gladio deleuit, duobus tantum reseruat, ex qui-
bus gentis superstitionem cognosceret. Ecce impij Pi-
cardi, ut homines traherent ad suam sectam, concedebat
peccata carnalia tanq; licita. Prætaxatus in Maximiani
schismate fuit conuictus, & in concilio Bagarenfi da-
mnatus. Augustinus quarto lib. ca. 4. contra Crescentiũ
grammaticum.

Porritani dicti à Gilberto Porritano, autore sex ul-
timorum prædicamentorum. Hi ponunt relationes di-
uinas non esse personas, nec esse in personis, sed eas à so-
ris existentes diuinis personis, & quod hæc est falsa essen-
tia trinitas, de hoc Thomas prima par. quæstion. 39. art.
sexto. & quære sup. Bernard. abbas in concilio Remensi
Gilbertum uicit, & ipse errorem suum in dicto concilio
reuocauit, & sic hæreticus non permansit. Sæpe enim
cordis oculus nube erroris obductus supernæ illustratio-
nis lumine fit serenus, ut autor schismatis ad unitatem
radicis redeat,

LIBER III.

Prisca uel Priscilla, anno. 164. tempore Commodi & Papæ Soteri fuit hæretica & prophetissa Montani, ut supra in Maximilla. Vnde sicut fuerunt ueræ prophetissæ, ita falsæ prophetissæ, has falsas Hebræi dicunt maleficis artibus eruditas per necromantiam, & phytanicum spiritum diuinare, qualis fuit quæ uisa est Samuelis animam suscitare, ut dicit Hieronymus super .13. cap. Ezechielis, addens: Prisca & Maximilla uaticinio mendacii fidem subuerterunt ueritatis.

Priscillianistæ, à Priscilliano uocati in Hispania, qui ex errore Gnosticorum & Manichæorum permixtum dogma composuit, ut dicit Isid. & quod omnia fata hominum etiam CHRISTI certis horis subiecta sunt, quod reprobatur Thomas tertio contra gen. capitu. 55. Et Hieronymus ad Ctesiphontem: Priscillianus pars Manichæi turpitudinis autor. Et dicebant isti prophetas tanquam arreptitios non intellexisse quæ loquebantur, quod diuinæ reuelationi non congruit, secundum quæ mens principaliter illuminat. Iuxta illud Ecclesiastici: Doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, & enarrabo illam usque ad longinquum. Hic Priscillianus secundum Hieronymum de uiris illustribus, Abilæ episcopus factione Idarij & Itarij Treueris à Maximo tyranno cæsus est. Sigibertus dicit: Priscillianus in Hispania episcopus, condens hæresim sui nominis, ecclesiam perturbauit, anno .386. Hic personas trinitatis confundebat, dicens eundem esse patrem quem filium & spiritum sanctum. Carnium escas pro immundis habebat. Coniuges uiros nolentibus feminis, feminas à nolentibus uiris separabat. Animas eiusdem naturæ cuius deus est esse dicebat. Et mundum istum à maligno principi factum esse dicebat, atque ab hoc principe per diuersa carnis corpora seminari, corpusque nostrum secundum .12. signa cæli esse compositum. Super his auditus in concilijs episcoporum Romam petijt, ibique à sanctis Damaso & Ambrosio repudiatus, in Gallijs quoque in synodo Burdega-

HAERETICI DE LITERA P.

lenſi à ſancto Martino alijsq; hæreticus iudicatus. Vbi ſe damnatum intellexit, imperatorem Maximũ appellat. Ea enim tempeſtate ad hanc hæreſim Priscillianiſtarum extirpandam concilium generale, Maximus imperator Treuerim cõuocauit. A quo Priscillianus auditus & epiſcopatu pulſus, ab Euodio præfecto prætorij iuſſu Imperatoris perimitur, cum multis ſequacibus, ſcilicet, Eutichia Delphidi rectoris coniuge & Latronio & cæteris, præſidentibus in hoc concilio Treuerico, domino Martino Turonenſi, Beato Ambroſio Mediolanenſi, Et ſancto Felice Treuerenſi, archiepiſcopis, in clyto Hieronymo interprete noſtro, Auſonio oratore lepidiſſimo præceptore Gratiani impatoris. Et exijt edictũ à Maximo, ut huius ſectæ complices in Hiſpania perimerentur. Et item Priscillianus animam de quodam promptuario procedere uoluit, profiteri ante deum ſe pugnatu-ram, inſtrui odoratu angelorũ, ut dicitur in cõmonitorio Oroſij ad Auguſtinum. Priscillianiſtæ quoque fundamentis aſtologorum adhærentes, dicunt, quod homines nõ poſſunt euitare peccata. Auguſtinus etiam de hære. Et damnati ſunt in. i. ſynodo Toletana autoritate Leo. &c.

Pyrrhus princeps Monothelitarum, quare ſupra in Monothelitibus. & in cã. primo quæſtione decimatertia, conuenientibus, anno 644. Martinus primus Papa conuocata ſynodo in urbe Romana, Pyrrhum damnauit & cum eo Syrum, Sergium, Alexandrum, & Paulum hæreticos, quare Conſtantineus tertius imperator miſit in exilium Martinum papam.

Photinus hæreticus, de quo mentionem facit Aug. in libris ſuis fortiſſimis cõtra hære. ſcriptis.

Præpoſitiuus negauit proprietates personales & crearuras, ira una relatione refertur ad filium & ſpirituſanctum, hoc refellit Thomas prima parte, quæ. 12. articu. ſecundo, & contra idem eſt præfatio Gregorij

de sancta trini. & Iohannis Damasc. in tertio dicit: Differentiam personarum in tribus proprietatibus paternali & filiali & processionali recognoscimus. Et Thomas ubi supra, opinari contrarie de pertinentibus principaliter ad fidem inducit hæresim, non autem de alijs nisi detrimetur quod pertineant ad fidem, multa enim nunc reputantur hæretica, quæ prius non reputabantur, propter hoc quod nunc est magis manifestum quod ex eis sequatur, & exemplificat de notionibus diuinis.

Proculus Cataphrygarum hæresi maculatus, negat epistolam, quæ scribitur ad Hebræos, esse apostoli Pauli, contra quem in urbe Romana, præsentem Papa Severino, Gaius disertissimus disputauit, ut dicit Eusebius libro sexto capit. decimo octauo: & Marsilius Ficinus in libro de religione Christiana capit. 22. sic habet: Ego certe reperi præcipua Numenij, Philonis, Plotini, Iamblici, Proculi, mysteria à Iohanne, Paulo, Hierotheo, Dionysio Areopagita accepta fuisse, quicquid enim de mente diuina, angelisque & cæteris, ad theologiam spectantibus, magnificum dixere, manifeste ab illis usurpauerunt uel furati sunt. Idem dicit Ambrosius, Camaldulensis. Fuit enim Proculus sectator Montani, sub Severino Romanæ urbis episcopo & Antonino Seueri filio.

Proclianitæ secuti sunt Seleucianos, de quibus infra, & Hermianos, de quibus supra, & addiderunt Christum non in carne uenisse, ut dicit Augustinus de hæreti. & idem Philaster.

Procopius capitaneus Thaboritarum, defensor Iohannis Rochezana, cognomento Rasmus, ambasciator Bohemorum ad concilium Basiliensium. rector in spiritualibus Thaboritarum, multis uictorijs magnisque sceleribus nobilitatus, in quem dum Basileam intraret cuncti defixere lumina, illum esse, qui toties fidelium fudisset exercitum, qui tot oppida subuertisset, tot hominum millia neci dedisset. Hic in recessu à concilio, pro omnibus Bohemis ibi

HAERET. DE LITERA Q

existētibus, contumaciter & superbe dixit: Cōionem cæ-
licis pro laicis habere & tenere intendimus &c.

Psalliani, quorum postremam ponit Epiphanius hæ-
resim, quod nomen ex lingua Syra est, ab orando sic ap-
pellari: tantum enim orant, ut eis qui hoc de illis audiūt
incredibile uideatur. Nam cum dominus dixerit: Opor-
tet semper orare & non deficere. Et Apostolus: Sine in-
termissione orate. Quod sanissime sic accipitur, ut nullo
die intermittantur certa tempora orandi. Isti ita nimis
hoc faciunt, ut hinc iudicentur inter hæreticos nominā-
di, quamuis eos nonnulli dicunt de purgatione animarū,
nescio quam phantasticam & ridiculam fabulam nar-
rare: Porcam scilicet cum porcellis suis uideri exire de
ore hominis, quando purgatur, & in eum uisibili simi-
liter specie ignem, qui non comburat intrare. His adiun-
git Epiphanius Euphemitas, Martyrianos, & Sarama-
nos, & hos omnes cum illis tanquā unam hæresim ponit.
Et Aug^o in de hæreticis.

Quintianus Arrianus, hic ut lup^o intrauit in eccle-
siam Gazæ, sacra synodus nec episcopum nomi-
nandum, nec Christianum, nec quamlibet peni-
tens cum eo habendam communionem, nec ei literas scri-
bendas, sicut & de multis alijs decreuit sententialiter. Ex
4. lib. hist. tri. c. 24.

Quintiliani, ut dicit Aug^o in lib. de hæreti. à ciuitate
Pepuza sunt nominati, de qua supra dictum est in Pepu-
zianis, faciunt & ipsi de sanguine infantis, qd Caraphry-
gas facere supra diximus, nam & ab eis perhibentur ex-
orti. Et dicitur CHRISTUM in eadem ciuitate specie fœmi-
næ reuelatum. Deniq; alij hanc Pepuzam non esse ciuita-
tem, sed uillā dicunt fuisse Montani & prophetissarū eius
Priscæ & Maximillæ, & quia ibi uixerunt, ideo locū me
uisse appellari Hierusalem.

Rhetoriani, à Rhetorio quodam exortam hære-
sim, dicit Philaster, nimium mirabilis uanitatis:

LIBER .III.

qua recte ambulare, & uera dicere, affirmat omnes hæreticos. quod ita absurdum est, ut mihi incredibile uideat, ut dicit Aug⁹ in de hære.

Rogeri caput & princeps hæreticorum Albigensum, in Carcazona ciuitate erat, qua capta à fidelibus, arte custodiæ mancipat & trucidat.

Ruteni nunquam fuerunt obediens ecclesiæ Rom. imò ex omni gente Christianum ritulum habente, præcisa tamen ab unione ecclesiæ catholicæ, in defensionem sui erroris schismatici, nulla pertinacior gente Rutenica. Negant sanctum Petrum uerum papam & Roman. sedis antistitem, idem tenent de successoribus eius: Nec quod Romana ecclesia sit caput oim aliarum ecclesiarum: Nec recipiunt scripta sanctorum doctorum latinorum: Nec determinationes conciliorum generalium: Respuunt excommunicationem: Nec recipiunt sacramentum confirmationis, nec extremæ unctionis: Nec purgatorium ponunt: In fermento conficiunt, & sic de alijs. Vnde dominus Io. Sacranus doctor sacræ theologiæ, Cracouiensis ecclesiæ canonicus in tractatu suo quem appellauit Elucidarium errorum ritus Ruten. ponit. 40. errores eorum.

Raymundus Lulli Catalanus de ciuitate Maioricarum laicus, multa edidit opuscula sapientia hæresim, scilicet libellum de dæmonū inuocatione, & alia in uulgari Catalanico, & doctrinam suam habuit à diabolo, licet ipse asserat quod eam habuit in quodam monte à Christo sibi apparente in forma crucifixi, quæ omnia Petrus archiepiscopus Tarracensis, & F. Nico. Emerici sententialiter condemnauerunt, in quibus uoluminibus reperti sunt errores ultra quingenti. Vnus est, quod deus multas habet essentias. Item quod deus pater est antequam deus filius: & quod diuina essentia non est otiosa, sed essentialiter, natura naturificat, bonitas bonificat &c. Et quod spiritus sanctus est conceptus de patre & filio. Item interficientes hæreticos, sunt iniuriosi & uitiosi: & quod deus quando sibi apparuit crucifixus, contulit sibi pro huius seculi tenebris

HAERET. DE LITERA R S

Illustrans artem istam, quæ est gñalis ad oëm scientiam,
& naturalē & medicinā, & ad iura, & ualet specialiter ad
destruendum errores. Et hæretici sine dubio sæpe deū si
bi imaginabil'r fingūt, quem intueri spirital'r nequeunt.

Reiudaizantes, sunt hæretici conuersi de Iudaismo &
iterum reuersi ad Iudaismum. Sic cognoscunt, raro eccle
siam intrant, locum in quo morant Iudæi intrāt, Iudæis
se associant, & à Christianorum consortio se elongant,
carnes porcinas non edunt, sabbata colunt diebus dñicis
secrete in domo sua. Reiudaizantium pœna ponitur de
conse. dist. 4. c. pleriq;.

Sabelliani anno .260. sub Stêphano papa & Valeria-
no & Galieno, & ut dicit Isid. à Noeto pullulasse di
cunt, cuius discipulum perhibent fuisse Sabellium,
ex cuius nomine maxime enotuerūt, unde Sabelliani uo
cati sunt. Philaster Brixianus dicit: Sabellius discipulus
eius qui similitudinem sui doctoris Noeti secutus est. Hi
unam personam patris & filiū & spiritus sancti astruunt,
personas confundentes, quasi de tribus unam facientes.
Et contra Sabellium Athanasius fecit symbolum, & cō-
tra eum disputat Tho. 4. contra gen. Sicut econtra Arri-
us separauit naturā siue substantiam personarū. Vnde Ar-
rius idem negat. ponit Sabellius idem. Contra quos hæ-
reticos S. ecclesia uia media ambulat, & deum unum præ-
dicās, tres personas contra Sabellium asserit, & tres per-
sonas asserens deum unum contra Arrium cōfiteretur. De
hoc Damascenus. 1. libr. ca. 11. Vnde Sabellius fuit natio-
ne Pēcapolitanus ex Prolemaida ciuitate natus. Vñ Tho.
1. parte q. 31. ar. 2. multa nomina ponit quæ debent uirari
in diuinis ppter Sabelliū & Arriū. Et dixit Sabellius sal-
uatorem nostrum non esse filium patris. nec primogeni-
tū ois creaturæ, simul & spūs sancti auferens intellectum.

Saccophari, hi sunt de perfidia Manichæorum, de qui-
bus. C. de hare.

Sampsci uel Sampseitæ, sunt eiusdē hæresis cū Ebio;

LIBER .III.

nitis, fm Epiphanium, de illis quære supra in Elcesaitis Saturniani à quodam Saturnino, qui turpitudinē Simoniacam in Syria confirmasse perhibetur, qui etiā mūdum solos septē angelos, præter conscientia dei patris fecisse dicebat, & fuit tꝑibus apłõꝝ, & euāgelium laniauit fm Hiero. aduersus Lucife. Vñ dicit Euf. 4. li. c. 5. Humanū gñis deceptor antiquus post Menandꝝ Simonis successore, uelut quandā bestia bino ore sibilātem, binis linguis diabolica uenena uibrantē, Saturninum quendā Antiochiæ genitum, & Basilidē Alexandria ortum produxit, quõꝝ uterq; suis in regionibus officinas impiæ adeo inuisæ condidit disciplina, equidem in oibus penē Saturnū nū eodēq; Menandrū cōmendatum esse scribit Irenæus, Basilidemq; sub prætextu mysticæ doctrinæ in immensum tetendisse mētis impię cogitarū, dū prodigiosa fabularū signamenta sibimet complacerent.

Saturninus Arelatē Arrianus, hui⁹ & alioꝝ Arriano rñ psecutione, Hilarius pulsus in Phrygiam confugerat, ubi trienniū cōmoratus, librū scripsit de religione Christiana, qua de re meminit ipse in li. de synodis.

Sabbatius quidā ex Iudæo Christianus factus, presbyter ordinatus, nihilominus sectæ Iudaicæ seruebat, cum quo scelere episcopatū ambiebat, & obtinuit, & nouitatē festiuitatis paschalis sub Valente imperatore constitutā, in uico Phrygiæ Pazo defendere nitēbat, & Martian⁹ ordinator eius postea, Sabbati errorē & ordinatiōis suæ culpam cognoscens, cū gemitu dicebat: Melius fuisse sup spinas posuisse manus suas, q̄ Sabbatiū ordinasse presbyterum, ut dicitur. 9. li. hist. tri. c. 27.

Sabbatius alius Arrianus, de quo in. 12. libro histo. tripartitæ capite. 4. qui successit Barbæ Arriano episcopo, quære in Barba.

Sarmarius episcopus, postea effectus Arrianus, plene complexus est errores Arrii, hunc cum multis complicibus suis Alexander Constantinop. patriarcha cum ipsius Aegypti & Libyarum penē centum anathematizauit.

HAERETI. DE LITERA 5

1. lib. hist. trip. c. 13. Haymo Oseæ. 1. Hæretici de deo mala sentientes ab eo repelluntur, ne sit deus pars hæreditatis eorum.

Satamani, hi habent unam & eandem hæresim sicut Epiphanium, cum Psallianis, quare ibidem.

Sarrabaitæ Aegyptiæ linguæ proprietate sic uocati, & sicut Bedam in Act. apost. ex Anania & Sapphira Sarrabaitarum genus exortum dicitur, qui rebus suis nequaquam derelictis, apostolorum distinctionem se custodire simulant, de quibus dicit Peamon abbas. 18. collatione patrum, quod istud est genus terribilissimum & infidele monachorum in uera hypocrisis constitutorum, & noxia illa plantatio rediuiua, quæ per Ananiam & Sapphiram in exordio ecclesiæ pullulans, apostoli Petri seueritate succisa est, & ut eorum pestifera secta confundatur, sciatur se in nullo ordine uiuere, nec in aliqua secte uocatione: nam & ipsi semetipsos à carnalibus regularium sub obedientia uiuentium congregationibus sequestrant, ac singillatim suas curas & necessitates contra ecclesiæ sanctionem & concilia generalia, statum & regulam sibi cõfingunt, habentes libertatem euagandi, pecunias acquirendi, & de castro cogitandi, quasi inopem & mendicum deum haberent. Aug⁹. 21. serm. ad fratres in heremo: Sarrabaitæ angelicam faciem foris ostendunt, sed lupum corde habere non dubitamus, de quibus tertio nobis scripsit pater Hieronymus, quorum genus est omni affectu uitandum. Ipsi in Aegypto erant in foraminibus petrarum habitantes, induti porcorum & bouum pellibus, tantum cincti sulcum palmarum, spinas ad calcanea portantes, ad cingulum ligatas spinas discalciati, & sanguine cruentati caernas exeuntes, ad festum scenopægiæ pergebant Hierosolymam, & sancta sanctorum intrantes, paupertatem & abstinentiam prædicabant seruare, barbas postmodum in conspectu hominum sine redemptione euellere festinabant, & sic acquisita fama, ad lustra remeabant solitarie gaudentes & epulantes supra tamen quod explicare possumus. Hos nolite obsecro imitari, quia non beatos, sed damnatos.

LIBER .III.

tōs eos esse prædicamus.

Sebas unus de Messaliorum principibus, & hi obseruatores somniorū sunt, labores manūū refugiētes, & sacramentum eucharistiæ contemnentes: & hi hæretici dicuntur Sebatiani C. de hære. I. Arriani.

Secundus ep̄s, sectæ Arrianae alumnus, fuit contemporaneus Sarmatiæ præfati.

Secundinus discipulus Manichæi, quem Aug⁹ non uiderat, & tamen ad Aug. epistolam scripserat, in qua hortabatur Augustinum ut ad suā sectā rediret. Contra hūc scripsit Augustinus librum, in quo eius fallacem beneuolentiam non acceptat, hortans eum ut ad catholicam fidem redeat. Hic Augustinum & catholicos cæteros errare asseuerauit: Hic dixit quod CHR. Iesus non est unigenitus patris s̄m naturam: & quod deus est mutabilis: & quod malum est substantia quædam: & quod carnes non sunt manducandæ &c.

Seras fautor & defensor Eri, qui cū Srepha. Heliodoro & Theophilo in cōcilio Constantinopolitano excommunicatus est: dicebat enim quoniā ea quæ hætenus deus celasset apostolis, reuelata sibi affirmaret. Et de hoc s. lib. hist. trip. c. 42.

Sergius Arrianus, cuius auxilio Mahomet diabolicū suum Alcoranum Saracenis composuit, librum utiq; detestabilem, anno. 597. Hic Sergius Monachus in errorem Nestorij incidēs, in Arabiam uenit, Mahometo adhæsit, quem in utroq; testamēto multa docuit, & multas leges quas Mahomet promulgauit.

Sergius alius, princeps Monothelitarum, quære hæresim eius ibidem cum. c. 1. q. 13. conuenientibus.

Seleuciani uel Hermiani, ab autoribus Seleuco & Hermia, qui elementorum materiam de qua est mundus, nō a deo factam dicūt, sed deo coæternam: nec animā tribuunt deo creatori, sed creatores esse aiā: angelos uolunt de igne & spū. Malū autē asserūt eē aliqñ a deo, aliqñ a materia: negāt saluatorē in carne sedere ad dexterā patris,

HAERET. DE LITERA 8

sed eam exuisse perhibent, eamq; in sole posuisse, accipiens occasionem de Psal. ubi legitur: In sole posuit tabernaculum. Negat etiam uisibile paradysum. Baptismum in aqua non accipiunt: resurrectionem non putant futuram, sed quotidie fieri in generatione filiorum: Haec Philaster.

Sethiani nomen acceperunt a filio Adae, qui uocatus est Seth, dicentes eum esse Christum, secundum Iosid. & fabulosa & haeretica uanitate dicunt eum de superna matre natum, quam perhibent conuenisse cum superno patre, unde diuinum semen aliud nasceretur tanquam filiorum dei. Hi quoque multa de principatibus & potestatibus uanissima fabulant secundum Augustinum de haere.

Stephanus Antiochiae Arrianus, condemnatus cum alijs multis episcopis orientalibus, de quibus sic dicitur, 4. li. hist. tri. ca. 24. Vos pellite procul ab oibus, nulla enim concordia Christi ad Belial, seruate uos fratres charissimi, ut neque scribatis eis, neque eos: scripta recipiatis &c. quia non affirmat quia deus est Christus. Iste Stephanus fuit, 5. episcopus Arrianus in sede Antiochena, quere supra in Eudoxio. Stephanus fuit discipulus Macharij, qui cum reliquis episcopis pro frumeto zizania in ecclesia seminauerunt, uinum miscuerunt aquae, & proximo potum dederunt auersione turbida, tanquam lupi hagni simulabant mendacium.

Scopotici, isti haeretici coincidunt cum Circuicellionibus, de quibus supra.

Symmachus orator, de quo Sigibertus, hic infremuit & furebat in Christum, qui etiam episcopis suis aiebat de idolatria, & de repetenda ara uictoriae, & ipse in murmur & blasphemias como uit Romanos Christianitatis tempore culpantes, felicitatem gentium attollentes, quorum latratium ora iniecto eis ueritatis osse obstruxerunt, Augustinus in li. de ci. dei, & Orosius in hist. sua: Prudentius quoque luculento metrici operis libello blasphemias Symmachi refellit. Hic nota quod haeretici dum ecclesiam a deo uident corripitur, per uersa praedicatione intumescunt, dicentes se ex meritis prosperari, illam digne assigi. Et sic murmurabant Romani contra

tra Christianos, q̄ a t̄pibus Christianorū urbs Ro. a Gothis fuit capta: Sed t̄n multi pagani reperti in urbe iam capta, s̄m Aug. in prin. li. de ci. dei, s̄nixerunt se Christianos, & ad loca martyꝝ & basilicas ap̄loꝝ Christiani fugientes saluabant, & ad eadē loca ficti Christiani, de quorum numero unus fuit Symmachus, fugierunt & saluati sunt. Et t̄n non minus postmodum detraxerūt Christianis temporibus.

Symmachus Ebionius asseruit Christum de Ioseph & Maria natum, hominem puḡ fuisse, & legē ritu Iudaico seruādā: & cōmentarios quosdam Symmachus cōscripsit, in quibus conat̄ de euāgelio s̄m Matt. autoritatē suę hæresis confirmare, ut dicit Euse. li. 6. Hiero in. 1. prolo. super Iob. Iam Christi euāgelio coruscāte Iudæus Aquila, & Symmachus, & Theodotion Iudaizantes hæretici sunt recepti, q̄ multa mysteria saluatoris subdola interpretatione celarunt.

Seueriani à Seuero exorti, uinum non bibunt, contra hoc dicit. 37. dist. ab exordio. Vinum enim cum carnibus post diluuium dedicatum est. i. in usum assumptum. Vet̄ testamentum & resurrectionem nō suscipiunt, s̄m Isid. & cibos quos deus humano ḡni proposuit, damnabant. Hi oīm coitum spurcum putabant, & alia deliramenta affirmabant, quæ recitat Aug. in lib. de hære. cōtra quos Musanus librum conscripsit.

Speronistę, hi in bulla ap̄lica in cœna dñi excōicantur Romæ, & extra de hæ. c. excōicamus. Vel dicunt Speronistę, sed eorū hæreses nondū uidi.

Seuerus, de quo Io. Damascenus in. 3. cap. 3. Seuerus & Dioscorus, & eorum scelerata cohors &c. Hi in CHR Isto posuerunt unionem, non personalem in duabus naturis uere subsistentem, sed r̄m habitualem. i. s̄m habitum proprietatem conditionemq̄ quandā diuinam: qua cū solus esset hō, diuina t̄n assistente p̄ quandā participationē uirtute miracula operaretur: in quinta synodo Cōstantin. huiusmodi hæretici damnati sunt. Hic Seuerus Euticetis

HAERETICI DE LITERA S-

hæresi robur addidit, ut testatur Irenæus doctor celebris apud Græcos. Vnde & alij Seueriani appellati sunt, qui utuntur quidem lege & prophetis & euangelij, sed propria quadam interpretatione scripturarum sensum peruertunt, obtreant Paulo apostolo & refutant eius epistolas, sed neq; actus apostolorum suscipiunt, ut dicitur .4. libro eccl. hist.

Seuandriani uel Seuandiani, in hoc à Valentinianis distare dicunt quod addunt opera turpitudinis, ut dicit Augustinus ut sup.

Semiarriani quos Epiphanius dicit, qui similis essentia dicunt filium, tanq̄ non plenos Arrianos, quasi Arriani, nec similem uelint, cum hoc Eunomiani dicere celebrentur secundum Aug.

Simoniaci uel Simoniani à Simone dicti, magicæ discipulinæ perito. Hic Simon baptisma suscepit à Philippo diacono. Et ut dicit Eusebius in secundo libro hist. eccl. caput totius prauitatis & principium omnis hæresis à Simone cepisse accepimus. Cui Petrus in actibus apostolorum maledixit, pro eo quod ab apostolis spiritus sancti gratiam pecunia emere uoluisset. Hic Simon dixit creaturam non à deo esse, sed à uirtute quadam superna creatam, quod reprobat Thomas. 2. contra gent. cap. 42. & quod gratia spiritus sancti est uenalis, quod improbat Thom. 2. 2. quæstione. 100. artic. 1. Dixit Christum nec uenisse, nec à Iudæis quicq̄ pertulisse, artib. magicis multos decepit. Docebat detestandam turpitudinem indifferenter utendi fornicis, asseruit se esse Christum. Ignatius ad Trall. Fugite malas soboles diaboli, Simone in dico primogenitum generis ipsius. Vnde prima quæstione primo, tertur, Simoniacæ hæresis est quæ prima contra dei ecclesiam diabolica supplantatiõe surrepsit, & in ipso ortu suo zelo apostolicæ ultionis percussa & damnata est prima quæstione primo cap. eos. Tolerabilior est Macedonij impia hæresis, quàm Simoniacorum. Isti enim spiritum sanctum efficiunt seruum suum. Et Hiero, contra Lucife

LIBER .III.

¶ *Simō magus & Menāder discipulus eius se dei asseruere uirtutes. Glo. Mar. 13. Multi uenient in noīe meo &c. Multi in nomine Christi uenere antichristi, quorum p̄rius Simon magus cui auscultabant oēs qui erant in Samaria dicentes: Hic est uirtus dei quæ uocat magna. eo q̄ multo tempore magicis artibus dementasset eos. Et Hicronymus ad Ctesip. Vrbitium: Simon magus hæresim cōdidit Helenæ meretricis adiutus auxilio. Et glo. super illud Prouer. 2. impij de terra perdent. Qui ad ecclesiā pertinere uidebant, sed auferunt de aperto iudicio ecclesiæ ut Simon.*

Sinerus fm Euseb. ponit tria principia & naturas. De hoc quære supra in Martionistis.

Soldini uel Soldani heretici, de regnis Godoliæ & Sabab. hi in fide sunt corrupti à quodam hæretico qui dicebatur Soldinus, & sequunt ritum Græcorum, & particularem habent hæresim, & utunt literis Chaldaicis. Eorū sacerdotes cū auro, diaconi cum thure, & subdiaconi cū myrrha ad celebrandum accedunt, in signum quod tres reges dicta dona domino obtulerunt.

Syri uel Syriani, à prouincia Syriæ, ad prælia apti, arcubus & sagittis utunt expedire. Hi sunt Maronitæ hæretici, de quibus supra.

Syrus gñe Alexandrinus, arte medicus, ex phō monachus, prius aduersus Nestorem scripsit, sed postea Timotheanum dogma fouere cœpit, deniq; ambiguus etiā sui suspendit animum à consensu Chalcedonensis decreti, nec acquiescēdum putat filium dei duabus post incarnationem constare naturis: Hæc Gennadius.

Suriani appellati à ciuitate Sur quondam præeminenti, homies imbelles, & timidi, ad inferiores labores apti, utputa ad agriculturam, ex magna parte hæretici Græcorum institutiones & ritus in omnibus imitantur, dolosi, mendaces, furtum & rapinā quasi pro nihilo habentes, secreta Christianorum ubi possunt ad infideles proditorie deferūt, & ad Saracenos, inter quos nutriti & cō-

HAERETI. DE LITERA T

mixti habitāt, & opera eorū mala discunt. Hæc & similia uide in peregrinatione Berni. Breddenbach decani ecclesie Maguntinæ, quam conscripsit Felix Fabri Ordinis prædicatorum, conuentus Ulmenfis.

Tatiani à Tatiano, qui & Encratitæ dicti, quia carnes abominant. anno. 175. sub M. Antonio & Aniceto papa. Tacitus hæreticus agnoscit secundum Eusebium de temporibus. Et Tatianus in Græcia fuit doctissimus & nominatissimus quod diu fuit Christianus. Hi nuptias damnant, atque omnino pares eas fornicationibus, aliisque corruptionibus faciunt, non recipientes in suorum numerum coniugio utentem, siue maritum siue feminam, non uescentes carnibus. prolationes quasdam fabulosas seculorum faciunt: salutis primi hominis contradicunt. De his dicit Beda in homilia super Iohannem. Porro Tatiani & Martiani cæterorumque quod nuptiis detrahunt, perfidia quod sit damnablem insinuat. Si enim thoro immaculato & nuptiis debitis castitate celebratis culpa inesset, nequaquam dominus ad has ueniret, nequaquam eas si gnorum suorum initiis consecrare uoluisset. Epiphanius Tatianos & Encratitas ita discernit, ut Encratitas Tatiani schismaticos dicat. Hieronymus dicit super Amos: Tatianus Encratitæ princeps, struere nititur uinum asserens non bibendum, cum in lege sit preceptum: Ne Nazareus bibent uinum &c. Qui si literam sequuntur in omnibus, & Iudaicas fabulas ecclesiis ingerunt Christi, ergo & comam nutrire debent: & uuam passam & uiridem non comedere: quod si hæc non faciant, non possunt more Iudaicorum cauponum miscere aquam uino, umbras ueritati, euangelii gratiæ legis necessitatem. Ebrietatem illam intelligat qua curis secularibus inebriatur & obruit animæ uigor. Sic Mahomet precepit suis in Alkorano ne uinum bibant.

Tarsenses hæretici sunt, quibus Campesles, ut supra dictum est, copulati sunt, ut Hieronymus scribit Damascenus.

Tascodrugitæ Manichæorum errores insequerantur, ut uocant Tascodrogitæ, C. de hæreticis, l. quoniam quos Manichæticus

LIBER III.

furor detinet, quibus omne testimonium sicut & alias legitimas conuersationes sancimus esse interdictum.

Tesalitæ, Tetradicæ, hi iudæ sunt hæretici de secta Manichæorum. C. de hære. & c. ubi dicit: Isti & cæteri Manichæi nusquam in Romano solo conueniendi morâdici habeant facultatem. Et nota s^m Isid. 8. li. etymol. quidam hæretici ex nomine suorum autorum nominantur, quidam vero ex causis, quas eligentes instituerunt.

Tesseradecaræ dicti, quæ quartadecima luna pascha cum Iudæis obseruare contendunt: Nam tessera quatuor, decem significat: Hæc Isid. Et dicit Aug⁹: Tesseresedecaræ, non nisi quartadecima luna mense Martio pascha celebrant, quilibet & septem dierum occurrit dies: & si dies dominicus occurrerit, ipso die ieiunant & uigilant. Contra hoc habet de conse. dist. 3. c. celebritatem.

Tandemus, de quo Sigibertus, qui circa annum domini. 1124. erat hæreticus, & dicit, Oppidani castri Antuuerpiensis à quodam hæretico Tandemo seducti, paulatim à fide & bonis moribus descuerunt, quia idem hæreticus minimæ subtilitatis cum tamē esset laicus, sed multis etiam disertis clericis in sermone acutior, sacri ordinis ministrus & episcopalem & sacerdotalem gradum nihil esse dicebat, corporisq; & sanguinis Christi pceptiorem sumētibus ad salutem prodesse negabat, & in pretioso habitu & uestibus deauratis incedens, triplici funiculo crinibus intortis, uerbis persuasibilibus, & conuiuiorum apparatus suos, qui eum circiter tria milia armati sequebantur alliciebat, & per eos resistentes sibi cedibus sequebatur: credebant ei, & reueriebantur eum intantum, ut aqua in qua corpus lauisset biberent, & pro reliquijs asportaret, cum tamen tantæ incontinentiæ & impietatis esset, ut filias in matrum præsentia, sponsasque maritis intuentibus corrumperet: & hoc opus spirituale esse asseribat. Qui tandem post multos errores & cædes, dum nauigauit, à quodam presbytero percussus in cerebro occubuit, sed nec post eius mortem error ipsius tam facile

HAERET. DE LITERA T

extirpari potuit, propter quod à clericis loci illius ecclesie cum redditibus per manum epi Norberto ordinanda datur, sperantes quod per eius salutarem doctrinam, hæresis illa de medio tolleret. Quod & factum est, siquidem ipso predicante, uiri & mulieres compuncti, corpus dominicum quod in cistis & foraminibus per decem annos & amplius reposuerant attulerunt, & per eius doctrinam paulatim ad sanctam fidem resipuerunt.

Theodorus Pharanitanus episcopus hæreticus, putabat Christum phantasma esse, nec ueram carnem de uirgine assumpsisse. Et dicit Beda, quod scripsit pòdus corporele sicut carnem non habuisse dominum, sed absque pondere, & carne supra mare ambulasse: fides autem catholica & pondus sicut carnem esse habuisse prædicat & onus corporeum, & cum pondere & onere corporali incedere supra aquas non infusis pedibus. Vnde Dionysius in di. no. ait: Ignoramus qualiter de uirginis sanguinibus alia lege præternaturalem formabat: & qualiter non infusis pedibus corporale pòdus hauribus, & naturale onus, deambulauit in humidam & instabilem substantiam. Idem habet glo. Mar. 6.

Theodorus Eraclie Europæ, unus de principibus Arianorum, post mortem tamen Arianorum, quia fuit episcopus intrusus, & à sanctis patribus ab ecclesia dei præcisus est, & à communionem fidelium priuatus, quia scriptum est: Cum peruerso peruerteris, astruxit Mariam uirginem solum hominem peperisse, & non deum & hominem. Item Rabanus sanctæ memoriæ episcopus factus Edissenæ ciuitatis, qui in sacerdotibus resplenduit, Theodorus Mosophenum post mortem in ecclesia anathematizauit. 24. q. 2. sane. Item nota quod sæpius hæreses uariant nomen iuxta hæresarchas suos, quia hæresis Theodori fuit in primitiua ecclesia Ebitonitarum, & sæpius fuit destructa, & iterum machinatio diaboli resuscitata: & de alijs sicut intelligendum est, & fuit anno 544. tempore Iustiniani imperatoris primi & Vigili papæ, damnatus est cum alijs in quarta synodo Constantinopolitana, ut dicitur. 4. li. hist. tri. ca. 24. cuius hæresim & suam

LIBER .III.

dæmoniæ conuentionis errorem ponit Damasc. li. 3. c. 3. & uocat cum deo odibilē & igne dignū. Et b. Tho. in p. logo circa expositionē psal. Theodorus Mosuescenus in ue. test. nihil expresse dictum fuisse de Christo astruxit.

Theodoricus Arrianus, hic ut dicit Anto. parte spe. hi. ti. 6. c. 7. rex erat in Italia, propter quē magna tribulatio facta est in ecclesia, hic totam Italiā perdere uoluit & S. Iohā. papā & Symmachum patritium & Boetium, uiros præclarissimos martyrizauit. Iste Theodoricus rex Gothorum Rauennæ S. Iustinū in carcere fame deficere fecit, post dies. 90. ut dicit Sigibertus, subito defunctus, à quādam sancto eremita uisus est, nudus & discalciatus à Iohāne papa & Symmacho patritio in olla Vulcani esse detrusus. Idem dicit Greg. 4. dial. Principes em mundi qui persecuti sunt ecclesiam, mirabili morte interierunt, & postmodum delata est posteritas eorū, & martyriū gloria exaltata. Nam apud Rauennā festū Symmachi & Boetij celebratur. 27. Maij.

Theodoricus Græcus, contra quē Leontius Byzantius fecit apologiam ad accusationes detestationis eius, ut dicit Damascenus in. 3. c. 11.

Thaboritę, de quibus. 4. c. de ori. Bohe. dicit, q̄ Zissa locum Vlrici cuiusdā ueræ fidei cultoris cepit ui, Vlricū familiamq̄ suā gladio occidit, locum muro cinxit & mœnibus, ciuitati indidit nomen, nā & comites eius fratres Thaboritę appellabant, tanq̄ cum tribus aplis saluatoris Christi transfigurationem in monte uidiissent, indeq̄ suas opiniones mutarę essent, quas fidei uirtutes appellār. Hic refugium oim hæreticorū. hi sunt hoies infimę plebis, & qui non tam nouam fidem secuti q̄ iudicia & carceres fugisse uidebantur, & picturas abominant Thaborenses. Nota quod Thabor mōs est in Galilæa, in quo aues cum laqueis consueuerunt capi, sed nūc in Thabor Bohemico capiuntur animæ hæreticorum laqueis diaboli. Ioh. Nider in for. libro. 3. Ibi ignis accensus, nondum ad plenum extinctus est, sed in Thaboritis ardet, utinam nō in mul-

HAERET. DE LITERA T

his alijs.

Theobatus quidam quia repulsam meruit ep̄atus, ipse cepit initio perturbare omnia & corrūpere, qui & erat ex septem hæreticis, ex quibus processerunt pseudochristi & pseudapostoli, qui in diuersas partes unitatē scindētes p̄ corruptelā doctrinę castū eccl̄iæ cubile macularūt, & impietatē loquētes aduersus dñm & aduersus Christū eius. 4. li. ecclesiast. hist. c. 18.

Theomas Marmoricenus unus de defensoribus Arrī, apostolicis dogmatibus resistebat. Vnde defēsores Arrī, dictauerunt fidem suam & cōi cœtui dederunt: quæ cum lecta fuisset, dirupta est & adultera fraudulentaq; pronūtiata. Verum quidam eorum Arrium abdicarunt, ut dicitur 2. li. hist. tri. c. 5.

Teonas episcopus, erroribus Arrī seductus, filiū in diuinis creaturam posuit, non æqualem patri &c. Ex. 1. li. tri. hist. c. 13.

Thenisus, de quo Euf. li. 4. c. 19. Hic arrogantia elatus, apostolicæ sibi aliqd̄ autoritatis assumens, ep̄lam ad oēs ecclesias scribit, in qua docere eos conat̄ q̄ multo rectius q̄ ipse credebant, & cohortat̄ oēs ad nouas yborum adinventiones accommodare aures suas. blasphematur aut̄ dominum & apostolos eius & sanctam ecclesiam.

Theodotus furia Mōrani infectus, ipso dæmone inspiratus, & arte diabolica, & sicut scribit Euf. 2. li. ca. 16. illū admirabilem uel prophetiæ impiorum primogenitum Theodotum nomine, tradunt quodam tpe uisum sibi eē uelut in cœlos assumi, & per se credidisse spū erroris. Quo euectus in excelsum, & inde deductus ad terrā, finē uitæ exitu pessimo terminasse. Hic Theodot⁹ prius Romæ auctor papa de ecclesia reticit. De quo dicit Igna. ad Trall. Fugite ipsius nequissimi nepotes, Theodorum & Cleobulum.

Theodosiani, à Theodosio appellati fuerunt, temporibus Iustiniani principis in Alexandria per populi per-

LIBER .III.

uerſi electionem, una die ordinati ſunt epiſcopi. Et cum Gaionitis in caudis uulpium ſunt colligati, ſed in capitibus diſtincti, quia Theodoſiani ex duabus unam in Chriſto naturã aſſerunt, ſed corruptã: Gaionitã aut incorruptã contendũt. 24. q. 3. quidã. Hi errores Euricetis & Dioſcori ſequentes Chalcedoneñ concilium reſpuunt.

Theodotiani, à Theodotione inſtituti, hoĩem tm̄ Chriſtum aſſeuerant, quod & Theodotion propterea docuiſet, quia in perſecutione lapſus iſto modo ſe caſus ſui deuitare putabat opprobrium, ſi non deum negaſſe, ſed hominem uideretur, ut dicit Aug⁹ de here. De iſto Theodotione quære in Aquila interprete, de quo dicit Hiero. in 2. li. cõtra Ruffinũ: Miror q̄ Theodotionem hæreticũ & iudaizantẽ legit, & quantũcunq; pctõris Chriſtiani trãſlationẽ faſtidit. Et fuit tertius diuinæ legis interpres, cititer annum. 184. tempore Helij Contumacis imperatoris & Eleutherij papæ.

Templarij, horum ordo incepit ſub Henrico quarto, & Gelafio ſecundo, anno. 1114. prius albis ſunt uſi mantellis, & poſt rubeam crucem ſuſpoſitã portarunt, & beatus Bern. regulã compoſuit. Et in hiftoria tranſmarina legitur, q̄ cum multi Chriſtiani conſuerent ad terrã ſanctã, quidam latrunculi ſpoliabant peregrinos. Hoc uidẽtes quidam milites deuoti, in manũ patriarchæ deuouerunt ſe uia defenſuros, & in principio fuerunt niſi decẽ, poſtea apud Cretas cõcilio celebrato anno. 1128. ordo eorum confirmatus eſt ad pugnandum contra Saracenos, ideo ex deuotione totius orbis ad eos exalrati ſunt, & diſti ſunt militia templi, quia in principio habitauerũt iuxta templum. De Templarijs uaria legi: in uita Clementis quinti ſic habetur: Reſcitũ quoq; eodem ferẽ tpe. 1307. Templarios olim Chriſti milites à noſtris ad Saracenos defeciſſe, ob hanc rem illi interfecti ſunt, qui cõprehendi potuerũt: eorũq; bona partim Rhodj militib. qui inſulã pauloan occupauerũt, ptimq; nouis religionib. ſunt attributa. Et infra: Templarios ſuſtulit i maximos errores

HAERETICI DE LITERA T.

prolapsos, Christum, scilicet, abnegantes &c. & alij artificiose hæresum eis opponerentur, quod conspuebant in cruce Christi, & quod professio eorum esset profana, & quod consecratio magistri eorum fiebat occulte, & quod propter eos terra sancta esset amissa. Et dicit Alphar, in secundo libro de plan. ec. Templarij propter eorum flagitia ab ecclesia reprobati sunt. Et subito destruantur mirantibus uniuersis, & magister eorum comburitur Parasius, & multi eorum combusti sunt, non tamen confessi sunt illa crimina, quæ iniuste eis obiecta erant. Sic Antoninus in tertia parte spe. ti. 21. eos uideretur excusare, & quia possessiones eorum rex Franciæ in suo regno occupauit, ideo postea multa passus in hac parte. Nichil diffinitio utrum sint hæretici uel non, stetit tamen ordo eorum ferme annis. 184.

Tertullianistæ uel Tertullianitæ dicti à Tertulliano presbytero Africæ prouincia ciuitatis Carthagini. animam immortalem esse, sed corpoream prædicantes, & animas peccatorum hominum post mortem in dæmonibus conuerti putantes secundum Isido. Et deum corporalibus liniamentis figurabant, ut dicit Thomas primo contra gent. cap. 21. & dicit Augustinus: Tertulliani multa leguntur opuscula elegantissime scripta, sed paulatim defecerunt. Et transiens ad Cataphrygas, quos ante destruxerat, cœpit etiam secundas nuptias contra apostolicam doctrinam tanquam stupra damnare, & postmodum etiam ab ipsis diuisus sua conuenticula propagauit, statum animæ credit per traducem propagari. Et fuit Tertullianus uicinus apostolorum temporibus Carthagini. secutus Montanum, & secundum Hieronymum ad Titum primo scripsit de monogamia librum hæreticum, quem Apostolo contraire, nemo qui Apostolum legerit ignorabit. Hieronymus de uiris illustribus in cap. de Militone Asiano: Tertullianus usque ad mediam ætatem presbyter fuit ecclesiæ Africæ in Numidia, postea contumelia clericorum Rom. ecclesiæ ad Montani dogmata de-

LIBER .III.

lapsus est. Et di. 13. cap. sancta Roma. Opuscula Tertullianæ ni siue Africani sunt apocrypha, & septem libros scripsit aduersus ecclesiam pro Montano. Hieronymus in epistola cōtra Elphidium. De Tertulliano quidē nihil amplius dico quā ecclesiæ non fuisse.

Timotheus, Apollinaris hæretici discipulus, profanus, ineruditus. Hunc Damasus urbis Romæ pontifex cum impio eius dogmate damnauit tanquam serpētem antiquum, alienum ab ecclesia. Hic & iudicio Apostolicæ sedis præsentē quoq; Petro Alexandrinæ ciuitatis episcopo cum Apollinari doctore suo damnatus est, & in die iudicij tormenta debiti supplicij sustinebit, ut dicit. 9. lib. hist. tripar. cap. 13.

Timotheus alius fuit tempore Bonifacij primi, qui dixit Christum uerum deum & hominem quidem esse, sed addidit dicendo diuinam naturam conuersam esse in humanam.

Timotheus alius, secundum Gennadium, extincto ab Alexandrinis Prothereo episcopo. Hic in locum occisus intrusus est, & quia plebs Prothereum exorsura habuerat, ideo Timotheus ad habendum gratiam plebis omnes quibus ille communicauerat Nestoreos esse pronuntiat, & maculam conscientiæ temeritate abluendam præsumens, scripsit ad Leonem imperatorem libellum ualde suasorium, quem prauo sensu patrum testimonijs intantum laborare conatus est, ut ad decipiendum imperatorem & suam hæresim constituendam pene Leonem urbis Romæ pontificem & Chalcedonensem synodum, ac totos occidentales episcopos illorum adminiculo Nestorianos ostenderet, sed fauente deo à Chalcedonensi concilio hostis ecclesiæ coarguitur & confutatur. Vnde & hoc in exilio iam hæresarches dicitur & habetur. Hinc appellati sunt Timothiani hæretici, qui ita carnem uerbum factum dicunt, ut manente uerbo in sua substantia & homine in sua natura societate non commixtiōe unā filij dei rediisse personam.

HAERETICI DE LITERA T.

Teruidus hæreticus, eodem & simili errore defecit sicut Basilides, Ebion, Paulus Samoseranus, & Bonosius, ut dicit Gelasius, ut habetur distinctione. 15. Sancta Romana.

Troianus hæreticus, de quo sanctus Hilarius in epistola ad Donatum diaconum: Vbi quæso falsitas Troiani, procacitas Fasti & cætera? Reuera animodo non comparent.

Tritoitæ sunt uocati Tricolitæ, quæ sicut tres personas in trinitate, ita tres deos asserunt esse contra illud quod scriptum est: Audi Israel, dñs deus tuus unus est. Quare supra in Gnoitis.

Tossepini hæretici, excommunicantur extra de hæ. c. excommunicamus. Et nullibi adhuc reperire eorum hæreses potui.

Turilupini, hi tenent omnes errores quos & Begardi, qui dixerunt non esse orandum uocaliter, sed mentaliter tantum in quadam libertate spiritus, quam dicunt non subijci præceptis diuinis. Hinc dicit Iohannes Gerson in sermone de sancto Ludouico rege Francorum, quod Turilupini dicebant de nulla re naturaliter data erubescendum esse, quemadmodum Cynici philosophi more canum, dicebant esse uiuendum palam in nuditate & exercitio membrorum pudendorum. Et idem Iohannes Gerson in de examine doctrinarum, consideratione sexta: Sicut nulla uehementior quam luxuriosa libido, sic ad errandum falsumque docendum, nulla perniciosior, patuit in sectis Turilupinorum quorum sequaces non desunt usque, quando & ubi latere putauerint, serpunt ubilibet. Epicurei sub tunica Christi, qui paulatim eis fidem antequam lumen & oculos tollere quærant, quatenus eas licentius ad desideria sua maligna prostituunt.

Valesij seipso castrant, & hospites suos, hoc modo existimantes deo debere se seruire. Alia quædam

LIBER III.

hæretica docere dicuntur & turpia, sed quæ illa sint, nec ipse commemorat Epiphanius, nec usquam potui reperire, ut dicit Augustinus de hæreticis. Et Leo Papa in epistola scripta ad imperatorem Constantinum dicit, Valesij hospites suos castratos etiam ad episcopatum promouebant.

Valesij sunt similes sacerdotibus Cybeles, qui realiter in templis se castrant, plangentes factum. At is pulcherrimi iuuenis, secundum poetas, qui uotum castitatis fecit Berecynthiæ marri deorum omnium: & quia pactum non seruauit ex ultione à dea illa castratus est, de hoc Aug. secundo lib. de ci. c. 4.

Vadiani dicunt deum corporalibus lintamentis figuratum, contra hos & similes hæreticos, arguit beat⁹ Thomas primo contra gen. cap. 20. Epiphanius nominat eos schismaticos, alij autem Anthropomorphitas, quoniam deum sibi fingunt cogitatione carnali in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, quod rusticitati eorum tribuit Epiphanius, eos autem separasse se dicit à cõmuniõne nostra, culpando epos diuites, & pascha cum Iudeis celebrãdo. Sed dicit glo. super Amos. 2. Ossa regis Idu meæ comburit, qui de maiestate dei male sentiens deum in modum humani corporis cogitat quasi membris distentetur & uideat & audiat ut homo.

Valens imperator Arrianus, multos martyres fecit in Aegypto catholicos persequendo, & monachos ad militandum reuocauit, sub Damaso Papa. Hierony. ad Heliodorum epitaph. Nepot. Valens Gothico bello uictus est in Thracia: hic uerificatur illud Amos secundo: Tendens arcum non stabit, id est, aliquis hæreticus q̄ frustrat Paulus diaconus libro undecimo: Valens frater Valentiniani imperatoris egregij, ab Eudoxio Arriana hæresis episcopo baptizatus, in sequissimam hæresim lapsus est. Sed teste Orosio à Gothis uulneratus, iusto dei iudicio concrematus est. Et idem dicit Orosius: Valens ad

HAERETICI DE LITERA V.

huc uiuente fratre Valentiniano in societatem imperij assumptus est, ab Eudoxio Arrianae dogmatis assertore baptizatus. Sed malignam insectationem diu texit ne uoluptati potestatem admisceret, qui adhuc uiuentis fratris autoritate compressus est, sed eo mortuo cum etiam impie agere potuisset non erubesceret, ilico effrenata audacia legem dedit, ut Monachi ad militandum cogentur. Et in Aegypti solitudinibus multa sanctorum agmina monachorum ab eo interfecta sunt.

Valentiniani, anno. 144. sub Antonio Pio & Telesphoro Papa usque ad Anicetum, a Valentino quodam Platoni eo sectatore uocati, qui æonas, id est, secula quaedam in origine dei creatoris induxit, Christum quoque de uirgine nihil corporis assumpsisse, sed per eam quasi fistulam uel per riuum transisse asseruit, & quod uerbum dedit causam creatori quod mundum crearet. Hic sicut Martion dicit quod est deus qui non punit, & alius qui punit, de hoc Thom. tertio con. gen. c. 140. & Polycarpus in epistola ad Phil. Omnis qui non confitetur Iesum Christum in carnem uenisse, hic Antichristus est. Et posuit duos baptismos, & secula esse animalia. Hieronymus super Osee, Nullus potest hæresim struere, nisi qui ardentis ingenij est, & habet dona nature, quae a deo artifice sunt creata, talis fuit Valentinus, talis Martion, quos doctissimos legimus. Et glossa super Malac. tertio: Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, dicit: Possunt hæc de hæreticis referri, Martione & Valentino, & cunctis qui non recipiunt uetus testamentum contra creatorem loquuntur, & proficiunt in sua impietate, & multos socios sceleris habent. Valentinus, 30. æonas posuit, quorum principium esse profundum & silentium, quod profundum etiam patrem appellat, & Christum a patre, id est, silentio & profundo missum, & Christum spirituale & caeleste corpus secum attulisse. De tricesimo seculo dicit diabolus genitum, & a diabolo alios natos qui fecerunt hunc mundum & ideo malitiam non diabolo tribuit, sed naturae mundi, id est, genere diabolico.

LIBER III.

Carnis resurrectionem negat. Animam tantum affirmat per Christum saluari.

Vrsatius epus Priscillianista, accusator Priscilliani, de quo supra in Iratio.

Valens, Vrsatius, Arriani, qui gloriantur & non dubitant se dicere Christianos profirentes, quoniam Christus uerbum & spiritus est uulneratus & interfectus & mortuus, quodq; cohors hæreticorum diuersas esse patris & filij & spiritus sancti pronuntiat substantias, & eas esse diuersas, ut dicitur quarto libro historiæ tripar. cap. 24. Hos duos & alios plures damnauit cõcilium Arimineñ. eo quod Arrianum dogma anathematizare uolebant. Contra Vrsatium & Valentem, Athanasius Alexandrinus scripsit libꝛe, & Hilarius historiã Arimineñ. & Ferreticeñ. synodi cõtinentem libꝛe scripsit.

Victorinus Pictabonensis episcopus, in sententia Milliariorum ponentium iudaicas fabulas secundum Hiero. su per Ezechielem.

Vrsicinus Arriane factionis hæreticus fuit, Hieronymus ad Damasum: absit à Roman. sede, ut iungatur cum beatitudine tua Vrsicinus & cum Ambrosio societur Auxentius.

Vitalis hæreticus, de quo Hieronymus ad Damasum: Non noui Vitalem, qui CHRISTI non est, Antichristi est.

Viticus de Morauia presbyter & artium baccalaureus in concilio Basiliens. 1433. inter alios errores dixit qd̃ Iohannes Hus fuit sanctus deuotus doctor ueritatis, & uitæ laudabilis, & per falsa testimonia condemnatus. Cõtra istum in concilio arguit Henricus Caldisen Ordinis nostri, postea magister Palatii. Sed uictus in disputatione fuit, sed contendere à uerbis non cessauit.

Venustiani, hi sunt qui alio nomine dicuntur Paterniani, & secundum Aug. in de hæret. Hæresis Venustianorum, à quibusdam Paternianorū uocatur. Quære supra in Paternianis.

HAERETICI DE LITERA V.

Vigilantius, à quo Vigilantiani. natione Gallus Larcionensis ecclesiae quae in Hispania est presbyter. Hieronymus ad Riparium & Desiderium presbyteros: Vigilantius ortus est subito, qui contra Christi spiritum martyrum negat sepulchra ueneranda, damnat uigilias sanctorum, qui potius uocaretur Dormitantius. De quo sic beatus Thomas contra impugnantes res. Vigilantius qui ueritatem fidei impugnabat, pudicitiam odio habens & in conuiuio secularium contra ieiunia sanctorum declarabat: Hæc ille. Vnde nulla hæresis nisi propter gulam & uentrem seducens mulierculas oneratas peccatis. Et hæretici assumunt sibi linguas suas ut cordis uenena ore pronuntient, ergo dicit Hieronymus contra Vigilantium: O præscindendam linguam & in partem & frustra lacerandam, meam iniuriam patienter tuli, impietatem contra deum ferre non ualui & cætera. Vigilantius non solum Louinianum contentus fuit imitari, consilium de uirginitate euacuans, sed superaddere ausus est, ut etiam consilium de paupertate seruanda destrueret, contra illud Matt. decimonono: Si uis perfecte & cætera. Et præsumens supra uires suas homo lingua politus, non sensu scripturarum exercitatus exposuit, prauo ingenio secundam Danielis uisionem secundum Gennadium. Et idem secundum Hieronymum negauit reliquias sanctorum, cum tamen secundum Augustinum purpurata est uniuersa terra sanguine martyrum, & crebrescunt sanitates meritis martyrum.

Vincentius Donatista hæreticus, quem Christiani multum persequebantur: & Augustinus scribens contra ipsum, probat nouem rationibus & quatuor exemplis, quod iuste persequebantur ipsum Christiani. Vnde .23. quaestione quarto: nimium sunt inquieti quos per ordinatas à deo potestates seculares cohiberi atque corrigi, mihi non uidetur inutile: nam de multorum iam correctione gaudemus.

Vinitarij quondam erant idololatrae, qui adhuc re-

LIBER III.

manferunt in certis partibus aquilonaribus, & uidentur Christiani, sed sunt hæretici, sic dicti, quia illud uinum quod eis primo occurrit qualibet die, uenerantur ut deũ suum pro illa die.

Valdenses, quomodo hi ortum habuerunt, quære supra in Pauperibus de Lugduno, sed Aeneas Syluius de origin. Bohemo. capit. 35. dicit quod huius pestifera & iam pridem damnatae factionis Valdẽsium dogmata sunt ut sequitur:

Romanum præfulem reliquis ep̄is parem esse.

Inter sacerdotes nullum discrimen.

Presbyterum non dignitatem, sed uitæ meritum efficere potiozem.

Animas e corporibus excedentes, aut in æternas euestigio prenas mergi, aut pperua consequi gaudia.

Purgatorium ignem nullum inueniri.

Vanum esse orare pro mortuis, & auaritiæ sacerdotalis inuentium.

Dei & sanctorum imagines delendas.

Aquarum, palmarumq; benedictiones irridendas.

Mendicantium religiones, malos dæmones inuenisse.

Sacerdotes pauperes esse debere, sola contentos esse cleemofyna.

Liberam cuiq; prædicationem uerbi dei patere.

Nullum capitale peccatum quantumuis maioris mali uitandi gratia tolerandum.

Qui mortali culpæ reus sit, eum neq; seculari, neq; ecclesiastica dignitate potiri, neq; parẽdum ei.

Confirmationem quam chrismate pontificis inducunt, & extremam unctiõnem inter ecclesiæ sacramenta minime contineri.

Auricularem confessionem nugacem esse.

Sufficere sua quenquam deo in cubili suo confiteri peccata.

Baptisma fluuiialis unde, nulla interiecta sacri olei mixtura recipiendum.

HAERET. DE LITERA V

Cemiteriorum inanem usum quæstus causa repertum,
 quacumq; tellure humana corpora nil distare.
 Templum dei late patentis ipsum mundum esse.
 Coarrare maiestatem eius qui ecclesias, monasteria, orato-
 riaq; construunt, tamq; propitior in eis diuina bonitas in-
 ueniatur.

Sacerdotales uestes, altarium ornamenta, pallas, corpo-
 ralia, calices, patenas, uasaq; huiusmodi nil habere mo-
 menti.

Sacerdotem quocumq; loco, quocumq; tpe sacrum Christi
 corpus conficere posse, petentibusq; ministrare.

Sufficere si yba sacramentalia tantum dicat.

Suffragia sanctorum in cælis cum Christo regnantium
 frustra impetrari, quæ iuuare non possunt.

In canonicis horis cantandis dicendisq; frustra tempus
 teri.

Nulla die ab opere cessandum, nisi quæ dominica nunc
 appellatur.

Celebritates sanctorum rursus reijciendas.

Ieiunijs quoque ab ecclesia institutis, nihil inesse meriti.
 Hæc ille.

¶ Alanus in primo lib. sui quadripartiti dicit: Vualde-
 ses dicunt orationes sanctorum non prodesse uiuis, imo
 probare contendunt, q; sancti non orant pro uiuis, & il-
 li sunt publici hæretici, qui de prouincijs Galliarum, tempo-
 re regis Henrici, qui eos cādente claue signauit, serpebāt
 in Angliā. Et illis se opposuit in quadā epistola uenera-
 bilis Hildebertus Cenomanensis.

Vualdemarius reprobus fuit & schismaticus, extra de
 sacra. nō ite. c. à nobis. Quod autem fuerit schisma eius,
 canonistæ non exprimunt. Est autem schisma illicita di-
 uiso per inobedientiam uniabratae ecclesie sanctæ. 23. q.
 1. c. inter schisma.

Vuesalien. errores, positi sunt supra in Ioh. de Vuesal.
 Vuiclessitæ, à quodā Iohāne Anglico, horum insania
 incepit primo in Anglia, anno ferme. 1394. Et Ioh. Nider

LIBER .III.

in form. libro tertio dicit, quod uiuebat in Anglia intra. 60. annos quidam sacerdos secularis artium professor, acer ingenio & eloquentia lepidus, sed errore scriptis & uita nedum hæreticus, sed hæresiarcha, Iohannes Vuicleff dictus, qui in suis libellis in Anglica & latina doctrina noua. tempu. subuertere molitus, & articuli eius ualde occulti sunt. Hieronymus de Praga in Anglia studens, huius uenenum auide hausit, & postea Pragæ copiose effudit. Et in de origin. Bohem. cap. 35. Vir quidam genere nobilis ex domo quam patris piscis uocant, apud Oxoniam Angliæ ciuitatem studens, cum Iohannis Vuicleff libros offendisset, quibus de realibus uersalibus titulus inscribitur, magnopere illis oblectatus, exemplaria secum attulit, inter quæ de ciuili, de iure diuino, de ecclesia, de diuersis quæstionibus contra clerum, pleraq; uolumina ueluti pretiosum thesaurum patriæ suæ intulit, imbutus ipse Vuicleffitarum ueneno & ad nocendū paratus, tum quod erat familiæ suæ cognomen putridum piscem, foetidum uirus in suos ciues eumit, & Andreas de Broda doctor Pragen. natione Bohemus, an. 1416. scripsit con. errores Vuicleff, & Iohan. de Rachusio patriarcha Ordinis Prædicat. ostendit bullam autenticam in concilio Basilien. continentem. 40. articulos ab ecclesia damnatos, ex libris Iohannis Vuicleff tractos, & in de origin. Bohem. cap. supra. Subinco cognomento lepus, claris parentibus apud Bohemos ortus, tunc temporis Pragen. ecclesiam pontificio tenebat, concilio & animo illustris, qui orienti calamitati obuiam ire cupiens priusq; amplius debaccharetur, libros Iohan. Vuicleff ad se ferri, omnesq; doctorum uirorum consilio adhibito, publice cremari iussit, supra ducera uolumina fuisse traduntur pulcherrime conscripta.

ARTICVLI IOHANNIS VVICLEFF
condemnati in Concilio Constantien.
numero .45.

HAERET. DE LITERA V

- Substantia panis materialis, & similiter substantia uini materialis remanēt in sacramento altaris.
Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem sacramento.
Christus nō est in eodem sacramēto identice & realiter in propria præsentia corporali.
Si eps uel sacerdos existat in peccāto mortali, non ordinat, nō consecrat, nō conficit, non baptizat.
Nō est fundatū in euang. q̄ Christus missam ordinauit.
Deus dedit obedire diabolo.
Si homo debite fuerit cōtritus, cōfessio exterior est sibi superflua & inutilis.
Si Papa sit præscius & malus, & per cōsequēs mēbr̄z diaboli, nō habet potētem super fideles ab aliq̄ sibi datam, nisi forte à Cæsare.
Post Vrbanum. 6. nō est aliq̄s recipiendus in Papā, sed more Græcorū uiuendum est moribus propriis.
Cōtra scripturā Ecclesiasticā est q̄ uiri ecclesiastici habent possessiones.
Nullus praelatus debet aliquem excommunicare, nisi sciatur prius excommunicatum à deo, & qui sic excommunicatur, fit ex hoc hæreticus & excommunicatus.
Praelatus excommunicans clericum, qui appellauit ad regem uel ad cōcilium regni, ipse traditor est regis & regni.
Illi qui dimittunt prædicare, siue uerbum dei audire, propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in die iudicij traditores CHRISTI habebuntur.
Licet alicui diacono uel presbytero prædicare uerbum dei absq̄ autoritate sedis Apostolicæ siue episcopi catholici.
Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona tēporalia ab ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus, id est, ex habitu non solum actu delinquentibus.

LIBER .III.

Populares possunt ad suum arbitriū dominos delinquentes corrigere.

Decimæ sunt puræ eleemosynæ, & parochiani possunt propter peccata suorum prælatorum ad libitum suum eas auferre.

Speciales orationes applicare uni personæ per prælatos ut religiosos, nō plus profunt quàm generales cæteris paribus.

Conferens eleemosynam Fratribus, est excommunicatus eo facto.

Si quis ingreditur religionē priuatā quælemcunq; tam possessi onatorū quàm medicantiū, reddit ineptior & inhabilior ad obseruationes mandatorū dei.

Sancti instituentes religiones priuatas, sic instituendæ peccauerunt.

Religiosi uiuentes in religionibus priuatis, non sunt de religione Christiana.

Fratres tenent per labores manuum uictum acquirere, & non per mendicationem.

Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro alijs, eis in temporalibus subuenientibus.

Oratio præcise nulli ualet.

Omnia de necessitate absoluta eueniunt. Confirmatio, ieiunium, clericorum ordinatio, locorum cōsecratio, reseruantur Papæ & episcopis, propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.

Vniuersitates, studia, collegia, graduationes & magistraria, in eisdem sunt uana gentilitate introducta, & tantum profunt ecclesiæ sicut diabolus.

Excommunicatio Papæ uel cuiuscunq; prælati, non est metuenda, quia est censura Antichristi.

Peccant fundantes claustra, & ingredienti sunt uiri diaboli.

Dirare clerum, est contra regulam Christi.

Syluester Papa & Constantinus imperator, errauerunt ecclesiam dotando.

HAERETICI DE LITERA. V

- Omnes de ordine mendicantiū sunt hæretici, & eis dante
 tes eleemosynam sunt excōmunicati.
- Ingredientes religionem, aut aliquem ordinem, eo ipso
 inhabiles sunt ad obseruandum diuina præcepta, & p
 consequens ad perueniendum ad regnum cælorū, nisi
 apostatauerint ab eisdem.
- Papa cum omnibus suis possessiones habentibus, sunt hæ
 retici, eo q̄ possessiones habent, & omnes consentientes
 eis. s. domini seculares & laici cæteri.
- Ecclesia Ro. est synagoga satanæ, nec Papa est immēdia
 tus uicarius Christi & apostolorū.
- Decretales epistolæ sunt apocryphæ, & seducunt à fide
 Christi, & clerici sunt stulti qui student eas.
- Impator & domini tēporales sunt seducti à diabolo ut
 ecclesiam suā dotarent de bonis temporalibus.
- Electio Papæ à Cardinalib⁹, per diabolum est introducta.
- Nō est de necessitate salutis, credere Ro. ecclesiam esse su
 premā inter alias ecclesias.
- Error esset, si per Rom. ecclesiā intelligat̄ ul' is eccl'ia, aut
 cōciliū generale, aut p̄ quāto negaret primatū summi
 pont. super alias ecclesias particulares.
- Fatum est credere indulgentias Papæ & episcoporū.
- Iuramenta illicita sunt, q̄ fiunt ad roborandū humanos
 cōtractus & cōmercia ciuilia.
- Augustinus, Benedictus, & Bernardus, damnati sunt, ni
 si pœnituerint de hoc quod habuerunt possessiones, &
 insituerunt, & intrauerunt religiōes, & sic à Papa usq̄
 ad ultimū religiosum omnes sunt hæretici. Venerabilis
 pater Thomas Vualden. Carmelita in libro suo de sa
 cramentalibus longissimo protractu disputat cōtra er
 rores Vuicessitarum.
- Vuenceslaus Linck doctor cœnobij & studij Vuitten
 bergensis, primus regens & prior, & olim uicarius ge
 neralis conuentuum Germaniæ eremitarum. Hic relicta
 gā se transtulit, asylum uidelicet Luteranorū, & ut magi

LIBER .III.

ster erroris non apostolicis literis auscultat, sed ut filius Belial de uenenoſa radice colubri tortuoſi prodiit in regulum in mōte uiperarū. Merito ob id uocatur Linck, id eſt, ſiniſter, quia à dexteritate fidei declinauit & deſecit, lutoſum luciferinum & mendoſum ſemen in pluri-
mos transfundens.

Vuilhelmus de Coſta hæreticus, contra Romanam eccleſiam ſe extollens, & ſe ab ipſa ſeparans: tales em̄ ſchiſmatici & hæretici dicuntur, ſecundum Hoſtien. Vnus fuit princeps Huſſitarum miſſoꝝ ad concilium Baſilien. nō tam equeſtri dignitate quā eccleſiarum diruptione inſignis. Vnde dum uenirent trecenti equites ad Baſileam, fuit concurſus populorū aduentum gentis fortiſſimę expectantium, alij hunc, alij illum digito deſignate, peregrinos habitus, non uifa prius ueſtimenta mirari, horribiles hominū facies, truces notare oculos, non eſſe alienum dicere ab ea hominum ſpecie facta quæ fama prodiderat, ut dicitur capitu. quadrageſimoquarto de origine Bohemorum.

Vuilhelmus aurifex (teſte Cæſario. 10. diſtinctione diſto. ſui) fuit propheta Almarici & ſuorum ſequacium, qui dicebat q̄ prælati eccleſiæ eſſent mēbra Antichriſti, & q̄ Papa eſſet Antichriſtus & Roma Babylon, & nihil horum quæ prædixit euenerat, & cum complicitibus Almarici incineratus fuit.

Vuilhelmus de ſancto amore librum ſcripſit contra Mendicantes, concludens hominem non poſſe ſaluari in tali ſtatu, & uoluit quod paupertas habitualis eſt licita, non autem actualis. Quam hæreſim reprobat Thom. opuſculo decimonono capit. 8. Hic fuit perſecutor Fratrum Prædicatorum, & Minorum. Et Alexander quartus in bulla quæ incipit: Roma, pontifex, damnat deteſtabilem librum eius, qui incipit: Ecce uidētes clamabūt foris &c. tanquam iniquum, ſceleſtum & execrabilem, & inſtructionem & documenta in eo tradita, utpote præua, falſa, & nefanda de fratrum noſtrorum concilio au

PROLOGVS

coritate apostolica reprobamus, & in æternum condemnamus, districte præcipientes, ut quicumq; libellum ipsum habuerit, eum intra octo dies ex quo huiusmodi nostram reprobationem & condemnationem sciuerit, prorsus in toto & in qualibet sua parte comburat & abolere procuret. Item in alia bulla quæ incipit: Ex alto fuisse & cætera, iubet etiam concremari alios eius libellos in infamiam & detractionem Fratrum Prædicatorum & Minorum & cætera. Hæc gesta sunt tempore sancti Ludouici regis Francorum Anno. 1266.

QUARTVS LIBER,

secundi & tertij librorum suppletius.

PROLOGVS.

MALI HOMINES ET SEDUCTORES proficiunt in peius errantes, & in errorem mittentes. 2. Tim. 3. Hæretici quos Paulus ubiq; execrat, dicunt per anonomasiam mali hoies, liq; hoc ex natura hæresis, q; est intolerabilis uipera, immedicabile uulnus, acutissimū tartareū uenenū. Hæretici eodē filij adulterini, desertores Christianæ religiōis, in ecclia malignantiū exorti, quos secundū Cyp. diabolus suscitatur, & sub ipso Christiani nominis titulo fallit incautos, & noui itineris errore decipit. Hi nō solū sunt mali in se, & intensiue hæresi pertinacis inhæredo, sed & extēsiue, q; seductores alior; quos seorsum ducunt à uia ueritatis: ad Ro. 16. Per dulces sermones & bñdictiones seducūt corda innocentiū, quoniam proficiunt in peius. Nam hæretici, non solum efficaces sunt ad impietatem hæreses multiplicando, sed in errorem mittentes filios & nepotes gignendo, quasi ramos expandendo, sermo enim eorum ut canter serpit. 2. ad Titum. 2. A tenebroso nempe hæreticor; corde non uiuificans pietatis uerbum, sed mortificans

LIBRI .III.

diaboli doctrina profuit, dolosa omnino est eorum lingua,
 & uerba oris eorum quasi iacula, secundum Cyrillum super
 Iohannem. Et dulcis fuit glaucis cocyti, & post se omnem
 hominem trahit, & ante se innumerabiles, Iob. 21. Hinc
 de Hieroboam, qui typum hæresiarum gerit, dicitur
 Eccl. 1. 47. Qui peccare fecit Israel, & dedit uiam peccan-
 di Ephraim, & quæ fuit omnes nequitas. Et. 2. Pet. 2. Hi
 sunt fontes sine aqua, & superbia uanitatis loquentes,
 pellicunt in desiderijs carnis luxuriæ eos qui paululum
 effugiunt. Pessima autem generatio hæc, nisi resipuerit,
 in æternum descendet exitium. Iob. 27. de impio dicitur:
 Si multiplicati fuerint filij eius, in gladio erunt, & nepo-
 tes eius non saturabuntur pane. Glo. qui hæreticorum
 generantur prædicatione, uenturi iudicij sententia feri-
 untur. His alludit simile de Busyrade, de quo Augusti-
 nus .16. de ciuitate dei, capit. 12. Illo tempore uel rex uel
 potius tyrannus Busyris dijs suis hospites suos immola-
 bat, quem Hercules interfecit. Et Boetius secundo libro
 de conso. philoso. prosa sexta: Busyridem accepimus ne-
 care hospites solitum, ab Hercule hospite fuisse mactatum.
 Hoc modo hæresiarum alumnos, quos sub tugurio suo
 recepat, spiritualiter interficiendo dæmonibus offert,
 sed tandem Hercules, Gigas infernalis (de quo Iob. 16. ir-
 ruit in me quasi Gigas) hæresiarum perimet. Et quo-
 niam hæretici errant, & in errorem alios mittunt, ideo
 Paulus Timotheum instruit, dicens: Tu uero permane
 in his quæ didicisti, & credita sunt tibi, sciens à quo di-
 diceris. Et nos maneamus sub ecclesiæ obedientia, & in
 nostro nidulo moriamur, Iob. uicesimonono. Hæresis
 nanque filios dei generare non potest, secundum Cypri-
 anum ad Pompeium. Hæc pro tanto dixerim. nam in
 præcedentibus libris multos hæreticos recitavi, eo fine,
 quo ad Romanos ultimo dicitur: Rogo uos fratres, ut
 obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula, præter do-
 ctrinam quam uos didicistis, faciunt, & declinate ab il-
 lis: Sed per amplius reuoluendo codices historiales, ali-

HAERET. DE LITERA A

os huius generis neq̄ homines offendi, quos sub ordine alphabetico in hoc quarto libro collocaui.

Aceſius, Nouatianorum religionis epiſcopus, uocatur ad concilium à Conſtantino Auguſto. Et cum interrogaretur ab imperatore, cur non cōmunicaret orthodoxis, Ille reſpondit, quod nō oporteat eos, qui poſt baptiſma peccant, quod ad morem diuinæ ſcripturę pronuntiant, communicatione ſacramentorū fieri dignos, ſed inuitandos quidem ad pœnitentiã, ſpem uero remiſſionis non à ſacerdotib⁹, ſed à deo ſolummodo ſuſtinere, qui p̄tatem habet peccata dimittere. Hęc cum dixiſſet Aceſius, imperator ait: O Aceſi, pone ſcalam, & ſi potes, aſcende ſolus in cælum.

Adelbertus Gallus, & Clemens Scotus, hæretici, hypocritæ, pietaris in Gallijs hoſtes, plebis & auræ popularis ſtudioſi, ingentem populi turbam ad ſe pelliciebāt, ap̄torum ſe ſucceſſores eſſe, de arcanis cœleſtium myſterijs uana, de hominis uita & moribus ineptiſſima diſputabant. Sed Bonifacius archiepiſcopus, tanto periculo occurrēs, Romam ad Zachariam pontificem ſcripſit omnia. Qui ni epiſcoporum concilio rem expoſuit, & ſententiam doctorum hominum aduerſus iſtam barbariem & ueſaniam, ceu contra cacos aliquos, poſcebat. Ibi omnium cōſenſu, Adelbertus & Clemens ſacerdotio priuati, execratur, & à communionem fidelium eijciunt.

Agrippinus iterati baptiſmi autor, de quo ſcribit Vincentius Lirinien. monachus, dicens: Agrippinus Carthagenen. epiſ, primus omnium mortalium cōtra diuinum canonem, contra uſis eccleſiæ regulã, contra conſenſum omnium ſacerdotum, contra inſtituta maiorū rebaptizandum eſſe dicebat. Quæ præſumptio tm̄ mali inuexit, ut non ſolum hæreticis omnibus formam ſacrilegij, ſed etiam quibuſdam catholicis occaſionem præberet erroris. Quapropter Stephanus papa ad Africam ſcripſit epiſtam, quod nihil innouandum eſt contra Romanę eccleſiæ autoritatem.

LIBER .IIII.

Antharitis nefandissimus, sicut scribit Gregorius in registro Longobardorum, filios in fide catholica baptizari prohibuit: pro qua culpa eum diuina maiestas extinxit. Ideo scribit Gregorius uniuersis episcopis Italiae, ut filios in heresi Arriana baptizatos, ad fidem catholicam conciliet.

Apostoli ex concilio Arelateni si propria lege utuntur, & si ad ecclesiam aliqui de hac heresi uenerint, interrogent nostrae fidei sacerdotes symbolum: si praeuiderint eos in patre & filio & spiritu sancto baptizatos, manus eis tamen imponantur, ut accipiant spiritum sanctum. Quod si interrogati non responderint hanc trinitatem, baptizentur.

Armathanus, de quo in .ii. li. de quibus Armenorum dixit, quoniam ille summus sacerdos erat infirmus, & somno nocturno pollutus, ita ut fuerit immundus usque ad uesperam, Leuit. 15. alius eo minor offerebat super altare incensi uespere & mane: quia haec oblatio omitti non poterat. Unde constat, quod minores sacerdotes in casu maiorum exercebant opera sacramentalia. Et hac uia simplex diaconus posset missas celebrare, peccata dimittere, corpus Christi conficere. Et simplex sacerdos posset ordinare episcopum uice episcopi. Et hanc heresim sequitur Vuicleff, quod simplex sacerdos posset supplere uices episcopi in ordinando. Sed dicit Hieronymus in libro triformis interpretationis: Antistes sacerdos dictus, quod ante altare stet, primus enim est in ordine ecclesiae, & supra se nullum habet, & latine dicitur, sacer dux.

Athoici haeretici (ut dicit Papias) animam dicunt perire. Sed contra hunc errorem sunt infinitae auctoritates sacrae scripturae, quae immortalitatem animae protestantur. Male igitur etiam assererat Arabs, qui animam cum corpore mori dixit, ut patet in Arabicis in .2. li. De hoc b. Thomas .2. lib. contra gentes. c. 79. Dicebant etiam dicti haeretici, omnia peccata aequalia, contra illud Iohannis. 19. qui me tradidit tibi, maius peccatum habet.

Bacchanalium secta, quae olim in Italia, Hetruria, & primo Romae celebrata fuit, etiam noctu multa uini &

HAERETICI DE LITERA B.

epularum crapula, mulieres maribus mixtæ in abscondito celebrare, nuilo neq; sexus neq; ætatis respectu habito, ad promiscua puerorum ac patronarum stupra, atq; aliorum flagitiorum, quæ ex ipsis tanq̃ ex officina quadam prodibãt. Quorum sacrorum capita, Marcio Philippo & Posthumo Albino consulibus, Romæ capitali sunt supplicio affecta, ut Sabellicus scribit.

Balthasar Hiebmayr, qui iam se Fritberger nominat, nouitius hæreticus: hic negat uenerationem imaginum sanctorum, hoc beanicum argumentũ faciens: Aut præceptæ sunt imagines, & tunc ostendat scriptura: aut non sunt præceptæ, & tunc nihil ualent. De hoc Iohannes Eckius in Enchiridio.

Basilides episcopus hæresiarcha, alius ab illo Basilide ut supra in secundo libro, qui secundum Cyprianum in epistola ad Felicem presbyterum, ab episcopatu depositus est. Et quidam nomine Sabinus in locum eius ordinatus est, q̃ Basilides post crimina sua detecta Ro. pergebat, ut ambiret reponi se iniuste in episcopatum, de quo fuit iuste depositus, & ad superiora eius peccata etiam fabulæ & circumuentionis crimen accessit. Et Basilides & Martialis nephãdo idololatriæ libello cõtaminati sunt. Insuper Basilides adhuc præter libelli maculam, cū in infirmitate decumberet, deum blasphemauit.

Beser, à quo appellati sunt Beseritæ, de hoc Sigibertus: Leo imperator, à quodã Beser refuga fidei seductus, contra imaginem Christi & sanctorum eius bellum indicit, easq; ubiq; deponi, & incidi edicit: pro quo errore eum Gregorius papa scriptis multum quidem, sed in uanum redarguit.

Burgandus hæreticus, uir nephandus, de quo. 12. questio. 2. c. de uiro, dicit: quod cum Frontarius Burdegalensis archiepiscopus, iturus ad sanctorum Petri & Pauli limina, in quadam uilla suæ ecclesiæ celebraret diuina, & populum saluberrimis dogmatibus erudiret, Burgandus insidians ei, cum complicibus suæ malitiæ, rabie insanata

LIBER .IIII.

commotus, uenit in præfatam uillam, & sacra uasa dominici corporis, & sanctum chrisma pollutis manibus, quasi essent prophana, dæmoniaco ausu arripere præsumsit, & rapuit.

Calistus, de hoc in canonibus Syluestri papæ sic habet: In primo arbitror Calistum damnari, ut nostro sermone corroboretur examen: quia secutus est ita dogma Sabellicum, ut arbitrio suo unam personam esse trinitatis: non enim coæquat patri filium & spiritum sanctum.

Caius Pannonius hæreticus uno spiritu cum Arrio motus, anathematizatus est in synodo Nicena, quæ est trophæum aduersus omnes hæreses, præcipue contra Arrium, propter quem maxime synodus congregata est.

Caspar Hedto, archisynagogus Argentinensis, ubi sedem satanæ posuit: & in hac synagoga cancer serpit, hydra sibilat, Sinon uictor incendia iactat. In hac cathedra pestilentia sedent, Vuolfgangus Capito, Matthæus Zeller, Simphorianus Pollio, Theobaldus Niger, Iohannes Latomus, Anthonius Syrn, Martinus Hog, Martinus Butzer. Sed quia Argentinensis ecclesia plurimos catholicos & sanctos episcopos habuit, uidelicet Amandum, Iustum, Maximinum, Valentinum, Solarium, Arbogastum, Florentium, Rodolphum, Henricum & cæter. & si modo per Luteranos eadem ecclesia tempestates suscipiat, non tamen tandem demergetur. Et si iacula hæreticorum in eam iactantur, nec perforabitur, si machinamenta præparantur. Sed pharetram suam tandem diabolus euacuabit, & hæretici de ea eicientur. Huius Hedionis errores trahuntur ex epistola, quam scripsit ad Rynckoniam. Mendacium loquitur contra prælatos ecclesiæ, quod scilicet prohibeant prædicare uerbum dei. Aufferit omnem mendicitatem quæ fit ostiatim. Et dicit eam prohibitam in lege & euangelio. Negat sacerdotibus deberi decimas, nisi laborent in uerbo prædicando populo. Et dicit nobiles & ciues plus peccasse pro-

HAERET. DE LITERA C

les suas inducēdo ad religionem seu clericalem statum, & si mille gladijs transfodissent eas, & eas inferni abyſſo tradidissent. Dicit pontificum concilia & patrum decreta nō esse curāda uel audienda, & in fine submittit se correctioni, post effusionem ueneni, ut impleatur illud Digenis: Post bellum suppetiā.

Celsus, de quo Hieronymus in epistola ad Marcū oratorem dicit; Scripserunt contra nos Celsus & Porphyrius. Priori Origenes, alteri Methodius, Eusebius, & Apollinaris fortissime responderunt.

Claudius, de quo Iuo Carnotensis ad finem chronicarum suarū scribit: Theodolpho Aurelianensi epō successit in episcopatu Ionas uenerabilis. Hic qui contra Claudium Thaurinensem episcopum hæresiarcham libꝛ edidit de adoranda cruce; dogmatizauit em̄ memoratus hæretic⁹ crucis dominicę signum nō oportere adorare, q̄d nisi adhibeat frōtibus, siue aquis, quibus regnamur, aut chrismati, quo uegeramur, nihil rite perficit. Sed prædictus Ionas ep̄s satis lucide catholiceq; in illo insigni respondit libello.

Clemens Scotus, iste concurret in heresi cum Adelberto, quære supra. De his duobus narrat Io. Nauclerus, præpositus Tubingē. in lib. suo qui dicitur Chronographus Naucleri.

Crescens Cynicus, gulosus, mortis timidus, luxuriosus, & libidinum appetentissimus, Christiꝛ blasphemus: huncq; impugnavit Iustinus philosophus ex Neapoli urbe Palęstinæ. De hoc in uita Telesphori papæ scribit Platina: Et Crescentis studio & insidijs Iustinus accusatus q̄ Christianus esset, pro Christo sanguinem fudit.

Cumanj in multis errant: quidam colunt idola, quidā obseruāt quod quicquid mane prius eis occurrerit, reputant deum, quidam confitent̄ unum summum deum, sed illum ignorant, quidam obseruant consuetudines & ritus græcorum.

Diopetres hæresiarcha, tempore primitiuę ecclesię

LIBER .IIII.

noua docendo primatum sibi usurpauit: erat enim eius doctrina heretica, quod prohibebat ne cura humanitatis impenderetur fratribus peregrinis. De quo Iohan. in canonica sua. 3. Diopetres non recipit nos, propter hoc conueniam eius opera quę fecit, uerbis malignis garriens in nos, & quasi ei ista non sufficiant, neq; ipse suscipit fratres, & eos qui suscipiunt prohibet, & de ecclesia eicit. Vbi dicit Beda: Diopetres erat hæresarcha temporis illius, superbus & insolens, malens noua docendo primatum usurpare scientiæ, quam antiquis sanctæ ecclesiæ, quæ Iohannes prædicabat, auscultare mandatis. Vnde bene Diopetres insulsus siue decor insaniens, ut perfidiam cordis etiam nomine significet.

Dionysius quidam, de quo in lib. ecclesiasticorum dogmatum, qui fuit fons Arrii. Posuit in trinitate creatum & seruiens quid.

Dionysius Schuuartzman, id est, niger uir. s. m. Ignatium enim in epistola ad Ephesios: Omnis hæreticus est nigriformis. Hic Dionysius immemor salutis animæ suæ, a uoto professionis suę apostatauit. Et Ignatius ubi supra, Hæreticus plenus est falsiloquio, immensuratus æneo, quare regulam Christianæ religionis reliquit. Et hic lubricus seductor uxorem duxit, in hoc quod insecutus est doctrinam Nicolaitarum. Leo papa ad Constantinum imperatorem: Nicolaitæ nuprias sacerdotibus concedebant, quos Ignatius uitare docet in epistola ad Trallianos: Fugite illos inimicissimos Nicolaitas, libidinis amatores. Et sic. 1. Reg. 7. dicitur: Ista est lex Adami dñe deus. s. ut seruiamus tibi in simplicitate & puritate cordis & corporis. Hic Lutheranus lapis offensionis & petra scandali mala uerba seminatur Francfordiæ Mogoni.

Elaborasti secundum Guidonem carmelitam, sequuntur Valentinianos, qui uitam & genesim, id est, generationem hominum septem sideribus affirmantes consistere, & reprobantur sicut Valentiniani.

HAERET. DE LITERA E

Ethnici, ut Theophilus Alexandrinus episcopus scribit in tertio libro Paschali, idola constituunt, fabricantes in hominum similitudinē idola, & inuisibilem blasphemantes deum, dum formam & membra & organa genitalia in eis esse confingunt. nunc virum, nunc feminam confitentem, & mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis.

Euaristus autor schismatis, de quo Cyprianus epistola 8. Cepimus Euaristum de episcopo nec laicum remāsisse, cathedræ & plebis extorrem. & de ecclesia Christi exulem, per alias longe prouincias aberrare, & ipsius fidei & ueritatis naufragium factum, circa quosdam sui similes paria naufragia concitare. Et idem lib. 3. epistola duodecima: Maiora uero & grauiora hæc de signauit malitia, & inexplebili prauitate sua, quæ illic apud suos se exercuit, ut scias duces & protectores schismaticos, & hæreticos lateri suo se iunctos habuit.

Eurichius, episcopus Constantinopolitanus, circa resurrectionem corporum errauit. Dicebat enim corpus nostrum in illa resurrectionis gloria uento aereque subtilius futurum, ob eam rem tangi non posse, contra illud dominicum: Palpate & uidete &cæ. Quem sanctus Gregorius adhuc diaconus, Constantinopolim ueniens adhuc legatus, præfente Augusto disputatione conuicit, ut omnia quæ in libro suo de resurrectione cōscripserat, retractare coactus sit.

Euangelici hæretici dicti, consimili appellatione quæ & Angelici & Apostolici hæretici nūcupati sunt, à Martino Lutero, qui se inaniter euangelistam nominat, quasi ecclesia catholica recipiat quintum euangelistam. Nec ipse facit opus euangelistæ, sed sub hoc sancto & nobilitulo multos sefellit. Sed. 2. ad Thessalonicenses secundo dicitur: Vocauit uos per euangelium nostrum in acquisitionem gloriæ domini nostri Iesu Christi. Sed isti Euangelici trahunt hominem in laqueum mortis æternæ. Et item euangeliorum præcepta, dum dociles credentium

LIBER .IIII.

mentes in terris instruit, ad caelestia regna perducunt. Hi euangelium exaltant, quasi multis annis sub scamno latuisset, sed in ueritate sunt euangelij persecutores & destructores, dum illud operibus suis malignis dissipant, & odiorum stimulis contra charitatem & ueros Christianos incandescunt. Euangelium enim non docet schismata & diuisiones in ecclesia concitare, quia est euangelium pacis: quomodo ergo potest dici euangelicus, qui solum fidem sine operibus euangelicis astruit, sufficere ad salutem: sic enim sequeretur, quod latrones & praedones saluarentur.

¶ Fecianus tria & barbara principia introduxit, sicut & Theodosius & Manichaei duo principia posuerunt, ut dicit in lib. de ecclesiasticis dogmatibus.

Felix Nouarianus, hunc notat Cyprianus lib. i. epist. dicens: Venerat etiam cum illo priuato heretico quidam Felix, quem ipse extra ecclesiam in haeresi pseudoepiscopum olim constituerat. Sed & Iouinus & Maximus comites cum praefato heretico adfuerunt, ob nefanda sacrificia & crimina in se prolata, sententia noue collegae nostrorum condemnati. Et iterata quoque a pluribus nobis anno priori in concilio abstenti. Cum his autem quatuor iunctus Repositus, de quo infra. Hi quinque cum paucis uersificantibus, uel male sibi conscijs Fortunatum sibi pseudoepiscopum coaptarunt, ut criminibus in unum conuenientibus talis esset rector, quales hi qui reguntur.

Felicissimus Nouatianus, de quo Cyprianus, ut supra: Significasti Felicissimum, hostem Christi, non nouum, sed iam pridem ob crimina sua plurima & grauissima ostensum, & non tantum mea, sed plurimorum coepiscoporum sententia condemnatum & reiectum, & a te illic esse ab ecclesia prohibitum, & pulsum ab ecclesia, ne schismatis & dissidij autor, ne stuprator uirginum, ne matrimoniorum depopulator atque corruptor, adhuc spousam Christi incorruptam, sanctam, pudicam, impudicitiae suae dedecore, & impudica & incesta contagione uiolaret.

HAERETICI DE LITERA 6

Gaiana hæresis de qua sic scribit Tertullian^o in li. de præscriptionibus hæreticor^{um}.

Iohannes in Apocalypsi idolothyra edentes & supra cõmittentes iubet castigare, sunt & nunc alij Nicolaitæ, & Gaiana hæresis dicitur. At in epistola eos maxime Antichristos uocat, qui Christum negarent in carne uenisse, & qui non putarent Christum esse filium dei.

¶ Genitæ, hæretici Iudæorum, dicti, quia se de genere Abrahamæ esse testantur, secundum Papiam in Elementario suo.

Georgius Cappadox Arrianus, de quo scribit Athanasius libro quem de fuga sua scripsit: Huius Georgij communionem omnes declinarunt, sed hoc agnoskens ille nequissimus, ipse concitauit Sebastianum ducem Manichæum, qui in Alexandria cum multitudine militum arma, gladios euaginos, arcus, sagittasq; ferentium facto imperu super populum irruit, pessima gessit in catholicos, miserabiliter eos tormentando, & episcopos in exilium mittendo, ut si ipsi possent amputarent penitus ueritatem.

Genethliaci, Nostram uoluntatem dei dono liberâ, fato sideribusq; subijciunt, Et Christum astrorum dispositionibus subiactis contendunt, Et hoc quod dicitur Iohannis quinto: Nemo misit in illum manus, quia nondum uenerat hora eius, illa scilicet hora fatalis quam astra designauerunt suæ morti. Ex illo quoq; uerba Iohannis secundo, nondum uenit hora mea, contendunt horam à stellarum dispositione præscriptam fuisse, quæ Christus diuinitatis suæ potentiam per miracula manifestare inciperet: quæ quoniam nondum uenerat, nõ potuit petitione suæ matris tunc acquiescere. Et dicunt in natiuitate eius stellam magis apparuisse, quæ sui ortus præsciuit iudicium. Et hanc ei fatalem natalitiãq; fuisse confingunt, quæ certis collata sideribus ortui eius iam pridem esset destinata. Sed hæc hæresis & impietas nõ est ferenda, ut ad longũ deducit Gyrillus Alexandrinus

LIBER IIII.

super euangelium Iohan. li. 5. Quia isti linguas suas in deum exacuunt, & os suum in cælum ponunt. Quis enim æquo animo ferret, ipsius cæli & stellarum conditorem suæ facturæ legibus, quasi uinculis alligari? Et ipsum, cui data est potestas in cælo & in terra, operis sui præscriptè omnibus sic astringi, ut non cū uelit, sed cum iubeant astra mortē pferat? Quid indignius de deo dici posset, q̄ eū qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina uocat, ita astringi legibus astrorum & fati, ut ex ipsis pendeat determinatū tempus, quo immensa uirtute sua miracula operatur? Deum negant omnipotētem, ut qui nulla possit operari nisi cōsentiētibus astris, maioremq̄ uim stellis q̄ deo ascribunt.

Giezi sunt qui uendūt sacras res & sacerdotia & plationes, sicut ē error Græcorū, qui dānatur in Giezi, q̄a uen didit & pecuniā accepit p̄ plura sanitate ipsi Naaman curato à lepra, & p̄petua lepra pcussus ē. 4. Reg. 5. q̄a donū dei pecuniā existimauit possideri.

Gregorius hæreticus, ut meminit Athanasius Alexandrinus in epistola ad episcopos Africæ: Qui fuit socius impietatis Auxētij, qui Mediolani inuasit ecclesiam, qui nō Arrianæ hæresis cōmunicator est, sed etiam reus est multarum malarum actionum.

Guilhelmus, cognomento Sartoris multas propositiōnes hæreticas posuit, & Vuiclessita fuit, q̄d scilicet oratio soli deo dirigēda est, & orare aliquam creaturam, est committere idololatriam, & fideles dirigant orationes ad deum, nō ratione humanitatis, sed solum sub ratione deitatis. Iste Guilhelmus dānatus est Lugdunī, anno domini. 1422. Si dicta sua essent uera, tunc Paulus apostolus fuisset idololatra, qui ait ad Rom. 16. Obsecro uos fratres per dominū nostrum Iesum Christū, & charitatem spiritus sancti, ut sollicitudinem impartiamini in orationibus pro me ad deū, ut liberer ab infidelibus, qui sunt in Iudæa.

Guilhelmus Albus presbyter, sectator Vuiclessitarū, doctor, & uxoratus, coram Guilhelmo præfule Noruicē

HAERET. DE LITERA G

si est examinatus in hæresi, & compertus dissipasse hæreditatem cuiusdam iuuenis, quæ induxit circa 40. librarum Anglici nummismatis intra annum: hoc habent hæretici cum Donatistis commune, prædicare alijs paupertatē, dū diuitias colligant perditos, iplis mendose simulantibus paupertatē. Simulatio potissime hæreticos uincit: nisi em̄ p̄cedat quædā simulatio, nō erūt hereses amaricantiū, nec schismata exacerbantiū. Hic Guilhelmus cōfessus est, q̄ fidelib⁹ licitū sit dñicis diebus & festis opari, & q̄ reliquæ sanctos̄ .i. carnes & ossa hoīm mortuos̄ nō debent à pp̄lo uenerari, nec de monum̄to scetido extra hi, uel in capsā aurea uel argentea reponi, q̄a hoīes sic faciēdo nō honorāt deū & sc̄tōs eius, sed cōmittūt idololatriā, & illa est. 22. conclusio eius inter reliquas.

Gruhenhaymerij, quidā Bohemos̄ sic appellati, subterraheos specus sacra operaturi subeunt, inter quæ cū à sacerdote p̄ more illud Genesis pronuntiat, Crescite & multiplicamini & replete terrā, lumina quæ ibi habent, cōtinuo oīa extinguunt, & tūc neq̄ ætatis ulla neq̄ sanguinis attēta reuerētia, p̄miscue uiri, & in quā per tenebras quisq̄ incidit mulierē, cognoscunt. Peracto scelere, cū in locū suum se quisq̄ receperit, luminaria rursus incendūtur, & sacrum peragīt.

Guelfi & Gibellini, in Italia ita uocati, inter sanctam ecclesiam Christiani numero & nomine se ab unirate ecclesie diuiserunt sine causa, & contra naturam & contra fidem gladijs & telis & diuersis alijs mortis generib⁹ dei & ecclesie sue ultricibus in corpore & anima quoridie se consumpserunt, in condemnationis iudicium consurgētes. Alpharus lib. 1. de planctu ecclesie: Hæreticus ecclesiam diuidit. Petrus Vuit: Non communico Græciæ, quia acephala est. 93. dist. Nullus. Non Armenie, quia schismatica: non Orientalibus, quia occidit eis sol. 27. q. 1. Quoniam: Non Guelfis & Gibellinis Italicis, quia eis sol in occasum est.

Hermani, uel s̄m alios Hermiani ab autore, negāt sal.

LIBER .IIII.

tratorē in carne sedere ad dextrā patris, & in hoc concordant cum Seleucianis.

Henricus Augustinianæ p̄fessionis, artium magister & theologiæ lector olim cœnobij Vuittenbergenſis regens ſecundarius, ingreſſus Detmarcium zizania Luterica ſeminauit: & cum obganniret contra honorem uirginis Mariæ, incolæ opprobriū uirginis nō ferentes, Henricum ut æquum erat, ſupplicio ignis tradiderunt. Nā te ſte pſalmiſta loquente de hæreticis: Sicut ignis qui comburit ſyluam, & ſicut flamma cōburens montes, ita perſequeris in tempeſtate tua.

Hilariani, à quodam Hilario, qui introduxit hæreſim cōtra cantus eccleſiæ. Contra quem ſcripſit Auguſtinus, ut ipſe teſtatur lib. 2. retractationum. c. 11. Hilarius quidā uir laicus catholicus, & nescio unde aduerſus dei miniſtros, ut fieri aſſolet, irritatus, morem qui tunc apud Carthaginem eſſe cœperat, ut hymni ad altare dicerentur de pſalmorum libro, ſiue ante oblationem, ſiue quando diſtribueret populo quod fuerat oblatum, maledica reprehensione ubique poterat, lacerabat, aſſerens fieri non oportere. Huic reſpondi iubentibus fratribus &c. Et illū uſ hæreſis fuit Vuicleſſ, dicens quod cantationes cum uarijs ritib. in eccleſia nō placēt deo. Sed ſcriptū eſt in oppoſitū: Ex ore infant. & lactent. p̄fecisti laudē p̄pter inimicos tuos. i. phariſæos & hæreticos Arrianos & cōſimiles.

Hieroboanità, dicti ſunt à Hieroboan, qui gerit typū hæreticorū, & qui peccare fecit Iſrael, Eccī. 47. Et qui, ut dicit. 3. Reg. 13. poſitq̄ fuit electus in regē Iſrael, dixit: Nolite ultra aſcēdere in Hieruſalem, quaſi diceret, deus præſens eſt ubique, & ideo poteſtis eum hic adorare. Hinc cōſimiles hæretici exorti ſunt in noua lege, ſcilicet Maſſiliani, Sagarelli, qui contēnentes eccleſias, perſuadēt hominibus orare in locis non ſacratīs. Sed tñ regularit̄ credit, q̄ fidelibus ſuis magis eſt deus præſens in eccleſiis, q̄ in cæteris locis non ſacratīs. Auguſtinus. 2. lib. ad Simplianum, exponens illud. 2. Regum. 7. Intrauit Dauid &c

HAERETI. DE LITERA I

sedit ante dominum: dicit, Quod autem quæris quod sit: inter-
 uit rex David &c. Quid aliud intelligendum, nisi quod se-
 dit in conspectu dñi, scilicet ubi erat arca testamenti, per
 quam sacrator & accommodator quædam præsentia ac-
 cipi potest. Item in Acti. apostolorum quotidie ascendebat
 ad orationis horam in templum.

Homūcionitarum hæresis fuit, quod homo fuit in hoc prin-
 cipio, quoniam dicit euangelista in principio erat uerbum &c.
 Quod Athanasius reprobatur in li. de assumptione uocis di-
 cens: Deus dei filius ante omne omnino principium sem-
 per cum patre fuit. Sane hunc hominem nuper de Maria
 uirgine assumpsit. Nunquid per hominem uisibilia & in-
 uisibilia facta sunt? quasi diceret non.

Iacobus Strauß, doctor Luteranus, qui prius Hallis apud
 Oenum, & in Vuerthen apud Mogonum Luteranæ & se-
 ditiosam doctrinam disseminauerat. Et nouissime ad Ise-
 nachum Thuringiæ, per cuius conciones falsasque literas
 presbyteri & monachi & moniales expulsi sunt. Et hunc
 Iacobum duces Saxonie, & Philippus Lätgrauus Hassie,
 & Erichius dux Bruynsuuicensis ceperunt, cum esset in ex-
 peditione contra Iseuacenses.

Iconoclastæ hæretici, latine dicuntur fractores imaginum,
 de quibus Thomas & Iohannes, sacræ theologiæ magi-
 stri, ordinis prædicatorum, scribunt de quodam lib. ex dog-
 matibus orthodoxæ fidei. c. Iconoclastes. Hi imaginem
 dñi nostri Iesu Christi, & inuolatæ dñæ nostræ genitri-
 cis dei, & omnium sanctorum imagines idola uocantes, eas
 fregerunt. Ideo Iconoclastæ dicuntur imaginifragi: icon
 enim græce, latine dicitur imago. Hos & eorum principes, &
 cooperatores septima synodus Nicena sub secundo Con-
 stantino, & Paschasio pijs regibus, & Arcadio papa, & Tar-
 casio patriarcha Constantinopolitano trecentis triginta
 patribus præfecto damnauit.

IOHANNES Oecolampadius apostata ab ordine S. Bri-
 gitte, turbulentus hæreticus, loquacitate facundiam exi-
 stimans, non formidat sacratissimo sacramento salutis non

LIBER .IIII.

stræ pignori contradicere. In cuius introitu ad memori-
 am reuocandum est id quod Apostolus Romæ in uinculis
 constitutus scribit Timotheo: O Timothee, depositum
 custodi. Quid est depositum, id est quod tibi creditum,
 non quod à te inuentum: quod accepisti, non quod exco-
 gitasti: rem non ingenij, sed doctrinæ: non usurpationis
 priuatæ, sed publicæ traditiõis: rem ad te perductam, nõ
 à te prolaram, in qua non autor debes esse, sed custos: nõ
 institutor, sed sectator: non ducens, sed sequens. Deposi-
 tum inquit, catholicæ fidei talentum inuiolatum illiba-
 tumq; custodi propter fures, ppter inimicos hæreticos,
 ne dormientibus hominibus superseminent super illud
 tritici bonũ semen, quod seminauerat filius hois in agro
 suo, zizania. Audi charissime Paulum in alio loco loquẽ-
 tem de deposito diuinissimi sacramenti corporis I E S V
 C H R I S T I, inuiolabiliter custodiendo usque ad con-
 summationem seculi: Ego (inquit) accepi à domino quod
 & tradidi uobis, quoniam dominus noster Iesus Christus
 in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agẽs
 fregit & dixit: Accipite & manducate, hoc enim est cor-
 pus meum quod pro uobis tradetur, hoc facite in meam
 commemorationem. Sed hic prodigiosus hæreticus sa-
 tanico spiritu excitatus, perniciosas & periculosas hære-
 ses tradidit, pertinaciter negãs corpus Christi in altari.
 Et in isto spiritali paradiso ecclesiæ militantis, de cina-
 nomi & balsami surculis carduos spinasq; subministrat.
 Sed hanc hæresim cuncto populo Christiano tremen-
 dam, Oecolampadij iuxta nomen eius fatuæ lampadis
 oleo gratiæ, & lumine fidei uacuæ, illuminatissimus do-
 minus Rossensis episcopus præfocauit. Et maledictissi-
 mus eius liber incendio tradi debet, quemadmodum uas-
 sa quæ fuerunt facta à Baal, combusta sunt foris Hierusa-
 lem, quarto Regum uigessimotertio. Et sic Actuum deci-
 monono dicitur, ut apud Ephesum sectatores scilicet ar-
 tis magicæ contulerunt libros, & combusserunt coram-
 omnibus.

HAERET. DE LITERA I

Iohannes Lachman Helbronæ ortus, eiusdem ciuitatis plebanus, singulari modestia pollens ad quinquennium, sed malitia Luterana murauit intellectum eius, & fictio hæreticorum decepit animam eius, & in arcum prauum conuersus, oues quas uitæ uerbo quondam pauit, dente lupino lacerat, honori sanctorum, & missæ sacrificio detrahens, uxorem duxit, & mixtus inter laicos eorum opera didicit, nec proprio diocesano obedire dignatur.

Iohannes caninus medicus exterus quidem Florentinorum, Nigrimanticus, in deiparam uirginem latrans, tamē hæreticis dogmatibus pertinaciter inquinatus, quanquam reclamantibus multis & ciuibus, sub Antonino archiepiscopo publice concrematur.

Iohannes Pomeranus, pseudoepiscopus, cuius ordinator fuit Martinus Luterus in Vuittenberga, ubi est sedes satanæ. Hic per omnia in uita & doctrina pestifera cum Martino Lutero concordat. Vxoratus, & multarum prolium pater. Nam hæretici super glaream habitant, & immunditias carnis, in quibus inuoluntantur & delictantur ut fues, dicunt esse licitas. Et in psalterium, & in certas Pauli epistolas, & in euangelia dominicalia per annum currentia scripsit tenebroso sensu commentarios, ut apud scelestos hæreticos mos est. Et modo de ciuitate in ciuitatem propellitur.

Iohannes de Vuurden sacerdos secularis, totus Vuicleffita & Luteranus, errauit contumaciter in multis articulis fidei, maxime circa sacramenta eucharistiæ, & matrimonij, & ordinis, & extremæ unctionis, & circa confessionem. Et negans purgatorium: hic conuinctus & confessus iudicatus fuit per secularem potestatem iudicialiter in Haga comitis ciuitate Hollandiæ. Et in octaua natiuitatis uirginis Mariæ anno domini millesimoquingentesimoquingentesimo quinto igni traditus est.

Illirici hæretici, de quibus in primo libro Marij

Victorini Afri contra Arrium: Multa in diuinis mutant,
& adijciunt, & sunt Arriani, licet alterius opinionis.

Iouinus Nouatianus, de hoc quare supra in Felice ex
Cypriano.

Ipolytus diaconus & hæreticus, damnatur à sancta sy-
nodo, sicut dicitur in canonibus sancti Syluestri, qui Va-
lentinianista fuit, & suo arbitrio creatorem fecit creatu-
ram. Et cum eo damnatus & anathematizatus fuit Caly-
xtus, qui sua extollentia separauit trinitatem, ut supra

Iuo Carnotensis in chronica sua: Lipsamus (dictū fuit,
Thracēsum prætor, sicubi in tota subdita sibi prouincia
aliquid sanctarum comperit reliquiarum, cōbussit igni,
uenundedit etiam omnes sanctos libros & omnia sacra
uasa, & eorum pretia imperatori transmisit, multos de-
nique monachorum interfecit, & quorundam orthodo-
xorum oculos eruit, & quorundam barbas oleo & cera per-
ungens ad ostentationem succendit, quosdam autem exi-
lio relegauit. Quod cum imperator didicisset, scripsit ei,
taliter gratias agens: Inueni te sicut cor meum.

Lollardi & Conlollardi, & eis similes, ut hæretici uī-
tandi sunt, ad longum probat Thomas Vualden, Angli-
cus ordinis carmelitani in lib. de sacramentalibus: Inqui-
unt enim Lollardi: nihil præter sacras scripturas accipi-
mus, quicquid istis apponitur uel subtrahit est blasphem-
um. Fuge toxicum in testa blande uerbum, sed fructū
ferens spinosum. Non enim ad reuerentiam scriptura-
rum, ut uerba signant, hoc suggerit, sed ad suæ hæresis
tegumen consculpsit. Et hoc quidem ab Arrianis princi-
pibus deriuauit. De hoc uide Augustinum in cōsistū Ma-
ximini Arrianorum presbyteri. Et dicti hæretici fuerūt
discipuli impij Iohannis Vuicleff, quos sequit hodie Mar-
tinus Luterus.

Lucanus quidam nomine, Martionis sectator atq; di-
scipulus, & hic per omnia uadēs blasphemix genera, eadē
docet quæ Martion & Cerdo docuerunt. Hic negat
animam uicturam post mortem,

HAERETICI DE LITERA L.

Lucianistæ secundum Marium Victorinum Afrū, primo libro contra Arrium, cum Luterianis conueniunt, licet etiam singularis sectæ sint hæretici.

Martialis hæreticus & idololatra, de quo Cyprianus primo libro epistolarum, qui præter gentilium turpia & lutulenta conuiuia in collegio diu frequentata, & filios in eodem collegio exterarum gentium morè apud phana sepulchra depositos, & alienigenis consepultos, actis publice habitis apud procuratorem Ducètrium obtemperasse idololatriæ, & Christum negasse contestatus est. Cumq; alia multa sint & graua delicta quibus Basilides & Martialis implicati tenentur, frustra tales sibi episcopatum usurpare conantur, cum manifestum sit huiusmodi homines nec ecclesiæ Christi posse p̄esse, nec deo sacrificia offerre debere.

Martianus Arelatensis, de hoc dicit Cyprianus tertio libro epistola. 13. Martinus Arelatæ consistens Nouatia no se coniunxit, & à catholicæ ecclesiæ ueritate, atq; à corporis nostri & sacerdotij consensione disiunxit, tenens hæreticæ præsumptionis durissimam prauitatem, ut seruis dei pro eo dolētibus, & ad ecclesiam lachrymis & gemitu & dolore pulsantibus, diuinæ pietatis & bonitatis paternæ solatia & præsidia claudantur, nec ad fouēda uulnera admittant uulnerati, sed sine spe pacis & cōmunicationis relictī ad lupoz rapinam & prædam diaboli projiciantur.

Marbonæi, etiam hæretici Iudæoz, dicunt ipsum esse Christum q̄ docuit eos in omni re sabbatizare.

Meristæ, hæretici Iudæorum, Græci, dicti, quod separant scripturas, non credentes omnibus prophetis, dicentes alijs & alijs spiritibus illos p̄phetasse, meris enim Græce, separare est: hæc Papias.

Mosorabes, olim multi fuerunt in partibus Africa & Hispaniæ, sic dicti, quia modos Christianorum de Arabia in multis tenebāt, & quod latini in celebrationibus missaz dicunt in principio, ipsi dicunt in fine uel in me-

LIBER III.

dio, de his uide in quadriuiio nationum.

Moscouitæ, homines septentrionales, quasi efferi & fati syluestres schismatici sunt, & toti Paulini: Nā quasdam epistolas manu Pauli scriptas sese habere gloriantur. Hi sacerdoti unam & uirginem uxorem habere permittunt, qua mortua non licet illi aliam quā diu uixerit in uxorem habere unquam.

Martinus Butzer impudicus passer, apostata ab ordine suo in quo stare non uoluit propter elationem quam primus apostata inuenit: Apostatauit quoque à rectitudine fidei ad scoriam hæreticalem, & à cœlibatu ad matrimonium adulterinum, & plures apostatare fecit. Apostata enim uir inutilis, Prouerbiorum sexto: hic damnat omnem ecclesiæ autoritatem & ceremonias & omnia bona exteriora & merita & omnia concilia, negat missam esse sacrificium, dicit sacerdotes deceptores animarū, & dei blasphematores in missis suis, uocat nos celebrantes idololatrias, dicit statuta Papæ aduersari dei uerbo. Et hostiam consecratam non adorandam, nec crucem Christi, Omnia festa reijcit, damnat usum imaginum, uenerationem sanctorum, & miracula eorum deridet. Similiter & horas canonicas & multa alia, ut patet in epistola quam scripsit ad quendam principem in uernacula lingua.

Materiarum hæretici, ut dicit Tertullianus in libro contra Hermoginem, Terram illam informem & inuisibilem, & rudem fuisse dicunt, hanc uero nostram proinde formam, & cōspectū & cultum à deo consecutam. Aliud ergo factā quæ erat ea ex qua facta est.

Nicostratus, de quo Cornelius Papa secundo capitulo decretorum suorum, inuidus hostis antiquus suscitauit nobis aduersarium, nouercam rectæ fidei, & sanctæ doctrinæ æmulum, qui extra ecclesiam ordinauit Nouatum, & in Africa Nicostratum, utrosque hæreticos, sicut ille erat. Hi uero conatibus quibus potuerunt multos à recta & catholica fide suadentes recedere fecerunt, & post se in peruersam, & ideo odibilem doctrinam corruere

HAERETICI DE LITERA NO

persuaserunt, de hoc Nicoftrato habet Cyprianus: 2. li. epistolarum, epistola. 2.

Niceta, falsi nominis patriarcha, ut scribit uenerabilis Iuo Carnoten. hic iconas ex metallo factas quæ in patriarchatu suo erāt erasit, & imagines deposuit.

Nouatus, Nouatianus, Hi sunt duo distincti hæretici, sicut dicit Fabianus Papa in quarto capitulo decretorum suorum: Superuenit Nouatus ex Africa, & separauit ab ecclesia Nouatianum, & alios Christi confessores, & conuertit in prauam doctrinam, à quibus uos fratres auerte, & caue, & ab omnibus qui alteram fidem & doctrinam tenent quam apostoli & successores eorum tenuerunt & docuerunt. Ne (quod absit) post eos abeuntes in laqueum satanæ cadatis, & compedibus eius detineamini. Et Cyprianus octaua epistola libri secundi: Nouatus, nouarum rerum semper cupidus, auaritia inexplebilis, rapacitate furibundus, arrogantia & stupore superbi timoris inflatus, quasi hæreticus semper & perfidus omnium sacerdotum uoce damnatus, tranquillitatis aduersarius &c.

Optatus, erat malus catholicus & hæreticus, de quo Augustinus contra Petilianum, & secunda quaestione primo canone dominus.

¶ Per hanc sententiam catholicam & ueridicam etiam uos Optati sacrificio non estis polluti, dicebat enim cum Petiliano immundiciam malorum sacerdotum mundis obesse, omnia enim munda mundis, prima ad Titum primo. Et loquitur Augustin. de his qui consenserunt Optato hæretico, & de his qui de manu eius acceperunt corpus domini.

Osyus Cordubensis episcopus, ut scribit Athanasius Alexandrinus in primo libro de unita deitate trinitatis, qui cum morti esset perquam uicinus, sic in laqueum uoraginis barathri incidit, ut excideret tãquam à corde & diceret, Quis ignoret patrem maiorem esse honore dignitate & maiestate, quasi duæ uel certæ tres essent maie

LIBER .III.

frates in singulis his personis patris & filij & spiritus sancti quasi tres essent dii in diuinis?

Petrus de Arrogonia, anno domini. 1302. natus de ciuitate Cæsaraugusta, & in eodem regno reuelationibus deceptus, varios errores adinuenit: Quod scilicet, dominus Iesus uenit in mundum ad aperiendum uias saluatoris, & hic saluator est spiritus sanctus, per quem debuit saluari mundus. Et quod Roma est Gemorra multa ieiunia exercebat, & nudus incedebat, sæpe expulsus fuit de monasterijs diuersorum ordinum. honores populorum amabat, & tamen à populo habitus fuit ut nuncius Antichristi, Mulieres nuptias luxuriose tentabat. Et quod dominus CHRISTVS non erat saluator mundi. Et quod totus mundus non est saluatus. Multa futura scire uoluit, & unicuique futura indicare. Errata scripta fecit in Psalmis, in euāgelio, in epistolis, & prophetijs, & sic de alijs erroribus. Abyssus enim Abyssum inuocat.

Petrus Carboriensis, de quo in uita Iohannis uigesimifecundi, sic dicitur: Ropertus Bauarus coronatus imperator, Petrum Carboriensem ex reatino agro oriundum pontificem creat, Iohannis uigesimifecundi emulum futurum. Hic habuit primo uxorem, qua reuente & reclamante religionem & habitum suscepit, creatus igitur pseudopontifex, Nicolaus quintus appellatus ab imperatore, ut uerus CHRISTI uicarius con salatur, de quo Alpharus ordinis minorum in pri. libro de planctu ecclesiæ dicit: Petrum corbarium apostaram, coruinum appello, quia ut coruus de morte schismaticæ diuisionis pascitur, & ut coruus fur & latro in sede Petri resedit, & locū dicti Iohānis Papæ nō timuit usurpare. Et quæ cū Dathan & Abyron schismaticis. q̄s uiuos terra absorbuit, nisi pœnituit, habere cēseo portione. Sed abeūte in Germaniā Bauaro, Bonifacius Pisan^o comes Reni, gratiam Iohanni pontifici facturus, Anti-

HAERETICI DE LITERA P.

papam Auenionem perducit, ubi in carcerē coniectus, uel
tam cum morte permutauit.

Pontici sunt discipuli Marcionis hæretici, qui fuit
oriundus ex Ponto, hi dicunt quod Christus habuerit
carnem dum omnino non natam paruifacimus, & dicit
Tertullianus in libro de carne Christi: Concedunt hi
Christo carnis ueritatem sine præiudicio renuendæ na-
tiuitatis.

Pseudapostoli, de his Guido in libro hæresum, &
ponit undecim capitula in quibus diuersos eorum erro-
res dinumerat, unus est, quod tota autoritas collata à
Christo ecclesiæ Romanæ est omnino euacuata, & iam
cessauit propter malitiam prælatorum. Et quod ecclesia
Romana non est ecclesia dei, sed reprobata sine fructu.
Et est illa Babylon meretrix, apostatans à fide Christi, &
quod ipsi non tenentur obedire Papæ, nec alicui alteri,
& quod decimæ non debent dari sacerdotibus, quia non sunt
pauperes sicut apostoli. Et quod in omni casu iuramen-
tum est illicitum. Et quod ecclesia consecrata non plus
ualet ad orandum quam stabulum porcorum. Vnde Apoca-
lypsis secundo dicitur: Tentasti eos qui se dicunt Apo-
stolos, & non sunt, & inuenisti eos mendaces. Tertulli-
anus in libro de præstitutionibus hæreticorum, Qui pseu-
dapostoli, Nisi adulteri euangelizatores.

Philippus Melanchthon, hæreticus Luteranus, sub-
tilis ad colores uerborum apparens, sed intus lupus ra-
pax, qui certis principibus introxicum suæ debacchatio-
nis infudit, unde in quadam epistola sua, intitulata Epi-
stome renouatæ Ecclesiasticæ doctrinæ, multi errores
eius ponuntur, circa obedientiam Papæ, circa ceremo-
nias ecclesiæ, opera bona, satisfactionem, uota, decimas,
& circa mandata hominum & institutionem monaste-
riorum.

Praxeas posuit in trinitate solitarium ex libro Ec-
clesiasticorum dogmatum, & Tertullianus in libro ad-
uersus Praxeam hæreticum, Diabolus suo mendacio sub-

LIBER .III.

Ornauit Praxeam. Nam iste primus ex Asia genus peruersitatis intulit Romanæ humo, duo diaboli negotia Romæ procurasse dicitur. Paracletum fugauit, & patrem crucifixit, prophetiam expulit & hæresim intulit. Frustrificauerunt auenæ Praxeanæ dormientibus multis.

Photinus Pannonius ut scribit Vincentius Lirenensis Gallus. Cum Syrmitanam ecclesiam tentasse memoratur, ubi cum magno maiorum favore in sacerdotium fuisset ascitus, & aliquando tanquam catholicus administraret subito creditam sibi plebē dei persuadere cœpit, ut deos alienos sequeretur, id est errores extraneos, quos antea nesciebat. Nam erat ingenij uiribus ualens, & doctrinæ operibus excellens, & eloquio præpotens & quæ antea oues quasi arietes gregis sequebantur eundem deminceps, uelut lupum fugere cœperunt. Dicit enim Photinus deum singulum esse & solitarium, & more Iudaico confitendum trinitatis plenitudinem negat. Nec ullam in uerbo, aut ullam spiritus sancti putat esse personam: Christum uero hominem tantummodo solitarium esset, cui principium scribit ex Maria. Hæretici enim sunt uoluntates cœli, qui omni uento doctrinæ, huc atque illuc sicut aues circūferuntur, & unitam iussionis uocem, atque unam substantiæ, patris & filij & spiritus sancti esse non confitentur, ut Athanasius Alexandrinus dicit quinto libro de unita deitate.

Priuatius Nouatianus, de hoc Cyprianus lib. i. epistolarum: Per Felicianum significauit te frater uenisse Carthaginem, Priuatium ueterem hæreticum, in boni heretice Colonia ante multos fere annos ob multa & grauiadelicta nonaginta episcoporum sententia condemnatum, Antecessorum etiã nostrorum (quod & uestrã conscientiam non latet) Fabiani & Donati literis seuerissime notatum.

Quatuordecimanum (quos thesseradecaditas appellat) id est, qui quartadecima luna primi mensis cum Iudæis Pascha celebrant, de his habet in synodo apud Laodiciam Phrygiæ habita,

HAERETICI DE LITERA R

Repositus Quoturnicensis, aliàs Saturnicensis, de se-
cra Nouatianoꝝ, q̄ secundum Cypri. lib. 1. epistolaz, nō
tam in persecutione ipse cecidit, sed & maximam partē
plebis suæ sacrilega persuasione deiecit.

Rebaptizatorum & Rebaptizantium hæresis orta est
olim à Donatistis, sed in concilio Africano retenta est
antiquitas & explosa nouitas. Sed istis diebus debacchan-
tibus Luteranis, in certis locis altæ germaniæ, hæc pe-
stis pullulare cœpit, sed sub illustrissimo Palatino, cle-
store nonnulli rebaptizati ultimo supplicio extermina-
ti sunt iuxta I. Si Quis, C. Ne sanctum baptisma iere-
tur. Et iuste quidem, quia priuam fidem irritam fece-
runt, non enim reiteratur baptisma, quod in fide sanctæ
trinitatis præstatum, & hoc peccatum hæresim sapit, &
in contemptum dei cedit, & iniuriam sacramenti, quasi
prima gratia non suffecisset. Præterea baptismus est que-
dam natiuitas, Iohannis tertio: Nisi quis renatus fue-
rit & cætera. Sed quis nisi semel generatur. Item in ba-
ptismo imprimitur character qui indelebiter à deo im-
primitur. Item in baptismo configuramur morti Chri-
sti & resurrectioni eiusdem, Romanorum sexto: An-
ignoratis quia quicumq; baptizati sumus, in morte ipsi
us baptizati sumus & cætera.

Item baptismus principaliter ordinatur ad deletionē
peccati originalis quod semel deletū, nō iterat, q̄a mor-
bo non iterato medicina nō debet iterari.

Richardus anglicus, Vuicleffita, imputat imagini-
bus CHRISTI, & sanctorum idololatriæ cultum in
quodam libello pro se oblato iudici, ad defensionem
huius protulit illud Sapientiæ. 13. Imago enim & opus
illi adiutorium & cætera. Non erubescit loqui cum illo
qui sine anima est & cætera. Sed contra est quod idolola-
træ idola inuocabant, ut deos uirtutem habentes, bene-
ficium salutis dare uel uitæ, & similia, quæ sapiens ibidē
recitat. Sed Christiani non hæc ab imaginibus postulāt,
sed à Christo & sanctis apud imagines.

LIBER .III.

Rusticorum secta, anno domini. 1127. incepit, originem trahens ex Luteranis. Hi in multis locis alte germaniæ malignari cœperunt in maximo numero, et in diuersis turmis contra principes, religiosos, & monachos, euellentes castra & monasteria, ecclesias spoliantes, uasa sacra dominica male tractantes, maxime calices & monstrantias & uestes sacras, nullam reuerentiam uenerabili sacramēto exhibentes, abusi sunt uirginibus deo dicatis, missalia & libros ecclesiasticos lacerantes, non sine ultione diuina: Nam a principibus in diuersis locis mactati sunt. Et primo ab illustrissimo duce Lothoringiæ domino Antonio.

Sagarelli hæretici, de quibus habet Guido in libro hæresum, dicunt quod ecclesia consecrata non plus ualeat ad orandum quam stabulum porcorum, & melius est orare in nemoribus quam in ecclesijs, & hos sequitur Vuicleff, inquiens: CHRISTVS uideatur parum curare de templi ædificio sumptuoso, & sic de basilicis ab hypocritis in ecclesiam introductis: Talia autem sensibilia, mundo splendentia, uidentur aperire ostia domus, & introducere in suum cubiculum inimicos: Hæc ille.

Sebaciani, hi sunt qui & Nouatiani C. de hæreticis I. Arriani.

Sebastianus Manicheus, de quo habetur. s. lib. histo. tri. c. 3. de persecutione eius in catholicos quære supra in Georgio de Cappadocia.

Sethianus & Ophianus & Patricianus, ut dicitur in libro Ecclesiasticorum dogmatum, dicunt quod caro nostra est mala, & a malo principio. Sed nos dicimus quod est ualde bona, urpote a bono solo deo condita. Malum enim odicendum est. Sed nemo unquam carnem suam odio habuit, Ephesi. quinto.

Syluanus posuit in trinitate solitarium aut solitudinem, sicut & Pentapolitana dånabilis illa doctrina, ex libro Ecclesiasticorum dogmatum.

HAERET. DE LITERA T

Syphori sunt Manichæi, qui modo dicunt Barbaritæ,
quære in Barbaritis.

¶ Ticonius homo acri ingenio præditus, & huberi elo-
quio, Donatista fuit, de quo Aug^o lib. i. c. i. contra episto-
lam Parmeniani.

Thomas Montzer Thuringius, & si Lutero in quibus-
dam fuerit contrarius, seditiosus tamen fuit, excirans tu-
multum in principes & nobiles, & multi sequebantur eius
prædicationes hæreticas. Tandem castigata ciuitate Franc-
kenhusensi, à quodam nobili cõprehensus fuit, principi-
busq; præsentatus, & confessus est se hinc ludum prop-
uanam gloriam incepisse: & ut utar uerbis decani uene-
randi Iohannis Coclei, diris supplicijs peremptus, uti be-
ne meruit. Assatus enim est, non sanè sicut Laurætius, sed
appositus arborei, eiq; catena circumalligata, tamdiu gy-
rum ad ignem cucurrit, donec animam exhalaret.

¶ Vbiani schismatici & hæretici, ab ecclesia & Christi
uita apostatauerunt, sicut & Armeni.

Varimadus Arrianus, de quo Idatius Clarus Hispanus
in libro cõtra eundem, cuius plogus incipit, Dudum di-
lectissimi fratres, in Neapoli urbe Campaniæ cõstitutus,
cuiusdam Varimadi Arrianæ sectæ diaconi propositioni
bus mihi oblati &c. Et infra loquens de Arrianis, quia
difficile possunt huiusmodi prauis dogmatis cursu inertes,
& meliora sectari, quoniam tamen sibi de spũ auxerunt præ-
sumptionis audaciam, ut ad unitatem fidei nunquam omni-
no perueniant.

Vuandali Arriant, magnas ecclesiæ & uiris catho-
licis diu calamitates intulerunt, diabolo in eis sequente,
qui pridem in tyrannis aduersus fidem Christi degras-
santibus, tot milia sanctorum martyrum miserunt in ce-
lum. patientiæ omnium rerum arbitro deo: sed ut dicit
in .i. lib. Vuandalicæ, Honoricus rex Arrianus, pro insigni
in sanctos impietate à deo percussus, scæter uermibus, mi-
serabiliter expirans in octauo anno regni Vuandalorũ
in Africa.

LIBER .IIII.

Beda in de temporibus huius seculi, Effera gens Vandalorum Halanorum ab Hispanis ad Africam transiens, omnia ferro flamma rapinis simul arraniana impictate ferdauit.

Victorinus epus, quem damnauit sancta synod^o, ut patet in canonibus Syluestri Papæ, qui ignorans lunæ rationem sub arbitrij sui tenacitate disrumpebat ueritatē. Et dicebat Pascha non uenire die suo & mense, sed decimo Kalendas Maij custodire.

Vigellius Saturnin^o primus Christianorū persecutor, in quos gladium egit, lumina amisit, secundum Tertullianum in lib. ad Scapulam.

Victorinus sectator Praxeæ, & eius hæresim corroboraui: hic deum patrem omnipotentem, Iesum Christū esse dixit, hunc crucifixum passumq; contendit: mortuū præterea seipsum sibi assidere ad dexteram suam cum phana & sacrilega temeritate proponit, hæc Tertullianus in libro aduersus hæreses.

Vlricus Zuinglius, unus de principibus Luteranorū, sacrosanctum canonem missæ multipliciter impugnat, Romanos pontifices & Christi sacerdotes exprobrat, Et cōtra canonem missæ librum edidit, quem nominat Epicherisim. Sanctorum preces & suffragia apud deum negat. Et multos alios errores ex proprio cerebro cōfingit, ut patet in libello suo in lingua uernacula confutato. Contra hunc hæreticum copiose scripsit Hieronymus Empser, ad reuerendissimum Archiepiscopum Moguntinum. Suscitauit enim hæresim Vigilantiū, qui sanctorum suffragia negat. Sed omnibus his hæreticis apud inferos damnatis ecclesia usque ad seculi consummationem cantabit: Sancta Maria ora pro nobis: Negat quoque missam esse sacrificium & oblationem. Negat lib. beati Ambrosij de sacramentis. Similiter librum Thobizæ, & Purgatorium.

Vuolfgangus Fabricius Capito, doctor, sacerdos, uxoratus, de Maguntia expulsus, asylum Luteranorū adiit,

DE HAERE. INNOMINA.

factus unus de principib⁹ eorum. Et merito Capito dicitur, quia multas capit animas, quas tradit orco: Dānat bona opera, dicens ea à sacrilegis excogitata, & ad dei misericordiam consequendam inualida & ociosa esse: dicit populum Christianum multis annis per patrum traditiones & decreta captiuatum fuisse, modo autem in præfinito tempore iterum liberari, more Iudæorum ex Aegyptiaca seruitute. Et quod Iohannes Hus iniuste fuit condemnatus: Negat numerum sacramentorum, merita sanctorum, confessionem auricularem, satisfactionem pro peccatis. Missæ sacrificium, omnem religionis statum, omnem ecclesiæ apparatus & ceremonias, festa sanctorum. Ieiunia, præcepta, imagines sanctorum. Canticum ecclesiæ in latino: Dicit nullum doctorem cuiuscunq; linguæ hac nostra tempestate fuisse à seculo, qui aptius scripturam tractarit sicut Luterus in theutonico fecit, & usque in hodiernum diem facit. Et alia plura docet aduersantia sacræ scripturæ, ut patet in responsionibus eius ad patrem Conradum prouinciale Ordinis Sancti Augustini.

Urbanus hæreticus, de quo sic dicit Marcellinus in decretis suis capitulo septimo, quasi trecenti patres & episcopi uno ore, uno die, eodem concilio iudicantes damnauerunt Urbanum, Castorium & Iuuenalem presbyteros, & Caium & Innocentium diacones, qui euacuauerunt horrea, & dimiserunt arcã apertam, ut introiret immundus & comederet triticum.

Vrbicus Pontinus philosophorum documentis conatur contra fidem Christianam impugnare, cuius hæresis nouella & inaudita extitit, qui spiritum sanctum patrem aut filium facturam usurpat debere confiteri, contra quem disputat Athanasius Alexandrinus in quarto libro de unita deitate.

ADDITIO DE HAERESIBVS innominatis.

LIBER .III.

Scribitur Prouerbiorū. 5. Vagi gressus eius, ubi glō.
 Vagi sunt gressus hæreticorum, & in tam innumera hæc pestis se fundit itinera, ut penitus quæ sint inuestigari nequeant. Et pleriq; hæretici ignotis nominibus hæreses subministrant, eoq; certas hæreses, quarum autores, aut autorum nomina non constant, præditis annumerare studui signanter ex Augusti. ex Isido. & Phylastro & ex corpore iuris canonici, ex quib. quidã putant deum & trinum in essentia.

Alia hæresis dicit in Christo doluisse diuinitatem, cõ affigeretur caro eius in cruce.

Alia dicit aquam non à deo creatam, sed semper ei fuisse cõæternam.

Hæresim quandam Phylaster commemorat, quæ dicit hunc mundum post resurre. mortuorum in eodem statu in quo nunc est esse perman surum, neq; ita esse mutatum, ut sit cælum nouum & terra noua, sicut sacra scriptura promittit, Apoc. 21.

Alia dicit corpus hominis non animam esse imaginẽ dei.

Alia dicit innumerabiles esse mundos, sicut opinatã sunt quidam philosophi gentium.

Alia sceleratoꝝ animas cõuerti in dæmones dicit, & in quẽq; animalia suis meritis congrua.

Alia, Descendẽte ad inferos Christo, credidisse incredulos & oẽs inde existimat liberatos.

Alia, liberationẽ hoim apud inferos factam Christi descensione non credunt.

Alia, nudis pedibus ambulant ex superstitione spernentes illos, qui incedunt calciati. Dicit Phylaster alios esse hæreticos, qui cum hominibus non sumunt escas, sed utrum cum alijs qui eiusdem sectæ non sunt, an etiam inter seipos id faciant, nõ exprimit. Dicit etiam de patre & filio recta, de spiritu autẽ sancto non catholica sapere, q̃ eum opinantur esse creaturam.

Est alia quæ triformem sic asserit deum, ut quædam

DE HAERE. INNOMINA.

pars eius sit pater, quædam filius, quædam spiritus sanctus, hoc est, quod dei unius partes sunt qui istam faciunt trinitatem, ueluti ex his tribus partibus compleatur deus. Nec sit perfectus in seipso uel pater uel filius uel spiritus sanctus.

Alia. Sempiternæ natum non intelligens filium, putat illam natiuitatem sumpsisse à tempore initium. Et tamen uolens coæternum patri filium confiteri, apud illum fuisse antequam de illo nasceretur existimat. Hoc est semper eum fuisse, ueruntamen eum filium semper non fuisse, sed ex quo natus est de illo filiū esse cœpisse.

¶ Ex Decretalibus.

Errores Abbatis Ioachim & errores impij Almarici tetigi supra in locis suis.

¶ Ex sexto Decretal.

Damnatur error dicentium spiritum sanctum procedere à patre & filio, ut à duobus principijs & duabus spirationibus, de summa trini. &c. cap. 1.

Reprobatur ibidem error antiquus Græcorum dicentium spiritum sanctum à patre & non à filio procedere contra concilium Nicenum.

¶ Ex Clementiñ.

Error dicentium quod anima rationalis non est forma corporis humani per se & inmediate, reprobatur de summa trinita.

Error dicentium quod Christus non esset mortuus quando de latere eius perforato exiuit sanguis & aqua ibidem dicitur.

Error quod pueris & adultis in baptismo non conferatur gratia & uirtutes.

In Clemen. de usura. Ex graui, qui pertinaciter asseruerat usuram non esse peccatum & damnabile, censendus est hæreticus.

In titulo de hæreti. ad nostram, damnant octo errores, de quibus supra in Begardis.

¶ Hæreses damnatæ in Extraua.

LIBRI III.

In extraua. Benedicti quæ incipit: Benedictus deus, primo damnatur error dicentium quod nullus uidit diuinam essentiã. uel est perfecte beatus ante diẽ iudicij.

Item q̄ animæ decedentes in peccato mortali, non immediate ac̄ inferna descendunt.

Item quod non omnes homines in die iudicij ante tribunal Christi cum suis corporibus apparebunt reddituri de suis factis rationem, ut recipiant secundum ea quæ gesserunt pœnam uel præmium.

In extraua. quæ incipit, quia quorundam damnatur hæresis, quorundam dictorum de paupere uita, dicentium duos esse ecclesias. Vna carnalis quæ uiuit in delicijs, cui preest mysticus Antichristus Papa. Alia ecclesia spiritali, quæ seruat in eis. Secundo quod nullus prælatus habet potestatem super subditos. Tertio quod nullus apostolorum habuit cognitionem de Christo ante ascensionem. Quarto quod sacerdos existens in peccato mortali, non conficit eucharistiam, & multa alia fatua dicunt.

Oldrardus de laude consilio. 271. hæreticum dicit esse asserentem hominem malum non posse pœnitere in senectute, contra illud de pœn. distinct. 17. nemo desperandus est dum in hoc corpore constitutus est, quia non nunquam quod diffidentiā etatis differtur, maturiori consilio perficitur. Idem de eo qui diceret peccata dimitti à solo deo sine ministerio clauium scientiā, contra quod habetur de pœ. dist. 1. per totum.

In extraua. Iohannis. 22. quæ incipit: Vas electio. hæresis est dicere quod confitentes fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confessiones, teneantur eadem peccata quæ confessi sunt iterum confiteri proprio sacerdoti.

FINIS QUARTI LIBRI.

LIBER QUINTVS

de Lutero & Luteranis.

PARTICVLA .I.

TEMPVS ERIT CVM SAN-
nam doctrinam non sustinebūt, sed
ad sua desideria coaceuabunt sibi
magistros pruriētes auribus, & a ue-
ritate quidem auditum auertent. 2.
ad Tim . 4. Hæretici nempe sensus
superbia, & uerborum astuta facun-
dia, nouitatum amatores atrahūt,
publicę fidei & p̄fessionis suę secre-
torum: decreta præponunt: & cū nihil spirituale habent,
suauiore se catholicis doctoribus scientiã iactant coce-
re, ut .s. libentius audiant, quæ palam in ecclesia dei cõci-
erudiriq; p̄hibent, & ut sic dulcius hauriatur eorū insipi-
entia apud eos qui in auribus pruritū habent ad audiendū
quęq; uana offerunt, & sub Christiano uocabulo multas
scelestas hæreses cõdunt, & nefandas fabulas & nenas,
quales in theatris cantant confingunt. Tēporibus pro-
dolor modernis Luterani à quodam Martino Luter, Au-
gustinianę professionis nuncupati, emerferunt quasi lu-
rosę ranæ de sordido gurgite, multas sceleratas hæreses,
inter bonum semen subseminantes, quibus multos a ue-
ritate auerterunt, secundum desideria sua ambulantes,
ab hubertate matris ecclesię se segregarunt aiales, sp̄m
dei non habentes. Non em̄ uult spiritus pacis & unitatis
sub tugurio morari schismatico. Vbi aduertēdum, quod
quemadmodū illa q̄ndam Praga metropolis Bohemię
exaltata fuit per Carolum quartū imperatorem in uniuersitatis
fundatione, sed nō diu post de Praga facta est pra-
ua, eo q̄ Hussitas generauit: Ita ciuitas Vuitenberg qua-
si albus mons, p̄ illustriss. principem Fridericum ducē Sa-
xonię, Electorē sacri Imperij, sublimata fuit radio illu-

LIBER V.

strationis uſis ſtudiſ, ſed cōuerſum ad lumen eius in tenebras, & de Vuitenberg facta eſt Viperiberg, id eſt, uiperarum mōs, germinans Luteriſtas, ita ut de Luter & eius diſcipulis uerificetur illud Actuum. 20. Ex uobis exurgēt uiri loquentes peruerſa, ut abducant diſcipulos poſt ſe. Qui Luter tanquam quædam lura impia dogmata antiquorum hæreticorum, à ſanctis patribus ſepulta, ex ſepulchris foetidis reuiuſcere cōtendit, atq; ita pocula uenenata Chriſticolis propinauit. Hic eſt alter Ahiel, de q̄ tertio Regū. 16. reedificās Hiericho, anathematizatam & maledictam hæreſum & confuſionum ciuitatē. Ideoq; rationabiliter in fine poſt omnes hæreticos de eo fit mētio, nam ipſe præcipuorum hæreticorum errores in ſuis recollegit libris. Propheta enim docens mendacium, ipſe eſt cauda, Iſaiæ. 9.

Huius ſordidiſſimi Luteri nequitiam, duplici odio dignam iudico, uel eo quod hæreſeos uenenum alijs propinare non pertimeſcit, uel eo etiā q̄ ſopitos errores prophana manu uentilat, & quæ ſilentio ſepeliri oportebat rediuiua defamat, ſequens omnino ueſtigia auctoris ſui Cham, qui nuditatem uenerandi Noe non modo operire neglexit, uerum quoque irridendam cæteris enuntiauit, unde tantam læſæ pietatis paternæ meruit offenſam, ut etiam poſteri peccati ſui maledictis obligarentur.

Particula ſecunda quod Luter

doctores Eccleſiaſticos floccipendit.

Prenominaſtus Luterus eſt quaſi alter Hiſmael, homo ferus, & manus eius ferme cōtra omnes. Omnes inquam doctores & ſe doctiores deteſtans: & nō in epte ipſe aſſimilatur Licophroni hiſtrioni, de quo Arſtote. in ſine. i. Elen. quod Licophron ſecit propoſitolyram extollere, hoc eſt alia inſtrumēta muſicalia ſibi

DE LVTERO

posita spreuit, solam suam Lyrā laudando. Martinus hic
 alios literatissimos respuit, quasi dictis eorum non sit ad
 hibenda fides, & q̄ suā Lyrā, id est, delyre, male sonanti
 heresi credendum sit quam ipse laudat. Merito histrioni
 assimilatur, quia pater eius dicitur Loder, & dominus Io
 hānes Cochleus uocat arma Luteri histrionica. Recte in-
 quit Gregorius in cura pasto. c. 48. Hæreticos ad intelle-
 ctum prauum, intentio praua non raperet, nisi prius sup-
 bia inflaret, dum se p̄ cæteris sapientes arbitrantur, sequi
 alios ad melius intellecta despiciunt, atq; ut apud imperi-
 tū uulgus scientiæ sibi nomen extorqueant, studēt sum-
 mopere & ab alijs recta destruere, & sua peruersa robora-
 re. Et Aug⁹. 7. super Genesim c. 9. Non ob aliud fiunt hæ-
 retici, nisi q̄ scripturas catholicas non recte intelligētes,
 suas opinioniones contra eaz̄ ueritatē pertinaciter asserūt.
 Sed dicit glo. sup illud Apoc. 22. Ego conseruus tuus &c.
 Non sunt à munere p̄phetiæ alieni, qui habent gratiam
 interpretandi, ut Aug⁹, Hieronymus, Ambro. Gregori.
 Hæc ibi. Et sic deus non relinquit ecclesiam absq; sanctis
 doctoribus. Vnde olim lætabatur mater nostra Hierusa-
 lem, quia rex suus dispensatorem strenuum, & ciuem fi-
 delissimum de seruitute Babylonis sibi redemit Augusti-
 num. Modo tristatur ecclesia militās, quia acerbissimum
 eius persecutorem conclusit sibi captiuitas Babylonica
 Luterinum. Multi quoq; & diuersi doctores contra Lute-
 ri errata scripserunt, uidelicet reuerendiss. Thomas Caie-
 tanus Cardinalis tit. sancti Sixti, magister Syluester Prie-
 rias magister Palatii, Thomas Radinus Placētinus, Am-
 brosius Catharinus, Hieronymus Empserus, dñs Iohan-
 nes Anglicanus ep̄s Roffensis, Iodocus Clichtoueus, Ia-
 cobus Hochstraten doctor & inquisitor, Dñs Io. Eckius doctor
 iuris, Iacobus Latomus Louaniē. Illustriss. Henricus 8.
 rex Angliæ ac dñs Hiberniæ, & dñs Iohannes Fabri ep̄i,
 Constantiē. in sp̄ualibus uicariis. Ob id ego in hoc ope-
 re non uolo Mineruam docere, nec ligna in syuiam pos-

rare, sed duntaxat spicas post terga metentium colligere. Hoc tamē fateor, si Luterus solum in uitioꝝ reprehensionem prupisset, & res fidei, & sacramenta ecclesiæ, & eiusdē determinationes non ita temere inuasisset, & contra reuerentiam culminis apostolici locutus fuisset animo irreuerenti & infrunito, nemo ut rusticus balatro cōtra eū scripsisset. Cum itaq; nulla in eo subsecuta sit emēda, succidat arbor, & falsæ sententiæ & munitiones eius, in quibus ipse confidit, uastent. Finis enim locutionis sapientium esse solet, ut usq; eo dicant, quousq; aduersariis silentium imponant: non enim se ostendere, sed praua docentes compescere cupiunt.

Particula. iij. de solenni combustione
librorum Luteri.

ACharon eradicabit, Sophonia. 2. glo. Hoc sustinebit, quod uocabulo sustinebit: interpretatur enim Acharon eradicatio uel sterilitas, & sunt qui fructum non ferūt, sed praua doctrina plurimos eradicant, ipsi quoq; eradicabunt. Et Amos. 1. Dispergam habitatorem de Azoto. Vbi dicit Hierony. De Azoto auferit habitator qui literā sequens, hubera habet non lacte, sed igne plena. Omnes enim chartæ uel libri hæreticorum debent concremari, ut facinorose peruersitatis uestigia, ita combusta flammis pereant. C. de hære. l. quæcunq; & de episcopali audientia. l. mathematicos, & istas leges & consimiles imperiales contra hæreticam prauitatem, in fidei augmentū Bonifacius approbat li. 6. de hæ. c. inquisitionis. Nouimus autē omnes q̄ iuste libri Luteri sunt in diuersis uniuersitatibus & ciuitatibus combusti. Præterea cum magno zelo sereniss. imperator Carolus. V. & Hispaniarum rex nuper in dieta Vangionica tradidit flammis ultricibus, instar ossium regis Idumææ excrabilia libros Luteri in sua præsentia tubis clangentibus & buc cinis: sic ad sonitum tubæ ceciderūt muri in Hiericho. Et Amos. 2. Moriet in sonitu Moab & in clangore tubæ.

DE LVTERO

glossa: Hæretici nisi in clangore tubæ moriuntur, ut excelsis sensibus opprimantur. In uoce tubæ mos est uictorē redire de prælio, inquit Rufinus Aquil. in expōne symboli. Nec prætereundum est quod factū est Ro. anno. 1521. duodecima lunij, hora. x. fm nostrū horologium, in cāpo agonis corā infinita ferme multitudine hoīm utriusq; sex^o, ubi erecta erat machina, ab una parte fuit depict^o Martinus in habitu monachi, ab altera parte fuit scriptū in tabellis: Martini Luteri hæresiarchæ doctrina hæretica declarata & reprobata: & passim libri eius fuerūt affixi, & corā hac machina præhabita fuit oratio & declaratio sententiæ per uenerabilem patrem Cyprianum ord. prædicatoris sacre theologiæ doct. lectorē legentē in sapientia de domino uicarij papæ. Ignis quoq; cum machina cōpositus fuit, & accensus p byrros. i. familiares inferiores uicarij papæ, & sic libri cū imagine autoris adusti sunt. Isaie. 1. Erit fortitudo uestra ut fauilla stuppæ, & opus uestrum quasi scintilla, & succendet utrumq;. Et Iob. 22. Nōne succisa est erectio eorū, & reliquias eorū deuorauit ignis? Multa impietas in sectis hæreticorū, sed his à deo subuersis, subuersa est & memoria impietatis, etiā ipsa dogmata igne cremata, ut in Epheso tpe apłorū, ut dicit glo. puer. 12. Multi nēpe sunt act^o hæreticorū, q unitatē fidei & tramitē ueritatis nō custodiūt, & laborē uanū in libris cōponendis expendūt, qz doctrina plena ē rubigie erroris & negitiæ & eorū cōstructio uarijs & mltis argumētis annullabit.

Particula. IIII. hæretici sunt comburendi, contra Lutherum.

SI quis in me non manserit, mittet foras sicut palmas & arefcet, & colliget eum, & in ignem mittet & ardet. Io. 15. Aug^o super Iohan. homil. 27. unū ex duobus palmiribus congruit, aut uitis, aut ignis. Si in uita non est, in igne erit. Sarmēta em præcisa de uite, projiciunt ad ignem. Et recedentibus ab unitate ecclesiæ, cōminat ignis supplicium. Chryf. Duæ sunt pænz doctoris

LIBER .V.

malī. f. excidi & in ignē mitti. Hæresis em̄ relapsa, & falsificatio literarū applicarū, ac uitii cōtra naturā, crimina dānabilia & dānosa p̄ ignē expiant. Isai. 16. Dñi gentiū. i. applici uiri exciderunt, habitatores Sabama. i. hæreticos, ne ex illis hæresibus aliā nascerent in infinitū. Flagella eius. i. palmites usq; ad Iazer, q̄d interpretat̄ incendiū, p̄uenerunt. Quare bene dicit̄ Sap. 4. Confringent̄ rami in consummati, & fructus eorū inutiles & acerbi ad manducandū, & ad nihilū apti, nisi ad cōburendum. Et circa hęc yritatem errauit Luter, dicens: Hæreticos cōburi est contra ueritatē spūs. Practica tñ ecclesiæ est, ut hæretici incēdio tradant̄, ut patet in Iohan. Huss & Hier. de Praga. Hæretici namq; in cōtradiçtione Choræ p̄figurati sunt s̄m Thaddæū, qui uiuus descēdit ad ignē infernalē. Si em̄ diuinatores & aruspices concremādi sunt igne. C. de male. & math. q̄to magis heretici, dño teste & p̄cipiente: Maleficos ne patiaris uiuere. Et glo. sup̄ illud Leuit. 10. Egredis ignis à dño &c. His egredis ignis à dño, nō q̄ sacrificia incēdat, qui dicat̄ dñi gloria, sed p̄nalis: utrunq; em̄ habet ecclesia, hunc ad illuminationem iustorum, illum ad p̄cā impiorum. Luter incidit in errorē Lulli, qui dicit, quod interficientes hæreticos sunt iniuriosi & uitiosi. Iosue non pepercit. 31. regibus, qui typum gestant hæreticorum.

Particula. V. Duo gladij imminent

ceruici Luteri.

ECce duo gladij hic, Luca. 22. Hoc uerbū de gladijs ad spūalem intelligentiam est magis referendum q̄ literalem: si em̄ humano deus eos uoluisset uti auxilio, centum non suffecissent gladij. Et sic beatus Bernardus in de considerat. ad Eugenium: Duo sunt, inquit, gladij ecclesiæ: Vnus spiritualis, alter materialis. Spiritualis ab ecclesia, materialis pro ecclesia: Ille sacerdotis manu, ille militis est extrahendus nutu sacerdotis, & ad iussum imperatoris. Velit nolit prætensus doctor

DE LVTERO

euangelicus, habet contra se duos gladios ecclesiasticos: Excommunicatio quæ est mucro spiritualis, contra eum est lata, ut patet in Bulla apostolica, anno. 1520. decimo se primo calen. Iulij Romæ data. Secundum eum Iohannem 22. in extraua. sua. Sancta Romana, Dignum est ut adultèrinas plantationes, quas non pater cælestis, sed humanæ temeritatis audacia plantat, apostolici culminis censura diuellat, nec patiat in agro dominico peruersæ congregationis uepres excrescere, cui proprium est diuina opitulante gratia uirtutes serere, ac uitia radicitus extirpare. Edictum quoq; Augusti in condemnationem librorum autoris exijt Vuormaciæ anno currente. Aug⁹ in li. de correctione Donatistarum ostendit utile & necessarium esse, qd hæretici legib. imperialibus corrigant, est em̄ lex delictorum coercio. ff. de legi. l. 2. & à deo, pp̄ uindictam noxiarum, potestas gladij est permessa. 23 q. 4. c. quesitum. Hoc enim præsidium in ecclesia esse Christus uoluit, sciens qd ecclesia iam dilatata & prævalenti iniquitate sine gladio materiali gubernari non potuit.

Declaratoria Cæsareæ ac catholicæ

maiestatis contra Martinum Lutere ordinatio,
Gallica lingua & manu propria scripta.

OMnes scitis me à Christianiss. imperatorib⁹ Germanicæ nationis, catholicis Hispaniarum regib. archiducib. Austriæ, ducibusq; Burgundiæ originè ducere, qui omnes fidelissimi Ro. ecclesiæ usq; ad obitum fuerunt, ac defensores catholicæ fidei, sacrarum ceremoniarum, decretorum, institutionum, sanctorum deniq; rituum ad honorem dei, augmentum fidei, & salutem animarum. Post mortem quorum cum natura iure hæreditario nobis has sanctas catholicasq; obseruantias (ut in eis ad eorum exemplar uiuamus & moriamur) reliquissent: nos tanq; uerus eorum imitator hucusq; diuino fulti adiutorio uiximus. Quapropter statuimus omnia supradicta, quæ prædecessores nostri ac nos hæctenus conseruauimus, specialitè constituta per de-

LIBER .V.

minos prædecessores nostros tã in cõcilio Cõstantien. q̃
 alibi esse æquum conseruare. Nam oibus euidenter patet,
 solum Fratrem opinionione sua errare, qui contra uniuersam
 Christianitatem tã præteritã ultra mille annos, tã præ-
 sentẽ esse uidimus, qua opinionione uniuersa dicta Christia-
 nitas fuisse & esse dicit in errore. Igit̃ in hac re oib⁹ meis
 regnis, pulncijs, amicis, corpore, sanguie, uita, ac deniq̃
 aia incumbere decreuimus. Nã magna nobis pfecto esset
 ignominia, ac uobis qui ex nobili & insigni Germaniæ
 natione oriundi estis, qui oēs singulari priuilegio ac p̃e-
 minentia protectores ac defensores Christianæ fidei cõ-
 stituti sumus, & nostro tpe non solũ hæresis, sed ne suspi-
 cio hæresis, aut Christianæ religionis diminutio, negli-
 gentia nostra orta, post nos in mortalium mentibus, no-
 stra ppetua ignominia nostrorũq̃ accessoz remaneat.
 Pertinaci itaq̃ audita responsione, quã heri Lutherus in
 nostrorũ oim presentia dixit, uobis declaramus, moleste
 animum ferre tamdiu cõtra dictum Lutet̃ eiusq̃ famo-
 sam doctrinã procedẽdi causam prorogasse, & nullo mō
 decreuimus cum amplius loquẽtem audire, sed ut sit sta-
 tim reductus iuxta formã sui salui conduct⁹, eiusdem te-
 norẽ seruantes, prohibẽtes eũ ne prædicet, neue p̃bem
 sua pessima doctrina cõmoueat. Nec det causam ut in ple-
 be aliquis oriat̃ tumultus, ac ueluti superius diximus, de-
 creuimus ac deliberauimus contra eum procedere, sicut
 cõtra hereticum uis̃ & probatũ. Vos ut in hac re mentẽ
 uestram tanquã boni Christiani significetis, ac quemad-
 modum mihi polliciti estis. Datum Vuormaciæ manu
 propria, die decimonono Aprilis. An. M. D. XXI.

Carolus.

Principalis responsio Luteri.

¶ Affirmauit Lutherus oĩes libros fore suos, & suo noĩe
 & uoluntate euulgatos, nec uelle eos in æternũ reuocare.

DE LVTERO

Particula, VI. de sequacibus Lutheri

charitatiua admonitio.

SI quis non obedierit verbo nostro per epistolam, hunc notate, & non commiscemini cum illo ut cōfundatur. 2. ad Thessa^l. 3. Expedit homines pestilentes fugere. Nequitia enim hæreticorum comparata serpentibus & fers animantibus terræ, crudelior est, quia illi lædūt corpus & animam, ideo eorum sequela noxia est. Hæreticorum nanq; astutia nonnunquam non aperta frōre, sed dolose incautos decipit. Audite ergo qui sequimini Lutherum cōsiliam sancti Ignati in epistola ad Philadelphenses, Taliscilicet corruptori uineę Christi ne cōmiscemini, ne simul cū eo pereatis, nec si pater sit, nec filius, aut frater non em, inquit, parceret oculus super eum: qui ergo odiehabet deū, oportet etiā uos eos odire, & sup inimico eius tabescere. Hoc tenete, qd a pgenitoribus uestri in his quæ fidei sunt didicistis. Ex iniquis oēs filij qui nascunt, testes sunt nequitia, Sapiē. 4. Nolite ergo fieri hæreticorum defensores. Nā. 24. q. ult. qui aliorum, dicē: Ille qui hæreticos defendit, non solū est hæreticus, sed hæresiarcha censendus. Et. C. de male. & math. l. culpa: Culpa similis est tam phibita discere q̄ docere: æquū enim ut immanissima sacrilegia par pœnæ magnitudo percellat. Et Iohannes. 22. in extraua. quia quorundam mentes sic pater mendacię dicit excæcasse, dicit: Si quis damnatas hæreses deinceps scienter uerbo uel scripto defendere uel approbare præsumpserit, de fratrum nostrorum consilio decernimus tanquam hæreticus ab omnibus euidēter habeat, ubi dicit Zenzelinus de Cassianis: Aequiparantur ista duo: uerbo aliquid proferri uel scripto; & hæc ex certa scientia, secus autem disputationis causa ad uiratis indaginem, ex quo sumit argumentum q̄ excōicatus est participans scienter cum excommunicato, cum eo loquendo uel scribens ad excommunicatum, ita sentit Garri. extra de sen. ex. c. cōstitution. li. 6.

Sed è regione qui ueritatem sequuntur euangelicam liberabuntur sapientia catholica, ne decipula hæreticorū decipiātur.

Particula .VII. quod Luterus est seditiosus & schismaticus in populo dei cōtra ecclesiasticam libertatem.

Inuenimus hunc hominem pestiferum & concitantem seditionē Act. 24. dixit Tertullus orator nomine, senatorum Iudæorum malitiose contra Pauli accusationem. Et in proposito hoc uerbum implet in Luthero. Inuenimus hunc hominem &c. Seditio enim importat quandam contradictionem inter partes unius multitudinis, & opponitur paci & unitati multitudinis. Vnde hæretica doctrina corda perturbat, & de gente in gentē pergens seditionem excitat. Nō est hic doctor à deo, nec euāgelicus doctor & magister imitator Christi doctoris pacis, qui in una ppositione dicit: Si imperator uel princeps reuocent libertatem datā personis & rebus ecclesiasticorum, nō potest eis resisti sine peccato & impietate. Quomodo res ecclesiarum auferent posteri, quorum predecessores illas fundauerūt. Glo. super illud Isa. 60. Aedificabunt filij peregrinorū muros tuos dicit, principes gētrium, qui per orbē ædificauerunt sicut Constantinus, qui Romæ duodecim ecclesias in honore duodecim apostolorum fecit. Et multi alij qui multas cōstruxerunt ecclesias & necessaria præbuerunt. Profecto Constantinus imperator Helena mater eius, Carolus Magnus, & sanctus Henricus imperator erūt iudices eius qui eneruat immunitatem libertatis ecclesiasticæ, & suscitāt & nutrit tyrānicam impietatem, & anhelat ad ecclesiarum spoliationem. Hoc modo cœpit prædicare Iohannes Huss Baronus & nobilibus in Bohemia. Sed miror ualde quod episcopi & ecclesiastici istis procellosis periculis nō se opponant; uereor tamen quod multi eorum in eorum curijs Lutherinos nutriant & eis adulentur, non metuentes in-

DE LVTERO

stantia eorum pericula . Est notandum quod Luter p̄
 etiam dici à lutina, fertur enim quod sit artificialis luti-
 nista, utinam tamen repelleret à se persuasorem seditio-
 nis & turbationis sicut David cithara repellebat malum
 spiritum à Saul. Cui itaq; istum pacis æmulum assimila-
 bo? Et reuera illi tympanistæ qui in Franconia, quæ Frã-
 cia oriëntalis dicitur, fuit anno domini. 1476. Hic erat ani-
 malium brutorum pastor apud uiculum Nielaes husen
 uocatum, hic sectatores plures nactus uirus diffundere
 cœpit, eo perniciosus, qui & sacerdotes & religiosos in
 populorum inuidiam adductos, spernentes abiectos ha-
 bere cœperunt. Is uero simulatam puritatem quandam
 & innocentiam uitæ præponebat, edocens uitam cleri
 ignominiosam fore. Telonia & pedagia dominis non
 esse soluenda. Omnes aquas & nemora libera omnibus
 esse soluenda. Ea sibi uirginem Mariam enarrasse, q̄ no-
 dicabar. Vndiq; igitur gentes uotis occurrebant, diebus
 que festis maxime concursu hominum, longum sermo-
 nem in odium cleri deducebat. Verba enim impiorum
 insidiantur sanguini, Prouerbiorum duodecimo: Et hæ-
 reticus proprijs instat inuentionibus, sed cum stulticia ap-
 paruerit per sanctos prædicatores, diuinis arguetur sen-
 tentijs. Eo igitur à Rodolpho episcopo Herbipolensi
 missi exploratores, inde sectatorem principalem ad Her-
 bipolim ducentes, igni tradiderunt. Post cuius mortem
 hæc peregrinatio uirorum & mulierum euauit. Vtinã
 & eo pacto quasi ad Mithridatis literas omnes factiones
 & seductiones Luteri de medio raderentur, & sua rediui-
 ua serpentina plantaria rarefacta simul morerentur, &
 ipse Luterus cum Hiero. in epistola ad Pammachium, &
 Oceanum puro corde diceret, illam semper teneo fidẽ,
 in qua puer renatus sum.

**Particula, VIII. Luter sugillat Papam
 irreuerenter.**

Posuit Luterus in cælum os suum & lingua eius trās-
 iuit in terra. Papatum esse regnū Babylonis, & po-
 tentiā Nēroth robusti uenatoris appellās, ac animo
 irreuerenti & infrunito dñm papam uocās antichristū,
 hæreticum, apostatam, infidelem, tyrantum, & alijs no-
 minibus ignominiosis utendo, q̄ minus facere non præ-
 sumeret, & in hac parte Rutenizat & Bohemizat, & pei-
 loquit ū Vualdenfes, qui Ro. præfulem non antichristū,
 sed reliquis episcopis parem esse dicunt. Et indubie capi-
 ti ecclesiæ papę. s. sanctus Bernardus in. 2. lib. ad Eugenū.
 oēm honorē attribuit, dicens: Papa est sacerdos siue pon-
 tifex magnus princeps ep̄orum, hæres ap̄os̄, principatu
 Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abrahā, ordine Mel-
 chisedec, dignitate Aaron, autoritate Moses, iudicatu Sa-
 muel, pt̄ate Petrus, unctiōe Christus. Et alibi: Papa ē fra-
 ter diligētium deum, dux Christianorū, amicus sponsi &
 sponsæ paranympus, de ordinatione plebeium pastor,
 magister insipiētium, refugium oppressorū, pauperū ad-
 uocatus, miserorū spes, pupillorū tutor, iudex uiduarū,
 oculus cæcorū, lingua mutorū, baculus senū, ultor scelerū,
 malorū merus, bonorū gloria, uirga potentium, mal-
 leus tyrannorū, regum pater, legum moderator, sal ter-
 ræ, orbis lumē, sacerdos altissimus, uicarius Iesu Christi.
 Et summus pontifex dicit non cōsummatione, sed capa-
 citate, non comparatione meritorum sed ministrorū. Est
 enim summus inter ministros. Et ergo. C. de sum. trin. l.
 1. ubi dicit Imperator, Nos reddentes honorem ap̄licę se-
 di & dignitati uestre, & nobis in uoto fuit & est, ut decet
 patrem, honorantes uestrā beatitudinem &c. Vnde papę
 obedire est de necessitate salutis: & peccatum paganita-
 tis incurrit. qui cū Christianū se asserit, sedi ap̄licę obedi-
 re contēnit. 81. dist. Si qui sunt caueant ergo subditi ne fa-
 cile iudicent facta prælatorū, contradicētes ordinationi
 dei, q̄ illi pt̄atem dedit sicut scriptū ē: Oīs pt̄as à dño deo.
 Et querentē quō iuste Luterianus diuina mysteria pagat,
 an ne omittat in canone missæ hęc clausulam una cū sa-

DE LVTERO

mulo tuo papa nostro. Hoc sacrilegium esset, quia canon
 missæ totam passionem Christi repræsentat: & sicut illa
 fuit integra, ita uerba canonis debent integraliter pro-
 nūtiari s̄m Albertum Magnū & Gabrielem Biel, & alios
 expositores canonis. Si ergo nomē papæ proferat, sicut
 papa est famulus CHRISTI, & non antichristus, uel ipse
 orat pro antichristo, quia ipse papam antichristum no-
 minat: sed sicut dicit Rupertus abbas Tuitiē. sup. Apoc.
 Contra Aaron pontificem Balaam ariolus, cōtra Petrū
 Simon magus, contra quempiam legitimū Ro. ecclesiæ
 antisitem, nonnunquam adulter quilibet introducit
 ad maledicendum, hæretici facies catholicorum nō eru-
 bescunt sacerdotum, quorum tamen dignitas uenerāda
 est. Nec tyrāni sunt qui in communi republica iure prin-
 cipant, sed omnis superbus hæreticus iuxta modum suū
 tyrannidem exercet, & nisi ipse in corde tumeret, praua
 asserere non certaret.

Particula. IX. Romanis iniuriatur,

& Bohemis adulatur.

Væ qui dicitis bonū malū, & malū bonū, ponentes
 amarū. i. falsum ī dulce, & dulce. i. ueg. in amarū.
 Isa. 5. Et s̄m trāslationem Aquilæ, uæ qui dicitis
 malo bonus es, & bono, mal⁹ es. Nā puer. 17. Qui iustifi-
 cat impiū, & qui cōdemnat iustū, abominabilis est uterq;
 apud deum, quia fecit contra iustitiam. Pariformiter Lu-
 terus malos. s. Bohemos bonos dicit, quos tanq̄ hæreti-
 cos Roma singl'is annis execrat. Et bonos. s. Romanos,
 malos & hæreticos noīat, dicens in sua captiuitate Baby-
 lonica non Bohemi nec Græci sunt hæretici & schismatici
 noīandi, sed uos Romani estis hæretici & impij schi-
 smatici. Contra illud quod dicit Apostolus ad Romanos
 1. Omnibus qui sunt Romæ dilectis dei & uocatis sanctis.
 Et infra: Gratias ago deo meo quia fides uestra annunti-
 atur in uniuerso mundo. Ambrosius: Multis p̄ficit fides
 Romanog; Roma em̄ cōis oīm est patria. ff. ad municipa

LIBER V.

les. I. Roma: iteq; dicit Amb. in li. de excel. fris. c. 7. Ro. ecclesia cōis est omnibus catholicis, pculdubio ut caput. Dicit etiam Laurentius Pludericus Neapolitanus in breuiario decreti. 24. q. 1. c. memor. q; Romana ecclesia nullā heresim fouet, sed hæreses destruit, & sunt v̄ba Sixti papæ: Memor sum sub illius nomine ecclesiæ præsidere, cuius confessio à domino Iesu Christo glorificata est. Et Eusebius papa, in sede apostolica extra maculā semper est catholica seruata religio. Et nullis hæresibus Romana succumbit ecclesia, non timet errare qui tenet fidem quam Romana tenet ecclesia: Imò omnes quæstiones fidei ad eam proferendæ sunt & terminandæ. A Romana aut ecclesia deficit Bohemia & Græcia, iugū obedientiæ excussit: qui aut iam in eam damnatam heresim labit, eius damnationis se participem facit. Ad hoc est bonus textus. 24. q. 1. c. Achatius. Non est factus inuētor noui erroris, sed ueteris imitator, atq; ideo non erit necessarium, ut aduersum eum noua sententia prodiret, sed antiqua tantummodo renouaretur. Martinus nō noster, sed Bohemicus, antiquas stipulas combustas reuiuiscere conatur, sed nō sic impij non sic, nam uerba tua nō ad salutem animarū, sed ad usum tuæ nequitiae contra catholicos litigādo conuertis. Duo sunt ḡna locutionis. s. puerſa laudare, & reſta uituperare. Et quid ad Romanos quod Græci & Bohemi perierunt?

Particula. X. Decreta, decretales leges,

theologiam scholasticam, doctrinam

Aristotelicam audet

supplantare.

Tulerunt spicas. Iob. 24. hic secundū glossam de hæreticis exponitur, qui in eorū mente patrū sententias destruunt, quæ per spicas significant, quia dū per figurā eloquia pferunt ab eis tegmē literæ quasi aristarū paleas subtrahimus, ut medulla spūs reficiamur. Luther⁹ em̄ summorū pontificū decreta hæreticissima uocat.

DE LVTERO

dicitur: Statuit leges papa, sibi statuat, mea salua libertate, uel occulte surrepta, non etiã, iniquens, formida Ro. ep̃i uniuersa decreta, q̃ simul & decretales, q̃bus in scholis & iudicijs utimur, combussit. Et sic in Luteranis illud Job. 24. impletur: Alij terminos transtulerunt, quia heretici constitutiones patrum p̃uaricando transcendunt. De legibus quoq; imperialibus que sacros canones plerunq; imitantur, dicit hoc, scio nullã rē legibus feliciter administrari. Si enim prudēs fuerit magistratus ductu nature, omnia feliciter administrabit quã legibus. Attendite domini Facultistæ, quot et quãtas occasiões q̃rit ad eneruãdũ oēs uniuersitates. Vniuersitas nãq; ẽ quasi monostellarõ, hoc est unũ ex quatuor: corpus enim heterogeniũ est ex quatuor facultatib⁹, tanq; partibus integralibus cõpactũ. Ab hoc corpore aufert facultatẽ juridicã, & scãm eũ nõ forẽt amodo doctores, nec in iure pontificio neq; impatorio. Corrodit q̃q; doctores theologie, q̃rum quosdam Ro. ecclesia ad catalogũ sanctorũ posuit. Aristoteleũ iubar philosophorũ pessundat, dicẽs: Philosophia Aristotelis de uirtute morali, de obiecto, de actu elicitõ talis ẽ, quæ nec in populo doceri possit, nec est scripturæ intelligentiæ utilis, quia continet duntaxat portenta uerborum, non nisi ad contentiones uerborũ conficta, ita quã aliqua uniuersitate nisi facultas medicinalis, de qua non meminit. Fortassis ex hac radice hoc puro eũ fecisse, quia in interiori homine sauciatus est, eoque pharmacia indiget, sed dicit Isaias. Ego non sum medicus, scilicet ad curandum hæreticum, nisi deus eum corde contritum, & ad ueritatis uiam reductum sanare uelit. Sed quid dicemus ad hæc omnia: qui enim decretalibus cõtradicit, uel eas non recipit, catholicã & apostolicã fidem credere non probatur, distin. 20. c. de libellis: sic scribit Leo papa episcopus Britanniæ, & Damasus papa: Violatores canonum uoluntarie grauiter à sanctis patribus iudicãtur à spiritu sancto (cuius dono dicati sunt) damnantur, quo

LIBER .V.

nam blasphemari spiritum sanctum non incongrue uidentur. 23. quæst. 1. c. uiolatores. Sed si ipse negat ius commune, à quo genus humanum regitur, retineat ipse ius profanum. De quo Isai. 65. Ius profanum in uasis eorum, quæ dicunt recede à nobis. Glo. ius profanum in uasis eorum .i. in hæreticorum libris arte hæretica cõditum est. Et in tantam amentiam ueniunt, ut qui ipsis non fuerit similis, quasi perditum detestetur. Insuper hæretici sensum sanctorum patrû spernunt, & errores novos quasi ludos uarios propter fauorem humanum, & terrenû lucrum fingunt, errantes & in errorem alios mittentes, ut inexcusabiles sint cum iudicabit deus occulta cordium, & hæretici qui à sanctæ ecclesiæ gremio extranei existunt, constitutiones sanctorû patrum þuariantur, & imperitos ad se peruersis psuasionibus trahunt, & doctrinis pestiferis ad interficiendum nutriunt. Si leges debent tolli s̄m eû, ubi ergo manebunt legum conditores? Quõ stabit illud Prouer. 8. Per me reges regnât, & legû cõditores iusta decernût. Vesaniã suã in Aristotelem parûper pondero, cû scientia non habet inimicû nisi ignorantẽ, nihilominus s̄m Henricû de Gandauo in. 1. parte: Auditor theologiæ debet esse instructus in sciẽtijs secularib. ex ipsis em̄ ingenium acuit, & facilius arcana penetrant s̄m Aug. de quãtitate anime, & error magistrorû seculariû cognoscit & declinat. Et s̄m Ambro. super Lucã, legimus alia non ut teneamus, sed ut repudiemus & facilius ex creaturarû cognitione ad diuinorum cognitionem eleuemur.

Particula .XI. opera Dionysij & Thomæ Aquinatis carpit & declinat Luterinus.

NE despicias narrationem presbyterorum sapientium, & in prouerbijs eorum conuersare, ab ipsis em̄ discas sapientiam & doctrinam intellectus, Eccî. 8. Arrogantes autem hæretici multa inepta loquuntur, & in locutione sua semper incipere studet, quasi suspensos auditores faciat, qui nouum audire aliquid expectant.

DE LVTERO

ſient. Luterus aut̄ cuius doctrina in lutrinam qualiſi latrinā proiecta naſo rucato ſubſannat opera Dionyſii Areopagitæ diſcipuli ſancti Pauli epiſcopi Athenienſiū, Francorum apoſtoli martyris inclyti, inter alia ſubdole euomens, q̄ nihil firmæ ſit & ſolidæ eruditionis in li. de cæleſti hierar. ſed om̄ia meditata in illo libro ſunt ſomniſ ſimilia. In theologia myſtica pernicioſiſſimus eſt, Platonizans magis q̄ Chriſtianizans. In eccleſiaſtica uero theologia ludit allegorijs, quod eſt otioſorum hominū ſtudium: Hæc ille. Sed p̄fecto propriū eſt arrogantis hæretici, ut cum rectum uel parum ſenſerit, inde eleuet, ut quaſi doctior reuerentiam à melioribus exigat, hinc & clara pompoſitate addit: Mihi non fuerit operoſum meliorem hierarchiam ſcribere q̄ Dionyſii ſit. Fortè iſte altius raptus fuit in cælū q̄ ſanctus Paulus, à quo Dionyſius (cui ipſe iniuriam & irreuerentiam facit) iſta didicit. Eſto q̄ meliorem ſcribere hierarchiam poſſit, quid prodeſt tñ hæretico iſti habere tātæ ſciētiae diuitias, cū unitatē fidei in ea decernere nequiret, quō meliorem faceret hierarchiam qui optimam negat? quō allegorias ſatius conſcriberet q̄ allegorias deridet, aſſerēs eas eſſe hominum otioſorum ſtudium? Quomodo ſaluabitur Apoſtolus ad Gal. 4. Hæc per allegoriam ſunt dicta? Autor nempe ſacræ ſcripturæ deus eſt, in cuius præte eſt ut non ſolum uoces ad ſignificandum accōmodet, quod etiā hō poteſt facere, ſed etiam res ipſas. Ideo cum in omnibus ſcientijs uoces ſignificēt, hoc propriū habet ſcientia theologia, ut res ipſæ ſignificent per uoces etiā aliquiſ ſignificēt. Cæterz nō otioſi erant doctores ſolennes, qui libros Dionyſii, & trāſtulerūt & expoſuerūt, ſicut Lynconienſis, Marſilius Ficinus, Alanus, Gyllibertus, Ambroſius orator, Hugo, Albertus. Thomas, & Iohannes phūſ in prologo trāſlationis Dionyſii ad Carolum imperatorem inquit. Nec uelut nos otioſos inertiae ſomnoq̄ ſopitos, perpeſſi eſtis dormire, ne dum Hesperijs ſolummodo apicibus ſtudium impendamus, ad puriſſimos copioſiſſimoſq̄ Gram laticeſ recur-

rere, haustumq; inde sumere nō ualeremus. Detrahit q̄q; beato Thomę de Aquino, cuius scientia credit fuisse eidē inspirata, & ex mentis raptu & orationis merito impetrata, qui & ab apostolis Petro & Paulo circa Isaiam fuit instructus. Quoniam & apud Neapolim uocē audiuit de imagine crucifixi: Thoma bene scripsisti de me, quā recipies à me mercedē? Qui respondit: Dñe non nisi te. Sed dicitur. 24. q. 3. Quid autē iniquius est q̄ impia sapere, & sapientioribus doctoribus non credere? Hinc doctores errorum reddunt, quia catholicis tractatoribus aduersant, nec unq̄ ueritatis discipuli fuerunt. Nos autē doctrinā sanctorū patrū nō debemus declinare, & nouellas doctrinas nō sapiētes cudere. Caueamus hæreticorū insidias, & deū timentibus concilemur, & uia iustitię & ueritatis non deseramus. Nā Eccī ubi supra: Nō te prætereant narratio seniorū, ipsi em̄ didicerūt à patribus suis. Hæretici autē cum uera mala contra bonos non inueniunt, fingunt quę re darguant, ut cōtra doctos docti uideant, & contra doctores ueritatis uentosa ŷba pferunt, & sp̄m in naribus habētes, stulto iudicio solos se sapientes putant.

Particula. XII. Stolidę Luter alumnos

congregauit, quos in fide nō generauit.

Perdix clamauit, congregauit quę non peperit, fecit diuitias nō cū iudicio, in medio annorū eius derelinquent eū, in nouissimis suis erit insipiēs. Ierc. 17. Qm̄ Luter nunc iniquitatis mysterium operat multos supplantando ut p̄missum uerbum p̄pheticum assumere cogat. Secundum em̄ diuinos tractatores hoc ip̄m ŷbum ad hæreticos referendum est, quos propheta perdici insipienti auiculę comparat. Perdix sm̄ Isidorū à uoce nomē habet, & sm̄ Albertum à perdendo dicitur. Nam sm̄ Plinij & reorū naturalium scrutatores perdix huius naturę fraudulētę est, ut oua alterius perdici surripiat, ut ea subtracta incubet & foueat. Eo modo sm̄ August. contra

DE LVTERO.

Faustū contentiosus hæreticus ut perdix contentiosum
 animal clamat & congregat quæ non peperit. hæreti-
 cus nanq; aliena rapit dum sanctæ ecclesiæ filios callidæ
 deceptionis clamore decipiens ad se trahit, & dicit glos-
 sa super illud Ecclesiastici. 11. Sicut perdix ducitur in ca-
 ueam. Qui prudentes existimantur sæpe uersutia hære-
 ticorum capiuntur. Sicut enim uenter plenus male di-
 gestum cibum fœtide eructat, ita hæreticorum commo-
 da fraudulenter, pducunt dolosa consilia, ut quoscunq;
 possint in caueam erroris & laqueum deceptionis præci-
 pitent. Quanta quæso mala audiuius & uidimus ex p-
 dici loquacissimo perditissimū loquor Luteg: quod em̄
 homines in utroq; statu sub hæresibus suis congregauit
 quasi forent diuitiæ suæ, liquido procul dubio cōstat in
 diuersis oppidis Teutoniæ, quæ hæten^o fuit Theotonia,
 id est, deifica natio. Hæc omnia fecit noster perdix. Per-
 dicem etenim naturales pugnacem dicunt & immundū
 ut palma sit uictoris polluisse uictum. In quo intellige di-
 abolum. Origenes: perdix, id est, diabolus clamādo per
 hæreticos, creaturas quas non generauit congregat &
 alienas facit suas, scilicet, simplices fidelium laqueo hæ-
 reticæ factionis impedit, sed Luterianista fecit diuitias
 nō cum iudicio discretionis, quia si discrerus fuisset, iudī
 cium dei utiq; timuisset, sed iustitiam dei, qua omnia sub
 lege sunt, in corde habuisset. Ideo dicitur Abacuk .2. Væ
 qui multiplicat. Non sua, usq; quo aggerat contra se den-
 sum lutum. Luterus in domo congregatum fectorem ex-
 halat, sic hæreses cum multiplicantur & hæretici agge-
 runt, non suos mortis fectorem generant. Cæterum per-
 dici fraus sua fructum non habet, imò suum laborem p-
 dit. Cum enim pulli per perdicem forti & adulti audiūt
 uocem proprię genitricis naturali quodam affectu ma-
 trem putatiuam quæ eas fouerat derelinquunt, & ad illā
 quæ eos genuit remittuntur secundum Irido. & Ambro-
 sium: Hoc modo hæretici incassum frequentius labo-
 rant, dum per eos decepti per dei gratiam & sanctorum

LIBER .V.

doctorum prædicationem ad unam fidem & penitentiam redeunt Iohan .10. Oves meæ uocem meam audiunt & sequuntur me. Mercenarios autem fugiunt. Sic fit ut in medio dierum hæreticorum diuitiæ non suæ eos relinquunt & ad pastorem qui eos redemit remittantur & sic uisa eorum insipientia heretici finaliter deficient. 2. Tim. 2. Non enim semper ueritati resistent quemadmodum nec Iannes & Mambres resistebant Mosi in tercio signo quæ eorum insipientia fuit manifestata & dixerunt digitus dei hic est. Spumet igitur Luterus uesanas suas & ut rana Aesopi infletur contra fidelium quietem intimam, tandem tamen inepta sua doctrina ut malus naui in uertice montis relinquetur, quia quod à spiritu sancto non est, dissoluetur, & secundum Euangelistam, Omnis plantatio quæ non plantauit pater meus cælestis eradicabitur. Et Hieronymus super illud Isa. 10. & erit terrori profugus & reliquæ ligni saltus eius præ paucitate dinumerabit. Hoc inquit ad hæreticos referri potest, quod postquam Ecclesiastica doctrina illuxerit, & omnes eorum decipulæ patuerint, tunc ad tantam deuenient solitudinem de saltu & infructuosis arboribus ut innumerabili eorum multitudini quam hæretica prauitate deceperant uix pauci resideant, qui eorum sequantur errorem. Concludo igitur cum Hieronymo, super locum thematis. Perdix iste diabolus per principes hæreticorum & si clamauerit & congregauerit quæ non peperit, & deceptorum multitudinem congregarit quæ postea demittet eum ut oim iudicio stultissimus comprobetur. Nam. 2. Petri. 2. de hæreticis scribitur. Audaces sibi placentes, id est, de se magnam sapientiam æstimantes quod est argumentum insipientiæ, hinc figurate dicitur ibidem, & Numeri .22. Subiugale mutum animal in hominis uoce loquens prohibuit prophetæ insipientiam. Hieronymus super Hieremiam decimo: ad tempus, cum electi quoque manifesti fiant & probati sunt, cum autem uisitatio dei uenerit & oculos eius stulta prospexerit omnia conticescunt.

DE LUTERO

Sed sapientiam contra diabolicum perdicem quasi gal-
lū cōgregat sub alis, & quasi aquila pullos prouocat ad uo-
landum ad cælum.

Particula. xij. Quod obseruatio ope-
rum ceremonialium legis non est meritoria nec
charitas requirit ea.

Quid tentatis deum imponere iugum sup ceruices
discipulorū qd neq; nos neq; patres nostri porta-
re potuimus inquit sanctus Petrus Actū. 15. Non
nulli enim de Iudæis Christiani, sed adhuc iudaizantes
descendentes de Iudæa docebant fratres, quia nisi circū-
cidemini secundum morem Moysi non potestis salui fie-
ri. Et ita docebant seruari omnia legalia. Circūcisio em̄
est ptestatio uniuersæ legis obseruandæ, ad Galatas. 5.
Cum istis iudaizantibus concurrit Martinus, quando in
una sua propositione dicit, licet opera legis quæcunq;
fieri, si ea requirit fraterna charitas modo non lege co-
gente, quo casu licet mō circūcidi, sine periculo & cum
multo merito. Ecce quō serpens lubricus, & Proteus ipse
Luterus in uariis se mutat portenta hæreticalium forma-
rum. Nunc cū Helonitis mō cū Nazaræis hæreticis, nunc
conuincitur pseudochristianus & hæreticus, tunc iudai-
zator, & quis ista suis in locis sint reprobata, alia tamē
adducam argumenta contra eandem hæresim. Dicitur
enim Trenorum secundo: Prophetæ tui uiderunt falsa
& stulta, uiderunt tibi assumptiones falsas & erectio-
nes, pseudomagistri nanq; absq; tēperamento charita-
tis simplicium corda cōuertunt dolosis cōfictiōibus falsa
docētes, causa erroris aut socordiæ & iactantiæ. Quomō
enim sine piculo opera legis & circūcisiois contingere
possint, cū p gratiā dñi nostri Iesu Christi credimus salua-
ri: gratuitum em̄ donū dei dat sine operibus legis, cū ad
perfectum neminē duxit lex, ad Hebræ. 7. Et quo pacto
charitas opera legis requirat quæ cum peccato mortali
stare non pōt, cū opera legis sunt mortua nō hūntia uiuā

LIBER V.

aliquam: et mortifera, quia licite sine peccato obseruari non possunt. Ad Hebræos. 8. Dicendo nouum testamentum, ueterauit prius: quod autem antiquatur et senescit prope interitum est, et ita in his operibus nullum reperit meritum. Et quomodo dies et nox, ueritas et umbra, bona opera et peccatum, onus leue & graue, Christus & Iudæus commisceri queant, scriptum enim est Deuteronomij. 22. Non arabis simul in boue & asino .i. non recipies euangelium quod in boue exprimitur, & in asino .i. in Iudæorum obseruantia quod asino propter ponderis grauitatem assimilatur. Porro omne quod impedit profectum & fructum quod peruenit ex Christi redemptione peccatum & sine merito, sic Apostolus ad Galatas. 5. loquitur de circumcisione, si circuncidemini Christus nihil uobis proderit. Et Damascenus in quarto: Veniente ueritate inutilis est typus & umbra, quare superfluum est circuncidi & contrarium sancto baptismati. Et ita Actuum. 15. unanimiti diffinitione conclusum est circumcisionem non esse obseruandam. Et quomodo inquit Apostolus ad Galatas quarto: Conuertimini rursus ad egena & infirma elementa. Glossa. Rursus dicit ut ostendat quod non distat modo lex post Christum, ab antiqua idololatria, quae nunquam sine peccato fieri potest. Sunt igitur opera legis infirma elementa, quia non possunt a peccato mundare iuxta conscientiam, ad Hebræos. 9. Et haec infirmitas prouenit ex eo quod sunt egena in se non continentia gratiam. Concludo igitur cum Apostolo, si data esset lex quae posset iustificare, Christus gratis mortuus esset. Recedat ergo a patris auribus Luteri theologia, imo stultilogia, & Iudæorum obseruantibus non communicemus cum Ebionitis, Nazaræis & Cherintianis & Luterianis haereticis.

Particula . xiiij. quod non est recens sacramentorum inuentio.

Quam uero doctrina haec noua? Marci primo, dicebant & inter se quærebant, qui mirabantur de miraculis

DE LVTERO

Io quod fecerat Christus in eiectione sp̄s immundi, & præ stupore de potestate huius facti inquisitionem fecerāt. Noua enim est hæc doctrina, quia & mirabilis & cōfortata & non potero ad eam, secundum Psal̄m. Sed reuera de quolibet schismatiarcha nouam cudente hæresim inquiri potest: Quenam doctrina hæc noua quæ in auribus nostris sonat? Hæc quidem doctrina mala, quia profana, dū aliquid in ea deprehenditur fidei contrarium & coinquinatum, sicut enim nouum uinum quanq̄ sit dulce, multas tamen intermixtas habet feces, sic & nouis adinventionibus hæreticorū feculentum schismaticæ uanitatis adiungit, & hi sunt qui ueteribus hæresibus iungūt nouas, & p̄pter hoc ap̄tus. i. ad Tim̄. 6. ait Profanas uocū nouitates deuota, & ad Hebræ. 13. Doctrinis uarijs & peregrinis nolite abduci. Talia em̄ noua sunt quasi noxa à nocendo à satana procurata. Diabolus em̄ semper nouitate gaudet, ut dicat glo. Ecclesi. Nemo enim facile noua introducere debet, unde statuta antiqua remoueantur. Hæc. Vnde ex hæreticorū nouitatib. fidei splendor obtenebrescit, speciei celsitudo tabescit, Amoris flamma refrigescit. Et turbida p̄cella in ecclesia succrescit. Ista dixisse uolui propter quendam articulū Martini in quo infrunite dicit recens est sacramentorum inuentio ubi tenebras pro luce producit, si profecto locutionem comparatam fecisset sacramenta nouæ legis ad antiqua legalia conferendi palliationem aliquotiens habuisset, Nouum enim dicitur id quod est ad antiquum Isaia quadragesimotertio: Ne memineris priorū & antiqua ne intueamini, ecce ego facio noua, sed ipse absolute hanc pronuntiat recens est sacramentorum inuentio. O incauta locutio quasi ab homine sacramenta de nouo forent instituta. Et non immediate à Christo. Ex uerbis: Nempe inordinate prolatis incurritur hæresis secundum Hieronymum, & hæc est præsumptuosa ac impia blasphemia & ueritatis dolosa immutatio. Non si deliter in sacramentorum iniuriam garrula, sed ad gu-

LIBER .V.

bernatorem ecclesiæ, & sacramentorum institutorem
 recurramus, illum sedulo excitemus, qui non seruit, im-
 perat uentis ut omnia sedet, portum salutis indulgeat,
 hostē ecclesiæ manifestum comprimat, quæ ecclesiasti-
 corum sacramentorum auctori derogat qui & sui erro-
 ris cæcitate inuolutus ecclesiæ calumniā infert. Sed trā-
 seamus ad propositionis palestrā & suppono qd̄ aposto-
 li & eorum successores sunt uicarij Christi quantum ad
 regimen ecclesiæ constituti per fidem & fidei sacramē-
 ta. Et sicut non licet eis nec toti ecclesiæ aut concilio ge-
 nerali constituere aliam ecclesiam ita non licet eis trade-
 re aliā fidem: Nec instituere alia sacramenta, nec ea mu-
 tare, nec in eis q̄ ad substantialia dispēsari. Sed per sacra-
 menta quæ de latere Christi pendentis in cruce fluxerūt
 ecclesia debet esse fabricata. Vnde & Iohā. .19. dicitur,
 Vnus militum latus eius aperuit, & continuo exiuit san-
 guis & aqua. Aperuit, inquit, Euan. latus eius ut illuc q̄-
 dammodo uitæ hostium panderetur, unde sacramenta
 ecclesiæ emanauerūt, sine quibus ad uitam nō intratur.
 Sic em̄ homo descendens de Hierusalem in Hiericho uul-
 neratus à latronibus ad stabulum reducitur à samarita-
 no qui uulnerato appropians, uulnerū alligamenta ad-
 hibuit, dū contra originalis peccati & actualis uulnera
 sacramentorū remedia, samaritanus instituit. Ille enim
 instituere dicitur, qui illi robur & uirtutē tribuit, sicut
 etiā de legū institutorib. dicitur. Virtus aut̄ sacramētōꝝ &
 collator est Christ⁹ & ipse solus sacramentorū est insti-
 tutor quēadmodū etiam deus dedit populo Hebraico sa-
 cramenta legalia certo tempore currentia & solum illū
 populū obligantia. Et finaliter ecclia inuectores noui-
 tatum & errorum dijudicādo respuit eosq; inter yos pā-
 tres numerare cōtemnit.

Particula. XV. Quod sacramentum eu-
 charistiæ non ministratur laicis
 sub utraq; specie.

DE LVTERO.

Sic nos existimet homo, ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum dei. 1. Corin. 3. Ministris ecclesie deo cooperantur sacramenta populo ministrando mediatores inter deum & populum quibus dispensatio credita est. Et licet sacramenta instituire & mutare non possint quo ad substantialia: quia hoc est de iure diuino, tamen eorum ministratio & dispensatio eis credita est, quia hoc est de iure humano. Christus autem quo ordine & modo sacramentum eucharistie fidelibus foret ministrandum uel sub una specie, uel duplici Apostolis & eorum successoribus reliquit ordinandum. Et in primitiua ecclesia non generaliter, sed in certis ecclesiis fideles laici sub utraque specie sumebant. Hoc tunc paucitas fidelium ad mittebat deuotione concurrente cum religiosa cautela, & propter uiciniam dominice passionis maior uiguit deuotio in populo Christiano, & sic sumentes sub uisibili signo & specie appropriata sanguini feruētiores erāt, & ad sanguinem effundendum pro fide paratiores. Ad Philippenses primo: Vobis datum est non solum ut in eum credatis, sed etiam pro illo patiamini. Cessante autem tyrannorum persecutione ecclesia instructa periculis & scandalis ex communiōe populi sub utraque specie prouenientibus, concilia generalia celebrare cepit, ritum antiquum commutando, ut uidelicet sub specie panis tantum hoc sacramentum laicis daretur. Hinc impie dicit Lutherus, Ego conabor ostendere omnes esse impios qui utriusque speciei communionem laicis denegant. Et iterum negare laicis utranque speciem est impium & tyrannicum. Hæretici enim securi omnia se superare putant, sed sicut umbraculum custodis transeunte tempore destruitur, ita congeries hæreticorum mox euanescit: & quia ista assertio temeraria est, & ad solum proiecta ut ab hominibus conculcetur. Denegatur itaque communio sub utraque specie laicis ob uitariōem magnorum periculorum quæ contingere possent in distillatione sanguinis, propter multitudinem sese circa al-

LIBER V.

rare præmetium, et item generale cõcilium præcepit ut
 sacerdos eucharistiam semper habeat paratã propter in-
 firmos, ne sine cõmunionem moriant, de conse. distinctiõ
 one. i. presbyter. Ibi nõ præcepit sanguinẽ seruari: quia
 opus esset cautela, ane effundatur, aut in hyeme congele-
 tur, aut in acetum conuertatur. Ex effusione enim san-
 guinis sequeretur nota irreuerentię, et Canonẽs pœnitent
 tias injungunt sacerdotibus negligentibus circa effusio-
 nem sanguinis. De conse. distinctio. i. Si ergo fuisset ne-
 cessaria cõmunicatio sub utraq; specie quoad laicos, uti-
 que canon posuisset pœnitentias graues ipsis laicis circa
 effusionem sanguinis. Præterea credebant quidã simplã
 res qd in altera specie totũ Christũ non reciperent, ideo
 ut hic error à cordibus fideiũ tolleretur, ecclesia ordina-
 uit, ut laici sub specie panis communicarent. Christus
 em̃ totus sub utraq; specie cõrinet, & sub q̃libet specie &
 sub qualibet particula utriusq; speciei. Qui ergo sub spe-
 cie panis communicat, totum Christum sumit & cum
 corpore sanguinem recipit, non enim est corpus ani-
 marum & uiuum sine sanguine. Bonauentura enim in
 quarto distinctio. ii. quæstione secunda: miraculum ad-
 ducit de eo, cui exiuit sanguis ab hostia, quia non cre-
 debat, quod esset sanguis sub specie panis. Sic saepe
 legimus de Iudæis qui hostiam consecratam malitiosẽ
 perforauerunt & sanguis inde stillabat. Sacerdos quoq;
 in die parasceutes, quando non consecrat corpus domi-
 ni, sub specie panis tantum sumit. Similiter in ueteri le-
 ge de libaminibus nihil habuerunt offerentes, sed so-
 li sacerdotes, per quod significabatur potus huius sacrã
 menti, & cum dicitur Iohannis sexto: Nisi biberitis &
 cætera. Non nominat speciem uini sed sanguinem. Vir-
 tus nanque huius sacramenti non dependit à speciebus
 illis uisibilibus, sed à rebus contentis sub speciebus. Et
 CHRISTVS quinque millia hominum satiauit
 in deserto, & non legitur de potu, & similiter de man-
 na & de pane Elię, quæ omnia figurabant eucharistiã.

DE LVTERO

stiam. Nec potest aliquis doctorum assignari à quingentis annis, qui teneat quod communio sub utraque specie sit laicis necessaria. Hoc tamen est notandum, quod ad consecrandum requiritur utriusque speciei integritas, ita quod sacerdos offerens sacrificium non debet consecrare corpus, nisi etiam consecret sanguinem. In ultima cena Christus apostolos ordinans sacerdotes dixit: hoc facite in meam commemorationem, id est, sub utraque specie conficite, & non dixit, sub utraque specie alijs date: perfectio enim signi hoc exigit, quia in hoc representat dominica passio, in qua sanguis Christi à corpore fuit separatus, & in hoc impletur oblatio Melchisedec. Et in lege Moysi sacerdotes sanguinem offerebant, non autem laici. Et uerbum Apostoli. 1. ad Cor. 9. hunc modum communicandi sub utraque specie non praecepit, sed permisit: & factum Christi in cena narravit, & praeceptum non dedit, sicut in simili dicitur: Soluite templum hoc &c. Et alibi: Quod facis fac citius. Hoc est uerbum promittentis, non praecipientis uel consulentis. In scriptura sancta multa uerba imperatiui modi, non ponunt imperatiue uel imperanter, sicut illud. 3. Regum. 22. Egredere & fac ita. Et Iohan. 13. Quod facis fac citius. Sed haereticus quae non intelligit in scripturis, ut libet interpretat.

Particula. XVI. quod pugnandum est aduersus Turcas.

SI non pugnauerimus aduersus gentes pro animabus nostris & iustificationibus nostris, citius perdent nos à terra. 1. Macha. 1. His uerbis contrariari uideretur una propo Luteriana, quae dicit: Praeliare aduersus Turcas, est repugnare deo uisitati iniquitates nostras per illos. Vbi nota, quod in casu à deo permittente fit, ut exigentibus peccatis nostris in uirga ferrea à deo uisitemur & flagellemur in nostram correptionem per infideles, sicut legimus hoc factum fuisse per Hunos & Gothos & Vuandalos, ut Attila diceret se flagellum dei. Sed ex hoc inferre non debet, quod praeliare aduersus Turcas sit repugnare

deo &c. nam hoc repugnat gestis ueteris testamenti, sacris canonibus, & nouæ legis historijs. Pugnauit enim Israel orante Mose contra Amalechitas, q̄ figurabant Turcas sicut & cæteræ nationes illius temporis. Amalechitæ enim interpretantur gentes bruta, & ibi designantur Turcæ brutaliter & spurcissime uiuētes. Itemq̄ sol retinuit cursum suum, ne uictoris Iosue retineret triūphū à cæde pessimorū regum. Madianitarū munitissima castra dissipauit Gedeon. Ammonitarum numerosum exercitum superauit Iephte. Superbissimos Philisteos humiliauit Sāson, David Goliā. Cananeos exterminauit Delbora, Iudas Machabeus nationes gentiū, multa sunt hmōi in ueteri lege. Sed beatus Tho. 1. 2. q. 104. ar. 2. populus Iudæorum ad hoc electus erat à deo quod ex eo Christus nasceretur, & ideo oportuit totum illius populi statum esse propheticum & figuralem: & iudicialia illi populo tradita sunt figuralia, sicut bella & gesta illius populi exponuntur mystice. Arma enim & uictoriæ antiquorum patrū, sunt nobis in exemplum bellorum pro ecclesia patriæ: unde sicut tunc pugnatum fuit contra incircumcisos, ita in noua lege contra infideles, & præcipue contra Saracenos. Idem repugnat sacris canonibus. Saracenos enim debemus persequi, qui Christianos persequuntur, et ex urbibus et proprijs sedibus pellunt. 23. quæstio. octaua c. dispar, et ibidem canone omni timore et terrore deposito contra inimicos sanctæ fidei, et aduersarios omnium religionū agere uiriliter studete. Nouit enim omnipotens, si quilibet uestrorum morietur quod p̄ ueritate fidei et saluatione patriæ, ac defensione Christianorum mortuus est, et ideo ab eo p̄mū celeste consequetur, et sic illa bella sunt meritoria, et ergo secundū Gregorium ad Gennadiū Patritium et Eparchum Africæ, sicut antiquitus ducibus concessum fuit bellare, sic et modernis, dummodo non uellent desiderio fundendi sanguinē, sed resp̄. pro fide Christi ampliando. Cæterū quod hoc non sit repugnare deo, patet ex gesto Christianorum princi-

DE LVTERO

pum . Constantino magno ostensum est signum crucis, hac uoce audita: In hoc Constantine uince, & Theodosio dicitur: O nimium dilecte deo cui militat æther. Et conuocati ueniunt ad classica uenti. Insuper Carolus acturus ac præcellens Godefridus fortissimi Christiani producuntur in testes . Quid Iohannis Huniadis uictorias referamus? Quid Georgij Albani triumphos commemoremus? Nonne Conradus marchio montis ferrati, omni q̄q; anno tpe æstiuo contra Saracenos pugnauit? De hoc poeta Samariensis,

Unicus ille leo fidei uigor, unicus imò
 Murus & hostilis, unicus ille timor,
 Dux uerus, nostræ Conradus causa salutis,
 Qui modo regnantes & fortes fregerat arces.
 Cui genus & census robora multa dabant.

¶ Accedet ad hæc oratio ecclesiæ. Omnipotens sempiternæ deus, in cuius manu sunt omnium potestates, & omnia iura regnorum, respice ad Romanum benignus imperium, gentes quæ in sua feritate confidunt potentia tuæ dextera comprimantur. Et sic nisi pugnaverimus contra Turcas, citius perdent nos à terra. Nonne anno prætereunte Turca Belgradum apud Danubium, quam urbem Taurinum appellauere maiores, ætas autem nostra Albam, quod oppidum totius regni Ungariæ erat claustrum & antemurale, in suam cepit ditionem? Et successu temporis insulam Rhodum à milibus Hierosolymitanis uel bellica accepit, quæ totius orientalis maris erat ianua. Nunc ergo strenui Christiani principes & milites accingimini, & estote filij potentes, ut pugnetis aduersus nationes Turcarum, date animas pro testamento patrum, & mementote operum eorum quæ fecerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam & nomen æternum, & ne timueritis potentiam eorum, in deo enim facietis uirtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos. Augustinus: Deus erit exercitus & uictoria. In exercitu enim

LIBER .V.

nostro dux deus est, quem non derelinquimus secundo Paralipome. decimotertio : Et facite inter uos treugas & inducias secundum mandatum sanctissimi domini nostri Papæ Adriani sexti.

Particula finalis & remissoria

AD iniquitatem eorum subleuabunt animas eorum, Osce quarto. Hæretici quanto plures, tanto magis delinquant deo, & iuxta numerum suum ampliant dogmata errorum: & dicendo, deus nihil aliud quarit nisi ueritatem fidei, quam si custodieritis, non curat quid agatis, & sic subleuant animas eorum in peccatis ut non pœniteant, sed in sceleribus gaudeant. Vnde & populus qui docetur, & sacerdos qui sic dicit, pariter peribunt. Martinus autem Luter inquit: **CHRISTVS** nunquam peccatores coegit timore ad pœnitentiam. Et item uerbum illud est periculosum dicitur Hieronymi, siue male positum, siue male intellectum, quo pœnitentiam appellat secundam post naufragium tabulam, quasi baptismus non sit pœnitentia, cum tamen Lucas referat: Si pœnitentiam non egeritis, omnes simul peribitis. Et apud Euangelistas baptismus & pœnitentia in numerum ponunt. Peccatum quoque actuale cum consummatum fuerit, generat mortem, quod non nisi per pœnitentiam expiari potest, sicut originale per baptismum. Cæterum exorbitanter circa sacramenta ecclesiæ errat. Hæreticus nempe est qui male sentit de ecclesiæ sacramentis, extra de hæretic. cap. ad abolendam. Et Ambrosi. Ordinis seruorum beatæ uirginis: Maior, inquit, omnium infidelium pestis & fidei Iesu magis inimica est hæreticorum negantium & sophisticantium fidem euangelicam, sed fides habet & sacramenta nouæ legis efficaciam habent ex Christi passione, sic non est recens inuentio sacramentorum. Et Luter quasi omnes errores Vualdensium renouat, & liga:

DE LVTERO

uit eum diabolus ne ualeat stabilis manere, sed omni uento doctrinae circumfertur, & eius retributio erit luctus. Nam uiam latam peruersitatis arripuit, & a recto tramite abiit. Nec istis erroribus satiatus, etiam ultima duo praecepta decalogi inuvalidat, asserens quod peccata contra duo ulti. praecepta decalogi commissa sunt prorsus a confessione secludenda, contra illud Isaiae primo: *Aufer te malum cogitationum uestrarum. Peruersae cogitationes separant a deo, & qui uiderit mulierem &c. meretriceus est, Matthaei quinto. Psalm. Etenim iniquitates operamini in cordibus uestris. Augustinus: Quicquid uis & non potes, deus factum reputat. Sed qui perdit conscientiam bonarum cogitationum, necesse est ut in naufragium multorum errorum deueniat. Et repulsa fidei ueritate, in aeternum pereat. Et Matthaei. 23. *Vae uobis qui mundatis quod foris est, intus autem pleni rapina & immunditia.* Contra quoque fratres mendicantes perperam loquitur, & tamen Sixtus quartus in extrau. uice illorum ait: *Cum in ueritate fides nostra sit illuminata, & ecclesia exaltata per Mendicantes, & praefertim per Ordines Praedicatorum & Minorum, ut iura testantur. De operibus nostris scribit sic: Opera nihil sunt coram deo, aut omnia sunt equalia, quantum ad meritum pertinet. Ponit unam hypotheticam disunctiuam, cuius utraque pars est falsa. Fides enim sine operibus otiosa & mortua est, & qui facit ueritatem uenit ad lucem, ut manifestentur opera eius, quia in deo facta sunt, Iohannis tertio: Contra secundam partem est disputatio Hieronymi in secundo libro contra Iouinianum, quia si omnia opera essent equalia, omnes sancti haberent unam remunerationem: Contra illud, In domo patris mei mansiones multae sunt: Et stella differt a stella. De alijs articulis damnatis in Bulla Apostolica & Edicto Imperiali, & in determinatione uniuersitatis Parisiensis. & aliarum, & in Doctrinatione multorum doctorum super sedere uolo, nec necesse est, ut singula deliramenta, quae haere**

LIBER .V.

tici proferunt, unus libellus subuertat. Offero tamen omnia præfata iudicio aliorum melius sentientium, & submitto me & mea paucula scripta correctioni eorundem.

FINIS.

FRATRIS MATTHÆI

VVISMARIANI, ORDINIS PRÆ

dicatorum, in Martinum Luterum cõspurcatorem Christianæ religionis impudentissimum Pentacostichon.

Semideos sese cupiunt plerique uideri,
Quos uix humanum nomen in orbe decet.
Cornigero uult rana boui præstare palustris,
Pulchrior est niueo coruus olore sibi.
Vile culex animal mentitur grande elephantii
Robur, aranea apis num lupus agnus erit?
Mus leo magnanimus, ceruus uulpecula haberi
Appetit excelsus, candidus ater homo.
Omnia cernimus inuerti nequam ingeniosa
Vipereo flatu, quem stolidi ora uomunt.
Post primæuorum diruptas hæreticorum,
Et fufas acies, en noua monstra fremunt.
Lutra rapax genere amphibio exteriore Luterus
Pelle nitens, intrus uiscera fœda trahit.
Impius, elatus, trux, intractabilis, audax,
Garrulus, imprudens, perfidus, asper, hebes.
In sublime ratus crassum se figere posse
Ingenium numen, lucido ab axe ruit.
Sæua cui ambitio doctos incessere sua sit,
Illustresq; uiros nominis aucta fame.
Rumpitur immiti sciolus præsumptor agone
Hieronymo, Ambrosio cedere turpe putans.
Indocta indoctus diffudit dogmata doctor,

DE LVTERO

Nimirum indocilis rite docere nequit.
O Martine tuis cum complicibus respisce,
Ni phlegetonteis eligis obrui aquis.
Vos o terrigenæ uos conuenio, meminisse
Vos uolo pollicitum fædus in æde dei.
Ingenitas quando sordes sacra diluit unda,
Nonne indicta atro bella fuere duci?
Cur ergo æthereo deserto principe fumis,
Vestra excecantur lumina, migrat honor?
Cur crudeles heroas præfertis auito
Regi, à quo uobis mens dæiformis inest?
Cur immundus adhuc dominatur apostata uestræ
Dux ratione carens, mancipiumq; necis.
Inclita dic sodes uasti Germania mundi
Pars haud infima, dic error hic unde tibi?
Hactenus emicuit probitas tua claraq; uirtus
Romani imperij qua duce in arce sedes.
Sceptra tenes, & magni orbis moderaris habenas,
Decretis parent omnia regna tuis.
Plecte igitur fontes, & noxia pelle aconita,
Duret ut æternum gloria in orbe tua.
Cerne applaudentem tibi summo ex æthere regem,
Hymnos cui recinat sexus uterq; pios.
Cæsare Germano, Germano ecclesia gaudet
Pontifice, id nouiter prouido agente deo.
Longæui superes rex maxime Nestoris annos
O Carole, o felix uiue Hadriane diu.

TRACTATUS DE

PVRGATORIO, PER FRATREM

Bernhardum de Lutzēburgo, Ordinis Præ
dicatorum, sub certis Paragraphis
collectus.

PROLOGVS DE HAERETICIS
negantibus Purgatorium.

¶ Paragraphus primus.

DRACO INFERNALIS, Di-
rum toto pectore uirus gestans,
animarum sanguinem sine inter-
missione sitiens, ad inuentiones er-
rorum suscitare molitur, & præci-
pue circa Purgatorium, ut iuge sa-
crificium ab ecclesia tollatur, me-
moriaq; animarum pereat, ac fru-
strentur suffragia & preces uniuersalis ecclesiæ, quo er-
rore irretiti fuerunt Græci, sed tempore concilij Basili-
ensis editus fuit libellus Græce scriptus, in quo plures
Græcorum doctores citantur, ex quorū testimonio aiūt
Græcos in concilio Florentino hanc hæresim recogno-
uisse & abiurasse, cæterum Ruthenos, deinde Vualden-
ses, & successiue Vuicleffitas & Hussitas satanas in hoc er-
rore inuoluit. Et nouissime Lutherani draconis sibilatio-
ne commoti, tanquam filij alieni, claudicantes à semitis
sanctorum patrum, purgatorium negant. De quorum
numero quidam prætenus doctor apud nos apparuit,
sed ad indictam palestram nō comparuit. Et sciat lector
hæreticos purgatoriū non intraturos, sed infernus erit
eorum hospitium. Et Saraceni, fidei nostræ æmuli, erūt
eorū iudices. Nam & hi purgatorium ponunt, dicit enim
Machometus in Alchorano in decimo articulo fidei suæ,
Crede quod homines transibunt per Purgatorium, &
ibi stabunt, alij amplius, aliqui minus. Et Plato, uirtu-
tes animæ separatae sunt rationes animi purgati, nec
possunt induci in medio, sed purgantur in cāpis eliseis.

Occasiones cur nonnulli ceciderunt in er-
rores de Purgatorio.

¶ Paragraphus secundus.

DE PURGATORIO

Est tritum sermone prouerbiū: Qui uult uitare Syrtim, incidit in Charybd. Et fugiēs ursum incidit in leonem, Amos. 5. Quidam uitare uolentes Originis errorem, ponētes omnes pœnas post mortem purgatorias esse, in contrarium prolapsi sunt, ut dicant post mortem nullam pœnam purgatoriam. Ecclesia autē sancta inter errores contrarios cauto passu incedit in statu animarum, & quasdam pœnas purgatorias cōfiteretur, eorū duntaxat qui absq; mortali decedunt: sed eos qui cū mortali decedūt, cū diabolo & angelis eius confitet̄ eterno supplicio cruciandos. Alij errauerunt, putantes q̄ qñ separatur à corpore, quod ipsa dimittat pœtā: erroneum est, quia anima corpori coniuncta, recipit corporis mutabilitatem, & corpus aggrauat animam, sed anima separata firmatur in gratia, uel obstinat in peccato. Eccī. 11. Si ceciderit lignum ad austrum aut aquilonem, in quocunq; loco ceciderit, ibi erit. Et si dicatur, ergo nullum erit purgatorium, quia inter austrum & aquilonem nullum ponitur medium. Dicitur: q̄ quia uenialia nō uariant statum hominis post mortem, ideo sicut moriens in ueniali, adiūcto mortali cadit in aquilonem. i. in locum reprobos (nam secundum Damascenum, quod est hominibus mors, hoc angelis est casus) sic moriens in ueniali solo cadit ad austrum. i. locum electorū, quia cadit in calore charitatis. Alij dubitauerūt de purgatorio, quia de eo in primitiua ecclesia rara fuit mentio. Sed respondendū est eis, quod non necessaria fuit purgatorij & indulgentiarū fides in primitiua ecclesia atq; nunc est: nam tunc adeo charitas ardebat, ut paratissimi fuissent singlī, p̄ Christo mortem suscipere, & rara fuerunt crimina, & ea quæ cōtigerunt, magna fuerāt canonum seueritate uindicta, modo autem non sustinerent rigorem canonum, unde post tot annorum curricula purgatorij fides ab orthodoxis generaliter sit recepta. Alij autē ut Luterani, dicunt q̄ scriptura diuina tota prorsus nihil habet de purgatorio,

TRACTATUS

sed hoc improbabit in sequenti tertio paragrapho.

¶ Purgatorium ostenditur ex canonica
scriptura. Paragraphus tertius.

Sacra scriptura est quasi quoddam conclave ueritatum, quas Christianus scire debet, & sic nemini dubium est, quin ueritas purgatorij in ipsa contineatur. *Matt. e. m. 12.* dicit: Qui dixerit uerbum contra spiritum sanctum, non remittet ei, neque in hoc seculo neque in futuro. Et *Gregorius in .4. dialogo.* Hac sententia datur intelligi, quasdam culpas in hoc seculo, quasdam in futuro posse relaxari: quod enim de uno negat, consequens intellectus patet, quia de quibusdam concedit. Si enim peccatum in spiritu sancto est irremissibile in futuro seculo, ergo aliquod peccatum est remissibile. Nam per locum a contrario sensu sumit efficax argumentum. Præterea *Mat. 5.* Esto contentiosus aduersario tuo cito, dum es in uia cum eo, ne tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerem mittaris: amen dico tibi, non exies inde donec nouissimum quadrantem reddes: & per carcerem intelligitur purgatorium, & per quadrantem minuta peccata. Non ergo potest intelligi de incarceratis in inferno, quia illi non possunt reddere. Et *Apostolus. 1. Cor. 3.* Uniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit: si cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse tamen saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Et infra: Qui superedificat lignum, fœnum, & stipulam, saluus erit, quasi per ignem. Patietur enim talis poenam, non eternam, quia qui per ignem inferni patiuntur, non saluantur. Et *beatus Thom. 1. 2. q. 80.* dicit: Pro istis patitur ignem, uel tribulationis temporalis in hac uita, uel purgatorij post hanc uitam, & tamen salutem consequetur æternam. Et omnes gradus peccatorum uenialium ad tria reducuntur. scilicet ad lignum, quod diutius ardet in igne, ad stipulam, quæ citissime expeditur ad fœnum, quod medio modo se habet. Secundum enim quod peccata uenialia sunt maioris uel minoris adherentia uel grauitatis, citius uel tardius per ignem purgantur. *Glo. Maiach. 3.* Dominus est ignis consumens lignum, fœnum,

DE PURGATORIO.

stipulam, grauiā pētā grauiſ puniens, & his qui parua & leuia cōmittunt, est herba fullonum, ut lotis munditiā restituat, & lauet pedes filioꝝ Sion. Et. 50. dist. c. Et purgabit: Post pētā & pniā placere incipiunt, cum omniū fuerint pētōꝝ sorde purgati. Et. 25. di. c. qualis: Parua minimaq; pētā post mortem grauant, si adhuc in uita possis, minime in morte fuerint relaxata.

¶ Purgatorium conuincitur rationibus.

Paragraphus quartus.

Dicitur. 1. Petri. 3. Parati semper ad satisfactionem omni poscenti uos rationem de ea, quę in uobis est, spe. Præter autem sacram scripturam quærē dā sunt nobis probationes, quod purgatorium sit. Alb. in. 4. Omnibus modis necesse est s̄m om̄em rationem & fidem, quod purgatorium sit, & ad hoc multæ assignantur rationes ex principijs sanctorum doctorum, quarum prima est: Ad cælestem gloriam nullus potest uenire cū macula, Isaia. 35. Via sancta uocabitur, non intrabit per eam pollutus. Et Apoca. 21. Non intrabit per eam aliquid coinquinatum. Et Ansel. in lib. cur deus homo: Impossibile est animam coinquinam paradysum intrare. Contingit autem aliquos in hora mortis aliquibus peccatorum maculis coinquinari, per quas tamē æternam inferni damnationem nō merentur: & tales statim post mortem nō possunt peruenire ad illam beatitudinem, & per consequens eorum animę dilationem patiuntur. Beatus Thomas. 4. lib. contra gē. Retardant aiæ bonorum, quæ habent aliquid purgabile in hoc mundo, a præmiij cōsecutione, quousq; pœnas purgatorias sustineāt. Secunda rō, s̄m Boetium: Nullum malū manet impunitū: & Aug. 21. lib. de ciui. dei Platonici, quis pētā nulla impunita uolunt esse, tñ omnes pœnas emendationi adhiberi putāt, uel humanis inflicta legibus, uel diuinis, siue in hac uita siue post mortem. Contingit autem aliquos ante mortē nō posse perficere pœnam debitam pro peccatis, nec est diuinæ iustitiæ cōueniens, q̄ non persoluāt. Vnde qui cō

TRACTATUS

tra purgatorium loquit, contra diuinam iustitiam loquitur. Cū enim ecclesia docet purgatorium esse credendū, quisquis contrarium dogma pertinacit̄ asserit, omnino seipsum hæreticū facit. Tertia sumitur ex perfectione diuina. Dicitur. 12. Meta. Primum principium, q̄d est deus, oportet esse perfectissimū: & Dionysi. 4. c. de diuinis nominibus: Deus præ omnibus modis est perfectus, & opa eius perfecta sunt: iam si purgatorium non esset, dei opa non essent perfecta, quia essent sine iustitia, que exigit ut peccata puniantur: oportet ergo quod ille, qui post contritionem & absolutionem decedit ante satisfactionem, post hanc uiram puniatur, & pœna purgatorij est in supplementum satisfactionis. Sic ergo deus misericordia sua parcat, ut iustitiæ suæ non fiat præiudicium. Quarta rō: Si non esset purgatorium post hanc uitam, ergo qui perdurat usq; ad mortem in culpa, cum nullā sustinuerit pœnam, reportaret de malitia sua commodum, quod est manifesta falsitas: nam omnis culpa per pœnam reformatur, & culpa est culpam non punire. 28. dist. Quia sunt. Quinta ratio: Articulus fidei est, quod anima Christi in morte descendit ad inferos, psal. 67. Ascendit in altum, captiuā duxit captiuitatem: & eccl. 24. Penetrabo inferiores partes terræ: sed in illo descensu effectum passionis Christi ostendit, nō solum liberando animas de lybno patrum, iuxta illud Osee. 13. Ero mors tua o mors, ero morsus tuus inferne: & Zacharię. 9. Emisisti uinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua: sed etiam liberauit de purgatorio. Dicit enim Augustinus in epi. ad Euodium: Euidencia testimoniā infernum commemorant & dolores, nulla causa occurrit, cur illō credat̄ uenisse saluator, nisi ut ab eisdē doloribus saluos faceret: nō enim præstitit beneficia liberationis damnatis: præter eos autem nulli sunt in doloribus pœnalibus constituti, nisi illi qui sunt in purgatorio. Vtrum aut̄ om̄es liberauerit uel aliquos, v̄ baliter discrepāt Tho. de Aquino & Tho. de Argentina. Grego. autem in Registro li. 6. inquit: Dominus saluator noster

DE PURGATORIO

ad inferos descendēs, solos per suam gratiam liberauit, qui cum uenturū esse crediderunt, & p̄cepta eius uiuēdo tenuerūt. Sexta rō: Hoc ponendū ē, qd Christianis utile est & necessariū: sed purgatoriū ē necessariū, q̄a ex ipsius notitia ex charitate studemus subuenire aiabus bonorū, qui p̄cenis illis detinētur. Præterea, p̄dest notitia eius, q̄a nobis metū incutit, ne leuiores culpas facile admittam⁹, ob quas acerbos purgatorij cruciat⁹ subeamus, ante q̄ pateat nobis aditus in cælū. Et hæc ē septima rō. Octaua rō: Purgatorium confert spei nostræ: sperare em̄ possumus admissa leuiora, quæ non satis in hac uita fleuimus, sic in purgatorijs ignibus clementer expiari posse, ut nihil necesse fuerit eorū ultionē ad gehennā reseruari. Et ex hoc sequitur nona rō: Omnes peccatores sumus, & in peccatis cōcepti & nati, oēs uitā peccabilem ducimus, oēsq̄ in p̄catis uiuimus, & forsitan in uenialibus morimur: nō em̄ est hō qui non peccet: consequēs est, quod purgatorium assignandum sit. Et ex hoc sequitur decima rō, s̄m mentem Alber. in. 4. Ante inductionē sanitatis in medicinalibus necesse ē purgari naturā ab humorib⁹ corruptis, sed in ethicis uitia humoribus proportionantur, ergo etiam in illis necesse est præcedere purgationes ad sanitatē perfectam: sed sanitas perfecta est s̄m gloriam tm̄, quæ excludit culpā & p̄nam: ergo necesse ē post mortē purgationem fieri ante glorię introductionē. Undecima rō: Secundo ethicorū: p̄cōrū ciuiliū duo sunt ḡna p̄cnarū. s̄. in crepationis actuum ciuilitatis, & condemnationis perpetuæ: ergo uidetur, q̄ similiter in iudicio diuino, in quo aliqui iudicantur & puniuntur leui p̄na cum restitutione, alij perpetuo condemnantur: primi p̄nā sustinent cum restitutione post p̄nitentiam, & uocamus purgatorium.

**Purgatorium probatur auctoritatibus
sanctorum doctorum, tam Latinorum q̄
Græcorum. Paragraphus quintus.**

TRACTATUS

Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homi-
 nes. 2. Petri. 1. Et ueritas à spūsancto inspirat, & in
 uirtute eius pronūciatur: sed doctores sancti mani-
 feste locuti sunt de purgatorio: dicit em̄ Hiero. super il-
 lud Isaię ult. Ignis eoz non extinguetur: q̄ purgatorius
 ignis Christianorū est: sicut em̄ diaboli & oīm negatorū
 atq; impiorū. 1. non credentū credimus eterna tormēta,
 sic p̄tōrum atq; impiorū, & tñ christianorū, quorū op̄a
 in igne pbāda sunt atq; purgāda, moderata arbitramur
 & mixtā clemētīę sniam iudicis. Et Amb. sup. epi. 1. Cor.
 1. saluus erit, sic tñ quasi per ignē: oñdit saluum illū futu-
 rū, sed p̄nas ignis passurū, ut per ignē purgatus, fiat sal-
 uus, & nō sicut perfidi, æterno igne in ppetuum torque-
 atur. Et Aug^o lib. 21. de ciu. dei. c. 13. T̄arias p̄nas aliī in
 hac uita tñ, aliī post mortem, aliī nunc & tunc: ueruntū
 ante iudiciū illud seuerissimū nouissimūq; patiunt. Et
 ad idē est S. Greg. cuius autoritas ponet infra in paragra-
 pho. 6. de ritu ecclesię. In hoc tñ differunt p̄næ infernū
 & purgatorij, quia infernales finē non expectāt, sed au-
 gmentū in die iudicij: sed purgatorij p̄næ sunt cum fi-
 ne, nā post expletā p̄nā inde exuti, gaudijs beatissimis
 p̄fructur. Hinc ē, q̄ p̄na purgatorij est principaliter ad
 purgādum reliquias peccati, ideo sola p̄na ignis purga-
 torio ateribuitur, quia ignis habet purgare & consume-
 re. Nec tñ bone lector, tibi uideatur mirabile, q̄ aīa sim-
 plex & incorporea ab igne torqueatur corporeo, q̄ etiā
 fm̄ fidem in creando corpori unī, sic ipsa à corpore se-
 parata, igni applicari pōt, inquārum ignis ē instrumētū
 diuinę iustitię: & hoc habet ille ignis non ex sua natu-
 ra, sed ex uirtute diuina. Grego. in. 4. dialo. Certe repro-
 bis yitas in sine dictura est: Ire in ignē æternum, qui pa-
 ratus est diabolo & angelis eius. Si igitur diaboli eiusq;
 angeli, cum sūt incorporei, corpeo sunt igne cruciādi,
 quid mirum, si animę, antequam recipiant corpora, pos-
 sunt corporea sentire tormēta? Sed quia hoc alterius est
 speculationis, pergamus ad autoritates Græcorū. Atha-

DE PURGATORIO

naſus. 34. q. de animabus purgandis, quærit: Num ſenti-
unt aliqua beneficia bonorū opm & oblationū? Cui quæ-
ſtioni reſpōdet: Quod ſi non aliquo beneficio participa-
rent ex illo, non utiq; in cura & exequijs fieret cōmemo-
ratio. Et Chryſoſt. homil. 69. Bernardo Brixiano interpō-
te: Non temere ab apłis hæc ſancita fuerunt, ut in tremē-
dis myſterijs defunctorum agat commemoratio: ſciunt
enim illis multum contingere lucrū, utilitatem magnā.
Orige. ad idem eſt, ut infrā in paragrapho de figuris. Si-
militer Cyrillus in eplā ad Aug. de miraculis b. Hieron.
poſt mortē celebratis, ut dicetur in paragrapho de mor-
tuorū reſuſcitationibus. Et Grego. Nicenus: Si aliquis in
Chriſto amico conſentiens, in hac uita purgare peccata
minus potuerit, poſt trāſitum hinc per purgatoriū ignis
conſolationem expedietur. Hoc prædicationis dogma ue-
ritatis ſeruantes, hoc credimus, hoc etiam uniuerſalis ec-
cleſia tenet pro defunctis, ut à peccatis ſoluantur, quod
non poteſt niſi de illis qui ſunt in purgatorio intelligi.
Diony. 7. ca. eccle. hierarchiæ docet ex apoſtolorum tra-
ditione, quaſdam orationes animabus, quæ dignæ ſunt,
poſtq; hinc exirent prodeſſe poſſe. Item quidam Græcus
expoſitor ſuper illud Apoſtoli: ſic tamen quaſi per ignē.
Hūc ignem credimus eſſe catareuſim .i. mundificationē,
in quo animæ defunctorū probant, tanq; aurē in fornace.

¶ Purgatorium ponendū eſt ex conſuetudine & ritu
 eccleſiæ. Paragraphus ſextus.

Eccleſiæ conſuetudines non ſunt reiſciendæ. Sicut
 eñ in rebus humanis, quæ rationis lumine ſunt,
 & in negotijs eccleſiæ, quæ pendet ex lumine fidei, con-
 ſuetudo conſenſu Chriſtianitatis introducta parē cum le-
 ge ſcripta uideretur autoritatem ſorſita. Leo papa in ſer-
 mone de ieiunio pentecoſtes: Dubitandū nō eſt, dilectiſ-
 ſimi, omnem obſeruātiā Chriſtianam eruditionis eſſe
 diuinæ, & quicquid ab eccleſia in conſuetudine deuotio

TRACTATUS

nis est receptum, de traditione apostolica, & de spūsan-
 cti prodire doctrina, qui nunc quoq; fidelium cordibus p̄
 fideri institutis, ut ea omnes & obediēter custodiant, &
 sapienter intelligant. Et Pius papa: Consuetudinem lon-
 gus & approbatus usus induxit. Et Cassianus collatione
 27. Oportet nōs autoritatē patrum consuetudinesq; ma-
 iorum usq; ad nostrum tempus per tantam annorum fe-
 riem protelatē etiā nō percepta ratione credere, eamq;
 ut antiquitus tradita est iugi obseruantia ac reuerētia cu-
 stodiri. Augustinus ad Cassianum presbyterum: Cōsue-
 tudinem laudamus, quæ tamen cōtra fidem catholicam
 nihil usurpare dinoscitur. Ecclesia igit̄ in ritibus suis re-
 gitur à spūsancto, qui assistit ecclesiæ, ipsam dirigendo p̄
 occultos instinctus: ex uetustissima autem ecclesiæ cōsue-
 tudine pro animabus defunctorum, quæ in purgatorio
 esse creduntur, commemoratio specialis à sacerdotibus
 in missa fieri consuevit: & illa est mens Augustini in lib.
 de cura pro mortuis agenda: Sed etsi nusquam, inquiēs,
 in scripturis ueteribus omnino legeretur, nō parua hac
 consuetudine claret autoritas, ubi in precibus sacerdotū
 libus, quæ domino deo ad eius altare funduntur, locum
 suum etiam habet commendatio mortuorū. Ecclesia igit̄
 uniuersalis non errat: pro damnatis nempe nō orat, quī
 in termino sunt damnationis æternæ, quia ibi nulla est
 redemptio, ibunt enim in supplicium æternum. Et Aug.
 in li. de fide & opib⁹. Erit æterna cōbustio sicut & ignis.
 Et Orig. homil. 6. sup Exod. Si quis illuc uenerit, sicut to-
 tus plumbeus fiet, de illo hoc quod scriptū est, demerga-
 tur in profundum tanq̄ plumbum in aqua uehementissi-
 ma. Nec orat pro illis qui sunt in termino uitæ, Extra. de
 cele. missarum. c. Cum Marthæ: Cum sacræ scripturæ di-
 cat autoritas, quod iniuriam facit martyri, qui orat pro
 martyre. Idem est de sanctis alijs sentiendum, quod orati-
 onibus nostris non indigent, pro eo quod sunt perfecte
 beati, omnia eis ad uota succedūt: ergo sequitur ex suffi-
 cienti diuisione, qđ oret pro his qui sunt in purgatorio.

DE PURGATORIO

Ad dei em uisionē, in q̄ beatitudo nostra cōsistit, creatura rōnalis eleuari nō pōt, nisi totalit̄ sit depurata & purificata. His cōsona ē historia. 2. Mach. 12. in q̄ concluditur: sancta ergo & salubris ē cogitatio p̄ defunctis exorare, ut à pct̄is soluant̄. De autoritate hor̄ libroꝝ dicit Aug. 18. li. de ci. dei. c. 36. Machabæoꝝ libri, q̄s nō Iudæi, sed ecclesia p̄ canonicis habet, p̄pter q̄rundā mart̄ yrū passiones uehemētes atq; mirabiles, q̄ ante q̄ Christus uenisset in carne, usq; ad mortē pro lege dei certauerunt, & mala grauissima atq; horribilia ptulerunt. Et Hier. in. 2. prologo in libros Macha. Machabæoꝝ libri, licet nō habeant̄ in canone Hebræoꝝ, t̄n ab ecclesia int̄ diuinoꝝ uoluminū annotatur historias, unde in his libris legimus oblacionē satisfactionē pro mortuis. Aug. in. 44. ser. ad fratres in eremo: Defunctis cū om̄i diligētia misereri & subuenire studeamus. Attēdite qd Iudas Macha. fecerit, dixit enim q̄ sancta esset cogitatio pro defunctis exorare. Et addit Aug. Ora p̄ defunctis, ut dū fuerint in eterna uita pro te orare nō negligāt, expectāt em̄ uos, ut iuuet̄ur p̄ uos, tepus em̄ operādi iā profugit ab eis, clamāt em̄ q̄tidie q̄ iam cēt̄ in tormētis, & pauci sunt q̄ r̄ndeant. O ye magna in humanitas, ecce enim infirmus iacet & clamat, ut à medicis curetur, clamat porcus, & oēs cū eo clamare non cessant, sed clamat aia in tormētis, & nō est q̄ respondeat. Nō sic fratres, sed mementote q̄ sancta, salubris, pia, fidelis, & suaui deo & angelis ē cogitatio pro defunctis exorare, ut à pct̄nis, q̄s pro pct̄is in purgatorio patiūt̄, soluant̄. Semper itaq; pro defunctis orandum est, & si nō p̄ficiat eis, quia beati aut damnati sunt, oratio tamen mea in sinu meo conuertetur. Psalm. 34.

¶ Ex suffragiis ecclesiæ, & potissime ex sacrificio altaris purgatoriuū creditur. ¶ Paragraphus .7.

Gregorius Papa scribit Bonifacio episcopo, & tractū sumptiue habetur. 13. q. 2. Animæ defunctoꝝ q̄tuor modis solunt̄ur, aut oblacionib. sacerdotum, aut pct̄ibus sanctoꝝ, aut charoꝝ elemosynis, aut ieiunio

TRACTATUS

cognatorum. Et Gerson in. 3. parte tractatus de canticis & solatio: In purgatorio cū afflictione est solatium ex certa spe beatitudinis, ex ecclesie gñalibus subsidijs, & pijs amicorū suffragijs, & charitas in eis congaudet ueritati correctionis. Et August. in Enchiridio ca. 150. Neq; negādum est defunctorū animas pietate suorū uiuentium releuari, cum pro illis sacrificium mediatoris uel elemosynæ in ecclesia fiūt, sed hæc eis profunt, qui cū uiuerent, ut hæc sibi postea prodesse possent, meruerūt. Sed sacrificiū altaris inter hæc est potissimum, quod patet figuris & autoritatibus & exēplis. De primo: oblatio cō corporis Christi absoluit à debito culpæ & pænæ: uñ in Aegypto post comestionem & esum hagni, populus Israeliticus liberabatur, & sanguis hagni paschalis in superliminarib. ponebatur contra angelum uasiatorem: & serpēs æneus in palo erectus contra morsum serpētum. Psalm. Parasti in conspectu meo meam aduersus eos qui tribulant me. Secundo patet autoritatibus. Augusti. 9. lib. confess. de Monica matre sua ait: Illa imminente die resolutionis suę dixit: Ponite hoc corpus ubicunq; nihil uos eius cura conturbet, tātum illud uos rogo, ut ad domini altare meritis mei ubi fueritis. Et Grego. 6. lib. Registri: Omnis culpa oblato sacrificio delet. Nec deficiūt autoritates doctorum Græcorum. Greg. Nicenus in ser. de defunctis: Si aliquis in hac labili uita purgare cuncta non potuerit, post transitum hinc per purgatorij ignis conflationem citius magis ac magis fidelis sponsa sponso dona & hostias in passionis memoriam offert pro filijs, quos ipsi spōso ybo & sacramento præclare rei genuit, postea alacriter exeditur. Et Theodolus epus Cyrensis super illud. 1. Cor. 3. Si cuius opus arserit, dicit q; saluabitur, sic tamen quasi p purgatorium ignem, purgātem quicquid inuenit per in cautelam præteritæ uitæ, & puluere saltem pedum terræ purget sensus, in quo igne tamdiu manet, q̄diu quicquid corpulentæ & terreni affectus inhæsit purget, pro quo mater ecclesia orat, & dona pacifica offert deuote,

DE PURGATORIO.

& per hoc homo mundus & purus exiens, deo sabbaotâ
 purissimis oculis immaculatus assistit. De tertio: Sanctus
 Gregorius in .4. dialo. ponit diuersa exempla, quod obla-
 tione hostiæ multi liberati sint à purgatorio, quæ cau-
 sa breuitatis missa facio: sed delectat audire unum, quod
 habetur in uitas fratrum ordinis prædicatoꝝ: magis em̄
 ædificat exempla quàm uerba, Isaia. 49. In omnibus pla-
 cia Franciæ, ordinis prædicatoꝝ, archieps Nazareth, pro-
 uincialis in terra sancta, uir totius sanctitatis, in linguis
 pluribus optimus prædicator, quem rex Franciæ & regi-
 na transeuntes mare inuenerunt illic, & laudes eius ma-
 gnifice extulerunt. Vnde eidē in oratione persistētī post
 matutinas eleuatis oculis ad lāpades chori apparuit um-
 bra, quasi cuiusdā fratris, in sordido habitu: cūq; ille quæ-
 sisset quis esset, respōdit: Sum talis frater, speciali dilecti-
 one attractus, qui nuper obiit. Et interroganti qualiter si-
 bi esset: respondit, male, & in diuerso pœnarum gñe per
 xv. annos sum mansurus: cūq; ille quæreret cur tam diu
 deberet illa pœna cruciari, cū uixisset tā religiose: respō-
 dit, non quæras causam, quia s̄m iudiciū dei, quod æquil-
 simum est, merui hāc pœnam: sed rogo subuenias mihi.
 Quod ille promisit. Vñ mane celebrās pro eo missam, p-
 actis oibus, ante sumptionem eucharistiæ, tenens in ma-
 nu sacramētum, cœpit cū lachrymis rogare sub his ybis:
 Si Soldanus Babylonix & Alexādriz haberet unū Scla-
 uum captiuū, & Camerarius eius, qui per multos annos
 sibi fideliter seruiisset, peteret sibi illum donari pro ser-
 uitio suo, certe Soldanus de facile non negaret. Dñe, nō
 es crudelior Soldano, imō es fons misericordiæ. Ego Ca-
 merarius tuus, & seruitor ad tm̄ tempus captiuus tuus est
 pro defectib⁹ suis in carcere purgatorij: ecce ego peto eū
 mihi dari. Cumq; talia uerba inculcasset, missam comple-
 uit. Nocte sequenti ipsi orāti apparuit ipse frater in habi-
 tu candido, quem cognoscens, qualiter se haberet inter-
 rogauit: qui respōdit: bene per gratiam dei, petisti à do-

TRACTATUS

mino me tibi dari, & me tibi largitus est, unde à purgato-
 rio liberatus, accedo ad consortium sanctorum. Prædi-
 cta probant autoritate Damasceni in sermone de suffra-
 gijis mortuorū: Mysteriorū (inquit) consciū discipuli salua-
 toris, & sacri apostoli in tremendis & uiuificis mysterijs
 memoriā fieri eorū q̄ fideliter dormierūt, sanxerūt. Præ-
 terea, suffragia profunt defunctis. Im̄ quod uniunt uiuē-
 tib⁹ per charitatē, & illa opera nata sunt suffragari, quæ
 ad cōicationem charitatis pertine nt: sacrificium aut̄ eu-
 charistiæ est sacramētum unionis & charitatis, continēs
 illum, in quo tota ecclesia unitur & consolidatur.

¶ Ex mortuorum suscitationibus ostendit̄ purgato-
 rium in res̄ natura esse. Paragraphus. 3.

IN utraq; lege mortui legūtur suscitati ad uitam. In
 ueteri tres legimus suscitatos, unū per Eliā, & duos
 per Eliseū: de hoc. 3. & 4. Reg. Christus initiator no-
 ui testamēti, qui mortificat & uiuificat, tres reuocauit ad
 uitā, puellā scilicet & adolescentem & Lazarum. Sanctus
 Petrus Christi uicarius similis tres, scilicet Tabithā, Act. 9.
 & Romæ secundā in confusionem Simonis magi, & Ma-
 ternū, misso baculo suo per Eucharīū & Valerium ad lo-
 cū in quo mortuus fuit. Et de sancto Martino canit eccle-
 sia: cui dñs post ap̄los tantā gratiam cōferre dignatus ē,
 ut in uirtute trinitatis mirifice mereret̄ fieri trium mor-
 tuorum suscitator magnificus. Similis S. Dominicus tres
 Romæ suscitauit. Nota in primis, quod ternarius nume-
 rus in mortuorum resuscitatione plerunq; est obseruat⁹
 in argumentum, q̄ uis resurrectio fiet in uirtute sanctæ
 trinitatis, & prædictorū suscitatio est quoddā preludium
 futuræ resurrectionis. Nūc ad propositū, cōstat q̄ illi nō
 fuerunt suscitati ex inferno, dimerit̄ em̄ eos tempestas,
 & absorbit eos profundum, & urget sup̄ eos puteus os
 suū, psal. 68. Et Isa. 30. Præparata est ab heri Tophet à re-
 ge profunda & dilatarata. Et Abraham ad diuitem epulo-
 nem: Inter nos & uos magnum chaos est firmatum, ut q̄
 hinc uolunt transire ad uos no possunt, neque inde huc

DE PURGATORIO

transmeare. Lu. 16. Vtrum autē predicti omnes sint suscitati
 de purgatorio ad uitā: dico cum psal. Iudicia dei abyssus
 multa: de quibusdā tñ præsument, q̄ de purgatorio, ut te-
 stimonium ueritatis de pœnis purgatorij uiuentibus per-
 hibeant, aut ad destruendam hæresim, quæ qñq; erat cir-
 ca alterā uitā. De hoc audiamus quid referat Cyrillus in
 ep̄la ad Aug. de miraculis b. Hiero. post mortem celebra-
 tis, & de resurrectione trium mortuorū. Scribit enim, qd̄
 post obitū gloriosissimi Hiero. quædā hæresis inter Gre-
 cos surrexit, q̄ aīa beatorū usq; ad ul̄is iudicij diē beati-
 tudine priuabant, & aīę damnatorū usq; ad illū diē nullis
 cruciabant pœnis, asserabant illius sectæ nequissimi nul-
 lū fore purgatorij locū: tūc expletis tribus diebus ieiuni-
 orum, s. Hiero. sc̄to Eusebio prædilectissimo filio appa-
 ruit, & ait: Cyrillo cunctisq; fratribus nūntia, ut crastina
 die iuxta præsepe dñi, ubi meū quiescit corpus oēs cōue-
 niāt in unū, tam catholici q̄ illius sectę uiri, & triū horū,
 qui in hac urbe hac nocte defuncti sunt, cadauera inhu-
 mata in illū, in quo meū humatū est corpus, facies depor-
 tari, sup quibus sacco quo utebar ponens, statim uitæ pri-
 stinæ redditi, hanc radicibus hæresim extirpabunt. Quod
 & factū est. Accedens em̄ uenerabilis Eusebius ad singu-
 lorū cadauera, flexis genibus, manibusq; in cælum exten-
 sis, orauit: Deus qui facis mirabilia magna solus, nūc pre-
 ces tuorū exaudi fideiū, & ut tua, quā dedisti, fides inte-
 merata inuiolataq; per secula maneat, & etiā ut horū er-
 ror appareat, & per merita & intercessiōes gloriosissimi
 Hiero. introduc in hæc cadauera aīas, quas de ipsis egre-
 di uoluisti. Qua oratione finita, cingulum sacco, q̄ super
 carnem utebat Hiero. tangens cadauer, protinus in ipm̄
 uitæ sp̄m̄ introduxit: qui hoies apertis oculis, oibus uitę
 signis ostensis, sunt perfecte resuscitati, & cœperunt bea-
 tā aīarū gloriā, & p̄ctōrū pœnas tā purgatorij q̄ inferni
 clara uoce oīb; intimare. Nā, ut mihi postea interrogāti
 dixerunt, b. Hieronymus eos conduxerat secū in paradi-
 sum, purgatorium, & infernū, ut quæ ibi agebant, pate-

TRACTATUS

facerent uniuersis. His igitur pactis, multitudo maxima populorum, tam fidelium quam illius secte defensorum, qui ad tam grande concurrerunt spectaculum, immensas gratias deo referunt, quod suos in se sperantes non deserit.

¶ Ex figuris ueteris legis trahitur testimonium de purgatorio. Paragraphus nonus.

In ueteri lege duplex fuit doctrina, una aperte posita, ut in unitate dei & creatione mundi: alia sub figurarum & mysteriorum uelamine fuit abscondita, ut in mysterio incarnationis & reparationis: omnia enim in figura contingebant illis. 1. Cor. 10. Et rursus doctrina illa ordinabatur ad promissa noui testam. in quo nobis spes uitae aeternae promittitur, ad quam nemo nisi immunis ab omni detestabili & culpabili defectu potest peruenire: hinc ex descriptionibus figuratis trahuntur argumenta ad probandum esse purgatorium. Vnde psal. 123. dicitur: Torrente pertransiuit anima nostra, benedictus deus, inquit, aerae liberatae a purgatorio, gratias liberatori agentes. Na. 2. Mach. 1. de magnis periculis liberati a deo magnifice gratias agimus ipsi. Reminiscuntur enim animae quae euaserint, prius in hac uita, scandala, inquam, tribulationes mundi, impugnationes haereticorum, suggestiones demonum, & continue quae acerbas poenas purgatorii. Gen. 15. Ego duxi te de Ur Chaldaeorum, ut darem tibi terram istam. Et iste torrens consistit in aiarum captiuitate in purgatorio, & in uariis tormentorum generibus, & in desiderio perueniendi ad terminum salutis. Idem patet in psal. 65. Transiimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Amb. unumquemque purificandum esse docet priusquam in domini requiem ingrediatur, ut introgressus in illam paradisi amoenitatem, gratias suo domino agat, dicens: Induxisti nos in refrigerium. Origenes. hom. 25. super Numerum. exponens illud uerbum psalmistae loquentis in persona omnium sanctorum, qui hunc uersiculum dicere possunt, postquam purgati fuerint: Vides, inquit, quomodo purificatione indiget qui exierit de praelio huius uitae. Aug. 9. Cum transierimus ad illud refrigerium, fratres charissimi, nullum timebimus mimi-

DE PURGATORIO

est, nullum tentatorē, nullum ignē, nullā aquā, ppetuum
 igit refrigerium est. Refrigeriū propt̄ quietē dicit. Psal.
 Cōuertere aia mea in requiē tuā, quia dñs benefecit tibi.
 Ex istis elidit dicitū Luteri, dicentis satis ridicule: Sophi-
 stæ in hac re nugant, adducentes illud Psal. Transiuimus
 per ignem & aquā. Præterea Iob. 14. ait: Misere mihi mei
 miseremini mei saltem uos amici mei, quia manus dñi te-
 tigit me. Et hæc uerba trāstulit ecclesia ad officium pro
 mortuis, & est uox animarū uociferantiū ad uiuentes, ut
 auxiliētur: quæ uox duplicat̄ propter magnā afflictionē,
 quā in purgatorio patiunt. Cæterum in alio psal. dicit:
 Ne tradas bestijs animas confitentes tibi. Quæ autoritas
 infra exponet̄ in alio paragrapho. Et Leui. 12. Nō ingre-
 dieſ sanctuarium, donec impleant̄ dies purgatiōis eius.
 Et hinc Ioseph eductus de carcere regis ad imperiū subli-
 matus est, Gen. 34. Et Iere. 31. In fletu ueniēt̄ præ gaudio,
 in misericordia reducā eos & deducam eos per torrentē
 aquarum in uia rectā, quæ ducit ad uitam æternam.

¶ Deinde ostendit purgatorium ex apparitionibus
 & reuelationibus. Paragraphus. 10.

Mortui uiuentibus apparent qualitercunq; uel
 cōtingit per specialē dei dispensationē, ut aia
 mortuorū reb' uiuentiū interfint, & est inter
 diuina in sacra computandū, ut ait b. Tho. 1. p. q. 84. ar. 8.
 Quæ aut̄ hmōi apparitiones fiant, probat Aug' in li. de ci-
 ra p mortuis gerenda cap. 17. dicens: Mitti ad uiuos aliq̄s
 mortuos, sicut ē contrario Paulus ex uiuis in paradysum
 defunctus uiuo Sauli regi futura prædixit. Et quid de Mo-
 se dicturi sumus? qui certe in Deut. mortuus, & in euange-
 lio cum Elia qui mortuus non est, legit̄ apparuisse uiuen-
 tibus. Et ad hoc ponit exemplū Aug' in eodem lib. c. 11.
 Cum Mediolani essemus, audiuimus quod cum debitum
 filio nescire a patre erat persolutū, cōtristari hō grauiſ-
 sime cœpit atq; mirari, quod ei pater moriens non dixit

TRACTATUS

rit quid deberet, cum etiã fecisset testamentũ, tunc nimis
 anxio apparuit idem pater eius in somnis, & ubi esset de
 positũ, & quod illa cautio uacuata fuerat indicauit: quo
 inuento iuuenis atq; monstrato, nõ solum falsi debiti calu-
 lumniam propulsauit, quin etiam paternum recepit chi-
 rographum, quod pater non recepit, quando est persolu-
 ta pecunia. Animæ igitur defunctorum speciali dei dis-
 positione credunt uiuentibus apparere, pro earum libe-
 ratione, sicut sæpe compertũ est, quod animæ adiuratæ,
 hoc idẽ confessæ sunt. Vñ scribit S. Greg. in .4. dial. de Pa-
 schasio in hæc uerba: Germano, Capnano ep̄o. medici p̄
 corporis salute dictauerũt, ut in angularibus thermis la-
 uari debuisset, qui ingressus thermas, Paschasũ diaconũ,
 dudum mortuum, stantem & obsequentem in caloribus
 inuenit: quo uiso, uehemẽter extimuit, & quid illic rãtus
 uir faceret inquisiuit. Cui respondit: pro nulla alia causa
 in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in pte Lau-
 rentij cõtra Symachũ consensĩ in electiõẽ: sed quæso te,
 dñm p̄ me deprecare: atq; in hoc cognosces, q̄ audit⁹ sis, si
 huc rediẽs me nõ inueneris. Qua de re uir dñi German⁹
 in precibus se strinxit, & post paucos dies rediit, sed iam
 dictũ Paschasũ in loco eodẽ minime inuenit. De locis,
 ubi isti spiritus se representant, non potest dari certa re-
 gula, quia hoc non cadit sub arte humana, sed sub dei uo-
 luntate, quia ipse sic uult fieri, & nullus p̄t p̄scrutari cõsi-
 liũ dei, sed ideo apparẽt, ut p̄p̄t aliquorũ merita citius ut
 tardius de pœnis liberent. Sed hoc sciendũ ẽ, q̄ ubicunq;
 animæ istæ sunt, pœnæ eas sequunt, sicut dæmones pœ-
 nas inferni secũ portat. Similit̄ de tpe apparitiõis nõ est
 regula gñalis, quis tñ magis appareant de nocte, sicut p̄
 phetæ frequentius acceperũt reuelationes in somno. Ap-
 parent aut̄ diuersis modis, quãdoq; in corpore assumpto
 & uisibiliter, quãdoq; inuisibiliter, ut solũ son⁹, uox, aut
 strepitus percipiat à uiuentibus, sicut percussio, proje-
 ctio, sibilatio, gemitus aut planctus, ut attritos reddant
 homines ad inquirendum & respondendum.

DE PURGATORIO

¶ Ex iure canonico purgatorium demonstrat, et de gra-
uitate Purgatorij. ¶ Paragraphus .ii.

EX iure canonico efficax sumit, p̄batio, multa em̄
q̄ tractantur in theologia, etiā tractantur in iure
canonico, & q̄ ibi recipiunt uel respuuntur, etiā
in theologia, s̄m q̄ dicit Aug. Omnia, que neq; in sancto-
rum autoritatib. continētur, nec in cōcilijs sanctoꝝ pa-
trū, nec consuetudine ul̄is ecclesiæ roborata sunt, sine ul-
la dubitatiōe resecanda æstimo. Sed in iure canonico ha-
bet testimoniū de Purgatorio, dicit em̄. 25. di. Qui in aliq̄
seculū distulit fructū cōuersionis, prius purgabitur igne
purgationis, hic ignis, etsi nō sit æternus, miro tñ modo
grauis ē, superat em̄ oēm p̄nā, quā unq̄ passus est aliq̄s
in hac uita uel pati p̄t. Idē de p̄cn. dist. 7. ca. Nullus, ubi
subinfertur, Nunq̄ tāta inuenta est in carne p̄cna, licet
mirabilia martyres passi sint tormenta, & multi nequē
quanta sæpe sustinuerunt tormenta. Et dist. 25. c. Qualis
hic quisq; egreditur, talis in iudicio apparebit uel p̄nta-
bitur, sed tamē de quibusdā culpis esse ante iudiciū pur-
gationis ignis credendus ē. Et extra. de cele. miss. ca. cum
Marthæ, idē habetur. Studeat ergo q̄sq; sic delicta corri-
gere, ut post mortē non oporteat p̄cnā tolerare: nam
ut dictū est, grauis ē ignis purgatorij. Ignis enim ad pec-
catoꝝ purgationē refertur, nā dominus ignis consumēs
est. Et ob eā causam in euangelio dominus Iesus in spiri-
tu sancto & igni uenit, ut qui iam baptizati sunt spiritu
sancto, rursus reuertētes & reperentes uitā pristinā cau-
terio & igne p̄nitentiæ indigeāt, in igne em̄ probat̄ au-
rū & argētum, hoīes ꝑo receptibiles in camino humilia-
tionis. Eccl̄i. 2. Ignis nāq; est maximæ actiuitatis, & ignis
purgatorij punit iuxta equalitatē p̄portionis p̄cnæ, ad
mensurā culpæ. Isa. 27. In mensura contra mensurā quā
abiecta fuerit, scilicet anima à corpore & iudicabit eam,
p̄cna enim est delictorū debita coertio uel satisfactio.
Et q̄ p̄cna purgatorij excedat oēm p̄cnam huius uitæ,
patet, q̄a quanto p̄cna est ul̄ior, tanto maior, sed anima
separata punit, quū sit simplex, non aut̄ ita est de corpo-

TRACTATVS

re, ergo illa pœna quæ est animæ separatæ, ẽ maior om̃i
pœna quã corpus patit. Hinc dicit Aug. in. 4. ser. de com
memoratione animarum: Ille purgatorius ignis durior
erit q̃ quicquid p̃ot in hoc seculo pœnarũ uideri aut cogi
tari aut sentiri: & ipsi tã diu in illo purgatorij igne mo
ras habebimus, q̃ diu pœtã minuta tãq̃ ligna fornũ & stipu
la consumantur. Ita peccata ipsa in hoc seculo purgent,
ut in futuro ille ignis purgatorius aut non inueniat, aut
certe parum inueniat quod exurat.

¶ Probatio purgatorij ex diuersitate decedentiũ, & ex di
finitione receptaculoꝝ. ¶ Paragraphus .re.

In uariis gradibus cõstituuntur, qui ab hac uita mori
untur, qdam sunt ualde mali, ut Turcæ, Iudæi, & cæte
ri in fideles. Christiani q̃q̃ in peccato pseuerantes &
fidei transgressores, hi finaliter dãnantur. De infidelib⁹
dicitur Iohan. 3. Qui nõ credit iã iudicatus est. de Christi
anis patet, nam qui impœnitens morit̃, & si uiueret, sem
per peccaret, huic debetur receptaculum infernale, rece
ptacula em̃ post mortẽ dantur animabus, uel in p̃miũ, uel
in pœnam, unde Luc. 16. Mortuus est diues & sepultus est
in inferno. Et Iob. 21. Ducunt in bonis dies suos, & in pũ
cto ad inferna descendunt. Gre. 4. dia. Si esse sanctoꝝ ani
mas in cælo oportet, ut per oia & iniquoꝝ animas in in
ferno, quia ex retributione internæ iustitiæ, ex qua iusti
iã gloriantur, necesse est per omnia, ut iniusti crucient̃,
nã sicut electos beatitudo lactificat, ita credi necesse ẽ, qd
à die exit⁹ sui ignis reprobos exurat. Qui ergo capitalia
peccata cõmiserunt, si eis digna pœnitentia nõ subuene
rit, per purgatoriũ ignem transire nõ merebuntur ad uĩ
tam, sed in æterno incendio præcipitabuntur ad mortẽ.
Auidentur igitur peccatores in carne uiuentes, & inten
dãt illud Apoc. 2. uenio tibi cito, & mouebo candelabrũ
tuũ de loco suo, nisi pœnitentiã egeris. Hay mo: Nisi pœ
nitentiã egeris, mouebo te de societate fidelĩũ. Psalm. 21.
Deus destruet te & in finẽ euellet te, & emigrabit te. Alij
sunt ualde boni, qui sine macula moriunt̃, & statim æter

DE PURGATORIO

nã retributionis mercedẽ recipiunt, quibus dabitur pa-
 radifus. 2. Cor. 5. Scimus enim, qm̃ si terreſtris domus nõ
 ſtra huius habitationis diſſoluatur, q̃ domũ non manuſa-
 ctam ex deo habem⁹, ſed æternã in cœlis. Chriſtus in cru-
 ce latroni cõſitenti dixit: Hodie mecum eris in paradifo.
 Hęc regia mãſio datur martyribus puerisq; baptizatis,
 mox poſt baptiſmũ decedẽtib⁹. Gre. 4. dia. Oēs baptiza-
 tos infantes atq; in eadẽ infantia morientes, ingredi re-
 gnũ cœleſte credendũ eſt. Vnde de pcc. di. 7. c. nullus: Pcc-
 nitentia, ſi in extremã uitæ hora aduenerit, ſanat & li-
 berat in oblatione baptiſmi, ita q̃ nec purgatoriũ ſenti-
 unt, q̃ in fine baptizant, ſed ipſi ditari bonis marris ſan-
 ctę ecclię, recepturi ſunt multiplex bonũ in yã beatitudi-
 ne. Sapi. 7. Eſt emanatio q̃dam claritatis om̃ipotentis dei
 ſyncera, in quã nihil coinquinatũ intrat. cœleſtis em̃ felici-
 tas cõſiſtit in ſapientiæ participatione p̃fecta, quã p̃ ſpe-
 ciem deũ uidebimus, in omnibus p̃dictis nulla ẽ macula,
 igitur beati cenſentur. Aug. 4. ſer. de commemoratione
 animarũ: Si q̃s ſupra fundamentũ Chriſti ſup̃edificat au-
 rum, argentũ, & lapides p̃tioſos, de ſanctis hoc & perfe-
 ctis Chriſtianis capite, qui uelut aurũ purgatũ merebunt̃
 ad æterna p̃mia peruenire. Pueris aut̃ ſine baptiſmo
 decedentib⁹, assignatur p̃prium receptaculũ, in quo nõ ẽ
 pccna ſenſus, ſed damni, in quibus eſt impedimentũ ex
 parte perſonæ & naturæ, quia decedunt in pctõ origina-
 li, & in illis non adefit ſpes beatæ uitæ. Sinus aut̃ Abrahæ
 ſignatus fuit antiq; patrib⁹, in quibus originalis culpa ex
 piata erat, ſm̃ q̃ erat infectiua p̃ſonæ, remanebat tamen
 impedimẽtũ ex parte naturæ, p̃ qua nõdũ fuit plenariæ
 ſatiſfactm̃ p̃ Chriſtũ, & iſte lymbus ſanctoz; pat̃z in Chri-
 ſti deſcenſu euacuatus eſt. Col. 2. Expoliãſ principatus &
 p̃tates traduxit cõſidentẽ, palã triũphans illos in ſemet-
 ipſo. Et Iſa. 49. Dedi te in focũs populi, ut ſuſcitarẽs ter-
 rã, & poſſideas hæreditates diſſipatas, ut dicerẽs hiſ qui
 uincti ſunt, exite, & hiſ q̃ i tenebris ſunt, reuelamini. Alij
 ſunt Chriſtiani boni, ſed negligentẽs, & hiſ datur purga

TRACTATVS.

eorū pœnitentiale receptaculum. Aug. ut supra. Illi q̄ su-
per ædificant super fundamētū Christi lignum, fœnū, sti-
pulā, de bonis Christianis, sed negligentib. minuta pec-
cata purgare intelligite. Et nota finalit̄, q̄ statim animæ
soluto uinculo carnis, per q̄d in statu uitæ detinebātur,
p̄miū consequūtur ul' pœnā, nisi aliud impediāt, sicut in-
terdū impedit consecutionē p̄m̄i p̄c̄m̄ ueniale, q̄d prius
purgari oportet, & sic necessariū ponitur purgatoriū.

¶ Purgatoriū deniq; assignabile ponitur p̄pter indulgē-
tias quas p̄dicat ecclesia. ¶ Paragrabus .13.

Indulgentiæ p̄dicātur in ecclesia p̄ animabus, ergo
purgatoriū est. Antecedens patebit infra. consequē-
tia patet, quia ex purgatorio dependet ois indulgē-
tiarum existimatio, ut doctē practicat reuerēdus Rossen-
sis in materia de indulgentiis, contra Lut. Si enim tollas
purgatoriū, q̄rsum indulgentiis opus erit his em̄, si nul-
lum fuerit purgatorium nihil indigebimus. Considera-
bāt enim sancti patres exactissime, q̄ sancto Petro & eius
successoribus est tanta in euangelio collata à Christo po-
testas, ut quicquid ille soluerit in terris, solutum foret &
in cælis. Et librantes, non dubitauerunt Petri successo-
res, modo fideliter id negotium egerint, pœnas (quæ p̄
reliquis peccatorum non sufficienter expiatis lueren-
tur) cōdonare posse. Perp̄debant q̄q; q̄ cū pt̄atem facer-
dotibus donasset Christus, aias ab æterna pœna liberan-
di, multo magis talē in ecclesia reliquit autoritatē, qua
posset à purgatoriis pœnis similiē absoluere. Sed indul-
gentiæ possunt dari illis qui sunt in purgatorio, q̄n̄ hoc
forma indulgētiarū habet, ut uidelicet, si aliquis illas p̄
se & trib. ul' quatuor charis suis in purgatorio detētis mere-
ri possit, patet primo, quia Papa dicitur à deo cōstitutus
iudex uiuorū & mortuorū. Extra. q̄ filij sint legitimi. c. p̄
uenerabilē. Et ecclesia soluit & ligat post mortē. Extr. de
sentētia excō. c. à nobis est. Et. 24. q. 2. Sane p̄fertur. Præ-
terea, quia in triticoe remittit pœna æterna, & obligatur
penit' ad pœnā purgatoriū, nisi cēt cōtritio ualde abun-

DE PURGATORIO

dans, sed per indulgentiā remittitur tota pœna uel pars pœnæ purgatorij. Ceteræ suffragia ualent illis, q̄ iunt in Purgatorio, ex supra dictis, sed indulgentiæ sunt de nobilissimis & efficacissimis suffragijs, quia sumptæ ex thesauro eccl̄iæ, sed illi qui sunt in purgatorio sunt talis thesauri participes, eo q̄ decesserunt in charitate. Quarto idē probatur: Sancto Petro cōmissa est clauis regni cælōrū: sed anima quādiu ē in purgatorio, ē extra regnū cælōrū ergo indiget amotione impedimenti ab ingressu, & talis amotio fit per indulgentias. Quinto, pater misericordias: s̄m ordinatissimā suā dispositionē, puidit om̄ibus auxiliū per indulgentiā esse conferendū qui sunt in purgatorio, ex quo se iuuare non possunt. Sexto: Omnes animæ sanctæ, aut sunt de ecclesia triumphante, aut militante, sed animæ in purgatorio sunt sanctæ, & non sunt de ecclesia triumphante, quia in illa nulla est pœna, ergo sunt de militante: sed omnibus habentibus gratiā in ecclesia militante profunt indulgentiæ, ergo profunt illis qui sunt in purgatorio. Vnde sicut seruus pignori datus non pōt manumitti ante debiti solutionem, ff. de manumissis. l. Seruus: sic nec ille, cuius anima impignorata est in purgatorio, nisi satisfaciatur, aut alijs pro eo p̄ suffragia uel per indulgentias satisfecerint.

¶ De loco purgatorij.

¶ Paragraphus .14.

DE loco in quo anime puniunt & à peccati scoria purgantur, ut in cælū introducantur, contingit loqui dupliciter, uno mō s̄m legē cōmunem, & sic creditur esse pars inferni, propt̄ v̄bum S. Grego. in. 4. dia. q̄ sub eodē igne electus purgatur & damnatus cruciatur, & una eadēq̄ uis puniēs, bonos probat & eliqt̄. malos v̄o condēnat, deuastat, & exterminat, & talis loc⁹ cōperit punitioni similiter & satisfaciōi, siue ei qui affigitur merito scditatis culpabilis. Et hunc ritū habet ecclesia, q̄n̄ orat pro defunctis, libera eas de ore leonis, item, à porta inferi &c. Et per os leonis in manu inferni intelligunt diuersæ pœnæ purgatorij, à quibus orat ecclesia li

TRACTATUS

berari animas. Vel pœne purgatorij illis hominib. expri-
 muntur, propter mutuã utriusq; uicinitatẽ. Nam apud Be-
 dam, quidã ad uitam reuersus, recitatis his q; uiderat, pur-
 gatorium esse dixit cõ fine gehennæ. Itẽ sancti patres an-
 te aduentũ Christi fuerũt in digniori loco q̃ sit locus in
 q; animæ nũc purgãt, quia nõ erat ibi aliqua pœna sensibĩ-
 lis, sed ille locus erat coniunctus inferno, aliã Christus
 ad lymbũ descendẽs, nõ diceretur ad inferos descendisse.
 Hoc tamẽ fatẽdũ est, q̃ de loco purgatorij nõ inuenitur
 aliquid exp̃sse determinatũ in scriptura, nec rõnes possũt
 ad hoc efficaces induci, tamẽ p̃babiliter, & s̃m q̃ conso-
 nat magis sanctõre dictis & reuelationib. factis, ponitur
 purgatoriũ. Quidã putant purgatoriũ esse in monte Aet-
 na, in Sicilia, ex q; monte erũpit ignis cũ sulphure quem
 admodũ gehẽna, in q; mõte dicũt sæpe apparere figuræ,
 & audiuntur sæpe gemitus & uoces q̃rulosæ, sed de hoc
 nihil temere definitio. Dicit em̃ Alanus: Non aliud nisi se-
 ualer ardens Aerna cremare. Et quædã fictio phantasti-
 ca aliq̃rum refutatur, qui dicũt q̃ sup̃ius in sphæra ignis
 sit purgatoriũ. Vbi nota, q̃ motus animæ sursum uel de-
 orsum nõ ẽ secundum suũ desideriũ, sed s̃m diuinum iu-
 diciũ, quod est mouens supremum, & illius mouentis
 regulã sequitur anima, & illud iudiciũ decreuit animã
 affigere ad tempus. Secundo, de loco purgatorij possu-
 mus loqui secundum specialem diuinam dispensationẽ,
 & tunc locus purgatorij dicitur extraordinarius, conces-
 sus animabus à deo ex misericordia uel alia causa sicut
 in simili dicitur de custodia Pauli, Actu. 28. cũ peruenisset
 Romam, permissum est Paulo permanere cum custodiẽ
 te se milite, & sic diuersis animabus extra carcerem pur-
 gatorij diuersa concedũtur receptacula. Primo, propter
 celeriorẽ liberationem, ita ut possint alas suam indi-
 gentiam reuelare, sicut dictum est de Paschasio. Et dicit
 Hugo de sancto Victore: Probabile est, quod in his locis,
 in quibus culpam commiserunt, puniantur, sicut de il-
 lo, qui presbytero seruiuit in balneo, cui locus ille deputa-

DE PURGATORIO

tatus erat, culpis suis exigentibus, pro quo presbytero hebdomadam celebrauit, & liberatus est. Secūdo, propterea nostram instructionem, ut aliquando recogitemus, magnam post hanc uitam pœnam infligi peccatoribus. Tertio, propter alicuius sancti impetrationem, sicut legimus, quod sanctus Patritius impetrauit cuidam, quod pueniretur in quodā loco in terra: & ex hoc (ut dicit Bona uentura in quarto scripto) fabulose ortum est, quod ibi esset purgatorium.

¶ A quibus animæ in purgatorio puniuntur.

¶ Paragraphus .15.

Ple creditur à certis doctoribus, q̄ animæ nō puniuntur in purgatorio à dæmonibus, quia sunt dei amicæ, in charitate existentes, & fuerunt in hoc mūdo dæmonum uictrices, & sine mortali decedentes, triumphauerunt de dæmonibus, ergo non subiiciuntur eis: omnino enim irrationabile & iniquum esset, ut aliquis subiiceretur uicto post triumphum. Hinc dicit Psalm. Ne tradas animas bestijs consententes tibi, hoc est, ne tradas animas potestati dæmonum affligendas, qui dicuntur bestię, quasi uastię. Vnde dixit sanctus Martinus diabolo stanti ad eius obitum: Quare hic atias cruenta bestia? Non fecerat hoc diabolus ut eum duceret ad purgatorium, sed quia cupiebat insidiari calcaneo, & per hoc detrahere in abyssum. Quare uir dei addidit, nihil in me reperies, funeste, sed sinus Abrahę me suscipiet. Hinc additur in Psalmo predicto, & animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem, sed purgatas educes de locis tenebrarum ad cælum empyreum. Dæmones autē animarum purgationē & liberationem detestantur, ergo illam purgationem non administrant. Et in canone missę dicitur, & dormiunt in somno pacis. Ex hoc patet, q̄ nō affliguntur ministerio dæmonum, quia cum dæmonibus, somnum bonorum angelorum, qui conciuēs suos non tam uehementer affligent, nec charitate sibi coniunctas ita mo-

TRACTATVS

testarent, sed sicut post diem iudicij, sola diuina iustitia
 ignem succendit, quo in perpetuum puniuntur damna-
 ti, ita nunc sola diuina iustitia ignem succedit, quo post
 hanc uitam purgantur electi, ad uitam æternam ordina-
 ti. Albertus super missam dicit, quod per seipsas purgan-
 tur animæ, sicut aurum purgatur à sui impuritate, & ru-
 tilat in igne, iuxta illud 1. Corinthiorum. 3. Vniuscuiusq;
 quale sit opus ignis probabit. Et dicit beatus Thomas,
 quod possibile est, quod sancti angeli eas ad loca pœna-
 rum deducant, & quod etiam dæmones, qui de pœnis ho-
 minum lætant, eas committentur, & purgandis assistant,
 ut earum pœnis sitientur, tum etiam in earum exitu
 de corpore sui aliquid reperiant & uenentur, sicut dicitur
 ab eis abbat sancto Martino. Albertus imaginatur,
 quod animarum purgandarum cœtus seipso ad talia lo-
 ca feratur, sicut graue seipso: Animæ enim pondere ueni-
 alium, quæ secum de corpore exeuntes deferunt, profun-
 dius & minus profunde ad loca pœnarum tendunt, p̄ di-
 uersitate uenialium, sicut diuersi ponderis grauia deor-
 sum tendunt, in cuius signum Zacha. 3. dicitur: Iniquita-
 tes sedere super calculum plumbi. Et in Psalm. dicitur de
 peccatis: Sicut onus graue grauata sunt super me.

EPILOGVS.

EX his omnibus elicitur qd uenialia peccata sunt
 inæqualia, & sic diuersa in purgatorio animab. in-
 feruntur tormenta, aliquib. maiora & diuturnio-
 ra, aliquibus leuiora secundum quod affectus eaz. ad ue-
 nialia fuit magis uel minus immersus. Se cūdo sequitur,
 qd pœnæ purgatorij sunt uoluntariæ ex acceptatiōe &
 conditione eorum qui eas patiuntur, in quibus est cha-
 ritas, per quam uoluntatem suam diuinæ uoluntati con-
 formantur, ex cuius charitatis & tute, pœnæ eis ad purga-
 tionē p̄sunt. Tertio sequitur, qd p̄cipuū remediū, qd aiab^r
 in purgatorio cōferret, ē sacramētū altaris: alias & tus hui^r
 sacramēti, ab his qui purgatoriū negāt, diminueretur, qd
 tū offertur p̄ uiuis & defunctis. Quarto, quod animæ in

DE PURGATORIO

purgatorio de sua salute sunt securæ, Isaie. 54. Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te. in momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna miseratus sum tui. Quinto, quod ignis purgatorii in nouissimo die finitur, non quo ad substantiam, sed quo ad animarum punitionem. Demum elicitur ex scripturis, figuris, iuribus, doctorum autoritatibus, animarum apparitionibus & reuelationibus, ex fide catholica, & uniuersalis ecclesiæ consuetudine antiqua, ex apostolicis traditionibus & sacris interpretibus, quod ponendum sit purgatorium, quod animarum post pœnarum expiationem, ad mansionem ætheream sit introductorium: quam mansionem cunctis Christi fidelibus cõcedat ille, qui iugiter in cælis regnat, Amen.

FINIS.

Apud sanctam Ro. imperij Coloniam, Impensis celeberrimi bibliopolæ M. Godefridi Hirtorpij. 15. calendas Iulij.